

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2007 m. balandžio 26 d. *

Sujungtose bylose T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02

Bolloré SA, įsteigta Piuto (Prancūzija), atstovaujama advokatų R. Saint-Esteben ir H. Calvet,

ieškovė byloje T-109/02,

Arjo Wiggins Appleton Ltd, įsteigta Basingstoke (Jungtinė Karalystė), atstovaujama advokato F. Brunet, solisitoriaus J. Temple Lang ir baristerio J. Grierson,

ieškovė byloje T-118/02,

palaikoma

Belgijos Karalystės, atstovaujamos A. Snoecx ir M. Wimmer,

į bylą T-118/02 įstojusios šalies,

* Proceso kalbos: ispanų, vokiečių, anglų ir prancūzų.

Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, buvusi *Stora Carbonless Paper GmbH*, įsteigta Bylefelde (Vokietija), atstovaujama advokato I. Van Bael ir solisitoriaus A. Kmiecik,

ieškovė byloje T-122/02,

Papierfabrik August Koehler AG, įsteigta Oberkirche (Vokietija), atstovaujama advokatų I. Brinker ir S. Hirsbrunner,

ieškovė byloje T-125/02,

M-real Zanders GmbH, buvusi *Zanders Feinpapiere AG*, įsteigta Bergiš Gladbache (Vokietija), atstovaujama advokatų J. Burrichter ir M. Wirtz,

ieškovė byloje T-126/02,

Papeteries Mougeot SA, įsteigta Laval-sur-Vologne (Prancūzija), iš pradžių atstovaujama advokatų G. Barsi, J. Baumgartner ir J.-P. Hordies, vėliau – G. Barsi ir J. Baumgartner,

ieškovė byloje T-128/02,

Torraspapel, SA, įsteigta Barselonoje (Ispanija), atstovaujama advokatų O. Brouwer, F. Cantos ir C. Schillemans,

ieškovė byloje T-129/02,

Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL, įsteigta Derio (Ispanija), atstovaujama advokatų E. Pérez Medrano ir I. Delgado González,

ieškovė byloje T-132/02,

Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA, įsteigta Hernanyje (Ispanija), atstovaujama advokato I. Quintana Aguirre,

ieškovė byloje T-136/02,

prieš

Europos Bendrijų Komisija, bylose T-109/02 ir T-128/02 atstovaujama W. Mölls ir F. Castillo de la Torre, padedamų advokato N. Coutrelis, bylose T-118/02 ir T-129/02 – W. Mölls ir A. Whelan, padedamų advokato M. van der Woude, byloje T-122/02 – iš pradžių R. Wainwright ir W. Mölls, vėliau – R. Wainwright ir

A. Whelan, bylose T-125/02 ir T-126/02 – W. Mölls ir F. Castillo de la Torre, padedamų advokato H.-J. Freund, bylose T-132/02 ir T-136/02 – W. Mölls ir F. Castillo de la Torre, padedamų advokatų J. Rivas Andrés ir J. Gutiérrez Gisbert,

atsakovę,

dėl ieškinio, kuriuo prašoma panaikinti 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimą 2004/337/EB, susijusį su EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.212 – Savaiminio kopijavimo popierius), (OL L 115, 2004, p. 1) arba, nepatenkinus šio reikalavimo, sumažinti tuo sprendimu ieškovėms paskirtą baudą,

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(penktoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Vilaras, teisėjai F. Dehousse ir D. Sváby,
posėdžio sekretorius J. Palacio González, vyriausiasis administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir į 2005 m. birželio 2 d. (T-132/02 ir T-136/02), birželio 7 d. (T-109/02 ir T-128/02), birželio 14 d. (T-122/02), birželio 16 d. (T-118/02 ir T-129/02) ir birželio 21 d. (T-125/02 ir T-126/02) posėdžius,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

- 1 1996 m. rudenį *Sappi* popieriaus gamintojų grupė, kurios patronuojanti bendrovė yra *Sappi Ltd*, pateikė Komisijai informaciją ir dokumentus, kurie suteikė pagrindo įtarti, kad savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje, kur *Sappi* veikė kaip gamintoja, egzistuoja ar egzistavo slaptas kainų nustatymo kartelis.
- 2 Remdamasi *Sappi* pateikta informacija, Komisija pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 1962, 13, p. 204), 14 straipsnio 2 ir 3 dalis atliko patikrinimus kai kurių savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų patalpose. Atitinkamai 1997 m. vasario 18 ir 19 d. Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalyje numatyti patikrinimai buvo atlikti *Arjo Wiggins Belgium SA*, *Papeteries Mougeot SA* (toliau – *Mougeot*), *Torraspapel, SA*, *Sarriopapel y Celulosa, SA* (toliau – *Sarrió*) ir *Grupo Torras, SA* patalpose. Be to, 1997 m. liepos–gruodžio mėn. Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 2 dalyje numatyti patikrinimai buvo atlikti *Sappi*, *Arjo Wiggins Appleton plc* (toliau – AWA), *Arjo Wiggins Europe Holdings Ltd*, *Arjo Wiggins SA* ir jos dukterinės bendrovės *Guérimand SA*, *Mougeot*, *Torraspapel*, *Sarrió*, *Unipapel*, *Sociedade Comercial de Celulose e Papel L^{da}*, *Stora Carbonless Paper GmbH* (toliau – *Stora*, buvusi *Stora-Feldmühle AG*) ir *Papierfabrik August Koehler AG* (toliau – *Koehler*) patalpose.

- 3 1999 m. Komisija taip pat išsiuntė AWA, *Mougeot*, *Torraspapel*, *Cartiere Sottrici Binda SpA* (toliau – *Binda*), *Carrs Paper Ltd* (toliau – *Carrs*), *Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL* (toliau – *Divipa*), *Ekman Iberica, SA* (toliau – *Ekman*) *Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA* (toliau – *Zicuñaga*), *Koehler, Stora, Zanders Feinpapier AG* (toliau – *Zanders*) ir *Copigraph SA* prašymus pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį. Tuose prašymuose minėtų įmonių buvo prašoma pateikti informacijos apie jų skelbiamus kainų padidinimus ir duomenis apie pardavimo apimtis, klientus, apyvartą bei susitikimus su konkurentais.

- 4 Savo atsakymuose į prašymą pateikti informacijos AWA, *Stora* ir *Copigraph* pripažino dalyvavusios daugiašaliuose savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų kartelio susitikimuose. Jos pateikė Komisijai įvairių dokumentų ir informacijos.

- 5 *Mougeot* savo ruožtu susisiekė su Komisija 1999 m. balandžio 14 d. ir nurodė esanti pasirengusi bendradarbiauti atliekant tyrimą pagal Komisijos pranešimą dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, p. 4, toliau – Pranešimas dėl bendradarbiavimo). *Mougeot* pripažino, kad savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje egzistavo kainų nustatymo kartelis ir pateikė Komisijai informacijos apie kartelio struktūrą bei įvairius susitikimus, kuriuose dalyvavo jos atstovai.

- 6 2000 m. liepos 26 d. Komisija pradėjo procedūrą šioje byloje ir priėmė pranešimą apie kaltinimus (toliau – PK), skirtą 17 įmonių, tarp kurių buvo AWA, *Bolloré SA* ir jos dukterinė bendrovė *Copigraph*, *Carrs*, *Zicuñaga*, *Divipa*, *Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH* (toliau – MHTP), buvusi *Stora*, *Mougeot*, *Koehler*, *Sappi*, *Torraspapel* ir *Zanders*. Joms buvo leista susipažinti su Komisijos tyrimo byla, kurios kopija pateikta pastoviosios atminties kompaktiniame diske, išsiųstame minėtoms įmonėms 2000 m rugpjūčio 1 dieną.

- 7 Visos įmonės, kurioms buvo skirtas PK, išskyrus *Binda*, *International Paper* ir *Mitsubishi Paper Mills Ltd*, atsakydamos į Komisijos kaltinimus, pateikė pastabas rašytu.
- 8 2001 m. kovo 8 ir 9 d. įvyko posėdis.
- 9 Gavusi Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamojo komiteto nuomonę ir atsižvelgusi į bylą nagrinėjančio pareigūno galutinę ataskaitą, Komisija 2001 m. gruodžio 20 d. priėmė Sprendimą 2004/337/EB, susijusį su EB sutarties 81 straipsnio ir Europos ekonominės erdvės (EEE) susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.212 – Savaiminio kopijavimo popierius) (OL 2004, L 115, p. 1, toliau – sprendimas).
- 10 Sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje Komisija pripažino, kad vienuolika įmonių, dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį.
- 11 Sprendimo 1 straipsnio antrojoje pastraipoje Komisija pripažino, kad AWA, *Bolloré*, MHTP, *Koehler*, *Sappi*, *Torraspapel* ir *Zanders* dalyvavo pažeidime 1992 m. sausio mėn.–1995 m. rugsėjo mėn., *Carrs* – 1993 m. sausio mėn.–1995 m. rugsėjo mėn., *Divipa* – 1992 m. kovo mėn.–1995 m. sausio mėn., *Zicuñaga* – 1993 m. spalio mėn.–1995 m. sausio mėn., o *Mougeot* – 1992 m. gegužės mėn.–1995 m. rugsėjo mėn.
- 12 Sprendimo 2 straipsnyje 1 straipsnyje nurodytos įmonės yra įpareigojamos nutraukti tame straipsnyje minėtą pažeidimą, jei jos to dar nepadarė, ir nebedalyvauti jokiuose susitarimuose ar suderintuose veiksmuose vykdant veiklą, susijusią su savaiminio kopijavimo popieriumi, kurių tikslas ar poveikis galėtų būti tokie patys ar panašūs kaip ir pažeidimo tikslas ar poveikis.

13 Pagal sprendimo 3 straipsnio pirmąją pastraipą nagrinėjamos įmonės paskirtos tokios baudos:

- AWA: 184,27 mln. eurų;
- *Bolloré*: 22,68 mln. eurų;
- *Carrs*: 1,57 mln. eurų;
- *Divipa*: 1,75 mln. eurų;
- MHTP: 21,24 mln. eurų;
- *Zicuñaga*: 1,54 mln. eurų;
- *Mougeot*: 3,64 mln. eurų;
- *Koehler*: 33,07 mln. eurų;
- *Sappi Ltd*: 0 eurų;
- *Torraspapel*: 14,17 mln. eurų;
- *Zanders*: 29,76 mln. eurų.

- 14 Pagal sprendimo 3 straipsnio antrąją pastraipą baudos turi būti sumokėtos per tris mėnesius nuo pranešimo apie sprendimą dienos. 3 straipsnio trečiojoje pastraipoje nurodyta, kad pasibaigus minėtam laikotarpiui automatiškai bus pradėtos skaičiuoti palūkanos pagal 2001 m. gruodžio 1 d. Europos centrinio banko pagrindinėms pakartotinio finansavimo operacijoms taikomą palūkanų normą, pridedant prie šios normos 3,5 procentinio punkto, t. y. 6,77 %.
- 15 Sprendimas yra skirtas vienuolikai jo 1 ir 2 straipsniuose nurodytų įmonių.
- 16 Kaip nurodyta sprendime (77 konstatuojamoji dalis), kartelio šalys susitarė dėl bendro antikonkurencinio plano, kuriuo iš esmės siekiama pagerinti dalyvių pelningumą, kolektyviai padidinant kainas. Remiantis sprendimu, pagrindinis kartelio tikslas pagal tą planą buvo susitarti dėl didesnių kainų ir dėl tokių didinimų tvarkaraščio.
- 17 Dėl to įvairiais lygmenimis – bendruoju, nacionaliniu ir regioniniu – buvo surengta įvairių susitikimų. Remiantis sprendimo 89 konstatuojamąja dalimi, po bendrų kartelio susitikimų vyko daug nacionalinių arba regioninių susitikimų, kurių tikslas – užtikrinti didesnių kainų, dėl kurių buvo susitarta bendruose kartelio susitikimuose, įgyvendinimą kiekvienoje rinkoje. Šiuose susitikimuose dalyviai keitėsi išsamia ir individualia informacija apie savo kainas ir pardavimo apimtis (97 konstatuojamoji dalis). Siekiant įgyvendinti suderintas didesnes kainas, kai kuriuose nacionaliniuose kartelio susitikimuose kiekvienam dalyviui buvo skiriamos pardavimo kvotos ir nustatomos rinkos dalys (81 konstatuojamoji dalis).
- 18 Komisija laikėsi nuomonės, kad kartelio susitarimuose dalyvavo visi pagrindiniai EEE savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojai ir kad tie susitarimai buvo sumanyti, reguliuojami ir skatinami kiekvienos kartelyje dalyvavusios įmonės

valdžios. Jau savo pobūdžiu tokio tipo kartelio įgyvendinimas savaime labai iškreipia konkurenciją (377 konstatuojamoji dalis). Atsižvelgdama į tiriamo elgesio pobūdį, jo tikrąjį poveikį savaiminio kopijavimo popieriaus rinkai ir į tai, kad jis apėmė visą bendrąją rinką, o po EEE įkūrimo — visą EEE, Komisija nusprendė, kad įmonės, kurioms skirtas sprendimas, padarė labai sunkų pažeidimą EB 81 straipsnio 1 dalies ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalies prasme (404 konstatuojamoji dalis).

- 19 Siekdama nustatyti pradinį baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą, Komisija suskirstė nagrinėjamas įmones į penkias kategorijas pagal jų santykinę svarbą atitinkamoje rinkoje (406–409 konstatuojamosios dalys). Tada, siekdama užtikrinti, kad bauda turėtų pakankamai atgrasantį poveikį, ji 100 % padidino pradinį taip nustatytą baudos dydį AWA, *Bolloré* ir *Sappi* (410–412 konstatuojamosios dalys). Tuomet Komisija atsižvelgė į kiekvienos įmonės padaryto pažeidimo trukmę, kad nustatytų pagrindinius skirtingų baudų dydžius (413–417 konstatuojamosios dalys).
- 20 Dėl sunkinančių aplinkybių Komisija padidino pagrindinę AWA baudą 50 %, atsižvelgusi į jos, kaip kartelio organizatorės, vaidmenį (418–424 konstatuojamosios dalys). Komisija šioje byloje nenustatė jokių lengvinančių aplinkybių.
- 21 Ji patvirtino galutinius baudų dydžius pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį (434 konstatuojamoji dalis), tada pritaikė Pranešimą dėl bendradarbiavimo, kuris pateisino baudų sumažinimą *Mougeot* 50 %, AWA – 35 %, *Bolloré (Copigraph)* – 20 % ir *Carrs*, *MHTP* bei *Zanders* – 10 % (435–458 konstatuojamosios dalys).

Procedūra ir šalių reikalavimai

22 2002 m. balandžio 11–18 d. *Bolloré* (T-109/02), *AWA* (T-118/02), *MHTP* (T-122/02), *Koehler* (T-125/02), *Zanders* (T-126/02), *Mougeot* (T-128/02), *Torraspapel* (T-129/02), *Divipa* (T-132/02) ir *Zicuñaga* (T-136/02) Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje pateikė šiuos ieškinius.

23 *Bolloré* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimo 1, 2 ir 3 straipsnius, kiek šie straipsniai su ja susiję,
- nepatenkintus pirmojo reikalavimo, gerokai sumažinti jai sprendimo 3 straipsniu skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

24 *AWA* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti arba gerokai sumažinti jai sprendimu skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas,
- imtis visų kitų priemonių, kurias Pirmosios instancijos teismas laikys tinkamomis.

25 AWA pusėje į bylą įstojusi Belgijos Karalystė Pirmosios instancijos teismo prašo gerokai sumažinti AWA paskirtą baudą.

26 MHTP Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek iš jo yra akivaizdu, kad ji dalyvavo pažeidime iki 1993 m. sausio 1 d.,
- sumažinti jai skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

27 *Koehler* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimą,
- nepatenkinus pirmojo reikalavimo, sumažinti jai sprendimo 3 straipsniu skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

28 *Zanders* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti tą sprendimo 3 straipsnio dalį, kuria jai skiriama 29,76 mln. eurų bauda,
- nepatenkinus pirmojo reikalavimo, sumažinti jai sprendimo 3 straipsniu skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

29 *Mougeot* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimą,
- nepatenkinus pirmojo reikalavimo, gerokai sumažinti Komisijos skirtos baudos dydį,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

30 *Torraspapel* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti tą sprendimo 1 straipsnio dalį, kuria pripažįstama, kad ieškovė 1992 m. sausio 1 d.–1993m. rugsėjo mėn. pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, ir atitinkamai sumažinti baudą,

- gerokai sumažinti ieškovei sprendimo 3 straipsniu paskirtą baudą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, įskaitant išlaidas ir palūkanas, susijusias su banko garantijos pateikimu arba visos arba dalies baudos sumokėjimu.

31 *Divipa* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti tą sprendimo dalį, kur, be to, kad dalyvavo su Ispanijos rinka susijusiame kartelyje, nustatoma, jog ji dalyvavo visą EEE rinką apimančiame kartelyje, o nepatenkinus šio reikalavimo, sumažinti jai šiuo sprendimu skirtą baudą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

32 *Zicuñaga* Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimo 1, 3 ir 4 straipsnius tiek, kiek jie su ja susiję,

- nepatenkinus pirmojo reikalavimo, šitaip sumažinti Komisijos paskirtą baudą:
 - atšaukti baudos padidinimą 10 %, nes jos dalyvavimo pažeidime trukmė neviršijo vienerių metų,

— gerokai (bent 60 %) sumažinti pagrindinę baudą dėl lengvinančių aplinkybių,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

33 Kiekvienoje iš tų bylų Komisija tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas turėtų atmesti ieškinį ir priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

34 Sujungtose bylose T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-128/02, T-132/02 ir T-136/02 Pirmosios instancijos teismas pateikė klausimus raštu, į kuriuos šalys atsakė per nustatytą terminą.

35 2005 m. birželio 14 d. laišku, kuriame taip pat buvo pateiktos pastabos dėl posėdžio pranešimo, ieškovė byloje T-126/02 pranešė Pirmosios instancijos teismui apie savo bendrovės pavadinimo ir statuso pasikeitimą (vietoj *Zanders Feinpapiere AG* ji tapo *M-real Zanders GmbH* (toliau – taip pat *Zanders*)).

36 Šalys 2005 m. birželio 2, 7, 14, 16 ir 21 d. posėdžiuose atskirai pateikė savo nuomones ir atsakė į Pirmosios instancijos teismo klausimus.

37 Kadangi Pirmosios instancijos teismas paprašė šalių kiekvienos bylos posėdyje pateikti savo pastabas dėl galimo visų bylų sujungimo, kad būtų bendrai priimtas galutinis sprendimas, o šalys dėl to neprieštaravo, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šios bylos turėtų būti sujungtos pagal Procedūros reglamento 50 straipsnį.

Dėl teisės

38 Šalys siekia panaikinti sprendimą ir (arba) panaikinti ar sumažinti baudą.

I — *Dėl ieškinių pagrindų, kuriais grindžiamas sprendimo panaikinimas*

39 Visais atvejais ieškovės siekia panaikinti visą sprendimą arba tam tikras su jomis susijusias nuostatas. Šie reikalavimai dėl panaikinimo grindžiami procesiniais pagrindais, susijusiais su administracine procedūra, ir materialiniais pagrindais, susijusiais su Komisijos išvadomis dėl tam tikrų įmonių dalyvavimo pažeidime.

A — *Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su administracinės procedūros vykdymu*

1. Dėl pirmojo pagrindo, kuriuo grindžiamas ieškovės teisės būti išklausytai pažeidimas, nes per administracinę procedūrą nebuvo atskleisti dokumentai, kuriuos Komisija laikė konfidencialiais

a) Šalių argumentai

40 *Zicuñaga* tvirtina, kad tiek iš teisės doktrinos, tiek iš Reglamento Nr. 17 19 straipsnio aišku, kad galimybė susipažinti su visa tyrimo bylos medžiaga yra procedūrinė garantija, skirta užtikrinti realų naudojimąsi teise į gynybą, visų pirma teise būti

išklausytam. Ji pažymi, jog ši garantija skirta tam, kad suinteresuotoji šalis galėtų ne tik ginčyti kaltinamuosius dokumentus, kuriais remiasi Komisija, bet ir turėtų galimybę susipažinti su išteisinamaisiais dokumentais, kurie gali būti naudingi jos gynybai.

41 Dėl konfidencialių dokumentų *Zicuñaga* mano, kad Komisija turi suderinti, viena vertus, teisėtą atitinkamos įmonės interesą išsaugoti konfidencialumą ir, kita vertus, teisę į gynybą. Tačiau Komisija negali grįsti savo galutinio sprendimo dokumentais, dėl kurių pažeidimu apkaltinta šalis neturėjo galimybės pateikti pastabų. Be to, Komisijos atsisakymas atskleisti konkretų dokumentą per administracinę procedūrą pažeidžia teisę į gynybą, jei yra galimybė, kad administracinės procedūros rezultatas galėtų būti kitoks nagrinėjamą dokumentą atskleidus suinteresuotajai šaliai. *Zicuñaga* tvirtinimu, iš to matyti, kad dokumentų, kuriuos Komisija laikė konfidencialiais, neatskleidimas pažeidė ieškovės teisę į gynybą.

42 Komisija teigia, kad jos atliktas bylos tyrimas atitinka visas būtinas garantijas ir nepažeidžia jokio teisės principo. Be to, jos nuomone, *Zicuñaga* argumentas nepriimtinas, nes įmonė nenurodo, kokius kaltinamuosius dokumentus Komisija naudojo.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

43 Pirmiausia reikia pažymėti, kad *Zicuñaga* argumentai yra dviprasmiški. Nagrinėjamo ieškinio pagrindo pavadinimas („Teisės būti išklausytam pažeidimas. Kaltinamųjų dokumentų nepateikimas“) sudaro įspūdį, jog ieškovė ginčija tik tai, kad Komisija per administracinę procedūrą neatskleidė dokumentų, kuriuos sprendime panaudojo prieš ieškovę. Iš kitų ieškinio ištraukų susidaro įspūdis, kad ji taip pat kaltina

Komisiją per procedūrą neatskleidus dokumentų, kuriuose galbūt galėjo būti išteisinamųjų įrodymų.

44 Kadangi *Zicuñaga* siekia apkaltinti Komisiją tuo, kad ji per administracinę procedūrą nepateikė dokumentų, tariamai sprendime panaudotų prieš ieškovę, reikėtų pažymėti, kaip Komisija padarė savo procesiniuose dokumentuose, kad *Zicuñaga* nenurodė jokio tokio pobūdžio dokumento. Kadangi šis *Zicuñaga* teiginys yra visiškai nepagrįstas, jį reikia atmesti.

45 Dėl to, kad *Zicuñaga* kaltina Komisiją per administracinę procedūrą atsisakius jai leisti susipažinti su dokumentais, kurie tariamai naudingi jos gynybai, nes juose gali būti išteisinamųjų įrodymų, reikėtų priminti, kad, remiantis teismų praktika, siekiant leisti įmonėms ir įmonių asociacijoms veiksmingai gintis nuo PK pareikštų kaltinimų, Komisija privalo padaryti joms prieinamą visą tyrimo bylą, išskyrus dokumentus, kuriuose yra kitų įmonių komercinių paslapčių, kita konfidenciali informacija bei vidiniai Komisijos dokumentai (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 170 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).

46 Be to, įmonių ir įmonių asociacijų teisė į jų komercinių paslapčių apsaugą turi būti lygiavertė teisei susipažinti su visa tyrimo byla. Todėl jei Komisija mano, kad tam tikruose jos tyrimo byloje esančiuose dokumentuose yra komercinių paslapčių ar kitos konfidencialios informacijos, ji turėtų parengti nekonfidencialias tų dokumentų versijas arba nurodyti, kad tokias versijas parengtų tuos dokumentus pateikusios įmonės ar įmonių asociacijos. Jei paaiškėja, kad parengti nekonfidencialias dokumentų versijas yra sudėtinga, Komisija turėtų suinteresuotosioms šalims išsiųsti pakankamai tikslų tokių sunkumų keliančių dokumentų sąrašą, kad leistų

joms išsiaiškinti, ar reikėtų prašyti galimybės susipažinti su konkrečiais dokumentais (šiuo klausimu žr. 1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Solvay prieš Komisiją*, T-30/91, Rink. p. II-1775, 88–94 punktus).

- 47 Šioje byloje iš *Zicuñaga* procesinių dokumentų aišku, kad ji visų pirma kaltina Komisiją dėl to, jog ši atsisakė leisti susipažinti su išsamia sprendimo 288 konstatuojamojoje dalyje nurodyta informacija, susijusia su kelių pažeidimu apkaltintų įmonių, įskaitant *Zicuñaga*, pardavimu atskirose valstybėse EEE teritorijoje kartelio veikimo laikotarpiu. *Zicuñaga* teigimu, toje informacijoje tikriausiai buvo duomenų, kurie būtų suteikę galimybę įrodyti, kad ji netaikė suderintų kainų politikos kartu su Europos savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojais.
- 48 Šiuo atžvilgiu atsakant į Pirmosios instancijos teismo klausimą Komisijos pateiktas bylos T-136/02 medžiagą sudarančių dokumentų sąrašas rodo, kad ji per administracinę procedūrą pateikė šalims 288 konstatuojamojoje dalyje nurodytą informaciją atitinkančių dokumentų, su kuriais nebuvo galima susipažinti, nekonfidencialias versijas. Todėl *Zicuñaga* turėjo galimybę įvertinti, ar reikėjo prašyti galimybės susipažinti su konkrečiais dokumentais.
- 49 Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad per EB 81 straipsnio pažeidimo nustatymo procedūrą Komisija neprivalo savo iniciatyva pateikti dokumentus, kurie neįeina į tyrimo bylą ir kurių ji neketina panaudoti prieš šalis, su kuriomis susijęs galutinis sprendimas. Šalis, per administracinę procedūrą sužinojusi, kad Komisija turi dokumentų, galbūt naudingų jos gynybai, turi pateikti aiškų prašymą leisti su jais susipažinti. Jei šalis to nepadaro per administracinę procedūrą, ji netenka teisės to daryti bet kokiame ieškinyje, pareikštame dėl galutinio sprendimo panaikinimo (2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt.*

prieš Komisiją, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 383 punktas, toliau – sprendimas *Ciment*).

- 50 Tačiau *Zicuñaga* per administracinę procedūrą nepateikė oficialaus prašymo leisti susipažinti su konfidencialia minėtos informacijos versija. Nors savo atsakyme į Pirmosios instancijos teismo klausimą ji nurodo prašymą raštu leisti susipažinti su tokia informacija ir pateikia Komisijos raštą, kuriuo toks prašymas atmetamas, reikia pažymėti, kad to prašymo data yra 2002 m. balandžio 3 d., taigi jis pateiktas jau užbaigus administracinę procedūrą ir priėmus sprendimą. Kadangi *Zicuñaga* nepateikė tokio prašymo per administracinę procedūrą, ji prarado teisę tai padaryti ieškinyje dėl panaikinimo.
- 51 Todėl reikia atmesti šį *Zicuñaga* pateiktą ieškinio pagrindą.

2. Dėl antrojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu, nes nebuvo pateikti dokumentai, neįtraukti į pastoviosios atminties kompaktiniame diske perduotą tyrimo bylą

a) Šalių argumentai

- 52 *Koehler* kaltina Komisiją nesuteikus jai galimybės susipažinti su tam tikrais dokumentais, neįtrauktais į PK adresatams 2000 m. rugpjūčio 1 d. pastoviosios atminties kompaktiniame diske perduotą tyrimo bylą. Pirmiausia ji remiasi kitų PK adresatų atsakymais į PK bei tų atsakymų priedais, visų pirma sprendimo 365 konstatuojamosios dalies išnašoje nurodyta eksperto išvada, kurią AWA nusiuntė Komisijai. Ji teigia, kad daugelis sprendime pateiktų atsakymų į PK

nuorodų rodo, jog Komisija tais atsakymais grindė savo faktinių aplinkybių analizę ir apskaičiuojamas baudas. *Koehler* priduria, kad *Mougeot* atsakymas į PK rodo, jog byloje aiškiai buvo informacijos, kuri būtų buvusi naudinga jos gynybai.

- 53 Komisija atsako, kad nors tiesa, jog ji gali grįsti savo išvadas tik tomis faktinėmis aplinkybėmis, dėl kurių nagrinėjamos įmonės turėjo galimybę pateikti savo pastabas, atsakymai į PK nėra tyrimo bylos, su kuria turi būti leista susipažinti, dalis. Administracinė procedūra turi būti laikoma baigta iš karto po to, kai tie atsakymai gaunami, ir ji negali tęstis *ad infinitum*, kiekvienai įmonei norint pateikti pastabas dėl kitų įmonių pastabų. *Koehler* nenurodė jokių apkaltinamųjų įrodymų, kuriais Komisija grindė savo kaltinimus ir dėl kurių ji negalėjo pateikti pastabų.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 54 Galima sakyti, kad *Koehler* argumentai apima du aspektus. Pirma, tam tikrus į tyrimo bylą, su kuria ji galėjo susipažinti, neįtrauktus dokumentus Komisija sprendime panaudojo kaip apkaltinamuosius įrodymus, o *Koehler* neturėjo galimybės susipažinti su tais įrodymais per administracinę procedūrą ir negalėjo pateikti dėl jų pastabų. Antra, Komisija neatskleidė *Koehler* į tyrimo bylą, su kuria ji galėjo susipažinti, neįtrauktų dokumentų, kuriuose galbūt buvo išteisinamųjų įrodymų. Šiuos du aspektus reikėtų išanalizuoti atskirai.
- 55 Visų pirma kalbant apie tariamai neatskleistus apkaltinamuosius įrodymus, kurių nebuvo tyrimo byloje, su kuria *Koehler* buvo leista susipažinti, pirmiausia reikėtų priminti, kad dokumentas gali būti laikomas ieškovę apkaltinančiu dokumentu tik

tuo atveju, jei Komisija jį naudoja pažeidimo, kuriame ta šalis tariamai dalyvavo, nustatymui pagrįsti (sprendimo *Ciment 284* punktą).

56 Kadangi suinteresuotosioms šalims per administracinę procedūrą nepateikti dokumentai nėra leistini įrodymai (šiuo klausimu žr. 1991 m. liepos 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *AKZO prieš Komisiją*, C-62/86, Rink. p. I-3359, 21 punktą; 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Shell prieš Komisiją*, T-11/89, Rink. p. II-757, 55 ir 56 punktus ir Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, T-13/89, Rink. p. II-1021, 34 ir 35 punktus), jei paaiškėtų, kad Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi dokumentais, kurių nėra tyrimo byloje ir kurie nebuvo pateikti ieškovėms, tokių dokumentų nebūtų galima laikyti įrodymais (sprendimo *Ciment 382* punktą; šiuo klausimu taip pat žr. 1983 m. spalio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *AEF prieš Komisiją*, 107/82, Rink. p. 3151, 24–30 punktus; šio sprendimo 46 punkte minėto sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 57 punktą ir minėtą sprendimą *ICI prieš Komisiją* 36 punktą).

57 Iš to matyti, kad jei Komisija, norėdama įrodyti pažeidimą EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo procedūroje, ketina pasiremti atsakymo į PK ištrauka arba prie tokio atsakymo pridėtu dokumentu, kitoms šioje procedūroje dalyvaujančioms šalims turi būti sudaryta galimybė pareikšti nuomonę dėl tokių įrodymų (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 56 punkte minėto sprendimo *AKZO prieš Komisiją* 21 punktą; minėtų sprendimų *Shell prieš Komisiją* 55 punktą ir *ICI prieš Komisiją* 34 punktą).

58 Šioje byloje ieškovė savo prašyme teigia, kad „dėl daugelio nuorodų išnašose negalima abejoti tuo, jog Komisija panaudojo kitų procedūros šalių pastabas, kad pagrįstų tiek nustatytas faktines aplinkybes, tiek baudos dydį“. Tačiau toks bendras teiginys neleidžia Pirmosios instancijos teismui išsiaiškinti, kokie konkrečiai dokumentai buvo tariamai panaudoti sprendime kaip įrodymai prieš *Koehler*. Be to, per posėdį *Koehler* pripažino, kad nebuvo nė vieno apkaltinamojo dokumento, su kuriuo ji neturėjo galimybės susipažinti.

- 59 Antra, kalbėdama apie tariamai išteisinamųjų įrodymų, kurių nebuvo tyrimo byloje, su kuria ji turėjo galimybę susipažinti, neatskleidimą, *Koehler* remiasi kitų PK adresatų atsakymais ir tų atsakymų priedais. Tačiau ji neįrodo, kad aiškiai prašė Komisijos atskleisti tuos įrodymus; per posėdį ji netgi pripažino nepateikusi prašymo leisti susipažinti su tais dokumentais. Todėl *Koehler* nebetenka teisės Pirmosios instancijos teisme ginčyti aplinkybės, kad ji neturėjo galimybės susipažinti su įrodymais (šiuo klausimu žr. sprendimo *Ciment* 283 punktą; taip pat žr. šio sprendimo 49 punktą).
- 60 Siekdamas išsamumo, Pirmosios instancijos teismas pažymi, jog *Koehler* neįrodė, kad jeigu būtų turėjusi galimybę susipažinti su kitų PK adresatų atsakymais ir tų atsakymų priedais, ji būtų galėjusi remtis tokiais argumentais, kurie galbūt turėtų įtakos sprendimo rezultatui (šiuo klausimu žr. 1980 m. liepos 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Distillers prieš Komisiją*, 30/78, Rink. p. 2229, 26 punktą ir 1990 m. lapkričio 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Kobor prieš Komisiją*, T-7/90, Rink. p. II-721, 30 punktą).
- 61 Iš tiesų, visų pirma kalbant apie prie AWA atsakymo į PK pridėtą eksperto išvadą, kiek *Koehler* nuoroda į tą išvadą siekiama identifikuoti dokumentą, kurio nebuvo tyrimo byloje, su kuria ji turėjo galimybę susipažinti, ir kuris galėjo būti naudingas jos gynybai, iš sprendimo (390, 392 ir 396 konstatuojamųjų dalių) aišku, kad Komisija aiškiai atmetė AWA per administracinę procedūrą pateiktus argumentus, suformuluotus remiantis ta išvada, kuriais ši įmonė tvirtino, kad pažeidimas neturėjo jokio konkretaus poveikio rinkai. Todėl *Koehler* teiginys, kad tai, jog ji neturėjo galimybės susipažinti su ta išvada per administracinę procedūrą, pakenkė jos gynybai, negali būti laikomas pagrįstu.
- 62 Antra, dėl *Mougeot* atsakymo į PK, *Koehler* savo dublike teigia, kad *Mougeot* atsakymas rodo, jog byloje aiškiai buvo jos gynybai naudingos informacijos. Šiuo atžvilgiu ji remiasi to atsakymo ištrauka, cituojama sprendimo 293 konstatuojamojoje dalyje, kur *Mougeot*, atsisakydama Komisijai anksčiau padaryto pareiškimo, tvirtina, kad „PK neįrodo, jog ESKPGA (Europos savaiminio kopijavimo popieriaus

gamintojų asociacija) susirinkimai būtų galėję tapti sąmokslisų mechanizmu pagrindu iki asociacijos restruktūrizavimo 1993 m. rugsėjo mėnesį“. Tačiau sprendimo 295 konstatuojamojoje dalyje Komisija aiškiai atmeta tą argumentą ir tvirtina, kad *Sappi*, *Mougeot* ir AWA pareiškimai, skaitomi kartu, įrodo, jog bendri kartelio susitikimai vyko bent jau nuo 1992 m. ir vėliau. Remdamasi sprendimo 112 ir 113 konstatuojamosiomis dalimis, ji priduria, jog *Sappi* pateikti įrodymai patvirtina, kad dėl kartelio buvo susitarta ESKPGA susirinkimuose arba kad kartelio susitikimai buvo rengiami vykstant tiems susirinkimams iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. Priešingai nei tvirtina *Koehler*, jos cituota *Mougeot* atsakymo į PK ištrauka neįrodo, kad atsakymai į PK ir prie tų atsakymų pridėti dokumentai būtų suteikę tai įmonei galimybę pateikti argumentus, galėjusius pakeisti administracinės procedūros rezultata.

- 63 Atsižvelgdamas į visus pirmiau pateiktus svarstymus, Pirmosios instancijos teismas turi atmesti šį ieškinio pagrindą.

3. Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą ir rungimosi principo pažeidimu, nes PK ir sprendimas nesuderinami tarpusavyje

a) Šalių argumentai

- 64 *Bolloré* tvirtina, kad PK etape Komisija nustatė jos dalyvavimą pažeidime vien remdamasi jos, kaip patronuojančios bendrovės, atsakomybe už dukterinės bendrovės *Copigraph* veiksmus. Tačiau sprendime yra naujas *Bolloré* skirtas kaltinimas, kad ji asmeniškai ir savarankiškai dalyvavo kartelyje. *Bolloré* nurodo, kad nepasiūliusi jai galimybės pateikti pastabų dėl to kaltinimo per administracinę procedūrą, Komisija pažeidė jos teisę į gynybą.

- 65 Komisija ginčija, kad sprendime *Bolloré* laikoma asmeniškai dalyvavusia pažeidime. Dukterinės bendrovės veiksmai buvo priskirti ieškovei todėl, kad kartu jos sudarė vieną ir tą pačią įmonę. Todėl šis ieškinio pagrindas gali būti pripažintas pagrįstu tik tuo atveju, jei būtų įrodyta, kad pažeidimo inkriminavimas ieškovei remiantis tokiu pagrindu nebuvo akivaizdus iš PK arba jei būtų nustatyta, kad Komisija sprendime grindė savo vertinimą tomis faktinėmis aplinkybėmis, dėl kurių *Bolloré* negalėjo pateikti pastabų per ikiteisminę procedūrą. Tačiau šiuo atveju taip nėra.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 66 Dėl šio aspekto reikia priminti, kad siekiant paisyti teisės į gynybą, kuri yra pagrindinis Bendrijos teisės principas ir kurio turi būti laikomasi visomis aplinkybėmis, visų pirma visuose procesuose, kuriuose gali būti paskirtos baudos, įskaitant administracines procedūras, suinteresuotoji įmonė turi turėti galimybę išreikšti savo nuomonę dėl faktų, kaltinimų ir aplinkybių, kuriais remiasi Komisija, teisingumo ir reikšmės (2003 m. gruodžio 16 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied et Technische Unie prieš Komisiją*, T-5/00 ir T-6/00, Rink. p. II-5761, 32 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 67 Pagal teismų praktiką PK reikia pakankamai aiškiai, nors ir glaustai, nurodyti visus kaltinimus, kad suinteresuotieji asmenys žinotų, kuo Komisija juos kaltina. PK atlieka Bendrijos reglamentuose nustatytą funkciją, t. y. įmonėms ir įmonių asociacijoms pateikti visą informaciją, kurios reikia tam, kad jos galėtų pasinaudoti teise į gynybą prieš Komisijai priimanč galutinį sprendimą, tik tuomet, jei laikomasi šios taisyklės (1993 m. kovo 31 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ahlström Osakeyhtiö ir kt. prieš Komisiją*, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85

ir C-125/85–C-129/85, Rink. p. I-1307, 42 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, T-352/94, Rink. p. II-1989, 63 punktas).

68 Be to, teisės į gynybą pažeidimas per administracinę procedūrą turi būti išnagrinėtas atsižvelgiant į Komisijos PK ir sprendime pateiktus kaltinimus (1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, T-36/91, Rink. p. II-1847, 70 punktas ir šio sprendimo 46 punkte minėto sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 60 punktas). Tokiomis aplinkybėmis teisės į gynybą pažeidimo pripažinimas suponuoja, kad kaltinimą, kuris, įmonės teigimu, jai nebuvo pareikštas PK, Komisija pateikia ginčijamame sprendime.

69 Atsižvelgiant į pirmesniuose trijuose punktuose nurodytą teismų praktiką, šioje byloje visų pirma reiktų išsiaiškinti pagrindą, kuriuo remdamasi Komisija sprendime nustatė *Bolloré* atsakomybę už pažeidimą. Atitinkama informacija pateikta sprendimo 353–356 konstatuojamosiose dalyse (II dalies (Teisinis vertinimas), 2.3 punktas (Atsakomybė už pažeidimą 2) (*Copigraph* ir *Bolloré*)).

70 Minėtos konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„353) Pažeidimo laikotarpiu *Copigraph SA* buvo (*Bolloré*) (buvusi *Bolloré Technologies SA*) visiškai priklausanti dukterinė įmonė, o 1998 m. lapkričio mėn. ją įsigijo AWA. *Copigraph* nutraukė veiklą 2000 m. vasario 2 d. (realiai – 2000 m. gruodžio 30 d.). *Bolloré* tvirtina, kad negali būti laikoma atsakinga už *Copigraph* veiksmus, nes *Copigraph* buvo nuo jos visiškai ekonomiškai nepriklausoma. *Bolloré* teigimu, tokią autonomiją rodo šios aplinkybės: *Copigraph* ir *Bolloré* valdymo

struktūros buvo griežtai atskirtos; *Copigraph* turėjo savo infrastruktūrą ir jos komercinė politika buvo savarankiška, nes ji išgydavo beveik 35 % jai būtinų žaliavų ne iš *Bolloré* grupės, ir vienas iš tokių šaltinių buvo konkurentas.

354) *Copigraph* priklausė *Bolloré* „Specialiojo popieriaus“ padaliniiui, o tuometinis padalinio vadovas (V.) tuo pat metu buvo ir *Copigraph* generalinis direktorius. Be to, tuometinis *Copigraph* komercijos direktorius (J. B.) nuo 1994 m. taip pat užėmė su pardavimu susijusias pareigas Tonono fabrike. (*Bolloré*) buvo neabejotinai informuota apie jos dukterinės bendrovės dalyvavimą kartelyje.

355) Taip pat yra įrodymų, patvirtinančių, kad patronuojanti bendrovė (*Bolloré*) tiesiogiai dalyvavo kartelio veikloje. *Bolloré* buvo ESKPGA narė, o šios asociacijos oficialūs susirinkimai nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėn. taip pat buvo ir kartelio susitikimai. *Bolloré* atstovas, jos „Specialiojo popieriaus“ padalinio vadovas (V.) dalyvavo šiuose kartelio susitikimuose kartu su *Copigraph* komercijos direktoriumi. *Bolloré* „Specialiojo popieriaus“ padalinio vadovas taip pat dalyvavo 1993 m. spalio 1 d. kartelio susitikime dėl Prancūzijos rinkos. Visuose vėlesniuose kartelio susitikimuose, kuriuose nustatyta, kad dalyvavo atskiri *Copigraph* atstovai, dalyvavo *Copigraph* komercijos direktorius. Visi tie susitikimai vyko 1994 m. ir, kaip jau minėta, *Copigraph* komercijos direktorius tuo pačiu metu užėmė su pardavimu susijusias pareigas *Bolloré*.

356) Tuo remdamasi Komisija daro išvadą, kad *Bolloré* turėtų būti laikoma atsakinga ne tik už savo pačios veiksmus, bet ir už *Copigraph* veiksmus kartelio atžvilgiu per visą nurodytą laikotarpį“.

71 Iš pirmiau pateiktos sprendimo ištraukos aišku, kad atsakomybė už pažeidimą buvo priskirta *Bolloré*, nes, pirma, ji turėtų būti laikoma atsakinga už savo dukterinės bendrovės *Copigraph* dalyvavimą kartelyje, ir, antra, buvo jos tiesioginio dalyvavimo kartelio veikloje įrodymų.

- 72 *Bolloré* neginčija, jog iš PK ji galėjo suprasti ir pateikti pastabas dėl to, kad Komisija laikė ją atsakinga už pažeidimą, nes ji turėjo atsakyti už *Copigraph* dalyvavimą kartelyje kaip patronuojanti bendrovė, kuriai *Copigraph* visiškai priklausė pažeidimo laikotarpis. Jos prieštaravimas susijęs su tuo, kad PK nebuvo informacijos apie Komisijos ketinimą laikyti ją atsakinga už pažeidimą taip pat remiantis jos tiesioginiu dalyvavimu kartelio veikloje.
- 73 Atitinkamos PK ištraukos yra 240–245 ir 248 punktuose (II dalies (Teisinis vertinimas), B punkto (Konkurencijos taisyklių taikymas), 8 (Atsakomybė už pažeidimą)).
- 74 Visų pirma reikia turėti omenyje, kad tuose PK punktuose Komisija jokių būdu nemini *Bolloré* tiesioginio dalyvavimo kartelyje, priešingai nei tai rodo informacija, susijusi su kitomis PK paminėtomis patronuojančiomis bendrovėmis, kaip antai AWA ir *Torraspapel*, dėl kurių Komisija nurodo, kad AWA „tiesiogiai ir savarankiškai dalyvavo kartelyje per savo padalinį *Arjo Wiggins Carbonless Paper Operation*“, o dėl *Torraspapel* „taip pat yra įrodymų, patvirtinančių, jog patronuojanti bendrovė tiesiogiai dalyvavo kartelio veikloje“.
- 75 Toliau, kaip teisingai pažymi *Bolloré*, iš PK 243 punkto aišku, kad Komisija skyrė dviejų rūšių situacijas:

„Patruojančių ir jų dukterinių bendrovių santykių atžvilgiu Komisija skiria šį PK patronuojančiai bendrovei, jeigu:

— pažeidime dalyvavo dvi ar daugiau jos dukterinių bendrovių,

— pažeidime dalyvavo patronuojanti bendrovė.

Dėl kitų dukterinės bendrovės dalyvavimo pažeidime atvejų pranešimas apie kaltinimus skiriamas tai dukterinei bendrovei ir jos patronuojančiai bendrovei.“

76 Kalbant apie *Bolloré* ir *Copigraph* grupę, PK buvo skirtas ne tik *Bolloré*, bet ir *Copigraph*, o tai, atsižvelgiant į PK 243 punkte nurodytus kriterijus, leido *Bolloré* būti įsitikinusiai, kad Komisija PK etape nemanė, jog *Bolloré*, grupės patronuojanti bendrovė, tiesiogiai dalyvavo pažeidime.

77 Todėl reikėtų pažymėti, kad Komisija, kaip nurodyta PK, ketino laikyti *Bolloré* atsakinga už pažeidimą remdamasi vien tuo, jog būdama *Bolloré* ir *Copigraph* grupės patronuojanti bendrovė pažeidimo laikotarpiu ji turėjo būti laikoma atsakinga už neteisėtą jai visiškai priklausančios dukterinės bendrovės *Copigraph* elgesį. Skaitydama PK, *Bolloré* negalėjo numatyti, kad tam, jog pripažintų ją atsakinga už pažeidimą, Komisija taip pat ketino remtis pačios *Bolloré* tiesioginiu dalyvavimu kartelio veikloje, kaip ji tai padarė aprendime.

78 Reikėtų pridurti, kad faktinės aplinkybės, kurias Komisija nurodė sprendimo 355 konstatuojamojoje dalyje, grįsdama savo argumentą, susijusį su tiesioginiu *Bolloré* dalyvavimu pažeidime, būtent kad *Bolloré* buvo ESKPGA narė ir kad keliuose susitikimuose jai atstovavo V. ir J. B., nebuvo paminėtos PK. Iš tiesų, net jei būtų pripažinta, remiantis Komisijos argumentais, kad *Bolloré* narystė ESKPGA buvo akivaizdi iš prie PK pridėtų dokumentų, Komisija aiškiai paminėjo tik *Copigraph* kaip ESKPGA narę, bet ne *Bolloré*. Be to, atstovai V. ir J. B. buvo nuolat minimi PK

kaip *Copigraph*, o ne *Bolloré* atstovai kartelio susitikimuose. Be to, Komisija PK niekur nenurodė, kad *Bolloré* yra viena iš tokiuose susitikimuose atstovaujamų įmonių.

- 79 Atitinkamai *Bolloré*, remdamasi PK, negalėjo susipažinti nei su kaltinimu, pagrįstu jos tiesioginiu dalyvavimu pažeidime, nei su sprendime nustatytomis tą kaltinimą pagrindžiančiomis faktinėmis aplinkybėmis, taigi *Bolloré*, kaip matyti iš jos atsakymo į PK, negalėjo per administracinę procedūrą tinkamai apsiginti nuo tokio kaltinimo ir tokių faktinių aplinkybių.
- 80 Tačiau net jei sprendime yra naujų faktinių ar teisinių aplinkybių, dėl kurių suinteresuotosioms įmonėms nebuvo suteikta galimybės pateikti pastabų, sprendimas dėl tokio trūkumo gali būti panaikintas tik tuo atveju, jei tokių aplinkybių negalima tinkamai pagrįsti remiantis kitais sprendime esančiais įrodymais, dėl kurių suinteresuotosioms įmonėms buvo suteikta galimybė pateikti pastabas (2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Atlantic Container Line ir kt. prieš Komisiją* T-191/98, T-212/98–T-214/98, Rink. p. II-3275, 196 punktą; šiuo klausimu taip pat žr. 2002 m. vasario 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Compagnie générale maritime ir kt. prieš Komisiją*, T-86/95, Rink. p. II-1011, 447 punktą). Be to, *Bolloré* teisės į gynybą pažeidimas galėtų turėti įtakos sprendimo teisėtumui *Bolloré* atžvilgiu tik tuo atveju, jei sprendimas būtų pagrįstas vien *Bolloré* tiesioginiu dalyvavimu pažeidime (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 67 punkte minėto sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją* 74 punktą). Tokiu atveju, jei sprendime pateiktas naujas kaltinimas, susijęs su tiesioginiu *Bolloré* dalyvavimu kartelio veikloje, negali būti laikomas pagrįstu, *Bolloré* negalėtų būti laikoma atsakinga už pažeidimą.
- 81 Tačiau jei nagrinėjant bylą iš esmės paaiškėtų (žr. 123–150 punktus), kad Komisija buvo teisi laikydama *Bolloré* atsakinga už jos dukterinės bendrovės *Copigraph* dalyvavimą kartelyje, to, kad Komisija padarė teisės klaidą, negali pakakti siekiant pateisinti sprendimo panaikinimą, nes ta klaida negalėjo turėti lemiamos reikšmės

Komisijos priimtai motyvuojamajai daliai (šiuo klausimu žr. 2002 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Graphischer Maschinenbau prieš Komisiją*, T-126/99, Rink. p. II-2427, 49 punktą ir 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Honeywell prieš Komisiją*, T-209/01, Rink. p. II-5527, 49 punktą). Remiantis nusistovėjusia teismų praktika, jei tam tikri sprendimo pagrindai patys savaime gali pateisinti jo priėmimą, bet kokie kiti šio sprendimo pagrindų trūkumai bet kuriuo atveju neturi poveikio jo rezoliucinei daliai (2005 m. rugsėjo 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *EDP prieš Komisiją*, T-87/05, Rink. p. II-3745, 144 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 2001 m. liepos 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija ir Prancūzija prieš TF1*, C-302/99 P ir C-308/99 P, Rink. p. I-5603, 26–29 punktus).

4. Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą, teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu

a) Šalių argumentai

82 *Zicuñaga* visų pirma tvirtina, kad Komisija pažeidė nekaltumo prezumpcijos principą, nes nustatė jos dalyvavimą kartelyje remdamasi vien prielaidomis ir netiesioginiais pareiškimais. Ji teigia, kad tai, jog nėra pakankamai aiškios bausmės dėl netikslios ar neišsamios informacijos pateikimo, gali paskatinti įmones teikti Komisijai pakeistus ar iškreiptus duomenis, siekiant pabrėžti jų bendradarbiavimą. *Zicuñaga* toliau teigia, kad nors iš pradžių įmonė galėjo tikėtis Komisijos atlaidumo tik pateikusi lemiamų įrodymų, vėliau Komisija sušvelnino savo požiūrį. Ji tvirtina, kad tokiomis aplinkybėmis *Sappi* pareiškimai turėtų būti vertinami atsargiai ir gali būti laikomi patikimais tik tiek, kiek juos patvirtina kiti įrodymai.

- 83 Antra, *Zicuñaga* tvirtina, kad Komisija negali grįsti savo išvadų asmens, kurio tapatybė nėra žinoma, parodymais, nes kitaip nesuteikusi atsakovui galimybės paneigti to liudytojo per posėdį duotų parodymų pažeistų teisę į gynybą. Remdamasi Europos žmogaus teisių teismo praktika, ji teigia, kad ypač svarbu turėti galimybę pateikti liudytojui savo versiją, siekiant įvertinti pačių parodymų ir atitinkamo asmens patikimumo lygį bei leisti kaltinamajam ginčyti prieš jį duotus parodymus ir dėl to apklausti juos davusį asmenį, šiam duodant parodymus arba vėliau.
- 84 Komisija ginčija, kad įrodymai, kuriais ji remiasi norėdama įrodyti *Zicuñaga* dalyvavimą pažeidime, yra tik prielaidos ar netiesioginiai pareiškimai. Ji pažymi, kad Bendrijos teismai niekada nėra suabejoję Pranešimo dėl bendradarbiavimo teisėtumu ar tuo pagrindu įmonių padarytų pareiškimų įrodomąją galią. Be to, Reglamentas Nr. 17 nesuteikia galimybės apklausti liudytojų vykstant administracinei procedūrai, ir ieškovė nepateikė Pirmosios instancijos teismui jokio prašymo šiuo klausimu.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 85 Dėl to, kad *Zicuñaga* savo argumentais siekia paneigti nenustatytos tapatybės asmenų pareiškimų įrodomąją galią, kuriais Komisija rėmėsi, siekdama pagrįsti sprendime *Zicuñaga* pateiktus kaltinimus, reikia pažymėti, kad minėti argumentai yra susiję su vėlesniu bylos nagrinėjimu iš esmės, siekiant patikrinti šių kaltinimų pagrįstumą.
- 86 Tiek, kiek tokiais argumentais taip pat tvirtinama, kad buvo pažeista teisė į gynybą ir teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, nes nenurodymas PK asmens ar asmenų tapatybės, kurie padarė Komisijos išvadas dėl *Zicuñaga* kaltę pagrindžiančių pareiškimų,

neleido *Zicuñaga* ginčyti tų išvadų prašant, kad toks asmuo ar asmenys būtų išklaustyti per administracinę procedūrą, reikėtų priminti, kad nors Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 3 dalies d punkte nurodyta, jog „kiekvienas nusikaltimo padarymu kaltinamas asmuo turi mažiausiai šias teises: <...> pats apklausti kaltinimo liudytojus arba turėti galimybę, kad tie liudytojai būtų apklausti ir kad gynybos liudytojai būtų iškviesti ir apklausti tokiomis pat sąlygomis, kokios taikomos kaltinimo liudytojams“, iš nusistovėjusios teismų praktikos aišku, kad Komisija negali būti laikoma „teismu“ EŽTK 6 straipsnio prasme (1980 m. spalio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Van Landewyck ir kt. prieš Komisiją*, 209/78–218/78, Rink. p. 3125, 81 punktas ir 1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 7 punktas). Be to, Reglamentas Nr. 17 15 straipsnio 4 dalyje konkrečiai nurodyta, kad Komisijos sprendimas skirti baudą už Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimą nėra baudžiamojo pobūdžio (1994 m. spalio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tetra Pak prieš Komisiją*, T-83/91, Rink. p. II-755, 235 punktas).

87 Nepaisant to, Komisija privalo per administracinę procedūrą paisyti bendrųjų Bendrijos teisės principų (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 8 punktas). Tačiau pirmiausia reikia pažymėti, kad nors Komisija gali išklausti fizinius ir juridinius asmenis, jei mano, kad tai būtina, ji neturi teisės kviesti kaltinimo liudytojų duoti parodymus be jų sutikimo ir, antra, tai, kad Bendrijos konkurencijos teisės nuostatos neįpareigoja Komisijos iškviesti gynybos liudytojus, kai to prašoma, neprieštarauja minėtiems principams (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 392 punktas).

88 Be to, šioje byloje akivaizdu, kad *Zicuñaga* nepateikia jokios informacijos, patvirtinančios, jog per administracinę procedūrą ji prašė Komisijos informacijos apie asmenų, padariusių pareiškimus, kuriais Komisija rėmėsi PK grįsdama savo kaltinimus *Zicuñaga*, tapatybę, taip pat, kad tie asmenys būtų išklaustyti *Zicuñaga* akivaizdoje. Ji taip pat neįrodo, kad prašė Komisijos per administracinę procedūrą iškviesti ir išklausti gynybos liudytojus.

- 89 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, šis ieškinio pagrindas tiek, kiek jis pagrįstas teisės į gynybą ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu, turi būti atmestas. Tiek, kiek šiuo ieškinio pagrindu siekiama ginčyti įrodymų, kuriais remiasi Komisija, norėdama pagrįsti sprendime *Zicuñaga* pateiktus kaltinimus, įrodomąją galią, tas aspektas bus išnagrinėtas nagrinėjant bylą iš esmės.

5. Dėl penktojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo pažeidimu tiriant bylą ir sprendimo nemotyvavimu

a) Šalių argumentai

- 90 *Zanders* kaltina Komisiją, kad ši tyrė bylą tik ieškodama apkaltinamųjų įrodymų. Ji teigia, kad Komisija turėjo atsižvelgti į informaciją dėl *Zanders* lemiamo vaidmens nutraukiant kartelį, kuri jai buvo pateikta 2000 m. gruodžio mėn. ir 2001 m. kovo mėn. ar kad Komisija, turėdama abejonų dėl tokios informacijos vertės, turėjo ją papildomai ištirti. Ji taip pat kaltina Komisiją neatsižvelgus į eksperto išvadą, kurią *Zanders* pateikė 2001 m. kovo mėn., kad įrodytų, jog mėginimų sudaryti kainų kartelį poveikis buvo minimalus arba jo išvis nebuvo. Be to, sprendime nėra jokio motyvavimo dėl to, kodėl į tas faktines aplinkybes nebuvo atsižvelgta, taip pat jame neišnagrinėtas individualus *Zanders* vaidmuo.
- 91 Komisija tvirtina, jog *Zanders* nepagrindžia savo teiginio, kad jos vaidmuo nutraukiant pažeidimą buvo ypatingas. Kalbėdama apie susitarimų dėl kainų poveikį rinkai, Komisija sprendime šiam klausimui skyrė visą skyrių (382–402 konstatuojamosios dalys), vertindama konkrečias pažeidimo pasekmes. Sprendime visiškai

paisoma motyvavimo pareigos, jo 263–271 konstatuojamosiose dalyse išnagrinėjant ieškovės elgesį kartu su kitų penkių įmonių elgesiu. Be to, savo atsakyme į PK *Zanders* neteigė, kad jos vaidmuo buvo tik pasyvus.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 92 Reikia priminti, kad tokiose bylose, kaip ši, kai Bendrijos institucijos turi diskreciją, kad galėtų atlikti savo funkcijas, Bendrijos teisinės sistemos garantuojamų teisių paįsymas administracinėse procedūrose yra dar svarbesnis; tokios garantijos visų pirma apima kompetentingos institucijos pareigą atidžiai ir nešališkai išnagrinėti visus reikšmingus konkrečios bylos aspektus (1991 m. lapkričio 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Technische Universität München*, C-269/90, Rink. p. I-5469, 14 punktas; 1992 m. sausio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *La Cinq prieš Komisiją*, T-44/90, Rink. p. II-1, 86 punktas ir 1996 m. liepos 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Métropole télévision ir kt. prieš Komisiją*, T-528/93, T-542/93, T-543/93 ir T-546/93, Rink. p. II-649, 93 punktas).
- 93 Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką nurodant motyvus pagal EB 253 straipsnį turi būti pateikiami aiškūs ir nedviprasmiški akto priėmusios institucijos argumentai, kad suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su priimto akto pagrindimu, o kompetentingas teismas – vykdyti jo kontrolę. Pareiga motyvuoti turi būti vertinama atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, ypač į akto turinį, motyvų, kuriais remiamasi, pobūdį ir į interesą gauti paaiškinimus, kurių gali turėti asmenys, kuriems šis aktas skirtas, arba kiti šiuo aktu tiesiogiai ir asmeniškai suinteresuoti asmenys (1998 m. balandžio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Sytraval ir Brink's France*, C-367/95 P, Rink. p. I-1719, 63 punktas ir 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją*, T-16/99, Rink. p. II-1633, 368 punktas).

- 94 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad sprendime aiškiai ir nedviprasmiškai atskleidžiami Komisijos argumentai ir *Zanders* suteikiama galimybė sužinoti priimto akto priežastis, o Pirmosios instancijos teismui – atlikti kontrolę. Iš tiesų Komisija sprendimo 263–271 konstatuojamosiose dalyse nagrinėja *Zanders* dalyvavimą kartelyje kartu su *AWA*, *Koehler*, *Sappi*, *Stora* ir *Torraspapel* dalyvavimu.
- 95 *Zanders* tvirtina, kad nebuvo atsižvelgta į jos vaidmenį nutraukiant pažeidimą ir į pateiktą eksperto išvadą.
- 96 Dėl *Zanders* vaidmens nutraukiant pažeidimą reikia pažymėti, kad savo 2000 m. gruodžio 12 d. atsakyme į PK ši įmonė nurodė 1996 m. balandžio 1 d. *International Paper* generalinio direktoriaus laišką, skirtą visiems grupės darbuotojams, kuriame atkreipiamas dėmesys į tai, kad grupė teikia didžiausią reikšmę įstatymų ir etikos normų paisymui santykiuose su vartotojais, komerciniais partneriais, administracinės valdžios institucijomis ir kitomis įstaigomis. Ji taip pat paminėjo jos patalpose surengtą susitikimą, skirtą užtikrinti, kad administracijos darbuotojai laikytųsi konkurencijos teisės, ir parengti konkurencijos teisės reikalavimų laikymosi programą. Ji taip pat nurodė tą aplinkybę, kad jos padalinio prezidentas, 1996 m. sausio 1 d. tapęs ESKPGA prezidentu, pradėjęs pirmininkauti asociacijai viešai ir nedviprasmiškai pareiškė, jog įmonė nutraukė bet kokią veiklą kartelyje.
- 97 Reikia pripažinti, kad pirmesniame punkte minėtus įrodymus *Zanders* pateikė savo atsakyme į PK, pagrįsdama pastabas, skirtas paneigti Komisijos kaltinimą PK, jog slapti ryšiai buvo palaikomi po 1995 m. rudens. Tiksliau tariant, tuos įrodymus *Zanders* pateikė argumentuodama, kad nuo 1995 m. rudens ji nebedalyvavo slaptuose kartelio susitikimuose ar suderintuose veiksmuose dėl kainų su savo konkurentais, kad jos kainų nustatymo politika buvo formuojama savarankiškai, o didesnių kainų 1996 m. rugsėjo mėn. negalima laikyti slapto susitikimo pasekme.

- 98 Tačiau visiškai neabejotina, kad Komisija per administracinę procedūrą atsižvelgė į pirmesniame punkte *Zanders* pateiktus argumentus. Sprendime *Zanders* atžvilgiu nustatyta pažeidimo pabaiga iš tiesų yra 1995 m. rugsėjo mėn., o ne 1997 m. kovo mėn., kaip nurodyta PK.
- 99 Tačiau nei 2000 m. gruodžio 12 d. *Zanders* atsakymas į PK, nei 2001 m. kovo 2 d. Komisijai atsiųstos papildomos *Zanders* pastabos nerodo, kad *Zanders* per administracinę procedūrą pateikė šio sprendimo 96 punkte minėtų ar kokių nors kitų įrodymų, jog ji atliko lemiamą vaidmenį nutraukiant neteisėtą kartelį, kaip ji dabar siekia tai padaryti, todėl nustatant baudą buvo pagrindas pripažinti tokią aplinkybę lengvinančia. Tokiomis aplinkybėmis *Zanders* negali kaltinti Komisijos gero administravimo principo pažeidimu, remdamasi tuo, kad pastaroji neatsižvelgė tiek į minėtus, tiek kitus įrodymus, kuriais tariamai ketinta įrodyti, kad ji turėjo lemiamą įtaką nutraukiant kartelį dar prieš Komisijai imantis pirmųjų tyrimo veiksmų.
- 100 Taip pat reikėtų pažymėti, kad savo atsakyme į PK *Zanders* neteigė atlikusi išimtinai pasyvų vaidmenį kartelyje. Todėl šiuo atžvilgiu ji negali remtis motyvų nenurodytu sprendime. Be to, kalbant apie laikotarpį nuo 1992 m. iki 1995 m. rudens, savo atsakyme į PK *Zanders* neigė atlikusi pagrindinį ar vadovaujamąjį vaidmenį, kuris jai buvo priskirtas PK 187–199 punktuose. Taigi *Zanders* tvirtino, kad nebuvo sunkinančių aplinkybių. Tačiau Komisija nenustatė jokių sunkinančių aplinkybių *Zanders* atžvilgiu.
- 101 *Koehler*, MHTP ir *Zanders* iš *PricewaterhouseCoopers* užsakė 2001 m. kovo 2 d. ataskaitą „Konkurencinė padėtis Europos savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje

nuo 1995 m. vasaros ar rudens iki 1997 m. vasario ar kovo mėn. (toliau – *PricewaterhouseCoopers* ataskaita).

- 102 Iš laiško, pridėto prie Komisijai išsiųstos *PricewaterhouseCoopers* ataskaitos, aišku, kad pagrindinis šios ataskaitos tikslas buvo paneigti visus Komisijos tvirtinimus PK dėl kartelio veikimo savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje nuo 1995 m. vasaros ar rudens iki 1997 m. vasario ar kovo mėnesių. Be to, ataskaitos baigiamojoje dalyje aiškiai minima aplinkybė, kad ekonominė analizė rodo, jog trijų nagrinėjamų gamintojų veiksmai nuo 1995 m. vasaros ar rudens iki 1997 m. vasario ar kovo mėn. nebuvo suderinti.
- 103 Reikia pripažinti, kad *PricewaterhouseCoopers* ataskaita susijusi su laikotarpiu, kurio neapima sprendime nustatytas pažeidimo laikotarpis. Todėl šiuo atžvilgiu ataskaita neturi reikšmės.
- 104 Tačiau skaitant ieškinį tampa aišku, kad *Zanders* kaltinimai susiję su tuo, jog Komisija neatsižvelgė į informaciją, taip pat pateiktą *PricewaterhouseCoopers* ataskaitoje, kuria siekiama įrodyti, kad mėginimų sudaryti kainų kartelį laikotarpiu nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1995 m. rudens poveikis buvo minimalus arba jo iš viso nebuvo.
- 105 Šiuo atžvilgiu, net jei būtų nuspręsta, kad reikia atsižvelgti į papildomą informaciją, pateiktą visiškai nereikšmingam faktui patvirtinti, Komisija negali būti kaltinama dėl to, jog neatsižvelgė į *Zanders* argumentus dėl tariamai riboto kartelio poveikio.

106 Iš tiesų sprendimo 388 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„AWA, Carrs, MHTP (*Stora*), Koehler, Sappi ir Zanders tvirtina, kad tikrasis kartelio poveikis savaiminio kopijavimo popieriaus rinkai EEE buvo labai ribotas ar kad kartelis visai neturėjo neigiamo poveikio. Šiuo atžvilgiu jos iš esmės nurodo tai, kad poveikis kainoms buvo ribotas arba jo iš viso nebuvo, nes rinkoje realiai taikytos kainos buvo mažesnės už sutartus ar paskelbtus didinimus. Šių kartelio dalyvių teigimu, tai rodo, kad sutarti kainų didinimai praktiškai nebuvo įgyvendinti. Jos pateikė daug argumentų šiam teiginiui pagrįsti: kainos ir gamintojų pelnas gerokai sumažėjo; savaiminio kopijavimo popieriaus kainos iš esmės atspindi celiuliozės savikainos ir paklausos pokyčius, o vėlesniais kartelio etapais – gamybos pajėgumų suvaržymus; gamintojai ir toliau konkuravo; gamintojai turėjo individualiai derėtis su klientais dėl kainų didinimo“.

107 Nors toje sprendimo ištraukoje aiškiai neminima *PricewaterhouseCoopers* ataskaita, kurią *Zanders* atsiuntė Komisijai per administracinę procedūrą, ta ištrauka neabejotinai įrodo, kad Komisija per procedūrą atsižvelgė į informaciją, visų pirma į tą, kurią pateikė *Zanders*, siekdama įrodyti, jog mėginimų sudaryti kainų kartelių poveikis kainoms pažeidimo laikotarpiu buvo nedidelis arba jo iš viso nebuvo. Tai, kad Komisija atmetė įmonių argumentus, kuriais tą informaciją norėta patvirtinti, rodo, kad ji manė, jog tų argumentų nepakako pakeisti sprendimo 382–387 konstatuojamosiose dalyse išreikštą nuomonę dėl tikrojo pažeidimo poveikio rinkai. Kita vertus, ta ištrauka negali būti aiškinama kaip patvirtinanti, kad Komisija, tirdama bylą, tinkamai neatsižvelgė į argumentus, kuriuos *Zanders* pateikė gindamasi (šiuo klausimu žr. 1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją*, T-141/94, Rink. p. II-347, 118 punktą).

108 Remiantis tokia analize, penktąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

6. Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo, teisės susipažinti su bylos medžiaga ir teisės į gynybą pažeidimu, nes tam tikrus tyrimo bylos dokumentus buvo sunku surasti, o tą bylą sudarančių dokumentų sąrašo neįmanoma panaudoti

a) Šalių argumentai

¹⁰⁹ *AWA* tvirtina, kad kartu su pastoviosios atminties kompaktiniu disku per administracinę procedūrą pateikto dokumentų sąrašo nebuvo įmanoma panaudoti. Iš esmės ji teigia, kad sąrašė nebuvo nei susijusių dokumentų rodyklės, nei jų aprašymo, o tik nurodyta, kodėl kai kurie iš tų dokumentų tariamai konfidencialūs, ir atitinkamos galimai nekonfidencialios versijos vieta.

¹¹⁰ *Koehler* tvirtina, kad prieš išsiųsdama pastoviosios atminties kompaktinį diską PK adresatams, Komisija pašalino iš bylos tam tikrus konfidencialius dokumentus ir pakeitė juos nekonfidencialiomis versijomis, kurios buvo įtrauktos į kitą bylos vietą. Tačiau nei PK, nei sprendime Komisija nepasivargino atitinkamai pakeisti nuorodų į perkeltus dokumentus. Be to, ji nepaminėjo, kad tos nekonfidencialios versijos apskritai yra ir nenurodė, kaip jų ieškoti byloje. Komisijos sudarytas dokumentų sąrašas leido tik labai apytikriai identifikuoti atitinkamus dokumentus. Kartais netgi nebuvo įmanoma jų surasti.

¹¹¹ Komisija mano, kad jos negalima kaltinti dėl jokio teisės į gynybą pažeidimo. Pirma, kartu su pastoviosios atminties kompaktiniu disku ji pateikė įmonėms įvairių bylos dokumentų sąrašą, suklasifikavusi dokumentus kaip įprasta, pagal jų prieinamumo

laipsnį. Antra, PK nurodyti dokumentai jau buvo prie jo pridėti kartu su sąrašu, nurodančiu ryšį tarp konfidencialios ir nekonfidencialios versijų.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 112 Iš informacijos, kurią Komisija pateikė dviejose nagrinėjamosiose bylose (T-118/02 ir T-125/02), aišku, kad 2000 m. liepos 26 d. ji išsiuntė adresatams PK, o kartu su PK bei jame minėtais dokumentais ir pridėtų dokumentų sąrašą. Tą sąrašą Komisija pateikė kaip priedą prie savo atsiliepimo į ieškinį byloje T-125/02. Pirmosios instancijos teismo prašymu Komisija taip pat pateikė tą sąrašą byloje T-118/02.
- 113 Nagrinėjamame sąraše kiekvieno PK nurodyto dokumento atveju, laikantis PK pateiktų nuorodų į tuos dokumentus tvarkos, pateikiamas trumpas dokumento apibūdinimas, įmonės, kurios patalpose tas dokumentas rastas ar jį išsiuntusio asmens tapatybė, dokumento numeris ir, jei reikia, nekonfidencialios versijos numeris.
- 114 2000 m. rugpjūčio 1 d. PK adresatai iš Komisijos kartu su pastoviosios atminties kompaktiniu disku, kuriame įrašyta visa Komisijos tyrimo byla, taip pat gavo sąrašą, pavadintą „Dokumentų sąrašas“, kuriame pagal dokumento numeraciją byloje nurodytas kiekvieno dokumento prieinamumo kodas (A – prieinamas; PA – iš dalies prieinamas; NA – neprieinamas). Dokumentų, kurie klasifikuojami kaip neprieinami, ir dokumentų, kurie klasifikuojami kaip iš dalies prieinami, sąraše nurodyta, kurioje bylos vietoje galima rasti nekonfidencialią atitinkamo dokumento ar jo dalies versiją ir (arba) atitinkamo dokumento turinio ar jo dalies turinio santrauką. Taip

padariusi, Komisija visiškai paisė savo pranešimo dėl vidaus darbo tvarkos taisyklių, taikomų svarstant prašymus suteikti teisę susipažinti su dokumentais bylose pagal EB sutarties (81) ir (82) straipsnius, EAPB sutarties 65 ir 66 straipsnius ir Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 4064/89 (OL C 23, p.3), II A 1.4 punkto nuostatų.

115 Turėdamos ir prie PK pridėtų dokumentų sąrašą, ir ankstesniame punkte minėtą „Dokumentų sąrašą“, AWA ir *Koehler*, kaip ir kiti PK adresatai, galėjo visiškai netrukdomos tyrimo byloje surasti dokumentus, kurių ieškojo (jų pradinę arba nekonfidencialią versiją), remdamosi tuose sąrašuose nurodytu prieinamumo kodu.

116 Reikia pripažinti, kaip savo procesiniuose dokumentuose, susijusiuose su byla T-125/02, patvirtina pati Komisija dėl PK minėtų dokumentų (būtent tų, kuriuos konkrečiai nurodė *Koehler*), kurie buvo priskirti prie neprieinamų arba iš dalies prieinamų, kad PK adresatai iš karto nerado jų nekonfidencialios versijos ar turinio santraukos toje vietoje, kuri atitiko jų numerį byloje, todėl turėjo remtis sąrašu, kad galėtų byloje surasti tą nekonfidencialią versiją ar santrauką. Tačiau nedidelis nepatogumas ir nedidelės laiko sąnaudos, kuriuos susiklosčius tokiai situacijai galėjo patirti PK adresatai, aiškiai negali būti laikomi galinčiais turėti įtakos sprendimo teisėtumui.

117 Todėl šeštąjį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

7. Dėl septintojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo ir teisės į gynybą pažeidimu, nes apie sprendimą buvo pranešta per vėlai

a) Šalių argumentai

118 AWA teigia, kad nors akivaizdu, jog sprendimas buvo priimtas 2001 m. gruodžio 20 d., apie jį jai buvo pranešta tik 2002 m. vasario 8 dieną. Ji priduria, kad, nepaisant tokio pavėluoto pranešimo priežasčių, ji per pusantro mėnesio nuo sprendimo priėmimo dienos negalėjo paaiškinti, ypač savo klientams, kodėl jai buvo paskirta didžiausia individuali bauda iš visų kada nors paskirtų.

119 Komisija atsako, kad 2002 m. vasario 5 d. ji priėmė trumpą savo 2001 m. gruodžio 20 d. Sprendimo klaidų atitaisymą, nes pasikeitė ieškovės bendrovės pavadinimas. Todėl pranešimas apie sprendimą 2002 m. vasario 8 d., pateiktas kartu su klaidų atitaisymu ir padarytų pakeitimų paaiškinimu, negali būti laikomas pavėluotu.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

120 Iš 2002 m. vasario 7 d. laiško, kuriuo už konkurenciją atsakingas Komisijos narys pranešė apie sprendimą jo adresatams, įskaitant AWA, aišku, kad sprendimas buvo priimtas 2001 m. gruodžio 20 d., o klaidų atitaisymas padarytas 2002 m. vasario 5 d. rašytine procedūra E/177/2002. Tokio klaidų atitaisymo faktas paaiškina, kodėl apie sprendimą jo adresatams pranešta praėjus pusantro mėnesio nuo jo priėmimo. Laikas nuo sprendimo priėmimo iki klaidų atitaisymo negali būti laikomas pernelyg ilgu.

- 121 Jei AWA argumentus reikia suprasti kaip kaltinimą, kad Komisija viešai paskelbė sprendimą prieš pranešdama jo adresatams ir taip neleido AWA pateikti paaiškinimų tretiesiems asmenims dėl to sprendimo motyvų, reikia pažymėti, kad AWA nepateikia jokių patvirtinančių įrodymų, kad Komisija atskleidė sprendimo turinį prieš pranešdama apie jį adresatams. Bet kuriuo atveju, net jei taip būtų, reikėtų pripažinti, nors ir labai apgailestaujant dėl tokio elgesio, kad Sprendimas jau buvo priimtas ir jo teisėtumui negali turėti įtakos veiksmai, atlikti jį priėmus (1983 m. lapkričio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *IAZ ir kt. prieš Komisiją*, 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369, 16 punktas).

B — *Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimu bei Komisijos klaidomis vertinant tam tikrų įmonių dalyvavimą pažeidime*

- 122 Trys įmonės, būtent *Bolloré*, *Divipa* ir *Zicuñaga*, ginčija Komisijos vertinimą, susijusį su jų dalyvavimu pažeidime, pagrįstumą.

1. *Bolloré* situacija

- 123 Pirmiausia reikėtų priminti, kad sprendime (353–356 konstatuojamosiose dalyse) Komisija *Bolloré* laiko atsakinga už pažeidimą, visų pirma remdamasi jos tiesioginiu asmeniniu dalyvavimu kartelio veikloje, ir, antra, – jos atsakomybe už dukterinės bendrovės *Copigraph* dalyvavimą kartelyje. Tačiau buvo pripažinta (žr. šio sprendimo 66–81 punktus), kad *Bolloré* negalėjo iš PK sužinoti apie kaltinimą dėl asmeninio dalyvavimo kartelyje nei apie faktines aplinkybes, kurias Komisija nurodė sprendime, siekdama pagrįsti tą kaltinimą. Tokia išvada reiškia, kad nėra prasmės

vertinti *Bolloré* argumentų dėl esmės, kuriuo ji ginčija išvados, kad asmeniškai ir tiesiogiai dalyvavo kartelyje, pagrįstumą.

- 124 Todėl reikėtų išnagrinėti *Bolloré* argumentus, kad Komisija klydo pripažindama ją atsakinga už neteisėtą dukterinės bendrovės *Copigraph* elgesį kartelyje.

a) Šalių argumentai

- 125 *Bolloré* pažymi, jog Komisija tam, kad pripažintų ją atsakinga už *Copigraph* veiksmus, sprendime remiasi dviem veiksniais, t. y. pirma, kad *Copigraph* pažeidimo metu buvo jai visiškai priklausanti dukterinė bendrovė ir, antra, kad ji neabejotinai turėjo būti informuota apie *Copigraph* dalyvavimą kartelyje.

- 126 Ji tvirtina, kad pirmojo veiksnio nepakanka pripažinti ją atsakinga už *Copigraph* pažeidimą. Tam, kad Komisija galėtų daryti prielaidą, jog patronuojanti bendrovė darė lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams, būtina pateikti papildomų įrodymų. Tačiau šioje byloje tokių įrodymų nėra. *Bolloré* savo atsakyme į PK iš esmės paaiškino, kad *Copigraph* turėjo didelę autonomiją vykdydama savo komercinę politiką, ir Komisija to neginčijo. Be to, *Copigraph* apyvarta sudarė tik trečdalį *Bolloré* Tonon le Beno popieriaus fabriko apyvartos, o *Bolloré* ir *Copigraph* verslo santykiai tame fabrike nebuvo susiję su jokiais *Copigraph* komercinės autonomijos apribojimais.

127 *Bolloré* pažymi, kad Komisija antrąjį veiksnį kildina iš trijų faktinių aplinkybių, t. y. to, kad *Copigraph* priklausė jos „Specialiojo popieriaus“ padaliniui, kad to padalinio direktorius V. buvo ir *Copigraph* generalinis direktorius, ir *Bolloré* Tonon le Beno popieriaus fabriko generalinis direktorius ir kad tuometinis *Copigraph* komercijos direktorius J. B. nuo 1994 m. taip pat užėmė su pardavimu susijusias pareigas Tonon le Beno popieriaus fabrike. Tačiau šios trys aplinkybės neleidžia daryti išvados, kad *Bolloré* buvo neabejotinai informuota apie *Copigraph* dalyvavimą kartelyje.

128 Komisijos teigimu, neginčijama, kad 1990–1998 m. *Copigraph* buvo visiškai *Bolloré* priklausanti dukterinė bendrovė. Remiantis teismų praktika, to pakanka padaryti prielaidą, kad *Bolloré* darė lemiamą įtaką savo dukterinės bendrovės veiksmams. Tokią prielaidą taip pat patvirtina sprendimo 353–355 konstatuojamosiose dalyse minėti įrodymai.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

129 Pirmiausia reikia pažymėti, kad *Bolloré*, ginčydama pažeidimo trukmę, neneigia *Copigraph* dalyvavimo kartelio veikloje.

130 Jos argumentai iš esmės prilygsta tvirtinimui, kad įrodymai, kuriais Komisija rėmėsi sprendime, neleidžia jai pripažinti *Bolloré* atsakinga už dukterinės bendrovės *Copigraph* dalyvavimą kartelyje.

131 Reikia priminti, kad remiantis nusistovėjusia teismų praktika, aplinkybė, jog dukterinė bendrovė turi savarankišką teisinį subjektiškumą, dar nereiškia, kad už

jos elgesį atsakomybė negali tekti patronuojančiai bendrovei, ypač jeigu dukterinė bendrovė savarankiškai nesprenžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės įgyvendina patronuojančios bendrovės nurodymus (žr. 1972 m. liepos 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *ICI prieš Komisiją*, 48/69, Rink. p. 619, 132 ir 133 punktus; Sprendimo *Geigy prieš Komisiją*, 52/69, Rink. p. 787, 44 punktą ir 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*, C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 26 punktą).

132 Šiuo atžvilgiu, nors įrodymai, susiję su tuo, kad 100 % dukterinės bendrovės akcijų priklauso jos patronuojančiai bendrovei, įtikinamai patvirtina, jog patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką dukterinės bendrovės elgesiui rinkoje, to savaiame nepakanka priskirti patronuojančiai bendrovei atsakomybę už dukterinės bendrovės elgesį (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 131 punkte minėto sprendimo *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 27–29 punktus ir generalinio advokato J. Mischo išvados toje byloje, Rink. p. I-9928, 17-62 punktus). Reikia įrodyti ne tik turimą akcijų dalį, bet ir pateikti papildomų įrodymų. Tokie įrodymai nebūtinai turi būti patronuojančios bendrovės instrukcijos savo dukterinei bendrovei dalyvauti kartelyje (šiuo klausimu žr. minėtos išvados 40, 48 ir 51 punktus).

133 Šioje byloje iš sprendimo 353 ir 354 konstatuojamųjų dalių aišku, kad pripažindama *Bolloré* atsakinga už *Copigraph* dalyvavimą kartelyje, Komisija rėmėsi ne vien neginčijamu faktu, kad pažeidimo metu *Bolloré* priklausė 100 % *Copigraph* akcijų, bet ir kitomis faktinėmis aplinkybėmis, nurodytomis šio sprendimo 127 punkte, kad nustatyta, jog *Copigraph* visais esminiais aspektais vykdė nurodymus, kuriuos jai davė *Bolloré*.

134 Nurodydama savo 2000 m. lapkričio 28 d. atsakyme į PK pateiktus argumentus, *Bolloré* pažymi įvairias aplinkybes, kuriomis siekia įrodyti, kad pažeidimo metu *Copigraph* turėjo visišką komercinę autonomiją. Tokiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar šie tvirtinimai pagrįsti, o gal yra kitų veiksnių, rodančių, kad *Bolloré* darė lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei.

135 Visų pirma *Bolloré* per administracinę procedūrą teigė, kad jos ir *Copigraph* valdymo organai buvo visai atskiri.

136 Tačiau *Bolloré* atsakymo į PK 1 išnašoje nurodyta:

„Iki 1993 m. *Bolloré* ir *Copigraph* turėjo bendrą direktorę (G.), kuri *Bolloré Technologie* taryboje atstovavo *Bolloré Participation* ir buvo *Copigraph Holding* nuolatinė atstovė *Copigraph*. Ji iš šių pareigų pasitraukė 1993 m. spalio 25 dieną.“

137 Taigi, neapribojant tolesnio nagrinėjimo dėl to, ar *Bolloré* argumentai, kuriais ginčijamas *Copigraph* dalyvavimas pažeidime iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn., yra pagrįsti, *Copigraph* valdymo organams dalį Komisijos nustatyto pažeidimo laikotarpio priklausė vienas *Bolloré* valdybos narys.

138 Be to, iš *Bolloré* atsakyme į PK pateiktos informacijos aišku, kad, nebūdami *Bolloré* valdybos nariais, keturi *Copigraph* valdybos nariai nuo 1993 m. rugsėjo mėn. iki 1997 m. kovo mėn. daugiausia užėmė vadovaujamas pareigas (finansų, apskaitos ar valdymo srities) *Bolloré*. Be to, kaip Komisija teisingai pažymi sprendimo 354 konstatuojamojoje dalyje, *Copigraph* generalinio direktoriaus pareigas pažeidimo laikotarpiu ėjęs V., remiantis *Bolloré* atsakymu į PK, buvo *Bolloré* samdomas darbuotojas ir vadovavo jos popieriaus fabrikui Tonon le Bene. Remiantis toje

sprendimo konstatuojamojoje dalyje pateikta informacija, kurią *Bolloré* patvirtina savo procesiniuose dokumentuose, V. taip pat buvo *Bolloré* „Specialiojo popieriaus“ padalinio direktorius. Šis labai reikšmingas *Bolloré* valdymo organų narių priklausymas *Copigraph* vadovybei rodo *Bolloré* dalyvavimo valdant dukterinę įmonę mastą. Tai neabejotinai leido *Bolloré* daryti lemiamą įtaką *Copigraph* komercinei politikai rinkoje.

139 Šią analizę pažeidimo nuo 1995 m. vasario mėn. iki rugsėjo mėn. atžvilgiu dar labiau patvirtina 2002 m. balandžio 2 d. J. B. padarytame pareiškime, pridėtame prie ieškinio, esanti informacija, kad šis asmuo, būdamas *Copigraph* komercijos direktorius nuo 1992 m. rugsėjo mėn. pabaigos iki 1997 m. kovo mėn., nuo 1995 m. vasario mėn. taip pat užėmė pareigas *Bolloré* prekybos srityje.

140 Šiuo klausimu reikėtų pridurti, kad ta aplinkybė, jog Pirmosios instancijos teismas 1998 m. gegužės 14 d. Sprendime *KNP BT prieš Komisiją* (T-309/94, Rink. p. II-1007, 47 ir 48 punktai) pripažino, kad patronuojančios bendrovės valdybos nario dalyvavimas slaptuose susitikimuose prilygo įrodymui, jog patronuojanti bendrovė neabejotinai žinojo ir pritarė dukterinės bendrovės dalyvavimui pažeidime, negali būti aiškinama kaip reiškianti, kad patronuojančios bendrovės narys ar nariai, užimantys vadovaujamas pareigas dukterinėje bendrovėje, būtinai turi turėti įgaliojimus veikti kaip patronuojančios bendrovės atstovai, jog būtų padaryta išvada, kad dukterinė bendrovė nėra komerciškai nepriklausoma nuo patronuojančios bendrovės (šiuo klausimu žr. generalinio advokato J. Mischo išvados šio sprendimo 132 punkte minėtoje byloje *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* 58 punktą). Ta aplinkybė, kad asmuo, esantis patronuojančios bendrovės nariu, neturi įgaliojimų veikti kaip jos atstovas, neužkerta jam kelio, atliekant savo valdymo funkcijas dukterinėje bendrovėje, užtikrinti, kad dukterinės bendrovės veiksmai rinkoje būtų suderinami su patronuojančios bendrovės valdymo organų nustatyta veiksmų kryptimi.

141 Antra, *Bolloré* per administracinę procedūrą pažymėjo, kad *Copigraph* turėjo savo atskirą infrastruktūrą.

- 142 Tiesa yra tai, kaip *Bolloré* nurodė savo atsakyme į PK, kad aplinkybė, jog dukterinė bendrovė nėra nei gamybos įrenginių savininkė, nei savo darbuotojų darbdavė, ir kad jos apyvarta įtraukiama į patronuojančios bendrovės metinę atskaitomybę, gali padėti įrodyti, jog dukterinė bendrovė nėra nepriklausoma nuo savo patronuojančios bendrovės (šiuo atžvilgiu žr. šio sprendimo 67 punkte minėto sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją* 89–94 punktus). Vis dėlto tai, kaip nurodė *Bolloré* savo atsakyme į PK ir Komisija to neginčijo, kad šioje byloje *Copigraph* turėjo nuosavus gamybos įrenginius ir darbuotojus bei įtraukdavo apyvartą į savo pačios metinę atskaitą, savaime neįrodo, jog *Copigraph* nustatydavo savo elgesį rinkoje visiškai nepriklausomai nuo patronuojančios bendrovės *Bolloré*.
- 143 Galiausiai per administracinę procedūrą *Bolloré* rėmėsi daugeliu veiksmų, kurie, jos teigimu, rodė, kad *Copigraph* savarankiškai nustatydavo savo komercinę politiką. Viena vertus, su popieriumi susijusi *Copigraph* veikla užėmė nedidelę dalį, o jos apyvarta sudarė tik labai nedidelę grupės apyvartos dalį. Kita vertus, net ir perimta *Bolloré*, *Copigraph* ir toliau beveik 35 % jai būtinų žaliavų įsigydavo ne iš *Bolloré* grupės, o iš kitų įmonių, įskaitant ir tiesioginę *Bolloré* konkurentę.
- 144 Vis dėlto, net jei teisingas būtų *Bolloré* tvirtinimas, kad jos veikla popieriaus sektoriuje ir *Copigraph* apyvarta, kaip grupės apyvartos dalis, yra nedidelio masto, tai niekaip neįrodytų, kad *Bolloré* suteikė *Copigraph* visišką autonomiją nustatant savo elgesį rinkoje. Iš tos aplinkybės, kad *Copigraph* žaliavų atsargas pažeidimo laikotarpiu iš dalies tiekė *Bolloré* grupei nepriklausantys tiekėjai, šiuo klausimu negalima daryti jokios išvados. Iš tikrųjų šis tvirtinimas neleidžia atmesti galimybės, kad dalyvaudama kartelyje, *Copigraph* visais esminiais atžvilgiais vykdė savo patronuojančios bendrovės nurodymus.

145 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad *Copigraph*, kaip nurodyta 354 konstatuojamojoje dalyje ir to *Bolloré* neginčijo, priklausė *Bolloré* „Specialiojo popieriaus“ padaliniui.

146 Be to, *Bolloré* atsakyme į PK yra tokia informacija apie *Copigraph* įsigijimo aplinkybes:

„1990 m. Tonon le Bene (Aukštutinė Savoja) esantis *Bolloré* popieriaus fabrikas susidūrė su labai aršia konkurencija popieriaus rinkoje, kurioje ketverius metus iš eilės didėjo celiuliozės kaina.

(*Copigraph*) pati perdirbo ir platino savaiminio kopijavimo popierių, taigi buvo viena iš pagrindinių Tonono fabriko klientų šioje srityje. *Copigraph* apyvarta sudarė daugiau kaip (trečdalį) fabriko apyvartos, o jos pardavimas – daugiau kaip pusę viso fabriko parduodamo kiekio.

Pagrindinė priežastis, dėl kurios *Bolloré* įsigijo visas (*Copigraph*) akcijas, buvo siekis užtikrinti, kad Tonono fabrikas turėtų savo produktų rinkas ir kad šis pramoninis statinys (kuriame tuo metu dirbo 340 darbuotojų) toliau veiktų.

Ši vertikali integracija tuo metu atrodė protingiausia išeitis, atsižvelgiant į tai, kad Tonono fabrikas atsidūrė labai jautrioje situacijoje, kurią lėmė pajėgumų perteklius rinkoje.“

147 Kaip savo procesiniuose dokumentuose teisingai pažymi Komisija, iš pirmiau nurodytos ištraukos aišku, kad *Copigraph* įtraukimas į „Specialiojo popieriaus“ padalinį sudarė dalį vertikalios integracijos schemos, kurioje Tonon le Bene esantis *Bolloré* fabrikas buvo atsakingas už savaiminio kopijavimo popieriaus gamybą, o *Copigraph* – už produktų perdirbimą ir paskirstymą. Ta pati ištrauka taip pat rodo, kad *Bolloré*, įsigydama *Copigraph*, iš esmės siekė užtikrinti, jog Tonon le Bene esantis *Bolloré* fabrikas turėtų pardavimo rinkas ir, nepaisydamas ekonominių sunkumų, atsiradusių dėl aršios konkurencijos rinkoje, toliau veiktų. Komisija pagrįstai laikė tas aplinkybes įrodymu, kad *Copigraph* dalyvavimas kainų kartelyje prasidėjo ėmus taikyti bendrą *Bolloré* nustatytą politiką, pagrįstą, be kita ko, siekiu išlaikyti jos Tonon le Beno fabriko padėtį rinkoje.

148 Iš to, kas nurodyta, yra aišku, kad *Bolloré* pateikti įrodymai nepatvirtina jos teiginių dėl *Copigraph* nepriklausomumo. Atvirkščiai, šio sprendimo 136–140 bei 145–147 punktuose minėti įrodymai, kartu su tuo, kad pažeidimo laikotarpiu *Bolloré* priklausė visas *Copigraph* akcinis kapitalas, leidžia daryti išvadą, jog *Copigraph* dalyvavo kainų nustatymo kartelyje dėl to, kad *Bolloré* darė lemiamą įtaką jos elgesiui. Todėl Komisija buvo teisi, laikydama *Bolloré* atsakinga už *Copigraph* dalyvavimą kartelyje.

149 Be to, tai, kad 1998 m. lapkričio mėn. AWA perėmė *Copigraph*, neatleidžia vis dar veikiančios *Bolloré* nuo atsakomybės už neteisėtą *Copigraph* elgesį iki įsigijimo (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 145 punktą ir 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją*, C-297/98 P, Rink. p. I-10101, 25 punktą).

150 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, reikia atmesti *Bolloré* ieškinio pagrindą, pagrįstą EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimu, nes Komisija ją pripažįsta atsakinga už dukterinės bendrovės *Copigraph* neteisėtą elgesį. Taigi, nepaisant bet kokio tiesioginio *Bolloré* dalyvavimo pažeidime, kurio galimybę Pirmosios instancijos teismas atmetė (žr. šio sprendimo 66–81 punktus), *Bolloré* turi būti pripažinta atsakinga už pažeidimą.

2. *Divipa* ir *Zicuñaga* situacija

a) Šalių argumentai

151 *Divipa* ir *Zicuñaga* tvirtina, kad Komisija klydo pripažindama jas dalyvavus kartelio dėl Ispanijos rinkos susitikimuose. Jos ginčija kai kurių dokumentų, kuriais remiasi Komisija, įrodomąją galią. Jos taip pat teigia, kad negalima pripažinti, jog jos žinojo ar turėjo žinoti, kad kartelis apėmė visą Europą.

152 Abi ieškovės teigia, kad Komisija neatsižvelgė į jų konkrečias ypatybes. Jos pažymi, kad nėra ESKPGA narės. *Divipa* priduria esanti nedidelė šeimos verslo įmonė, veikianti tik Ispanijos rinkoje, ir ne gamina savaiminio kopijavimo popierių, bet jį tik perdirba ir platina. Jos kainos priklauso nuo pagrindinės tiekėjos – *Koehler* – ir konkurentų kainų. *Zicuñaga* pabrėžia niekada nepardavinėjusi savaiminio kopijavimo popieriaus.

153 *Zicuñaga* toliau tvirtina, kad Komisija klydo nustatydamą, jog ji dalyvavo pasaulinio masto kartelyje, apėmusiame suderintus veiksmus padidinti kainas ir susitarimus, kuriais nustatomos pardavimo kvotos ir rinkos dalys.

- 154 Komisija ginčija ieškovių kaltinimus dėl įrodymų, kuriais ji remiasi norėdama pagrįsti savo argumentus, įrodomosios galios. Ji teigia, kad turi būti vertinama įrodymų visuma, atsižvelgiant į visas reikšmingas faktines aplinkybes. Tie įrodymai patvirtina, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavo kartelyje Ispanijos rinkoje. Tam, kad galėtų joms inkriminuoti dalyvavimą Europos kartelyje, Komisija neturi įrodyti žinojimo apie kiekvieną kartelio detalę, o tik tai, kad yra daug objektyvių aplinkybių, leidžiančių daryti išvadą, jog jos žinojo ar galėjo pagrįstai numatyti, kad kartelis buvo Europos masto. Komisija priduria, kad sprendime narystė ESKPGA pati savaime nebuvo laikoma pažeidimo įrodymu. Be to, didmenininko, platintojo ar perdirbėjo dydis arba statusas negali atitinkamos įmonės nuo atsakomybės, jei ji pažeidė konkurencijos taisykles. Tai, kad kartelis ne visada buvo sėkmingas ar kad nagrinėjama įmonė ne visada laikėsi susitarimo sąlygų, netrukdo Komisijai padaryti išvados dėl dalyvavimo kartelyje. Nebūtina įrodyti, kad atitinkama įmonė dalyvavo kiekviename kartelio susitikime.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 155 Visų pirma reikėtų pažymėti, kad dalyvavimo kartelyje įrodymai turi būti vertinami kaip visuma, atsižvelgiant į visas reikšmingas faktines aplinkybes (šiuo klausimu žr. teisėjo B. Vesterdorf, vykdžiusio generalinio advokato funkcijas, išvadą byloje *Rhône-Poulenc prieš Komisiją*, kurioje priimtas 1991 m. spalio 24 d. Sprendimas, T-1/89, Rink. p. II-867, II-956 – Bendra išvada *Polipropileno* byloje). Komisija turi pateikti pakankamai tikslių ir neprieštaringų įrodymų, patvirtinančių, kad pažeidimas tikrai buvo padarytas. Vis dėlto reikia pažymėti, kad kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas nebūtinai turi atitikti šiuos kriterijus kiekvieno pažeidimo elemento atžvilgiu. Pakanka, kad šiuos reikalavimus bendrai atitiktų institucijos pateiktų įrodymų visuma (žr. 2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *JFE Engineering prieš Komisiją*, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 179 ir 180 punktus bei juose nurodytą teismų praktiką).

- 156 Sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje Komisija kaltina *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavus pažeidžiant EB 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalį „vykdant susitarimus ir suderintus veiksmus savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje“. *Divipa* atžvilgiu pažeidimas prasidėjo 1992 m. kovo mėn., o *Zicuñaga* atžvilgiu – 1993 m. spalio mėn., o abiem šalims pasibaigė 1995 m. sausio mėnesį.
- 157 Skaitant kartu sprendimo 77–81, 252, 253, 327, 328, 333 ir 334 konstatuojamąsias dalis akivaizdu, kad Komisija nustatė, jog tų susitarimų ir suderintų veiksmų visuma prilygo pasauliniam antikonkurenciniam planui, kuris iš esmės apėmė kainų didinimus ir jų įgyvendinimo tvarkaraštį ir tam tikrais atvejais bendrų pardavimo kvotų bei rinkos dalių nustatymą, taip pat keitimąsi informacija, siekiant palengvinti susitarimų dėl kainų didinimo sudarymą arba garantuoti sutartų kainų padidinimų įgyvendinimą.
- 158 Sprendimo 153–176 konstatuojamosiose dalyse Komisija pateikia įrodymų, jos nuomone, patvirtinančių, kad slapti susitikimai Ispanijos rinkoje buvo rengiami 1992 m. vasario mėn.–1994 m. spalio mėn. ir kad *Divipa* su *Zicuñaga* dalyvavo daugelyje tų susitikimų.
- 159 Toliau Komisija sprendimo 286 konstatuojamojoje dalyje tvirtina, kad nors buvo nustatyta, jog *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavo tik kartelio susitikimuose dėl Ispanijos rinkos, jos turėjo suprasti, kad kartelis apėmė visą teritoriją, kuri 1994 m. tapo EEE. Siekdama patvirtinti tokį teiginį, ji, darydama nuorodas į 89, 94, 197, 211, 277 ir 280 konstatuojamąsias dalis, 287 konstatuojamojoje dalyje remiasi visų pirma ta aplinkybe, kad du susitikimų lygmenys buvo glaudžiai susiję ir kad nė vienas nacionalinių susitikimų dalyvis negalėjo nepaisyti to, jog šių susitikimų tikslas buvo papildyti bendruosius kartelio susitikimus.

- 160 Todėl visų pirma reikėtų išsiaiškinti, ar Komisijos tvirtinimai dėl to, kad Ispanijos rinkoje buvo kartelis ir kad tame kartelyje dalyvavo *Divipa* ir *Zicuñaga*, yra pagrįsti. Jei paaiškėtų, kad tie tvirtinimai pagrįsti, tuomet reikėtų išnagrinėti, ar tokio dalyvavimo įrodymai, kartu su pateiktaisiais sprendimo 286–289 konstatuojamosiose dalyse, patvirtina, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* taip pat dalyvavo sprendimo 1 straipsnio 1 dalyje konstatuotame bendrame kartelyje.

Dėl slaptų susitarimų, susijusių su Ispanijos rinka

- 161 Reikia pripažinti, kad daugelis veiksnių rodo, jog nuo 1992 m. vasario mėn. iki 1995 m. Ispanijos savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje egzistavo kartelis.
- 162 Visų pirma *Sappi* pripažino nuo 1992 m. vasario mėn. dalyvavusi kartelio dėl Ispanijos rinkos susitikimuose ir pateikė įvairios informacijos. Savo 1999 m. gegužės 18 d. atsakyme Komisijai (dokumentai Nr. 15193–15206) *Sappi* nurodo įvairius slaptus susitikimus dėl Ispanijos rinkos, vykusius 1992 m. vasario 17 ir 27 d., 1993 m. rugsėjo 30 d. ir spalio 19 d. bei 1994 m. gegužės 3 d. ir birželio 29 dienomis. Dėl 1993–1995 m. laikotarpio *Sappi* darbuotojas pripažino (dokumentai Nr. 15179 ir 15180) dalyvavęs šešiuose ar septyniuose susitikimuose Barselonoje kartu su kitais tiekėjais. Tie susitikimai vykdavo apytikriai keturis penkis kartus per metus. Jis manė pirmą kartą juose dalyvavęs 1993 m. spalio 19 d., o paskutinį kartą – 1995 metais. Jo teigimu, tų susitikimų tikslas buvo nustatyti kainas Ispanijos rinkoje. Susitikimai trukdavo apie dvi valandas ir paprastai jų pabaigoje būdavo priimamas sprendimas pakelti kainą konkrečiu procentiniu dydžiu. Šiuose susitikimuose dalyvavo *Copigraph*, *Arjo Wiggins*, *Torraspapel*, *Zicuñaga*, *Koehler*, *Stora-Feldmühle* (dabar – *MHTP*), *Zanders* ir *Divipa*. Įvairiuose dokumentuose esančios *Sappi* pareiškimų ištraukos sudaro prie PK pridėtų dokumentų dalį, taigi visos ieškovės galėjo su jomis susipažinti. Komisija taip pat jas pateikė Pirmosios instancijos teismui.

- 163 Antra, AWA pripažino dalyvavusi daugiašaliuose savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų kartelio susitikimuose ir pateikė Komisijai 1992–1995 m. vykusių konkurentų susitikimų sąrašą. Dokumente Nr. 7828, kuris yra Komisijai išsiųsto 1999 m. balandžio 30 d. AWA atsakymo ištrauka, pateikiamas bendras AWA pareiškimas dėl kelių susitikimų organizavimo Lisabonoje ir Barselonoje 1992 m.–1994 m., kuriuose, jos manymu, dalyvavo *Sarrió*, *Binda*, *Stora-Feldmühle* (dabar – MHTP) ir *Divipa* arba kai kurių šių įmonių atstovai, ir tikriausiai tik viename susitikime – *Zicuñaga*. Kai kurių šių susitikimų slaptas pobūdis yra akivaizdus iš AWA pareiškimo, pakartoto dokumente Nr. 7829, kad tie susitikimai buvo „netinkami“ (*improper*), nes jie veikė kaip diskusijos dėl savaiminio kopijavimo popieriaus kainų, įskaitant pasidalijimą ketinimais paskelbti apie kainų didinimus. Tuose Pirmosios instancijos teismui pateiktuose dviejuose dokumentuose (Nr. 7828 ir 7829) esantys AWA pareiškimai taip pat sudarė prie PK pridėtų dokumentų, su kuriais *Divipa* ir *Zicuñaga* galėjo susipažinti, dalį.
- 164 Vėliau AWA savo atsakyme į PK pateikė konkurentų „netinkamų“ susitikimų, kurių buvimą ji teigė padėjusi įrodyti, sąrašą. Vien Ispanijos rinkos atveju tame sąrašė nurodyti 1992 m. vasario 17 d. ir kovo 5 d., 1993 m. rugsėjo 30 d., 1994 m. gegužės 3 d., birželio 29 d. ir spalio 19 d. susitikimai. Šis sprendimo 170 konstatuojamojoje dalyje nurodytas sąrašas, kurį Pirmosios instancijos teismas paprašė pateikti byloje T-132/02, nerodo, kurios įmonės dalyvavo tuose susitikimuose. Nei *Divipa*, nei *Zicuñaga*, nei kuri nors kita ieškovė nenurodė, kad tas sąrašas yra apkaltinamasis dokumentas, su kuriuo jos negalėjo ar neprašė susipažinti.
- 165 Trečia, savo 1999 m. balandžio 14 d. pareiškimuose (dokumentai Nr. 7647–7655) *Mougeot*, kuri taip pat pripažino savo dalyvavimą daugiašaliuose savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų kartelio susitikimuose, vardija daugelį susitikimų, nurodydama kiekvieno iš jų tikslą, turinį ir dalyvavusius asmenis. Tarp tų susitikimų yra ir 1994 m. spalio 19 d. susitikimas dėl Ispanijos rinkos, į kurį *Copigraph*, *Stora*, *Torraspapel*, *Divipa*, *Ekman*, *Zicuñaga*, *Koehler*, AWA ir *Mougeot*, pastarosios teigimu, nusiuntė savo atstovus. Remiantis šiais dokumentais, susitikimo tikslas buvo Ispanijos rinkos organizavimas, o po antrašte „Susitikimo turinys“ nurodyta „Kainų nustatymas Ispanijos rinkoje, atsižvelgiant į klientų dydį <...>“. *Mougeot*

pareiškimai taip pat sudarė prie PK pridėtų dokumentų dalį ir buvo pateikti Pirmosios instancijos teismui.

- 166 Kaip yra žinoma, *Mougeot* padarė savo pareiškimus jau įvykus bylos faktinėms aplinkybėms ir padarė tai tam, kad jai būtų taikomas Pranešimas dėl bendradarbiavimo. Tačiau jų negalima laikyti neturinčiais įrodomosios galios. Pareiškimai, nenaudingi juos pateikiančiajam, iš principo turi būti laikomi ypač patikimais (šio sprendimo 155 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering prieš Komisiją* 211 punktą).
- 167 Tačiau pagal Pirmosios instancijos teismo praktiką kaltinamos įmonės prisipažinimas dalyvavimu kartelyje, kurio buvimas ginčijamas daugelio kitų kaltinamų įmonių, negali būti laikomas pakankamu tų kitų įmonių padaryto pažeidimo įrodymu, jeigu jis nėra pagrįstas kitais įrodymais (šio sprendimo 155 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering prieš Komisiją* 219 punktą; taip pat šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Enso Gutzeit prieš Komisiją*, T-337/94, Rink. p. II-1571, 91 punktą).
- 168 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, pirma, *Sappi*, AWA ir *Mougeot* pareiškimai daugeliu aspektų pagrindžia vienas kitą. Antra, šioje byloje akivaizdu, kad jų pareiškimus patvirtina kiti to paties laikotarpio įrodymai. Taigi AWA nurodytų slaptų susitikimų buvimą patvirtina kiti to paties laikotarpio kaip ir pažeidimas įrodymai, pateikti kitos konkrečiame susitikime dalyvavusios įmonės.
- 169 Pirma, kalbant apie 1992 m. vasario 17 d. susitikimą, 1992 m. vasario 17 d. faksu (dokumentas Nr. 4588, minėtas sprendimo 157 konstatuojamojoje dalyje ir PK 61 punkte) W. (*Sappi*) pranešė savo tiesioginiam vadovui J., kad dėl *Koehler* ir *Sarrió*

elgesio padėtis yra mažiausiai neaiški ir kad tą pačią dieną įvyko atitinkamų suinteresuotųjų asmenų susitikimas.

- 170 Antra, kalbant apie 1992 m. kovo 5 d. susitikimą, 1992 m. vasario 27 d. raštu (dokumentas Nr. 4589, nurodytas sprendimo 158 konstatuojamojoje dalyje ir PK 60 punkte), W. (*Sappi*) vėl tam pačiam asmeniui pranešė susitaręs dėl susitikimo kitą savaitę Barselonoje kartu su kitais suinteresuotaisiais asmenimis, kad aptartų naujausius pokyčius Ispanijos rinkoje. Jis pridūrė, kad susitikimas turi įvykti 1992 m. kovo 5 dieną. Abu šie dokumentai buvo pridėti prie PK.
- 171 1992 m. kovo 9 d. *Sappi* atstovo Ispanijoje rašte *Sappi Europe* (dokumentai Nr. 4703 ir 4704, nurodyti sprendimo 156 konstatuojamojoje dalyje ir PK 60 punkte), nors tai nėra susitikimo protokolai, labai tiksliai apibūdintas minėtų įmonių, įskaitant *Divipa*, elgesys. Šalys aptarė kainų didinimo 10 Ispanijos pesetų (ESP) klausimą (tą tikslą nustatė platintojai, tačiau jis nebuvo visiškai pasiektas). To rašto autorius teigia, kad *Divipa* išvis nepakėlė kainų. Jo teigimu, akivaizdu, kad *Sappi Europe* negalės padidinti savo kainų, jei kiti tiekėjai nepadarys to paties. Toliau jis nurodo kitą aplinkybę, kad *Zicuñaga* paskelbė pradėjusi savaiminio kopijavimo popieriaus gamybos projektą prancūziškojoje Ispanijos pasienio dalyje, ir tai turėtų sustiprinti konkurenciją.
- 172 Trečia, kalbant apie 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikimą Barselonoje, šią dieną *Sappi* atstovo surašytame rašte (dokumentai Nr. 5 ir 9972, nurodyti sprendimo 163 konstatuojamojoje dalyje) minimas 1992 m. ir 1993 m. AWA, *Binda*, *Copigraph*, *Sappi*, *Divipa*, *Stora-Feldmühle*, *Koehler*, *Sarrió* ir *Zanders* paskelbtas pardavimas kartu su 1993 m. ketvirtojo ketvirčio kvota. Dalyviai susitarė paskelbti apie popieriaus rulonų ir lapų kainų didinimą 10%. Jie taip pat susitarė susitikti dar kartą, kad patvirtintų, jog laikosi kvotų. Tas raštas buvo visas pateiktas PK 80 punkte.

- 173 Ketvirta, kalbant apie 1993 m. spalio 19 d. susitikimą, remiantis *Sappi* darbuotojo ispanų kalba surašytu raštu (dokumentas Nr. 4474, nurodytas sprendimo 165 ir 192 konstatuojamosiose dalyse), pavadintu „Vizito ataskaita“ (*informe visita*), 1993 m. spalio 19 d. įvyko susitikimas, kuriame dalyvavo visi platintojai, išskyrus *Copigraph*. Susitikimo dalyviai susitarė, kad rulonų kaina galutiniams naudotojams būtų padidinta 8 %. Jie taip pat susitarė pranešti gamintojui, kad sutiktų su jo kainų didinimu tik tuo atveju, jeigu jos padidėtų 7,5 % ir dėl to platintojo pelno norma taip pat padidėtų 0,5 %. Nors šis raštas yra be datos, reikėtų pabrėžti, kad nuoroda į „dabartines“ kainas įrodo, jog jis yra to paties laikotarpio kaip ir užfiksuoti faktai. Nestebina, kad raštas nepasirašytas ir be datos, nes jis susijęs su susitikimu, kurio tikslas buvo antikonkurencinis, todėl jo autorius norėjo kuo mažiau palikti tokio susitikimo pėdsakų (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 56 punkte minėto sprendimo *Shell prieš Komisiją* 86 punktą). Antra, atsižvelgiant į kalbą, kuria surašytas tas raštas, ir kitą *Sappi* pateiktą informaciją, neabejotina, kad jis susijęs su Ispanijos rinka. Išskyrus paskutinįjį sakinį, tas raštas buvo išdėstytas PK 84 punkte.
- 174 Penkta, kalbant apie 1994 m. gegužės 3 d. susitikimą, bylos medžiagoje yra tos pačios datos raštas (dokumentas Nr. 14535), taip pat surašytas *Sappi* darbuotojo ir pavadintas „Vizito ataskaita“. Tame rašte po pavadinimu yra papildoma antraštė „Gamintojų susitikimas siekiant išanalizuoti kainų situaciją“. Jame kiekvienos dalyvaujančios įmonės, būtent *Copigraph*, *AWA*, *Torraspapel*, *Zicuñaga*, *Koehler*, *Stora*, *Zanders*, *Sappi* ir *Divipa* atžvilgiu, nurodytas jai atstovaujančio asmens vardas ir pavardė. Rašte taip pat yra lentelė, kurioje nurodytos esamos kainos ir gegužės 16 d. numatytos padidintos kainos, patikslinant, kad tos kainos buvo platintojų susitarimų rezultatas. Tas raštas pridėtas prie PK ir jo turinys išsamiau aprašytas PK 110–112 punktuose.
- 175 Šešta, kalbant apie 1994 m. birželio 29 d. susitikimą, tos dienos raštas (dokumentas Nr. 4476, nurodytas sprendimo 164 ir 166 konstatuojamosiose dalyse) pavadintas „Savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų susitikimas“. Jame taip pat nurodyti kiekvienai dalyvaujančiai įmonei, t. y. *Torraspapel*, *Reacto*, *Divipa*, *Stora*, *AWA*, *Sappi*, *Zicuñaga*, atstovaujančio asmens vardas ir pavardė. Rašto pradžioje pavartota sąvoka „rulonai“, toliau patikslinant: „visiems pateiktos užsakymų knygos ir

nustatytos kvotos“. Rulonų atveju jame nurodyta, kad nuo rugsėjo 1 d. kaina bus padidinta 10 %. Nurodytos įvairios orientacinės spausdintuvų tiesioginio pardavimo kainos, išskiriant tris klientų kategorijas, taip pat pagal produktų rūšį. Rašte teigiama, kad sutartos popieriaus lapų kainos nebuvo laikomasi, ji tapo tokia, kokia buvo. Buvo nuspręsta padidinti šią kainą dviem etapais, 1994 m. liepos 1 d. ir rugsėjo 1 d., kiekvieną kartą pakeliant 5 %. Rašto pabaigoje yra toks tekstas: „Kitas susitikimas: rugsėjo 23 d. 12.30“. Šis dokumentas buvo pridėtas prie PK, o jo turinys pateiktas PK 121–123 punktuose.

- 176 Be to, 1994 m. lapkričio 4 d. *Sappi* vidiniame fakse (dokumentas Nr. 4565, nurodytas sprendimo 166 konstatuojamojoje dalyje) paminėta aplinkybė, kad Ispanijos rinkos lyderė *Torraspapel* paskelbė apie kainos sumažinimą 10 ESP ir kad visos aplinkybės leidžia manyti, jog lapkričio mėn. didinimai neturės poveikio, nes iki šiol apie juos nepaskelbė nė vienas platintojas. Tas faksas buvo nurodytas PK 130 punkte ir pridėtas prie šio pranešimo.
- 177 Septinta, galiausiai kalbant apie 1994 m. spalio 19 d. susitikimą, iš 1994 m. spalio 21 d. ranka rašyto *Mougeot* dokumento (dokumentas Nr. 1839, nurodytas sprendimo 167, 222 ir 223 konstatuojamosiose dalyse), susijusio su Ispanijos rinka, aišku, kad dalyviai susitarė, jog kainos bus taikomos nuo 1995 m. sausio 3 dienos. *Zicuñaga* ir *Mougeot* buvo „leista parduoti (mažiau) nei už 5 (ESP)/kg“. Dokumento autorius pažymi, kad „jam atrodo utopiška prašyti *Zicuñaga* parduoti už 2 % mažesnę nei didžiųjų gamintojų kainą, ką jau kalbėti apie kiekius“. Kitas susitikimas buvo suplanuotas 1994 m. lapkričio 24 d. tuo pat laiku ir toje pačioje vietoje. Tas ranka rašytas dokumentas pridėtas prie PK.
- 178 Todėl akivaizdu, kad iš *Sappi* minėtų susitikimų (kurių nepaminėjo AWA), t. y. 1992 m. vasario 27 d. ir 1993 m. spalio 19 d. susitikimų, tik pirmasis iš jų nepatvirtintas jokiais kitais įrodymais. Tačiau nėra poreikio tikrinti Komisijos išvadų dėl 1992 m. vasario 27 d. susitikimo, bet kuriuo atveju nepatenkančio į pažeidimo, kuriuo kaltinamos *Divipa* ir *Zicuñaga*, laikotarpį.

- 179 Galiausiai, be 1992 m. vasario 17 d. ir kovo 5 d., 1993 m. rugsėjo 30 d. ir spalio 19 d. bei 1994 m. gegužės 3 d., birželio 29 d. ir spalio 19 d. susitikimų, Komisija sprendimo 129 konstatuojamojoje dalyje esančioje 3 lentelėje ir sprendimo II priede taip pat mini 1992 m. liepos 16 d. Barselonoje įvykusį susitikimą dėl Ispanijos ir Portugalijos rinkų bei 1994 m. rugsėjo 23 d. surengtą susitikimą, susijusį vien su Ispanijos rinka.
- 180 Kalbant apie 1992 m. liepos 16 d. susitikimą, iš sprendimo 159 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisijos išvados, susijusios su jo rengimu bei antikonkurenciniu tikslu, grindžiamos sprendimo 167 ir 168 išnašose minėtuose ir prie PK pridėtuose dokumentuose Nr. 4484, 4501–4503 ir 4520 esančia informacija.
- 181 Savo žodiniame pareiškimе (dokumentas Nr. 4484) B. G. iš *Unipapel, Sappi* atstovo Portugalijoje, nurodė, kad 1992 m. liepos 16 d. jis nuvyko į susitikimą Barselonoje, kurio tikslas buvo „aptarti savaiminio kopijavimo popieriaus rinkos padėtį Portugalijoje ir Ispanijoje“.
- 182 Tą pareiškimą patvirtina kelionės išlaidų dokumentų kopijos (dokumentai Nr. 4501–4503), įrodančios, kad B. G. 1992 m. liepos 16 d. keliavo iš Lisabonos į Barseloną ir atgal.
- 183 Kitame žodiniame pareiškimе (dokumentas Nr. 4520) B. G. nurodė, kad 1992 m. liepos 16 d. susitikimo tikslas buvo aptarti kainų didinimus ir rinkos dalis. Jis pridūrė, kad susitarimai iš esmės buvo susiję su popieriaus rulonais. Taip pat pripažino, nors negalėjo patvirtinti, kad panašūs susitarimai egzistavo ir dėl popieriaus lapų. Dar nurodė, kad per tą susitikimą buvo pasikeista informacija apie kiekvienos įmonės parduotą kiekį ir taikytas kainas.

- 184 Atsižvelgdama į pirmesniuose trijuose punktuose pateiktą informaciją, Komisija padarė pagrįstą išvadą, jog 1992 m. liepos 16 d. Barselonoje surengtas susitikimas, kuriame sudaryti susitarimai dėl kainų didinimų ir su Ispanija bei Portugalija susijusių rinkos dalių paskirstymo bent jau popieriaus rulonų atžvilgiu. Tačiau reikėtų pažymėti, kad Komisija neteigia, jog *Divipa* dalyvavo šiame susitikime, nes B. G. nebuvo paminėtas kaip vienas iš dalyvių.
- 185 Kalbant apie 1994 m. rugsėjo 23 d. susitikimą, šio sprendimo 175 punkte nurodytas raštas (dokumentas Nr. 4476) iš tiesų patvirtina, kad susitikimas buvo suplanuotas. Tačiau joks dokumentas ar pareiškimas nepatvirtina, kad susitikimas iš tiesų įvyko būtent tą dieną. Todėl reikia pripažinti, kad Komisija nenustatė, jog su Ispanijos rinka susijęs susitikimas buvo surengtas 1994 m. rugsėjo 23 dieną.
- 186 Vis dėlto Komisija, remdamasi tiksliais ir nuosekliais įrodymais, pakankamai nustatė kartelio Ispanijos rinkoje buvimo faktą, bent jau nuo 1992 m. kovo mėn. iki 1995 m. sausio mėnesio. Iš tiesų kartelio pasekmės tęsėsi slaptiems susitikimams formaliai jau pasibaigus 1994 m. spalio mėn., nes 1994 m. spalio 19 d. susitikime suplanuoti kainų didinimai (žr. šio sprendimo 177 punktą) turėjo būti taikomi nuo 1995 m. sausio 3 d. (šiuo klausimu žr. 1985 m. liepos 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Binon*, 243/83, Rink. p. 2015, 17 punktą ir 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Montedipe prieš Komisiją*, T-14/89, Rink. p. II-1155, 231 punktą).
- 187 Tas kartelis veikė kaip pasikartojantys konkuruojančių įmonių susitikimai, per kuriuos jos iš esmės susitarė dėl kainų didinimų ir jų tvarkaraščio. Vieną kartą, t. y. 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime (žr. šio sprendimo 172 punktą), buvo nustatytos kvotos.

Dėl *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavimo kartelyje Ispanijos rinkoje

- 188 Pagal teismų praktiką Komisijai pakanka įrodyti, kad atitinkama įmonė dalyvavo susitikimuose, kuriuose buvo sudaryti antikonkurenciniai susitarimai, ir aiškiai jiems neprieštaravo. Kai dalyvavimas tokiuose susitikimuose yra nustatytas, ši įmonė turi pateikti įrodymų, patvirtinančių, kad ji tuose susitikimuose nesiekė jokio anti-konkurencinio tikslo ir pareiškė savo konkurentams dalyvavusi dėl to, kad turėjo kitokių ketinimų nei jie (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Hüls prieš Komisiją*, C-199/92 P, Rink. p. I-4287, 155 punktas; šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 96 punktas ir 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 81 punktas).
- 189 Dalyvaudama susitikime ir viešai neatsiribodama nuo jų turinio, įmonė leido kitiems dalyviams manyti, kad sutinka su tuo, kas tuose susitikimuose bus nuspręsta, ir kad ji tų sprendimų laikysis (šio sprendimo 188 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 82 punktas).
- 190 Šioje byloje visų pirma akivaizdu tai, kad šio sprendimo 162 punkte minėtame 1999 m. gegužės 18 d. *Sappi* atsakyme pateiktoje lentelėje (dokumentas Nr. 15199), kurioje nurodomi įvairūs susitikimai, jų datos, tikslai ir dalyviai, *Divipa* ir *Zicuñaga* minimos kaip 1993 m. spalio 19 d. slapto susitikimo dalyvės. Tai patvirtina šio sprendimo 173 punkte nurodytame rašte paminėta aplinkybė, jog tame susitikime dalyvavo visi platintojai, išskyrus *Copigraph*.
- 191 Antra, iš šio sprendimo 162 punkte minėtų *Sappi* darbuotojo pareiškimų aišku, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavo susitikimuose nuo 1993 m. spalio mėn. iki 1995 m. spalio mėnesio. Dėl 1994 m. gegužės 3 d. ir birželio 29 d. susitikimų šis darbuotojas

nurodo net tai, kad *Divipa* atstovavo A. ir C., o *Zicuñaga* – E. Šiuos pareiškimus kiekvieno iš šių susitikimų atveju patvirtina šio sprendimo 174 ir 175 punktuose nurodyti *Sappi* darbuotojo raštai, kurių laikotarpis sutampa su nagrinėjamų faktinių aplinkybių laikotarpiu.

192 Trečia, remiantis šio sprendimo 163 punkte nurodytais AWA pareiškimais, *Divipa* dalyvavo 1992–1994 m. vykusiuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos arba bent jau kai kuriuose iš jų. Kita vertus, *Zicuñaga* tikriausiai dalyvavo tik viename iš minėtų susitikimų. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pakankamai atsargus šio pareiškimo, padaryto praėjus keliems metams po nagrinėjamų faktinių aplinkybių atsiradimo, pobūdis negali suteikti pagrindo suabejoti tikslios informacijos, esančios dokumentuose, kuriuos *Sappi* parengė pažeidimo laikotarpiu ir kuriuose *Zicuñaga* dalyvavimas aiškiai minimas 1993 m. spalio 19 d. ir 1993 m. gegužės 3 d. bei birželio 29 d. susitikimuose, įrodomąja galia.

193 Ketvirta, iš šio sprendimo 165 punkte nurodytų *Mougeot* pareiškimų aišku, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavo 1994 m. spalio 19 d. susitikime. *Zicuñaga* dalyvavimą tame susitikime taip pat patvirtina šio sprendimo 177 punkte nurodytas *Mougeot* 1994 m. spalio 21 d. ranka rašytas raštas: „*Zicuñaga* ir *Mougeot* buvo leista parduoti (mažiau nei) už 5 (ESP)/kg“. Kartu su pirmesniame punkte nurodytais AWA pareiškimais tikslūs *Mougeot* pareiškimai dėl A. (*Divipa*) dalyvavimo tame susitikime leido Komisijai padaryti išvadą, kad *Zicuñaga* dalyvavo 1994 m. spalio 19 d. susitikime.

194 Aplinkybę, kurią *Divipa* ginčijo savo 1999 m. gegužės 18 d. atsakyme, kad *Sappi* nenurodo, jog susitikimas dėl Ispanijos rinkos buvo surengtas 1994 m. spalio 19 d., paaiškina tai, kad *Sappi* nedalyvavo minėtame susitikime, kaip įrodo *Mougeot* sudarytas susitikimo dalyvių sąrašas. Bet kuriuo atveju ši aplinkybė negali paneigti nuoseklių įrodymų, patvirtinančių, kad minėtas susitikimas įvyko ir kad jame dalyvavo *Divipa*.

195 Iš visų pirmiau aprašytų įrodymų matyti, kad Komisija pakankamai įrodė, jog *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavo reguliariuose slaptuose susitikimuose, vykusiuose nuo 1993 m. spalio 19 d. iki 1994 m. spalio 19 dienos.

196 Net jei tos įmonės nedalyvavo visuose, kaip įtarė Komisija, periodiškai vykusiuose susitikimuose, nei *Divipa*, nei *Zicuñaga* nesirėmė įrodymais, patvirtinančiais, kad viešai atsiribojo nuo susitikimų, kuriuose jos dalyvavo, turinio. Todėl jos vis tiek yra atsakingos už pažeidimą. Kadangi nustatyta, jog ieškovės dalyvavo šiuose susitikimuose ir kad jų tikslas, be kita ko, buvo nustatyti orientacines kainas, ieškovės bent jau sudarė konkurentams įspūdį, jog dalyvauja turėdamos tokį patį tikslą kaip ir kiti (šiuo atžvilgiu žr. 1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Hercules Chemicals prieš Komisiją*, T-7/89, Rink. p. II-1711, 232 punktą ir 1992 m. kovo 10 d. Sprendimo *Solvay prieš Komisiją*, T-12/89, Rink. p. II-907, 98 punktą). Reikia pabrėžti, kad tie periodiški susitikimai buvo dalis daugelio pastangų, kurių ėmėsi nagrinėjamos įmonės, siekdamos vieno bendro ekonominio tikslo — iškreipti įprastą kainų raidą savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje. Todėl būtų dirbtina padalyti tokius tęstinius veiksmus, kuriems būdingas vienas bendras siekis, į kelis atskirus pažeidimus (šio sprendimo 155 punkte minėto sprendimo *Rhône-Poulenc prieš Komisiją* 126 punktas).

197 *Divipa* dalyvavimas kartelyje nuo 1992 m. kovo mėn. yra aiškus visų pirma iš šio sprendimo 163 ir 192 punktuose nurodytų AWA pareiškimų. Šiuos pareiškimus tik patvirtina šio sprendimo 171 punkte nurodytame 1992 m. kovo 9 d. *Divipa* rašte esantys žodžiai. Tame rašte *Sappi* atstovas Ispanijoje aiškiai nagrinėja, kaip įvairios įmonės taiko kainų didinimą 10 ESP (tokį tikslą anksčiau buvo nustatę platintojai). Jis aiškiai nurodo, kad *Divipa* nepadidino savo kainų. Tačiau tai, kaip ši įmonė stebėjo kainų nustatymo politiką, taip pat *Sarrió* ir AWA, turėjusių savo prekybos bendrovę Ispanijos rinkoje, kainų nustatymo politikos stebėjimas yra svarbus rodiklis, kad tuo metu ji dalyvavo kartelyje.

- 198 Šiomis išvadomis dėl *Divipa* (nuo 1992 m. kovo mėn.) ir *Zicuñaga* (nuo 1993 m. spalio mėn.) dalyvavimo su Ispanijos rinka susijusiame kartelyje iki 1995 m. sausio mėn. (abiejų įmonių atveju) negalima abejoti, remiantis motyvais, susijusiais su minėtų įmonių individualiomis ypatybėmis.
- 199 Iš sprendimo 17 ir 330 konstatuojamųjų dalių aišku, kad Komisija tinkamai atsižvelgė į tai, jog nei *Divipa*, nei *Zicuñaga* nebuvo ESKPGA narės. Be to, Komisija nelaikė narystės ESKPGA sudedamuoju pažeidimo elementu.
- 200 Kalbant apie *Divipa* ir *Zicuñaga* nurodytus kainų didinimų skirtumus, dėl kurių buvo nuspręsta susitikimuose, kuriuose jos dalyvavo, taip pat apie kainų pokyčius tuo laikotarpiu, kuriuo šie sprendimai turėjo būti taikomi, net jei būtų pripažinta, kad skaičiai, kuriuos šios įmonės pateikė siekdamos pavaizduoti savo kainų nustatymo politiką tuo laikotarpiu, yra tikslūs, šie skirtumai galėtų rodyti nebent tai, kad nagrinėjamos įmonės nevykdė susitikimuose priimtų sprendimų padidinti kainas. Vadovaujantis Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėmis (OL C 9, 1998, p. 3) (toliau – gairės), susitarimų neįgyvendinimas praktikoje gali būti vertinamas kaip lengvinanti aplinkybė; todėl šalių argumentus šiuo atžvilgiu reikės įvertinti atsižvelgiant į ieškinio pagrindus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo (žr. šio sprendimo 594–635 punktus). Kita vertus, reikia pripažinti, kad suderintų kainų nepaisymas nepakeičia to, kad susitikimų tikslas buvo antikonkurencinis ir kad ieškovės dalyvavo kartelyje (1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją*, T-148/89, Rink. p. II-1063, 79 punktą). Šie skirtumai, net jeigu būtų įrodyti, nėra pagrindas neatsižvelgti į *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavimo šiuose slaptuose susitikimuose įrodymus.
- 201 *Zicuñaga* nurodyta aplinkybė, kad savaiminio kopijavimo popieriaus gamybą ir paskirstymą jos grupėje vykdė *Papeteries de l'Atlantique SA*, neleidžia abejoti tuo, kad *Zicuñaga*, vienintelė kitų kartelio dalyvių pareiškimuose nurodyta įmonė,

dalyvavo pažeidime. Reikėtų pažymėti, kad nors *Zicuñaga* bylos aplinkybių metu priklausė tik 50 % *Papeteries de l'Atlantique* akcijų, Komisija laiko ją atsakinga už pažeidimą dėl jos pačios elgesio, o ne dėl to, kad ji yra *Papeteries de l'Atlantique* patronuojanti bendrovė. Pirma, su 1994 m. gegužės 3 d. ir birželio 29 d. susitikimais susiję rašytiniai įrodymai (žr. šio sprendimo 174 ir 175 punktus) aiškiai patvirtina, kad šiuose dviejuose slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos dalyvavo *Zicuñaga* atstovas. Antra, 1994 m. spalio 21 d. *Mougeot* parengtame ranka rašytame rašte (žr. šio sprendimo 177 punktą) aiškiai minima *Zicuñaga*. Jame niekur neminima *Papeteries de l'Atlantique*. Be to, net jei sprendimas teisingai neatspindi tikslaus *Zicuñaga* veiklos pobūdžio grupėje, reikia pripažinti, kad ši įmonė neginčijo sprendimo 365 konstatuojamojoje dalyje esančio teiginio, jog buvo atsakinga už visų grupės popieriaus produktų kainų politikos nustatymą.

202 *Divipa* taip pat nurodo, kad skiriasi su jos deklaruotu pardavimu susiję duomenys, esantys *Sappi* raštuose, ir prie jos ieškinio pridėti duomenys. Šie skirtumai tariamai rodo, kad *Divipa* nepateikė *Sappi* raštuose esančių duomenų. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad *Divipa* prie ieškinio pridėti duomenys nepagrindžiami jokių dokumentu, kuris galėtų patvirtinti, kad jie atspindi realybę. Bet kuriuo atveju, net jeigu tie duomenys tikslūs, skirtumas tarp jų ir *Sappi* raštuose esančių duomenų tik įrodo, kad pastarieji neatspindėjo realybės. Tačiau jie neleidžia daryti išvados, kad *Divipa* 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime nepaskelbė *Sappi* raštuose nurodyto pardavimo vidurkio.

203 *Divipa* taip pat tvirtina, kad tokio mažo platintojo, kokia yra ji, dalyvavimas gamintojų susitikimuose yra visiškai nelogiškas. Reikia pažymėti, kad tai, jog ji yra platintoja, nesuteikia pagrindo abejoti įrodymais, patvirtinančiais *Divipa* dalyvavimą kartelyje Ispanijos rinkoje. Be to, tai, kad ji yra platintoja, nereiškia, kad nebuvo suinteresuota dalyvavimu kartelyje, kuriame, remiantis sprendimo 153 ir 165 konstatuojamosiose dalyse pateikta Komisijos analize, kurios *Divipa* neginčijo, būtinai turėjo dalyvauti platintojai, kad kartelis galėtų tinkamai veikti Ispanijos rinkoje, kuriai būdingi platūs, integruoti gamybos ir distribucijos tinklai; taigi daugelis gamintojų kartu buvo ir platintojai. Be kita ko, vadovaujantis 1994 m. birželio 29 d.

raštu (dokumentas Nr. 4476, nurodytas šio sprendimo 175 punkte), susitikime sudarytas susitarimas buvo susijęs su vartotojams taikomomis kainomis, ir to, atsižvelgiant į *Divipa*, kaip platintojos, statusą, pakanka šios įmonės dalyvavimui susitikime paaiškinti.

- 204 Galiausiai tai, kad *Divipa* 60–70 % jai reikalingo savaiminio kopijavimo popieriaus kiekio perka iš *Koehler*, o likusį kiekį – iš kitų gamintojų, leidžia manyti esant tam tikrą priklausomybę nuo tiekėjų pirkimo kainos atžvilgiu. Tačiau, pirma, ta priklausomybė negali būti laikoma visiška. Kaip priedas prie *Divipa* ieškinio pridėta lentelė rodo, kad 1993 m. *Divipa* ne visada iš karto pereidavo prie savo pirkimo kainų mažinimo, taigi jos pelno marža išlikdavo didelė. Antra, bet kuriuo atveju ši aplinkybė taip pat nereiškia, kad ji nebuvo suinteresuota dalyvavimu kartelyje, nes dėl kiekvieno kainos didinimo, dėl kurio buvo nusprendžiama tomis aplinkybėmis ir kuris taikytas klientui, galėjo padidėti jos pelno marža. Iš tos pačios lentelės taip pat matyti, kad 1994 m. sausio–gruodžio mėn. *Koehler* pirkimo kainos pakilo nuo 159,25 iki 195,70, o *Divipa* pelno marža – nuo 20,38 iki 43,81. Galiausiai iš rašto, susijusio su 1993 m. spalio 19 d. susitikimu, minėtu šio sprendimo 173 punkte, aišku, kad derybos visų pirma buvo susijusios su kainomis, kurias platintojas turėjo mokėti gamintojui, ir, antra, kainos didinimu, kurį platintojai taikė savo klientams, numatydami platintojo pelno maržos padidėjimą.

Dėl *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavimo kartelyje Europos rinkoje

- 205 Iš sprendimo 286 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisija tik nustatė *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavus slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos. Tačiau ji tvirtina, kad „jos turėjo suprasti, jog kartelis apėmė visą teritoriją, kuri 1994 m. tapo EEE“.

- 206 Komisija šiuo atžvilgiu remiasi tuo, kad bendri Europos kartelio susitikimai ir slapti nacionaliniai susitikimai, visų pirma dėl Ispanijos rinkos, buvo neatsiejamai susiję ir kad dideli Europos savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojai nagrinėjamu laikotarpiu dalyvavo slaptoje veikloje Ispanijos rinkoje bei operavo dideliais prekybos srtais Bendrijos savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje.
- 207 Remiantis teismų praktika, įmonė, dalyvavusi įvairialypiame konkurencijos taisyklių pažeidime savo veiksmais, kurie kyla iš susitarimo sąvokų arba suderintų veiksmų, esančių antikonkurenciniais EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, ir kuriais siekiama prisidėti prie viso pažeidimo įgyvendinimo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus tame pačiame pažeidime per visą jos dalyvavimo šiame pažeidime laikotarpį, kai nustatoma, kad atitinkama įmonė žinojo apie kitų įmonių neteisėtą veiklą ar sąmoningai galėjo ją numatyti ir yra pasirengusi priimti tokią riziką (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 158 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 208 Šioje byloje, visų pirma iš šio sprendimo 187 punkto, aišku, kad su Ispanijos rinka susijusių susitarimų, kuriuose dalyvavo *Divipa* ir *Zicuñaga*, tikslas buvo bendrai nustatyti didesnes kainas. Be to, vieną kartą, būtent 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime, kuriame nedalyvavo *Zicuñaga*, tuo metu dar nepriklausiusi karteliui, pardavimo kvotos šioje rinkoje buvo paskirstytos remiantis pasikeitimais informacija apie parduodamus kiekius. Todėl tie susitarimai atitiko bendrą Europos kartelį, kurio tikslas iš esmės buvo padidinti savaiminio kopijavimo popieriaus kainas ir kai kuriais atvejais nustatyti bendras pardavimo kvotas ar rinkos dalis bei keistis konfidencialia informacija, siekiant palengvinti kainų didinimo susitarimų sudarymą ar taikymą.
- 209 Tačiau, remiantis teismų praktika, vien to, kad susitarimo, kuriame dalyvavo įmonė, ir pasaulinio kartelio tikslas yra toks pats, nepakanka, kad įmonę būtų galima laikyti

tą atsakinga už pasaulinį kartelį. Jos dalyvavimas atitinkamame susitarime gali būti prisijungimo prie to pasaulinio kartelio išraiška tik tuo atveju, jei įmonė, dalyvaudama susitarime, žinojo ar turėjo žinoti, kad tai darydama prisijungė prie pasaulinio kartelio (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sigma Technologie prieš Komisiją*, T-28/99, Rink. p. II-1845, 45 punktą).

- 210 Komisija sprendime tvirtina, kad taip buvo *Divipa* ir *Zicuñaga* atveju, o šios įmonės tai ginčija.
- 211 Aišku, neginčijama, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* nebuvo ESKPGA narės ir kad jos niekada nedalyvavo oficialiuose tos asociacijos, kuri, Komisijos teigimu, iki 1993 m. rugsėjo mėn. veikė kaip Europos kartelio pagrindas, susirinkimuose arba bendruose kartelio susitikimuose, rengiamuose nuo 1993 m. vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams. Be to, jokie įrodymai, susiję su *Divipa* ir *Zicuñaga* dalyvavimu slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos, nepatvirtina, kad kuriame nors iš tų susitikimų buvo aptariamasis Europos lygmeniu veikiantis kainų kartelis.
- 212 Tačiau nei *Divipa*, nei *Zicuñaga* nepateikia įrodymų, galinčių paneigti Komisijos 89–94 ir 211 konstatuojamosiose dalyse padarytas išvadas bei 90 konstatuojamojoje dalyje nurodytus *Mougeot* pareiškimus. Remiantis tais pareiškimais, „AWA manė, kad buvo mažai tikėtina pasiekti rezultatus, kurių tikimasi, nebent dalyvautų už vietos rinkas atsakingi gamintojai, ir tai paaškino susitikimų rengimą pagal rinkas“, o „vietos valdytojams jų vadovai pranešė norintys, kad kaina pakiltų, ir jie turėjo tarpusavyje nuspręsti, kaip toks padidėjimas turėtų būti užtikrintas praktiškai“. Šie pareiškimai aiškiai rodo, kad, siekdami užtikrinti sprendimų pakelti kainas, priimtų bendruose kartelio susitikimuose, sėkmę, tų susitikimų dalyviai norėjo užtikrinti, kad tie sprendimai būtų taikomi bendrai įvairiose regioninėse ir nacionalinėse rinkose. Atsižvelgiant į didelius nagrinėjamo produkto prekybos srautus tarp valstybių narių, nebuvo ypač veiksminga imtis konkurenciją ribojančių priemonių tik vienos valstybės narės lygmeniu.

- 213 Komisija pateikė dvi lenteles (5 ir 6 lentelės, esančias sprendimo 207 ir 217 konstatuojamosiose dalyse bei PK 117 ir 127 punktuose), kurios buvo rastos *Sappi* patalpose ir kurios rodo dviejuose bendruose 1994 m. birželio 21 d. ir rugsėjo 22 d. susitikimuose sutartus kainų didinimus įvairiose valstybėse. Dėl Ispanijos tose lentelėse nėra jokių duomenų, tik žodžiai „bus patikslinta“. Tačiau 1994 m. birželio 29 d. susitikimo dėl Ispanijos rinkos protokolas (dokumentas Nr. 4476, nurodytas šio sprendimo 175 punkte) ir 1994 m. spalio 21 d. *Mougeot* ranka rašytas raštas (dokumentas Nr. 1839, nurodytas šio sprendimo 177 punkte; taip pat žr. šio sprendimo 235 punktą), surašytas po 1994 m. spalio 19 d. susitikimo, taip pat susijusio su Ispanijos rinka, rodo, kad po kiekvieno iš tų bendrų susitikimų buvo rengiami nacionaliniai susitikimai, kuriuose būdavo nustatomi tikrieji kainų didinimai Ispanijos rinkoje. Be to, Komisija savo procesiniuose dokumentuose pažymi, kad tai, jog *Mougeot* ranka rašytame rašte yra žodžiai „atsižvelgiant į kiekius, ESKPGA paskelbtus Ispanijos atžvilgiu“ ir kad jame aprašoma dėl tų skaičių vykstanti diskusija, patvirtina argumentą, jog *Divipa* ir *Zicuñaga* neabejotinai žinojo apie platesnę Europos lygmens sistemą, kurios dalis buvo su Ispanijos rinka susiję susitikimai, kuriuose jos dalyvavo.
- 214 Be to, įvairūs dokumentai, kuriais Komisija rėmėsi susitikimų Ispanijoje atžvilgiu (sprendimo 154–171 konstatuojamosiose dalyse, jo II priede ir atitinkamose išnašose), nedviprasmiškai rodo, kad tuose susitikimuose dalyvavo tam tikras skaičius Europos savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų ir kad jų dalyvavimas bendruose kartelio susitikimuose, atsižvelgiant į Komisijos sprendimo 263–276 konstatuojamosiose dalyse pateiktus įrodymus, negali būti ginčijamas ir daugeliu atvejų nebuvo ginčijamas.
- 215 Atrodo sunkiai suvokiama, kad nors iš *Unipapel* atstovo, kaip Komisija pažymi sprendimo 176 konstatuojamojoje dalyje, atliekant patikrinimus pateiktų įrodymų (dokumentas Nr. 4525, kurio atitinkama ištrauka pateikta PK 74 punkte) aišku, jog klientai Portugalijoje įtarė, kad Europos masto kartelis buvo Portugalijos ūkio subjektų elgesio pagrindas kainų didinimo atžvilgiu, *Divipa* ir *Zicuñaga*, kurios susitikimuose dėl Ispanijos rinkų susitikinėjo su didžiausiais Europos savaiminio

kopijavimo popieriaus gamintojais, dalyvaujančiais bendruose kartelio susitikimuose, nežinojo, kad dalyvaudamos slaptuose susitarimuose tose rinkose jos dalyvauja Europos masto kartelyje.

216 Tokiomis aplinkybėmis reikia pripažinti, kad *Divipa* ir *Zicuñaga* turėjo žinoti apie Europos kartelio buvimą ir turinį (šiuo klausimu žr. sprendimo *Ciment 4097* punktą) ir kad dalyvaudamos susitarimuose, susijusiuose su Ispanijos rinka, kurių tikslas buvo toks pats kaip ir Europos kartelio, jos neabejotinai žinojo, jog taip elgdamosi dalyvavo tame kartelyje (šiuo klausimu žr. sprendimo *Ciment 4099* punktą).

217 Ta aplinkybė, kurią nurodė *Zicuñaga*, kad bylos medžiagoje nėra jokių įrodymų, patvirtinančių, jog su kitomis rinkomis nei Ispanijos susijusios kainos buvo aptartos susitikimuose Ispanijoje arba kad kitos įmonės pranešė *Zicuñaga* apie tas kainas, visiškai atitinka bendrą kartelio organizavimo sistemą, t. y. kad surengtomis diskusijomis, visų pirma vykstant susitikimams nacionaliniu ar regioninių lygmeniu, buvo siekiama nustatyti praktinę kainų didinimų, dėl kurių nuspręsta Europos lygmeniu, taikymo atitinkamoje vietos rinkoje tvarką. Tai neleidžia suabejoti pirmiau nurodyta analize.

218 *Zicuñaga* kitą argumentą grindžia tuo, kad ji nedalyvavo susitikimuose ir tariamai slaptoje veikloje Prancūzijos ir Italijos rinkose, nepaisant jos komercinio suinteresuotumo jais. Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti posėdyje padarytą *Zicuñaga* pareiškimą, kad „ji buvo atsakinga už visų grupės popieriaus produktų kainų politikos nustatymą ir <...> todėl priėmė visus sprendimus dėl kainų, taip pat ir dėl *Papeteries de l'Atlantique* produktų“ (sprendimo 365 konstatuojamoji dalis). Todėl teiginys, kad *Zicuñaga* turėjo komercinių interesų ne tik Ispanijoje, bet ir Prancūzijoje bei Italijoje per savo dukterinės bendrovės *Papeteries de l'Atlantique* veiklą, galėjo būti

suprantamas kaip reiškiantis, jog *Zicuñaga*, kuri negalėjo nežinoti, kad tam tikros susitikimuose Ispanijoje atstovaujamos įmonės veikė Prancūzijos ir Italijos rinkose, apibrėždama savo grupės kainų nustatymo politiką turėjo stengtis sužinoti, ar susitarimai, kuriuose ji dalyvavo, buvo Europos kartelio dalis, todėl ji neabejotinai turėjo žinoti apie tokio kartelio egzistavimą.

219 Bet kuriuo atveju pirmesniame punkte nurodyta aplinkybė negali priversti suabejoti šio sprendimo 205–217 punktuose pateikta analize. Be to, ji taip pat gali būti suprantama kaip įrodymas, jog *Zicuñaga* žinojo, kad susitarimai, kuriuose ji dalyvavo Ispanijos rinkoje, buvo Europos kartelio dalis ir todėl manė, kad nėra būtina dalyvauti susitikimuose ir slaptoje veikloje ne Ispanijoje.

220 Be to, reikėtų pažymėti, kad *Zicuñaga* padėtis keliais atžvilgiais skiriasi nuo įmonės *Sigma Technologie di rivestimento* padėties byloje, kurioje buvo priimtas šio sprendimo 209 punkte minėtas sprendimas *Sigma Technologie prieš Komisiją*, kurį *Zicuñaga* nurodo savo procesiniuose dokumentuose. Iš tiesų, skirtingai nei ieškovė toje byloje, *Zicuñaga* nagrinėjamame sektoriuje veikė keliose nacionalinėse rinkose. Be to, net pripažinus *Zicuñaga* argumentą, kad jos konkurentai Ispanijoje manė, jog ji taiko agresyvią kainų politiką, ši įmonė nepateikė jokių įrodymų, galinčių patvirtinti, kad jai nebuvo, kaip *Sigma Technologie di rivestimento*, leista dalyvauti kai kuriuose susitikimuose ar slaptoje veikloje, nes ji buvo laikoma „keliančia problemų“ (šio sprendimo 209 punkte minėto sprendimo *Sigma Technologie prieš Komisiją* 42 ir 46 punktai). Atvirksčiai, *Mougeot* raštas, susijęs su 1994 m. spalio 19 d. susitikimu, nurodytas šio sprendimo 177 punkte, rodo, kad *Zicuñaga* buvo laikoma visateise Ispanijos kartelio dalyve ir tame kartelyje jai buvo leista parduoti savo produktus šiek tiek mažesnėmis kainomis nei kainos, kurias turėjo taikyti kiti kartelio dalyviai.

- 221 Pateikdama argumentą, kuriuo siekia įrodyti, kad neįgyvendino susitarimų dėl nagrinėjamų kainų nustatymo, *Zicuñaga* kaltina Komisiją per administracinę procedūrą atsisakius leisti jai susipažinti su sprendimo 288 konstatuojamojoje dalyje nurodyta išsamia informacija. Šiuo klausimu reikia vėl nurodyti šio sprendimo 45–51 punktuose pateiktus argumentus.

Dėl *Zicuñaga* dalyvavimo pardavimo kvotų ir rinkos dalių nustatymo susitarimuose

- 222 Galiausiai, kaip nurodyta šio sprendimo 153 punkte, *Zicuñaga* neigia dalyvavusi pardavimo kvotų ir rinkos dalių nustatymo susitarimuose.
- 223 Šiuo atžvilgiu, skaitant kartu sprendimo 77, 81, 252, 253, 326–331, 376, 382 ir 383 konstatuojamąsias dalis, aišku, kad Komisija nustatė, jog sudaryti pardavimo kainų ir rinkos dalių nustatymo susitarimai buvo ne atskiri pažeidimai, o sudedamosios sprendimo 1 straipsnyje nurodyto vieno pažeidimo, kuriuo apkaltinta *Zicuñaga*, dalys ir jog tokio pažeidimo bendras tikslas buvo padidinti savaiminio kopijavimo popieriaus kainas visoje teritorijoje, 1994 m. tapusioje EEE (sprendimo 327 konstatuojamoji dalis), o svarbiausias elementas – susitarimų padidinti kainas sudarymas (sprendimo 383 konstatuojamoji dalis).
- 224 Visų pirma reikėtų išsiaiškinti, ar Komisija teisingai nustatė pardavimo kvotas ir rinkos dalis nustatančių susitarimų egzistavimą ir ar ji pagrįstai manė, kad tie susitarimai buvo bendro antikonkurencinio plano, kuris sudarė sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatytą pažeidimą, dalis. Šiuo atžvilgiu Komisija sprendimo 241–251 konstatuojamosiose dalyse atskirai išskiria įrodymus, jos nuomone, patvirtinančius susitarimų, kuriais paskirstomos pardavimo kvotos, egzistavimą, ir įrodymus, patvirtinančius rinkos pasidalijimo susitarimų egzistavimą.

- 225 Visų pirma, kalbant apie Komisijos kaltinimus dėl pardavimo kvotų paskirstymo, reikėtų pažymėti, kad *Sappi* parengtas dokumentas dėl 1993 m. rugsėjo 30 d. Barselonoje įvykusio susitikimo (šio sprendimo 172 punkte nurodytas dokumentas Nr. 5) rodo, jog to susitikimo dalyviai iš pat pradžių paskelbė savo 1992 m. ir 1993 m. mėnesinius pardavimo vidurkius ir tada, prieš susitardami paskelbti apie popieriaus rulonų ir lapų kainos didinimą 10 % 1994 m. sausio 1 d., paskirstė 1993 m. ketvirtojo ketvirčio pardavimo kvotas ir galiausiai nusprendė vėl susirinkti kitą dieną, kuri turėjo būti nustatyta vėliau, kad patikrintų, kaip laikomasi kvotų.
- 226 Antra, reikėtų pažymėti, kad *Zicuñaga* neginčija sprendimo 138, 242 ir 243 konstatuojamosiose dalyse padarytų Komisijos išvadų, jog „susitikimo raštas“ (PK 87 punkte nurodytas dokumentas Nr. 6), kurį *Sappi* parengė 1993 m. spalio 1 d. vykusiame susitikime dėl Prancūzijos rinkos, rodo, kad to susitikimo dalyviai susitarė tiek dėl kainų padidinimo, tiek dėl 1993 m. ketvirtojo ketvirčio kvotų paskirstymo, „jog būtų galima padidinti kainas“.
- 227 Toliau, kalbant apie Komisijos kaltinimus dėl rinkos pasidalijimo susitarimų, pažymėtina, jog *Zicuñaga* nepateikia jokių įrodymų, kurie leistų suabejoti sprendimo 141 ir 246 konstatuojamosiose dalyse padarytomis Komisijos išvadomis, kad 1994 m. pavasarį Nožane prie Marnos įvykęs susitikimas dėl Prancūzijos rinkos taip pat veikė kaip susitarimas padidinti kainas bei rinkos pasidalijimo susitarimas (PK 113–115 punktuose nurodytas ir prie PK pridėtas dokumentas Nr. 7651).
- 228 Pirmiau nurodytos aplinkybės leidžia padaryti išvadą, kad Komisija buvo teisi sprendimo 241 konstatuojamojoje dalyje tvirtindama, jog „siekiant įgyvendinti sutartus kainų didinimus kai kuriuose nacionaliniuose kartelio susitikimuose kiekvienam dalyviui buvo paskirstytos pardavimo kvotos ir padalytos rinkos dalys“. Todėl Komisija galėjo nuspręsti, kad susitarimai padidinti kainas ir nustatyti bendras

pardavimo kvotas bei rinkos dalis buvo neatsiejami to paties bendro anti-konkurencinio plano, sudariusio sprendimo 1 dalies pirmojoje pastraipoje konstatuotą pažeidimą, aspektai.

229 Antra, reikėtų išnagrinėti, ar Komisija buvo teisi, inkriminuodama *Zicuñaga* tam tikrus vieno pažeidimo aspektus, susijusius su susitarimais dėl pardavimo kvotų paskirstymo ir rinkos pasidalijimo.

230 Žodis „rulonai“, po kurio yra frazė „visiems pateiktos užsakymų knygos ir nustatytos kvotos“, esanti šio sprendimo 175 punkte minėtame 1994 m. birželio 29 d. *Sappi* rašte, nebūtinai įrodo, kad susitarimas dėl pardavimo kvotų buvo sudarytas per 1994 m. birželio 29 d. susitikimą. Tačiau ji įrodo, kad tame susitikime visi jo dalyviai, įskaitant *Zicuñaga*, buvo susitarimo dėl kvotų paskirstymo popieriaus rulonų rinkos atžvilgiu šalys.

231 Reikėtų pažymėti, kad pirmesniame punkte minėti įrodymai, susiję su 1994 m. birželio 29 d. susitikimu, yra vieninteliai, kuriuos galima panaudoti prieš *Zicuñaga* kaip jos tiesioginio dalyvavimo susitarime dėl kvotų paskirstymo įrodymus. Komisija nenustatė, kad *Zicuñaga* dalyvavo 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime Barselonoje, kuriame buvo sudarytas susitarimas dėl 1993 m. ketvirtojo ketvirčio pardavimo kvotų paskirstymo. Kalbant apie kitus susitikimus, kuriuose Komisija teisingai nustatė *Zicuñaga* dalyvavimą, pažymėtina, kad sprendime Komisija netvirtina, jog tie susitikimai buvo susitarimų dėl pardavimo kvotų pagrindas.

232 Tačiau savo atsiliepime į ieškinį Komisija nurodo, kad pardavimo kvotos taip pat buvo aptartos 1994 m. spalio 19 d. susitikime.

233 Šiuo atžvilgiu 1994 m. spalio 21 d. *Mougeot* ranka rašytame rašte, susijusiame su 1994 m. spalio 19 d. susitikimu dėl Ispanijos rinkos (žr. šio sprendimo 177 punktą), yra tokia informacija:

„Atsižvelgdamas į (1994) m. rugpjūčio pabaigoje ESKPGA Ispanijai (išskyrus *Zicuñaga*) paskelbtus kiekius (daugiau kaip) 4 300 t, paklausiau, kur dingo mūsų (1993 m.) kiekiai ((mažiau nei) 50 %) ?

— *Sarrió* atsakymas: kiekiai tai didėja, tai mažėja!

— *Koehler* atsakymas: ESKPGA skaičiai neteisingi!“

234 Tai galėtų reikšti, kaip savo atsiliepime į ieškinį teigia Komisija, kad 1994 m. spalio 19 d. susitikime buvo aptariamos pardavimo kvotos arba kiekiai. Tačiau akivaizdu, kad Komisija nei toje sprendimo dalyje, kuri susijusi su susitikimais dėl Ispanijos rinkos, nei dalyje, susijusiose su pardavimo kvotomis ir rinkos dalimis, nemini tų teiginių, kad patvirtintų savo kaltinimus, susijusius su susitarimų dėl pardavimo kvotų ar rinkos dalių sudarymu nagrinėjamu laikotarpiu. Tokiomis aplinkybėmis į tuos teiginius negalima atsižvelgti siekiant nustatyti *Zicuñaga* dalyvavimą susitarimuose dėl pardavimo kvotų.

235 Todėl šio sprendimo 230 punkte pateikta informacija įrodo, jog 1994 m. birželio 29 d. susitikime *Zicuñaga* buvo informuota apie susitarimo dėl pardavimo kvotų egzistavimą.

236 Tokiomis aplinkybėmis, ir kadangi įrodyta, jog *Zicuñaga* dalyvavo susitarimuose padidinti kainas Ispanijos rinkoje žinodama arba turėdama žinoti, kad tai darydama ji dalyvauja Europos kartelyje, Komisija turėjo teisę nuspręsti, jog *Zicuñaga* buvo atsakinga už susitarimus dėl pardavimo kvotų, sudarytus jai dalyvaujant susitarimuose dėl kainų didinimo. Reikėtų turėti omenyje, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, įmonė, dalyvavusi įvairialypiaje konkurencijos taisyklių pažeidime savo veiksmis, kurie kyla iš susitarimo sąvokų arba suderintų veiksmų, esančių antikonkurenciniais EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, ir kuriais siekiama prisidėti prie viso pažeidimo įgyvendinimo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus tame pačiame pažeidime per visą jos dalyvavimo šiame pažeidime laikotarpį, kai nustatoma, kad atitinkama įmonė žinojo apie kitų įmonių neteisėtą veiklą ar sąmoningai galėjo ją numatyti ir yra pasirengusi priimti tokią riziką (šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 203 punktas).

237 Todėl *Zicuñaga* turi būti pripažinta atsakinga už 1994 m. birželio 29 d. susitikime minėtą susitarimą paskirstyti pardavimo kvotas.

238 Kalbant apie susitarimus dėl rinkų pasidalijimo, iš sprendimo 246–251 konstatuojamųjų dalių aišku, kad Komisija savo išvadas dėl tokių susitarimų egzistavimo visų pirma grindžia informacija, susijusia su dviem susitikimais dėl Prancūzijos rinkos, surengtais 1994 m. pavasarį ir 1994 m. gruodžio 6 dieną. Tačiau sprendime nėra jokių įrodymų, iš kurių galima būtų spręsti, kad *Zicuñaga* žinojo ar galėjo pagrįstai numatyti, jog susitikimai dėl Prancūzijos rinkos veikė kaip rinkos pasidalijimo susitarimai. Šiuo atžvilgiu, skirtingai nei savo išvadose dėl susitarimų didinti kainas, Komisija sprendime nenustatė, kad rinkos pasidalijimo susitarimai, pastebėti Prancūzijos rinkoje, buvo decentralizuota tariamo Europos susitarimo dėl rinkų pasidalijimo, kurio dalyviai informavo įvairių atitinkamų rinkų atsakingus vietas asmenis, taikymo išraiška. Tokiomis aplinkybėmis negalima pripažinti, kad tokia

įmonė, kokia yra *Zicuñaga*, kuri, kaip jau žinoma, nedalyvavo slaptuose susitikimuose dėl kitų rinkų (išskyrus Ispanijos rinką), žinojo ar galėjo pagrįstai numatyti minėtų rinkos pasidalijimo susitarimų egzistavimą.

- 239 Komisijos teigimu, tuomet yra akivaizdu, kad rinkos dalys buvo įtrauktos į bendrą kartelio susitikimų darbotvarkę (sprendimo 250 konstatuojamoji dalis). Tačiau reikėtų prisiminti, kad yra žinoma, jog *Zicuñaga* niekada nedalyvavo bendruose kartelio susitikimuose. Be to, sprendimo 250 ir 251 konstatuojamosiose dalyse Komisijos pateikti įrodymai, kuriais ji siekia pagrįsti savo teiginį, susiję su 1995 m. vasario 2 d. bendru kartelio susitikimu, t. y. susitikimu, vykusiu pasibaigus sprendimo 1 straipsnio antrojoje pastraipoje *Zicuñaga* inkriminuoto pažeidimo laikotarpiui.
- 240 Daroma išvada, kad *Zicuñaga* dalyvavimas rinkų pasidalijimo veiksmuose nebuvo įrodytas.
- 241 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, reikia pripažinti, kad Komisija pagrįstai pripažino *Zicuñaga* atsakinga už pardavimo kvotų paskirstymo praktiką jos dalyvavimo pažeidime laikotarpiu. Kita vertus, reikia pripažinti, kad Komisija klydo apkaltindama *Zicuñaga* vieno pažeidimo aspektu, susijusiu su rinkų pasidalijimo susitarimais.
- 242 Tačiau ta vertinimo klaida nėra tokia, dėl kurios būtų galima paneigti išvadas, kad *Zicuñaga*, vykstant susitikimams dėl Ispanijos rinkos, dalyvavo susitarimuose didinti kainas, arba analizę, kad per tuos susitarimus *Zicuñaga* dalyvavo Europos savaiminio kopijavimo popieriaus kainų nustatymo kartelyje, o tai buvo pagrindinis sprendimo 1 straipsnyje nustatyto pažeidimo aspektas. Pirmiau pateikti svarstymai, susiję su rinkų pasidalijimu, nėra tokie, kurie leistų suabejoti, kad *Zicuñaga* dalyvavo tame pažeidime. Reikia pripažinti, kad *Zicuñaga*, ilgiau nei metus dalyvaudama susitikimuose dėl kainų iniciatyvų, galėjo protingai numatyti, jogd dalyvaujančios

įmonės įvairiais mechanizmais siekė užtikrinti tų iniciatyvų sėkmę, ir *Zicuñaga* buvo pasirengusi sutikti su tokia galimybe. Tačiau norint išnagrinėti subsidiarius *Zicuñaga* reikalavimus, pateiktus siekiant, kad jai būtų sumažinta sprendimo 3 straipsniu paskirta bauda, reikia nustatyti, ar *Zicuñaga* atsakomybės už rinkų pasidalijimo veiksmus nebuvimas pateisina jai skirtos baudos sumažinimą, ir prireikus – kiek.

- 243 Remiantis visais tais svarstymais, reikia atmesti *Divipa* ieškinio pagrindą, kuriuo ji tvirtina, kad buvo pažeisti EB 81 straipsnis ir EEE susitarimo 53 straipsnis, ir *Zicuñaga* ieškinio pagrindą, kuriuo tvirtinama, kad Komisija padarė vertinimo klaidų.

C — Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su pažeidimo trukme

- 244 Kai kurios ieškovės, būtent *Bolloré*, MHTP, *Koehler*, *Mougeot*, *Torraspapel*, *Divipa* ir *Zicuñaga*, ginčija Komisijos išvadas, susijusias jų dalyvavimo pažeidime trukme. Kai kurios iš šių ieškovių (*MHTP*, *Koehler*, *Mougeot* ir *Torraspapel*) formuluoja savo argumentus, pateikdamos reikalavimus iš dalies panaikinti sprendimo 1 straipsnį ir sumažinti jo 3 straipsniu skirtą baudą, o kitos (*Bolloré*, *Divipa* ir *Zicuñaga*) tai daro pateikdamos subsidiarius reikalavimus sumažinti baudą. Kalbant apie pastarąsias įmones, iš jų procesinių dokumentų aišku, kad jos iš esmės ginčija sprendimo teisėtumą, nes jo 1 straipsnio antrojeje pastraipoje nustatyta kiekvienos padaryto pažeidimo trukmė. Todėl jų reikalavimą reikėtų perkvalifikuoti į tokį, kuriuo taip pat siekiama iš dalies panaikinti sprendimo 1 straipsnio antrą dalį, susijusią su pažeidimo trukme.

245 *Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot* ir *Torraspapel* iš esmės pateikia tokius pat argumentus, t. y. kad Komisija neįrodė jų dalyvavimo kartelyje 1993 m. rugsėjo–spalio mėn. arba iki 1993 m. sausio mėn. MHTP atveju. Išskyrus tam tikrus su atitinkamomis situacijomis susijusius ypatumus, jų argumentų esmė tokia, kad, pirma, priešingai nei tvirtina Komisija, neįrodyta, jog Europos lygmeniu iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. ESKPGA surengtuose susirinkimuose buvo sudaryti slapti susitarimai dėl kainų, ir, antra, neįrodyta, kad jos dalyvavo slaptuose susitikimuose nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu iki to laikotarpio. Visų pirma reikėtų kartu išnagrinėti atitinkamus įvairių minėtų įmonių argumentus ir papildomą *Mougeot* argumentą, kad Komisija neįrodė jos dalyvavimo susitarime po 1995 m. liepos mėnesio. Tuomet reikėtų išnagrinėti atitinkamai *Divipa* ir *Zicuñaga* pateiktus ieškinio pagrindus.

1. Dėl *Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot* ir *Torraspapel* pateiktų ieškinių pagrindų

a) Dėl ieškovių dalyvavimo pažeidime iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio

Šalių argumentai

246 Grįsdama savo ieškinio pagrindą dėl Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimo *Bolloré* teigia, kad Komisija neįrodė jos atsakomybės už kartelį nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio. Pagrįsdama savo teiginį, *Bolloré* nurodo, pirma, kad *Copigraph* neigė dalyvavusi kokiame nors kartelyje iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. Antra, ji neigia, kad 1999 m. gegužės 5 d. AWA pareiškimai, 1999 m. balandžio 14 d. *Mougeot* pareiškimai ir 1998 m. sausio 6 d. *Sappi* pareiškimai, kuriais Komisija remiasi, kad įrodytų, jog *Copigraph* dalyvavo kartelyje iki 1993 m. rugsėjo mėn., turi kokios nors įrodomosios galios. Ji taip pat

pabrėžia prieštarinę įvairių pareiškimų pobūdį, tvirtindama, kad *Mougeot* pareiškimai susiję su tariamais bendrais kartelio susitikimais, o *AWA* pareiškimai – su tariamu karteliu Prancūzijos rinkoje. Ji taip pat teigia, kad *Copigraph* pirmą kartą kainas padidino 1993 m. gruodžio mėn. ir dėl to reikia atmesti jos dalyvavimo kartelyje iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. galimybę.

247 Pateikdama ieškinio pagrindą, kuriuo tvirtina, kad nėra įrodymų, MHTP teigia, kad Komisija neįrodė jos dalyvavimo pažeidime iki 1993 m. sausio mėnesio. Siekdama pagrįsti tą teiginį, ji visų pirma tvirtina, kad sprendimo 107 ir 108 konstatuojamosiose dalyse nurodyti *AWA*, *Sappi* ir *Mougeot* pareiškimai neįrodo, jog 1992 m. vykę ESKPGA susirinkimai veikė kaip kartelis. Antra, ji tvirtina, kad, priešingai Komisijos išvadoms, jos dalyvavimas 1992 m. kovo 5 d. susitikime, susijusiame su Ispanijos rinka, 1992 m. pavasarį vykusiame susitikime, susijusiame su Prancūzijos rinka ir 1992 m. liepos 16 d. susitikime, susijusiame su Ispanijos ir Portugalijos rinkomis, nebuvo įrodytas.

248 Pateikdama ieškinio pagrindą dėl įrodymų nebuvimo, *Koehler* teigia, kad Komisija neįrodė jos dalyvavimo antikonkurenciniame susitarime iki 1993 m. spalio mėnesio. Grįsdama šį reikalavimą, ji visų pirma teigia, kad *Mougeot* ir *Sappi* pareiškimai, kuriais rėmėsi Komisija, neįrodo, jog slapti susitarimai buvo sudaryti ESKPGA iki 1993 m. spalio mėnesio. Ji taip pat tvirtina, kad aplinkybė, jog su tam tikromis nacionalinėmis ar regioninėmis rinkomis susiję slapti susitikimai, vykę iki 1993 m. spalio mėn., neįrodo, kad tuo metu vyko derinimas Europos mastu. Antra, *Koehler* tvirtina, kad, priešingai Komisijos išvadoms, jos dalyvavimas 1992 m. vasario 17 d. ir kovo 5 d. susitikimuose, susijusiuose su Ispanijos rinka, 1992 m. pavasarį vykusiame susitikime, susijusiame su Prancūzijos rinka ir 1992 m. liepos 16 d. susitikime, susijusiame su Ispanijos ir Portugalijos rinkomis, 1993 m. sausio 14 d. susitikime, susijusiame su Jungtinės Karalystės (toliau – JK) ir Airijos rinkomis, 1993 m. pavasarį vykusiame susitikime, susijusiame su Prancūzijos rinka, taip pat 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime, susijusiame su Ispanijos rinka, nebuvo įrodytas.

- 249 Grįsdama ieškinio pagrindą, kuriuo tvirtina, kad buvo padaryta akivaizdi vertinimo klaida, *Mougeot* teigia, kad Komisija neįrodė jos dalyvavimo kartelyje iki 1993 m. spalio mėnesio. Ji pažymi, kad *Sappi* pareiškimė, kuriuo rėmėsi Komisija, ji neminima kaip viena iš 1992 m. ir 1993 m. surengtų slaptų susitikimų dalyvių. *Mougeot* priduria, kad dėl to, jog 1992 m. nebuvo ESKPGA narė, ji dalyvavo šios asociacijos 1992 m. gegužės 26 d. ir rugsėjo 10 d. surengtuose susirinkimuose tik kaip stebėtoja ir jog reikėtų turėti omenyje, kad 1993 m. vasario 9 d. ESKPGA susirinkimo (pirmojo šios asociacijos susirinkimo, kuriame ji dalyvavo nario teisėmis) dalyviai jai girdint neaptarinėjo kartelio egzistavimo fakto ar galimybės jį sudaryti.
- 250 *Mougeot* toliau teigia, kad Komisija sprendimo 111 konstatuojamojoje dalyje iškreipia jos 1999 m. balandžio 14 d. pareiškimų turinį. Ji taip pat neigia, kad *Sappi* pareiškimas, kurį Komisija nurodė sprendimo 112 konstatuojamojoje dalyje siekdama pagrįsti savo argumentą, jog oficialūs ESKPGA susirinkimai buvo slaptų susitikimų dėl kainų pagrindas dar prieš asociacijos restruktūrizavimą 1993 m. rugsėjo mėn., turi kokios nors įrodomosios galios.
- 251 Grįsdama ieškinio pagrindą dėl klaidingo EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo, nekaltumo prezumpcijos principo ir esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimo, *Torraspapel* teigia, kad nėra jokių įrodymų, jog ji tariamai dalyvavo pažeidime nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. *Torraspapel* pateikia kelias preliminarias pastabas dėl strateginio atsisakymo, susijusio su nauja Komisijos atleidimo nuo baudų politika, rizikos ir dėl AWA, *Sappi* ir *Mougeot* pareiškimų, kuriais Komisija rėmėsi grįsdama savo argumentus, įrodomosios galios nebuvimo. Ji neigia, kad, pirma, oficialūs ESKPGA susirinkimai iki 1993 m. rugsėjo mėn. veikė kaip kartelio susitikimai. Antra, ji tvirtina, kad, priešingai Komisijos išvadoms, ji nedalyvavo 1992 m. vasario 17 d. ir kovo 5 d. susitikimuose, susijusiuose su Ispanijos rinku, 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį vykusiųose susitikimuose, susijusiuose su Ispanijos rinku ir 1992 m. liepos 16 d. susitikime, susijusiame su Ispanijos ir Portugalijos rinkomis.

- 252 Komisija ginčija kaltinimus, susijusius su AWA, *Sappi* ir *Mougeot* pareiškimų įrodomąja galia. Šie pareiškimai leido suvokti kartelio sąrangą, įskaitant 1992 metus. Komisija taip pat papunkčiui atsako į ieškovių argumentus, susijusius su jų nedalyvavimu įvairiuose nagrinėjamuose nacionaliniuose ar regioniniuose susitikimuose.

Sprendimas

- 253 Pagal sprendimo 1 straipsnio antrąją pastraipą *Bolloré*, *MHTP*, *Koehler* ir *Torraspapel* dalyvavo pažeidime nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1995 m. rugsėjo mėn., o pagal tą pačią nuostatą *Mougeot* dalyvavo pažeidime nuo 1992 m. gegužės mėn. iki 1995 m. rugsėjo mėnesio.
- 254 Atitinkamos sprendimo ištraukos, susijusios su penkių nagrinėjamų ieškovių dalyvavimu pažeidime nuo 1992 m. sausio ar gegužės mėn. iki, atsižvelgiant į konkretų atvejį, 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn., yra tokios:

„83) Kartelio organizavimas ir koordinavimas EEE mastu vyko bendruose susitikimuose, kurie buvo rengiami prisidengus oficialių prekybos asociacijos ESKPGA susirinkimais.

84) Tuose bendruose kartelio susitikimuose dalyviai iš esmės priimdavo sprendimus dėl kainų didinimo tvarkaraščio ir dydžio (procentais) kiekvienai EEE valstybei. Jie susitardavo dėl kelių tolesnių kainų didinimų keliems mėnesiams į priekį.

85) ESKPGA susirinkimai veikė kaip kartelio susitikimai bent jau nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. <...>

87) Paprastai ESKPGA susirinkimuose buvo aktyviai dalyvaujama, o pažeidimo laikotarpiu tuose susirinkimuose dalyvavo visos tuometinės ESKPGA narės: AWA, Binda, Copigraph, Koehler, Mougeot, Stora, Torraspapel/Sarrió ir Zanders.“

255 Be to, iš 107–113 konstatuojamųjų dalių aišku, kad *Sappi* pripažino, jog konkuruojantys gamintojai slapta tardavosi reguliariuose susitikimuose, vykusiuose bent nuo 1992 m. ir vėliau. *Sappi* darbuotojo teigimu, tie susitikimai buvo rengiami „Bendrijos mastu“ nuo 1991 metų. AWA taip pat pripažino, kad tokie susitikimai buvo rengiami nuo 1992 m. pradžios. *Mougeot*, įstojusi į ESKPGA 1992 m. pabaigoje, paliudijo (dokumentas Nr. 7647, nurodytas šio sprendimo 165 punkte) dėl 1993 m. surengto oficialaus ESKPGA susirinkimo, ir tuo remdamasi Komisija padarė išvadą, kad pertvarkant asociaciją kartu buvo restruktūrizuotas kartelis. *Mougeot* pareiškė:

„Neabejotinai 1994 m. rugsėjo 14 d. Frankfurte vykusiame oficialiame ESKPGA susirinkime arba prieš tai vykusiame susirinkime ir neabejotinai tuomet, kai (B.) tapo AWA savaiminio kopijavimo popieriaus padalinio vadovu, (B.) aiškiai nusprendė pakviesti pagrindinius savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojus kiekvienoje rinkoje į šiuos neoficialius susitikimus ir pakeisti oficialių ESKPGA susirinkimų organizavimą. (B.) nusprendė, kad nuo šiol visuose ESKPGA susirinkimuose dalyvaus teisininkas, kad suteiktų jiems oficialų pobūdį ir užtikrintų jų apsaugą nuo kritikos. Tačiau kokie nors su kainomis susiję klausimai bus aptariami tik „neoficialiuose“ susitikimuose.“

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 256 Visų pirma dėl EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimo įrodymų vertinimo reikia priminti, jog Komisija turi pagrįsti pripažintus pažeidimus, pateikdama pakankamai įrodymų, patvirtinančių pažeidimą sudarančias aplinkybes (1998 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Baustahlgewebe prieš Komisiją*, C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 58 punktą ir šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 86 punktą).
- 257 Todėl Komisija turi pateikti pakankamai tikslių ir neprieštarinčių įrodymų, patvirtinančių, kad įtariamas pažeidimas tikrai buvo padarytas (žr. 2000 m. liepos 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, T-62/98, Rink. p. II-2707, 43 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 258 Vis dėlto reikia pažymėti, kad kiekvienas Komisijos pateiktas įrodymas nebūtinai turi atitikti šiuos kriterijus kiekvieno pažeidimo elemento atžvilgiu. Pakanka, kad šiuos reikalavimus bendrai atitiktų institucijos pateiktų įrodymų visuma (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 513–520 punktus). Be to, kaip Pirmosios instancijos teismas jau nurodė šio sprendimo 155 ir 166 punktuose, turi būti vertinama įrodymų visuma, o pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo padaryti pareiškimai vien dėl tos priežasties negali būti laikomi neturinčiais įrodomosios galios.
- 259 Iš sprendimo aišku, kad Komisija grindžia penkių susijusių ieškovių atsakomybę nuo 1992 m. sausio mėn. arba 1992 m. gegužės mėn. *Mougeot* atveju iki 1993 m. rugsėjo

arba spalio mėn. už dalyvavimą slaptuose ryšiuose ir slaptų susitikimų sistemoje, apimančioje, viena vertus, oficialius ESKPGA susirinkimus, kurie, jos tvirtinimu, buvo slaptų susitarimų dėl kainų pagrindas, ir, kita vertus, nacionalinius ar regioninius kartelio susitikimus.

- 260 Reikėtų visų pirma išanalizuoti tariamą slaptų susitikimų sistemą, kurią sudaro oficialūs ESKPGA susirinkimai ir nacionaliniai ar regioniniai kartelio susitikimai, ir, antra, nagrinėjamų įmonių dalyvavimą tuose susitikimuose iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio.

— Dėl tariamos slaptų susitikimų sistemos

Oficialūs ESKPGA susirinkimai iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio

- 261 Sprendimo 107–113, 254–256 ir 295 konstatuojamosios dalys rodo, kad, siekdama patvirtinti savo teiginį dėl bendrų (Europos) kartelio susitikimų iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams, Komisija visų pirma remiasi *Mougeot* pareiškimais, esančiais dokumente Nr. 7647 (žr. šio sprendimo 255 punktą), antra, *Sappi* darbuotojo parodymais ir *Sappi* bei *AWA* pripažinimais ir, trečia, daugeliu įrodymų, patvirtinančių, kad nacionaliniai arba regioniniai kartelio susitikimai buvo rengiami nuo 1992 m. sausio mėn., kaip toliau aptarta šio sprendimo 281 ir paskesniuose punktuose.

- 262 Visų pirma, skaitant sprendimo 113 ir 254 konstatuojamąsias dalis, akivaizdu, kad jo 108 konstatuojamojoje dalyje pateikti ir šio sprendimo 255 punkte paminėti *Mougeot* pareiškimai (dokumentas Nr. 7647) yra pagrindinis Komisijos įrodymas šiuo klausimu.
- 263 Šiuo atžvilgiu visų pirma reikėtų atmesti *Mougeot* tvirtinimą, kad Komisija iškrepė jos pareiškimų turinį. Palyginus sprendimo 108 konstatuojamąją dalį su dokumentu Nr. 7647, kuriame yra nagrinėjamas pareiškimas, aišku, kad Komisija sprendime tiksliai ir pažodžiui perteikė minėtame dokumente esančias *Mougeot* mintis.
- 264 Be to, atsakant į *Koehler* pateiktą argumentą, ypač aiškios *Mougeot* pareiškimo formuluotės paaiškina, kodėl Komisija, kaip yra akivaizdu iš sprendimo 295 konstatuojamosios dalies, nelaikė patikimais vėlesnių *Mougeot* paneigimų jos atsakyme į PK.
- 265 Taip pat reikėtų atmesti *Torraspapel* argumentą, kad iš sprendimo 97 išnašos aišku, jog Komisija pati abejojo *Mougeot* pareiškimų įrodomąja galia. Ta aplinkybė, kad toje išnašoje Komisija, atsižvelgdama į byloje esančių rašytinių įrodymų turinį, atmetė *Mougeot* tvirtinimą, jog ji ESKPGA susirinkime pirmą kartą dalyvavo 1993 m. vasario 9 d., negali būti aiškinama kaip bendros Komisijos abejonės dėl *Mougeot* pareiškimų įrodomosios galios. Be to, skirtingai nei sprendimo 97 išnašoje nurodytas *Mougeot* tvirtinimas, jo 108 konstatuojamojoje dalyje išdėstytų pareiškimų nepaneigia jokie įrodymai, kurie galėtų priversti suabejoti tų pareiškimų įrodomąja galia.

- 266 Iš *Mougeot* pareiškimų aišku, kad (B.), tapęs AWA savaiminio kopijavimo popieriaus padalinio vadovu, oficialiame ESKPGA susirinkime nusprendė reorganizuoti ESKPGA veiklą ir rengti oficialius asociacijos susirinkimus dalyvaujant advokatui, norėdamas užtikrinti, kad jų „nebūtų galima kritikuoti“, taip pat nebeaptarinėti tuose susirinkimuose „jokių su kainomis susijusių klausimų“ ir nuo tol rengti „neoficialius“ susitikimus tiems aspektams aptarti. *Mougeot* pareiškimai aiškiai rodo, kad prieš ESKPGA veiklos reorganizavimą, dėl kurio sprendimą priėmė (B.) (AWA), oficialūs ESKPGA susirinkimai veikė kaip diskusijos dėl kainų nustatymo. Tos diskusijos būtent ir buvo kritikuotinas tų susirinkimų elementas.
- 267 Nė viena iš nagrinėjamų ieškovių neginčija sprendimo 110 konstatuojamojoje dalyje esančio teiginio, kad pirmas oficialus ESKPGA susirinkimas dalyvaujant advokatui įvyko 1993 m. lapkričio 18 dieną. Tokiomis aplinkybėmis Komisija padarė pagrįstą išvadą, kad B. sprendimas restruktūrizuoti ESKPGA veiklą ir susirinkimus buvo priimtas oficialiame tos asociacijos susirinkime, vykusiame iš karto po 1993 m. lapkričio 18 d. susirinkimo, t. y. 1993 m. rugsėjo 14 d. susirinkime. Todėl Komisija buvo teisi nuspręsdama, kad diskusijos dėl kainų vyko per oficialius ESKPGA susirinkimus iki pat 1993 m. rugsėjo 14 d. susirinkimo.
- 268 Tas požiūris patvirtinamas sprendimo 115–121 konstatuojamosiose dalyse, iš kurių akivaizdu, kad priėmus sprendimą dėl restruktūrizavimo neoficialūs susitikimai, kurių tikslas – susitarti dėl kainų didinimų EEE, buvo rengiami vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams.
- 269 Antra, Komisija remiasi sprendimo 112 konstatuojamojoje dalyje pateiktų 1993 m. vasario mėn. *Sappi* dirbusio asmens parodymų (dokumentas Nr. 5407, pridėtas prie PK) ištrauka, kurioje nurodoma, kad jo kolegos „grįždavo iš susitikimų, įskaitant ESKPGA susirinkimus, su labai konkrečia nuomone dėl kainų didinimų, kurie turėjo būti įgyvendinti, ir kad jiems beveik nerūpėjo konkurentų reakcija“.

- 270 Priešingai kai kurių ieškovių tvirtinimams, to *Sappi* darbuotojo prisiminimai buvo išreikšti be jokių abejonių ar atsargumo. Nesant jokių priešingų tvirtinimų, tie pareiškimai turėtų būti suprantami kaip vienodai apimantys tiek laikotarpį iki 1993 m. rugsėjo mėn., tiek laikotarpį po šios datos. Jie patvirtina aplinkybę, kad nuo 1993 m. vasario mėn. iki rugsėjo mėn. slapti susitikimai, susiję su Europos masto kainų didinimais, buvo rengiami vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams, ir to, be kita ko, neginčijo įmonės, pripažinusios savo dalyvavimą kartelyje nuo 1992 metų.
- 271 Todėl šiuo analizės etapu akivaizdu, jog Komisija buvo teisi laikydamosi nuomonės, kad iki 1993 m. rugsėjo mėn. susitarimai dėl kainų buvo sudaromi oficialiuose ESKPGA susirinkimuose. Dabar reikia išsiaiškinti, ar Komisija pagrįstai padarė išvadą, kad oficialūs ESKPGA susirinkimai buvo naudojami kaip tokių susitarimų pagrindas vėliausiai nuo 1992 m. sausio mėn., ir ar jie vyko iki 1993 m. rugsėjo mėnesio.
- 272 Šiuo atžvilgiu iš sprendimo 86–113 konstatuojamųjų dalių aišku, kad, siekdama pagrįsti savo išvadas, Komisija tvirtina, jog pirmas oficialus ESKPGA susirinkimas, kurio rašytinių įrodymų ji turi, yra 1992 m. sausio 23 d. susirinkimas. Palyginusi tą tvirtinimą, viena vertus, su sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje nurodytais nuosekliais (Komisijos nuomone) AWA ir *Sappi* pareiškimais, įrodančiais, kad slapti susitikimai Europos lygmeniu buvo rengiami nuo 1992 m. pradžios, ir, kita vertus, įrodymais, kad reguliarių susitikimų organizavimas ir ryšiai nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu prasidėjo 1992 m. sausio mėn. (ta pati konstatuojamoji dalis), Komisija laikosi nuomonės, kad Europos kainų kartelis prasidėjo vėliausiai 1992 m. sausio mėnesį. Komisija sprendimo 113 konstatuojamojoje dalyje taip pat teigia, kad jos turimi dokumentai rodo, jog nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo 14 d. įvyko aštuoni ESKPGA susirinkimai ir visi jie buvo surengti Ciuriche.
- 273 Visų pirma reikėtų pažymėti, kad nė viena ieškovė neabejoja dėl sprendime esančių teiginių, susijusių su oficialiu ESKPGA susirinkimu, surengtu 1992 m. sausio 23 dieną.

274 Taip pat reikia pažymėti, kad, pirma, savo pareiškimе (dokumentai Nr. 7828 ir 7829, žr. šio sprendimo 163 punktą), kurį Komisija nurodė sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje, AWA pripažino nuo 1992 m. pabaigos dalyvavusi tam tikruose „netinkamuose“ (*improper*) susitikimuose su konkurentais, per kuriuos buvo keičiamasi informacija apie ketinimus, susijusius su paskelbimu apie didinamas kainas. AWA pareiškimas, remiantis jos atsakymu į Komisijos prašymą pateikti informacijos (dokumentas Nr. 7829), susijęs su susitikimais, kuriuose dalyvavo *Sarrió, Mougeot, Stora-Feldmühle, Copigraph, Koehler* ir *Zanders* ir kurie vyko 1992 m.–1995 m. Paryžiuje, Ciuriche ir Ženevoje. Tačiau Ciurichas — tai miestas, kuriame, kaip aišku iš sprendimo I priedo A lentelės, vyko visi oficialūs ESKPGA susirinkimai, surengti nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio.

275 Tačiau, remiantis AWA atsakymu (dokumentas Nr. 7827), sprendimo 61 ir 107 konstatuojamosiose dalyse nurodyta ištrauka susijusi su konkrečiomis susitikimų, vykusių nuo 1992 m. sausio 1 d. iki tos dienos, kai toks atsakymas buvo pateiktas, aplinkybėmis, o ne su oficialiais ESKPGA susirinkimais, taigi pagal atsakymą galima daryti išvadą, kad nė vienas ESKPGA susirinkimas nebuvo slaptas. Kadangi pagal principą „visos abejonės aiškinamos kaltinamojo naudai“, taigi, jei yra pagrįstų abejonų, jos turėtų būti aiškinamos ieškovių naudai, reikia pripažinti, kad iš pačių AWA pareiškimų negalima daryti išvados, jog oficialus 1992 m. sausio 23 d. ESKPGA susirinkimas buvo slapto susitarimo dėl kainų pagrindas. Vis dėlto tie pareiškimai yra esminis rodiklis, kad nuo 1992 m. Europos lygmeniu egzistavo kartelis.

276 Antra, kalbant apie sprendimo 107 konstatuojamojoje dalyje nurodytus *Sappi* pareiškimus, iš jo 73 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisija remiasi „*Sappi*“ pareiškimais, (iš kurių galima spręsti), jog slapti ryšiai tarp Europos savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų egzistavo nuo pat jų profesinės asociacijos ESKPGA įkūrimo pradžios 1981 m., ypač nuo devintojo dešimtmečio vidurio“.

277 Sprendimo 64 išnašoje (dokumentas Nr. 4656) Komisija nurodo:

„*Sappi* pateikė Komisijai vieno iš jos darbuotojų, nuo 1970 m. dirbusio savaiminio kopijavimo popieriaus pardavimo srityje, padarytą pareiškimą, pagal kurį „iš vadovybės pastabų jis iš pradžių įtarė, kad maždaug devintojo dešimtmečio viduryje dėl savaiminio kopijavimo popieriaus buvo sudarytas slaptas susitarimas <...> jis manė, kad, be kitų, susitarime dalyvavo *Arjo Wiggins*, *Koehler* ir *Stora-Feldmühle*, (ir) jis žinojo apie dvišalius pasikeitimus informacija nuo maždaug devintojo dešimtmečio vidurio ar pabaigos.“

278 Kito *Sappi* darbuotojo pareiškimas rodo, kad 1991–1993 m. tarp konkurentų Bendrijos mastu egzistavo ryšiai ir vyko slapti susitikimai. Tas *Sappi* darbuotojas tvirtina manęs, kad pasinaudojant tais ryšiais buvo sudarytas slaptas susitarimas ir kad tiekėjai tarpusavyje aptarinėjo kainų nustatymą Bendrijos mastu.

279 Pirmesniuose punktuose nurodyti *Sappi* darbuotojų pareiškimai įrodo, kad egzistavo Europos masto kainų kartelis, kuriame nuo devintojo dešimtmečio pabaigos arba dešimtojo dešimtmečio pradžios dalyvavo konkretūs gamintojai. Be to, tie pareiškimai patvirtina AWA pareiškimus dėl kartelio egzistavimo Europos lygmeniu nuo 1992 m. pradžios. Tačiau iš jų negalima spręsti, kad 1992 m. sausio 23 d. oficialus ESKPGA susirinkimas buvo slaptų ryšių pagrindas. Todėl patys AWA pareiškimai savaime neleidžia daryti išvados, kad Komisija buvo teisi nustatydama, jog slapti susitarimai dėl kainų buvo sudaromi nuo 1992 m. sausio mėn. vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams.

280 Todėl reikėtų išnagrinėti trečiąjį Komisijos nurodytą veiksnį, t. y. susitikimų ir slaptų ryšių organizavimą nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu nuo 1992 m. pradžios vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams.

Susitikimai nacionaliniu arba regioniniu lygmeniu iki 1993 m. rugsėjo arba spalio mėnesio

281 Iš sprendimo 129 konstatuojamojoje dalyje pateiktos 3 lentelės „Nacionaliniai ir regioniniai kartelio susitikimai nuo 1992 m. vasario mėn. iki 1995 m. pavasario“ aišku, kad Komisija nustatė, jog nuo 1992 m. vasario mėn. iki 1993 m. rugsėjo 30 d. buvo surengti septyni nacionaliniai arba regioniniai susitikimai. Remiantis sprendimo II priede pateikta išsamesne informacija apie tuos susitikimus:

- 1992 m. vasario 17 d. surengtas susitikimas dėl Ispanijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Koehler* ir *Torraspapel*,
- 1992 m. kovo 5 d. surengtas susirinkimas dėl Ispanijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Stora* (MHTP), *Koehler* ir *Torraspapel*,
- 1992 m. pavasarį, galbūt balandžio mėn., surengtas susitikimas dėl Prancūzijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Copigraph* (*Bolloré* dukterinė bendrovė), *Stora* (MHTP), *Koehler*, *Mougeot* ir *Torraspapel*,
- 1992 m. liepos 16 d. surengtas susitikimas dėl Ispanijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Stora* (MHTP), *Koehler* ir *Torraspapel*,
- 1993 m. sausio 14 d. surengtas susitikimas dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos rinkų, kuriame, be kitų, dalyvavo *Stora* (MHTP) ir *Koehler*,

— 1993 m. pavasarį, galbūt balandžio mėn., surengtas susitikimas dėl Prancūzijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Copigraph* (Bolloré dukterinė bendrovė), *Stora* (MHTP), *Koehler*, *Mougeot* ir *Torraspapel*,

— 1993 m. rugsėjo 30 d. surengtas susitikimas dėl Ispanijos rinkos, kuriame, be kitų, dalyvavo *Copigraph* (Bolloré dukterinė bendrovė), *Stora* (MHTP), *Koehler*, *Mougeot* ir *Torraspapel*.

282 Reikėtų įvertinti Komisijos išvadų, susijusių su tų susitikimų surengimu ir jų antikonkurenciniu tikslu, pagrįstumą.

283 Pirma, kalbant apie 1992 m. vasario 17 d. susitikimą, susijusį su Ispanijos rinka, pažymėtina, jog Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 161–169 punktuose jau nustatė, kad to susitikimo, skirto užtikrinti, kad būtų laikomasi susitarimo dėl kainų didinimo Ispanijos rinkoje, tikslas buvo sąmoksliškas ir atitiko bendrą pažeidimo tikslą.

284 Antra, kalbant apie 1992 m. kovo 5 d. susitikimą, iš šio sprendimo 161–170 punktuose padarytų Pirmosios instancijos teismo išvadų aišku, jog buvo nustatyta ir tai, kad tas susitikimas tikrai surengtas, ir jo sąmoksliškas tikslas.

285 Trečia, su Prancūzijos rinka susijusių susitikimų rengimas 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį bei jų antikonkurencinis tikslas akivaizdūs iš *Sappi* darbuotojų pareiškimų, esančių dokumentuose Nr. 15026, 15027 ir 15272, nurodytuose sprendimo 137 konstatuojamosiose dalyse ir pridėtuose prie PK.

286 *Sappi* pareiškimo, esančio dokumente Nr. 15272, ištrauka suformuluota taip:

„*Sappi* (JK) Ltd (tuometinis) direktorius Prancūzijoje pareiškė dalyvavęs dviejuose susitikimuose su konkurentais Prancūzijoje kartu su savo vadovu Alastair Wight. Pirmasis susitikimas įvyko 1992 m. pavasarį, o antrasis – po metų. Vienas susitikimas surengtas viešbutyje Šarlio de Golio oro uoste, o kitas – Paryžiaus centre. Tai vieninteliai tokie susitikimai, kuriuose jis dalyvavo, ir nežino, ar Prancūzijoje dar buvo kitų susitikimų.

Tuose susitikimuose diskusijos daugiausia buvo susijusios su popieriaus lapais, kurių *Sappi* tuo metu nepardavinėjo Prancūzijoje. Susitikimuose bendras susitarimas nebuvo pasiektas ir nebuvo sudaryta jokių susitarimų dėl popieriaus lapų. Dėl popieriaus rulonų aptarti buvę ir esami, o ne būsiami kainų lygiai.“

287 Be to, *Sappi* savo 1999 m. kovo 18 d. atsakyme į Komisijos prašymą pateikti informacijos esančioje lentelėje (dokumentas Nr. 15200, pridėtas prie PK) nurodo, kad susitikimai buvo rengiami įvairiomis dienomis 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį, galbūt balandžio mėn., Paryžiuje, Šarlio de Golio oro uoste ir netoli *place de l'Étoile* esančiame viešbutyje. Remiantis šia lentele, minėtų susitikimų tikslas buvo keistis informacija ir aptarti klientus bei jiems taikomas kainas. *Sappi* teigia, kad tuose susitikimuose dalyvavo *Sappi*, AWA, *Sarrió*, *Zanders* atstovai, *Zanders* atstovas Prancūzijoje, *Europapier* bei *Feldmühle* atstovai. Ji tvirtina negalinti prisiminti, ar tuose susitikimuose dalyvavo ir *Koehler* atstovas.

288 Pirmesniuose punktuose pateikta informacija rodo, kad tą informaciją pateikęs *Sappi* darbuotojas, kuris asmeniškai dalyvavo tuose įvykiuose, tiksliai prisimena, kad du konkurentų susitikimai buvo surengti 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį

Paryžiuje, ir jų tikslas buvo, be kita ko, aptarti klientus ir jiems taikomas kainas. Tą aplinkybę, kad nėra tikslios informacijos apie tai, kada būtent tie susitikimai surengti, tikriausiai galima būtų paaiškinti tuo, jog nuo nagrinėjamų įvykių iki to darbuotojo apklausos praėjo nemažai laiko, tačiau tai netrukdo remtis jo parodymų tikslumu dėl laikotarpio, kuriuo buvo rengiami minėti susitikimai, dėl jų vietos ir tikslo. Todėl tų įvairių aspektų atžvilgiu *Sappi* darbuotojo pareiškimai negali būti laikomi neturinčiais įrodomosios galios.

289 Kalbant apie susitikimą 1993 m. pavasarį, reikėtų pridurti, kad sprendimo 135 konstatuojamojoje dalyje Komisijos minėti dokumentai Nr. 4798, 4799 ir 5034 atitinka kelionių išlaidas patvirtinančius dokumentus, ir įrodo, kad (F.) (*Koehler*) ir (W.) (*Stora-Feldmühle*) abu vyko į Paryžių 1993 m. balandžio 14 dieną. Tokie įrodymai patvirtina Komisijos argumentą, kad 1993 m pavasario susitikimas įvyko balandžio mėnesį.

290 Iš šio sprendimo 286 punkte nurodytų *Sappi* darbuotojo pareiškimų aišku, kad, remiantis tuo, ką jis prisimena, 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį vykusiuose susitikimuose nebuvo sudaryta jokių susitarimų dėl kainų. Tačiau tvirtinimas, kad tų susitikimų dalyviai nepriėmė vieno sprendimo ar jokio susitarimo dėl popieriaus lapų, turi būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad šiuo atžvilgiu minėtuose susitikimuose mėginta susitarti dėl popieriaus lapų, todėl jie buvo neteisėti.

291 Iš tiesų mėgindami taip susitarti dalyviai buvo priversti keistis individualia informacija apie savo kainas ir (arba) pardavimo kiekius popieriaus lapų atžvilgiu. Remiantis teismų praktika (šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 117 ir 121 punktai), reikalavimas, kad kiekvienas ūkio subjektas savarankiškai nustatytų savo politiką, neatskiriamas nuo Sutarties nuostatų dėl konkurencijos, griežtai draudžia bet kokius tiesioginius ar netiesioginius tokių

ūkio subjektų ryšius, kurių tikslas ar pasekmė yra daryti įtaką faktinio ar galimo konkurento elgesiui rinkoje arba atskleisti tokiam konkurentui veiksmus, kurių ūkio subjektas nusprendė ar ketina imtis rinkoje, jei tokių ryšių tikslas ar poveikis – sukurti tokias konkurencijos sąlygas, kurios neatitinka įprastų nagrinėjamos rinkos sąlygų. Šiuo požiūriu, jei nėra priešingų įrodymų, kuriuos turi pateikti suinteresuotieji ūkio subjektai, reikia daryti prielaidą, kad kartelyje dalyvaujančios ir rinkoje aktyviai tebeveikiančios įmonės, nustatydamos savo elgesį joje, atsižvelgia į informaciją, kuria jos keičiasi su konkurentais. Atsižvelgiant į šią teismų praktiką, reikia pripažinti, kad 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį vykę susitikimai dėl popieriaus lapų rinkos buvo EB 81 straipsnio 1 daliai prieštaraujančių suderintų veiksmų pagrindas.

292 Be to, šio sprendimo 286 punkte nurodyti *Sappi* darbuotojo pareiškimai popieriaus rulonų atžvilgiu apibūdina pasikeitimus informacija ir susitikimuose vykusias diskusijas apie klientus bei jiems taikomas kainas, o tai, atsižvelgiant į pirmesniame punkte minėtą teismų praktiką, yra suderinti veiksmai, kuriuos draudžia EB 81 straipsnio 1 dalis.

293 Todėl susitikimų 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį Paryžiuje rengimo faktas ir šių dviejų susitikimų antikonkurencinis tikslas yra nustatytas.

294 Siekiant išsamumo, net jei būtų pripažinta, kad tuose susitikimuose buvo tik keičiamasi informacija, kuria konkurencijos taisyklės pažeistos tik tiek, kiek ja siekta palengvinti susitarimų dėl kainų didinimo ir pardavimo kvotų sudarymą bei kontroliuoti tų susitarimų laikymąsi (sprendimo 97 konstatuojamoji dalis), rezultatas nepasikeistų.

295 Visų pirma, atsižvelgiant į *Sappi* pareiškimo ištrauką, rodančią, kad nagrinėjamuose susitikimuose buvo mėginama sudaryti susitarimą dėl popieriaus lapų rinkos, antra, į

įrodymus, kad bent jau nuo 1992 m. sausio mėn. oficialiuose ESKPGA susirinkimuose buvo susitarta dėl kainų Europos lygmeniu, ir, trečia, į daugelio įmonių, kurioms buvo atstovaujama tuose oficialiuose susirinkimuose (be kitų, *Sappi*, *AWA* ir *Zanders*), dalyvavimą tiek 1992 m. pavasarį, tiek 1993 m. pavasarį vykusiuose susitikimuose, Komisija pagrįstai nusprendė, kad keitimosi komercine informacija tikslas susitikimuose Prancūzijoje buvo neabejotinai susijęs su susitarimu padidinti savaiminio kopijavimo popieriaus kainas.

296 Ketvirta, kalbant apie 1992 m. liepos 16 d. susitikimą, iš šio sprendimo 180–184 punktuose padarytų Pirmosios instancijos teismo išvadų aišku, kad to susitikimo surengimo faktas ir sąmoksliskas tikslas yra nustatyti.

297 Penkta, siekdama nustatyti 1993 m. sausio 14 d. susitikimo surengimo faktą ir antikonkurencinį tikslą, Komisija remiasi nekonfidencialiais prie PK pridėtais dokumentais Nr. 15026, 15175, 15176, 15271, 15272 ir 4752.

298 Dokumente Nr. 15026 nurodyta:

„Pirmasis darbuotojas mums prisipažino <...> manęs, kad du susitikimai vyko *Heathrow Business Centre*, o vienas — *Intercontinental* viešbutyje Londone, tačiau jis negalėjo prisiminti, kurie <...>. Antrasis darbuotojas nurodė, kad <...> 1993 m. sausio 14 d. jo darbotvarkėje buvo įrašytas susitikimas *Heathrow Business Centre* 2 terminale 10 valandą. Jis manė, kad vienintelė dalyvavimo tame susitikime priežastis galėjo būti susitikimas su konkurentais <...>“.

299 Dokumentuose Nr. 15175 ir 15176 pateikta tokia informacija:

Irodymai, kurių galėjo pateikti <...>, yra tokie. <...> Kaip nurodyta 1996 m. lapkričio 11 d. ir gruodžio 20 d. pareiškimuose, jis dalyvavo susitikime su konkurentais Jungtinėje Karalystėje, tikriausiai 1993 m. sausio 14 d. (ketvirtadienį) *Heathrow Business Centre* 2 terminale 10 valandą. Atitinkamo jo darbotvarkės lapo kopija pridėta 5 priede. *Sappi* (JK) Ltd pardavimo ir rinkodaros direktorius (I.) paprašė jo dalyvauti. Susitikimas iš esmės buvo susijęs su pasikeitimu informacija dėl to, koks tiekėjas turi tiekti kokiems klientams, taip pat dėl rinkos tendencijų ir lūkesčių. Nebuvo sudaryta jokių susitarimų <...> Susitikimui vadovavo Arjo Wiggins. Šiame susitikime buvo labiau keičiamasi informacija, o ne sudaromi susitarimai dėl būsimo elgesio, kurio būtų laikomasi.“

300 Dokumentuose Nr. 15271 ir 15272 yra tokie pareiškimai:

„Pirmasis darbuotojas pasakė, kad <...>. Tačiau kartais Jungtinėje Karalystėje vykdavo neoficialūs konkurentų *ad hoc* susitikimai, kurių tikslas buvo susipažinti su rinka, visų pirma sužinoti apie praeityje vykdytą veiklą, bei išgirsti konkurentų nuomonę, o ne pasiekti bendrą sutarimą ar imtis suderintų veiksmų, kuriais būtų siekiama susitarti dėl kainų didinimo. *Sappi* dalyvavimo tuose susitikimuose tikslas buvo gauti informacijos, net jei kiti galėjo pasinaudoti tais susitikimais, kad perduotų duomenis arba siektų iškreipti rinką; diskusijomis tuose susitikimuose nebuvo siekiama pasidalyti rinkos ar pasiskirstyti klientus; <...> jis patvirtino dalyvavęs tokiuose susitikimuose kartą per metus 1992 m., 1993 m. ir 1994 metais. Jis taip pat galėjo dalyvauti viename ar dviejuose kituose susitikimuose (bet ne daugiau). Jis nedalyvavo nė viename susitikime 1995 m. ar 1996 metais. Jam ėmusis savaiminio kopijavimo popieriaus pardavimo veiklos <...>, šioje pramonėje jau buvo pradėjusi formuotis tokių susitikimų organizavimo praktika. Paprastai susitikimai vykdavo Heathrow oro uoste arba viename iš Londono viešbučių <...>“.

301 Dokumentas Nr. 4752 atitinka *Sappi* darbuotojo darbotvarkės ištrauką ir jame yra toks 1993 m. sausio 14 d. įrašas: „T2 Heathrow 10.00 h Bus. Centre“.

302 Atsižvelgiant į įvairius šio sprendimo 289–301 punktuose nurodytus aspektus, Komisija padarė pagrįstą išvadą, kad konkurentų susitikimas įvyko 1993 m. sausio 14 d. 10 val. Heathrow oro uoste. Reikia pripažinti, kad šio sprendimo 299 punkte pateikta ištrauka rodo, jog to susitikimo dalyviai nesusitarė. Tačiau, nepaisant to, kad ta ištrauka gali būti aiškinama kaip rodanti, jog buvo mėginama sudaryti susitarimą pažeidžiant EB 81 straipsnio 1 dalį, todėl dėl šio sprendimo 291 punkte nurodytų priežasčių nagrinėjamas susitikimas tampa neteisėtas, šio sprendimo 299 punkte pateiktas *Sappi* pareiškimas rodo, jog susitikimas veikė kaip pasikeitimas informacija apie atitinkamus įvairių jo dalyvių klientus.

303 Reikėtų priminti, kad Komisija pasikeitimą informaciją laikė pažeidžiančiu konkurencijos taisyklės, nes tai padėjo sudaryti arba laikytis susitarimo didinti kainas.

304 Daugelis įrodymų patvirtina teiginį, kad Jungtinėje Karalystėje vykusio susitikimo pasikeitimo informacija tikslas buvo susijęs su susitarimu didinti kainas. Pirma, *Sappi* pareiškimo ištrauka rodo, kad nagrinėjamame susitikime mėginta sudaryti susitarimą. Antra, yra įrodymų, patvirtinančių, kad susitarimai didinti kainas buvo sudaryti Europos lygmeniu vykstant oficialiems ESKPGA susitikimams bent jau nuo 1992 m. sausio mėnesio. Trečia, 1993 m. sausio 14 d. susitikime dalyvavo tam tikros įmonės, kurioms buvo atstovaujama ESKPGA susitikimuose, per kuriuos buvo rengiami bendri kartelio susitikimai, susiję su susitarimais didinti kainas.

- 305 Taip pat reikėtų pažymėti, kad, remiantis sprendimo 183 konstatuojamąja dalimi, AWA savo atsakyme į PK patvirtino, jog 1993 m. sausio 14 d. susitikimas buvo „netinkamų“ konkurentų susitikimų dalis (taip pat žr. šio sprendimo 164 punktą).
- 306 Šešta, kalbant apie sprendimo 163 konstatuojamojoje dalyje nurodytą 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikimą Barselonoje, Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 172 punkte jau pripažino, kad Komisija buvo teisi padarydama išvadą, jog susitikimas įvyko ir buvo pagrindas pasikeisti komercine informacija apie individualų pardavimą 1992 m. ir 1993 m., sudaryti susitarimus dėl 1993 m. ketvirtojo ketvirčio pardavimo kvotų paskirstymo ir padidinti kainas nuo 1994 m. sausio 1 dienos. Be to, tai, kad 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikimo dalyviai, prieš susitardami dėl pardavimo kvotų paskirstymo, kolektyvinio kainų padidinimo ir vėliau – dėl kito susitikimo, jog išsiaiškintų, kaip laikomasi tų kvotų, pirmiausia pasikeitė komercine informacija apie savo atitinkamus pardavimo vidurkius, patvirtina Komisijos teiginį, kad tam tikrais atvejais buvo keičiamasi informacija apie pardavimą ir tariamasi dėl pardavimo kvotų, siekiant palengvinti susitarimų didinti kainas sudarymą ir užtikrinti, kad tie susitarimai būtų vykdomi.
- 307 Taigi Komisija pakankamai nustatė slaptų 1992 m. vasario 17 d., kovo 5 d. ir liepos 16 d. bei 1993 m. rugsėjo 30 d. su Ispanijos rinka susijusių susitikimų, 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį su Prancūzijos rinka susijusių susitikimų bei 1993 m. sausio 14 d. su Jungtinės Karalystės ir Airijos rinkomis susijusių susitikimų rengimo faktą. Tų slaptų susitikimų rengimas nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu, atsižvelgiant į sprendimo 90 konstatuojamojoje dalyje esantį *Mougeot* pareiškimą, pagal kurį tų susitikimų priežastis buvo užtikrinti, jog kainų didinimai, dėl kurių nuspręsta Europos lygmeniu, paprastai būtų taikomi, patvirtina sprendimo 77 konstatuojamojoje dalyje Komisijos pateiktą pažeidimo aprašymą, visų pirma tai, kad priemonė kartelio tikslui pasiekti buvo susitikimų rengimas įvairiais lygmenimis (bendruoju, nacionaliniu ar regioniniu).

308 Todėl, kalbant apie pažeidimo pradžia, pažymėtina, jog Komisija pagrįstai padarė išvadą, kad sąmoksliški ryšiai buvo užmegzti Ispanijoje tuo pačiu metu, kai vyko 1992 m. sausio 23 d. oficialus ESKPGA susirinkimas, kurio tikslas buvo toks pats kaip ir bendrų kartelio susitikimų, surengtų iki 1993 m. vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams. Ta išvada kartu su kelių įmonių pareiškimais dėl jų dalyvavimo Europos kartelyje nuo 1992 m. sausio mėn. ir AWA tvirtinimu, kad ji nuo 1992 m. sausio mėn. ir vėliau dalyvavo „netinkamuose“ susitikimuose įvairiose nacionalinėse ar regioninėse rinkose, susijusiuose su ketinimais paskelbti apie kainų padidinimus (dokumentas Nr. 7828), leidžia Pirmosios instancijos teismui padaryti išvadą, kad Komisija buvo teisi nuspręsdama, jog 1992 m. sausio 23 d. oficialus ESKPGA susirinkimas buvo bendro kartelio susitikimo pagrindas, ir nustatydamą 1992 m. sausio mėn. kaip pažeidimo pradžios datą jame dalyvaujančių įmonių atžvilgiu.

309 Kaip pažymėta šio sprendimo 272 punkte, remiantis sprendimo 113 konstatuojamąja dalimi, Komisijos turimi dokumentai rodo, kad nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo 14 d. susitikimo įvyko aštuoni ESKPGA susirinkimai, kurių tikslios datos nurodytos sprendimo I priedo A lentelėje (visi susirinkimai vyko Ciuriche). Atsižvelgiant į tą informaciją, kurios ieškovės neginčijo, ir į sprendimo 108 konstatuojamojoje dalyje pateiktus *Sappi*, AWA bei *Mougeot* pareiškimus, iš kurių aišku, kad iki 1993 m. rugsėjo mėn. bendri kartelio susitikimai buvo rengiami vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams, o tą pareiškimą patvirtina (laikotarpio nuo 1993 m. vasario iki rugsėjo mėn. atžvilgiu) *Sappi* darbuotojo pareiškimai (žr. šio sprendimo 269 punktą), Komisija padarė pagrįstą išvadą, kad Europos kainų kartelis nepertraukiamai veikė 1992 m. sausio mėn.–1993 m. rugsėjo mėn., net jei būtų pripažinta, kad tik kai kuriuose iš minėtų aštuonių susirinkimų buvo sudaryti slapti susitarimai dėl kainų Europos lygmeniu.

310 Todėl Komisijos išvadą, jog nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėn. vykstant oficialiems ESKPGA susirinkimams buvo sudaryti slapti susitarimai didinti kainas Europos mastu, o po jų vyko regioniniai ar nacionaliniai susitikimai, kurių tikslas – užtikrinti, kad tie susitarimai būtų vykdomi kiekvienoje rinkoje, reikia laikyti pakankamai pagrįsta.

- 311 Vis dar reikia išsiaiškinti, ar Komisija teisingai nustatė penkių ieškovių dalyvavimą iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. visuotiniame antikonkurenciniame plane, kurio pagrindinis tikslas buvo susitarti dėl kainų ir jų įgyvendinimo tvarkaraščio, įvairiais lygmenimis rengiant susitikimus.

— Ieškovių dalyvavimas susitikimuose iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn.

- 312 Iš pradžių reikėtų priminti, kad Komisijai pakanka įrodyti, jog atitinkama įmonė dalyvavo susitikimuose, kuriuose buvo sudaryti antikonkurenciniai susitarimai, ir jiems akivaizdžiai neprieštaravo, kad būtų pripažinta, jog ta įmonė dalyvavo kartelyje. Jei ta susitikimų sistema buvo daugelio pastangų, kurių nagrinėjamos įmonės ėmėsi, siekdamos bendro ekonominio tikslo – iškreipti įprastą kainų kitimą nagrinėjamoje rinkoje, dalis, būtų dirbtina padalyti tokį elgesį, kuriam buvo būdingas bendras tikslas, ir vertinti jį kaip susidedantį iš atskirų pažeidimų (žr. šio sprendimo 188 ir 196 punktuose nurodytą teismų praktiką).

- 313 Pirmosios instancijos teismas pažymi, jog nei *Koehler*, nei *Torraspapel* neginčija sprendimo I priedo B lentelėje esančio pareiškimo, kad jos abi dalyvavo visuose oficialiuose ESKPGA susirinkimuose, kurie buvo rengiami nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. Net jei būtų pripažinta, kad tik kai kuriuose minėtuose susirinkimuose buvo sudaromi slapti susitarimai dėl kainų, to pakaktų padaryti išvadą, jog Komisija teisingai nustatė jų tęstinį dalyvavimą slaptuose susitarimuose dėl kainų ir todėl sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje konstatuotame pažeidime nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio.

314 MHTP savo ruožtu neginčija pirmesniame punkte nurodytoje lentelėje esančių pareiškimų, kad *Stora* grupės įmonės dalyvavo įvairiuose oficialiuose ESKPGA susirinkimuose, kurie buvo rengiami nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. Bė to, kadangi MHTP neginčija sprendimo 360–362 konstatuojamosiose dalyse padarytų Komisijos išvadų, jog ji turi būti laikoma atsakinga už neteisėtą *Stora* grupės įmonių elgesį, Komisija teisingai nustatė MHTP dalyvavimą slaptuose susitarimuose dėl kainų ir todėl sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje konstatuotame pažeidime nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio.

315 Be to, MHTP neginčija savo atsakomybės už pažeidimą nuo 1993 m. sausio mėnesio. Neginčydama faktinių aplinkybių, pagrindžiančių pažeidimo konstatavimą nuo 1993 m. sausio mėn. iki 1995 m. vidurio (tai leido užsitikrinti, kad jai skirta bauda būtų sumažinta 10 %) (sprendimo 456 ir 458 konstatuojamosios dalys), MHTP pripažįsta, kad slapti susitikimai buvo rengiami Europos lygmeniu nuo 1993 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio. Posėdyje ji taip pat teigė, kad tų Europos kartelio susitikimų egzistavimas tuo metu buvo visiškai tikėtinas. Posėdyje ji taip pat pripažino, kad, vertinant *Mougeot* pareiškimą pažodžiui, yra visiškai tikėtina, jog ESKPGA susirinkimai tuo metu buvo kartelio forumas. Tačiau nei MHTP, nei kitos įmonės, ginčijusios ESKPGA susirinkimų sąmoksliską pobūdį iki jos restruktūrizacijos 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. nepateikė įrodymų, galinčių patvirtinti kokį nors ESKPGA organizavimo ar struktūros pasikeitimą 1993 m. sausio mėnesį. Be to, MHTP nepateikė jokio alternatyvaus paaiškinimo, kuris paneigtų Komisijos paaiškinimą, susijusį su slaptų Europos kartelio susitikimų vieta ir surengimu prieš ESKPGA restruktūrizaciją 1993 m. rugsėjo–spalio mėnesiais.

316 *Bolloré* neginčija sprendimo I priedo B lentelėje esančių pareiškimų, kad *Copigraph* dalyvavo 1992 m. sausio 23 d. oficialiame ESKPGA susirinkime, o vėliau – keturiuose iš septynių susitikimų, vykusių prieš 1993m. rugsėjo 14 d. susitikimą. Tai, kad *Copigraph* dalyvavo 1992 m. sausio 23 d. oficialiame ESKPGA susirinkime, duoda pagrindo manyti, kad tą dieną *Copigraph* dalyvavo slaptame susitarime dėl kainų Europos lygmeniu.

- 317 Net jei nėra aišku, kad visi oficialūs ESKPGA susirinkimai, surengti 1992 m. sausio mėn.–1993 m. rugsėjo mėn., buvo slapto susitarimo dėl kainų sudarymo pagrindas, išvada, kad *Copigraph* dalyvavo penkiuose iš aštuonių oficialių susirinkimų, patvirtina išvadą, jog ta įmonė nuolat dalyvavo slaptuose Europos masto susitarimuose dėl kainų nuo 1992 m. sausio mėn. iki 1993 m. rugsėjo mėnesio. Iš tiesų *Copigraph* viešai neatsiribojo nuo susitikimų, kuriuose dalyvavo (žr. šio sprendimo 188 ir 196 punktuose minėtą teismų praktiką).
- 318 Galiausiai, kalbant apie *Mougeot*, yra žinoma, kad ji nedalyvavo 1992 m. sausio 23 d. susirinkime ir kad pirmasis ESKPGA susirinkimas, kuriame ji dalyvavo, buvo 1992 m. gegužės 26 dieną. Nuo tada *Mougeot* dalyvavo visuose ESKPGA susirinkimuose iki pat 1993 m. rugsėjo mėn., t. y. šešiuose iš aštuonių susirinkimų, vykusių iki 1993 m. rugsėjo 14 dienos. Kaip ir *Copigraph*, *Mougeot* viešai neatsiribojo nuo susirinkimų, kuriuose dalyvavo (žr. šio sprendimo 188 ir 196 punktuose nurodytą teismų praktiką). Net jei *Mougeot* dalyvavo tuose susirinkimuose kaip stebėtoja, ji neįrodė paskelbusi savo konkurentams, kad dalyvauja kitokiais sumetimais nei jie (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 188 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 81 punktą). Iš jokių pateiktų įrodymų nėra aišku, kad *Mougeot* buvo sunkiai priimta į ESKPGA ar kad ji ignoruota. Atvirkščiai, remiantis 1992 m. gegužės 26 d. ESKPGA susirinkimo protokolu, ankstesniame susirinkime buvo nuspręsta pakviesti *Mougeot* įstoti į ESKPGA. Be to, tame susirinkime ESKPGA pirmininkas paprašė *Mougeot* atstovą pristatyti savo bendrovę kaip naują narę, o ne vien kaip svečią. 1992 m. rugsėjo 10 d. ir lapkričio 25 d. ESKPGA susirinkimų protokolai rodo, kad *Mougeot* atstovas dalyvavo kaip vienas iš dalyvių, neišskiriant tos įmonės iš kitų. 1992 m. lapkričio 25 d. susirinkimo protokole nurodyta, kad *Mougeot* atstovas pranešė dalyviams, jog bendrovė privalo turėti galimybę gruodžio mėn. įtraukti savo duomenis į asociacijos duomenis, kurie apimtų antrąjį 1992 m. pusmetį. Net jei *Mougeot* neįgijo ESKPGA nario statuso iki 1993 m., jos dalyvavimas slaptuose ESKPGA susitikimuose nuo 1992 m. gegužės mėn. ir vėliau tokiomis pačiomis teisėmis kaip ir kitų dalyvių ir informacijos, apimančios antrąjį 1992 m. pusmetį, teikimas, nesant priešingų įrodymų, rodo, kad *Mougeot* dalyvavo kartelyje nuo 1992 m. gegužės 26 dienos.

- 319 Šių išvadų dėl nagrinėjamų ieškovių dalyvavimo Europos masto kartelyje iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. pakanka, kad jos būtų pripažintos atsakingomis už pažeidimą tuo laikotarpiu.
- 320 Siekdamas išsamumo, Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, kad daugelio iš šių įmonių dalyvavimo susitikimuose nacionaliniu ar regioniniu lygmeniu įrodymai tik patvirtina tęstinį jų dalyvavimo pažeidime pobūdį.
- 321 Taigi Komisija nustatė, kad *Koehler* ir *Torraspapel* dalyvavo 1992 m. vasario 17 d. susitikime. Tam ji remėsi *Sappi* tos pačios dienos vidaus raštu (dokumentas Nr. 4588), kuriame aprašytas „suinteresuotųjų asmenų“ susitikimas. Ta nuoroda, skaitoma kartu su tame pačiame rašte esančiomis nuorodomis, susijusiomis su netikrumais, atsiradusiais dėl *Koehler* ir *Sarrió* elgesio Ispanijos rinkoje, leido Komisijai nustatyti, kad *Koehler* ir *Sarrió* buvo tarp tų „suinteresuotųjų asmenų“, dalyvavusių susitikime, kurio tikslas – išnagrinėti problemas, susijusias su tuo, kad abi įmonės nesilaikė minėto susitarimo. Kaip matyti iš 1992 m. kovo 9 d. rašto (šio sprendimo 171 punkte minėti dokumentai Nr. 4703 ir 4704), jos buvo to susitarimo šalys kaip savaiminio kopijavimo popieriaus platintojos ar tiekėjos Ispanijos rinkoje.
- 322 Kadangi *Torraspapel* neneigė nei sprendimo 363 konstatuojamojoje dalyje esančio Komisijos teiginio, kad *Sarrió* buvo ir vis dar yra jai visiškai priklausanti dukterinė įmonė, nei Komisijos tvirtinimo toje pat konstatuojamojoje dalyje, kad jos atsakomybė už *Sarrió* veiksmus nebuvo ginčijama per administracinę procedūrą, Komisija pagrįstai pripažino ją atsakinga už *Sarrió* dalyvavimą slaptame 1992 m. vasario 17 d. susitikime.
- 323 Kalbant apie 1992 m. kovo 5 d. susitikimą, iš sprendimo II priedo 7 ir 10 išnašų aišku, kad, siekdama nustatyti *Koehler* ir *Torraspapel* dalyvavimą tame susitikime, Komisija remiasi *Sappi* 1992 m. kovo 9 d. vidaus raštu, nurodytu sprendimo

156 konstatuojamojoje dalyje (šio sprendimo 171 punkte nurodyti dokumentai Nr. 4703 ir 4704). Tačiau nors iš to rašto galima daryti išvadą, jog abi nagrinėjamos įmonės buvo susitarimo padidinti kainas 10 ESP/kg 1992 m. vasario mėn. pradžioje Ispanijos rinkoje šalys, jame nėra jokios informacijos, kuri rodytų, kad jos dalyvavo slaptame 1992 m. kovo 5 d. susitikime.

324 Tačiau iš AWA 1999 m. balandžio 30 d. atsakymo į Komisijos prašymą pateikti informacijos (dokumentas Nr. 7828, nurodytas šio sprendimo 163 punkte) aišku, kad *Sarrió (Torraspapel)*, *Koehler* ir *Stora* (MHTP) atstovai dalyvavo „netinkamuose“ susitikimuose, kuriems priskiriamas ir 1992 m. kovo 5 d. susitikimas, kaip AWA tai patvirtino savo atsakyme į PK (sprendimo 170 konstatuojamoji dalis).

325 Be to, Komisija konstatuoja, kad penkios ieškovės dalyvavo dviejuose susitikimuose, susijusiuose su Prancūzijos rinka.

326 Šio sprendimo 276–279 ir 285–293 punktuose nurodyti *Sappi* pareiškimai kartu su AWA tvirtinimu, esančiu dokumente Nr. 7828, pagal kuriuos 1992–1995 m. šios įmonės atstovai dalyvavo „netinkamuose“ susitikimuose, visų pirma Paryžiuje, juose dalyvaujant ir *Sarrió* atstovams, suteikia pagrindo daryti išvadą, kad Komisija teisingai nustatė *Sarrió (Torraspapel)* dalyvavimą dviejuose atitinkamuose susitikimuose. *Sappi* darbuotojo išreikštos abejonės (dokumentas Nr. 15027, pridėtas prie PK) dėl to, ar tame susitikime dalyvavęs *Sarrió* atstovas buvo tos įmonės pardavimo vadovas Prancūzijoje, negali pakeisti to, kad jis neabejoja *Sarrió* atstovo dalyvavimu tuose susitikimuose, nepaisant gan atsargiai išreikštos minties dėl *Koehler* dalyvavimo juose.

- 327 Kalbant apie *Stora* (MHTP), šio sprendimo 287 punkte nurodyto pareiškimo teiginys, kad *Feldmühle* buvo atstovaujama 1992 m. pavasarį vykusiame susitikime, kartu su dokumente Nr. 7828 esančiu AWA tvirtinimu dėl tos įmonės atstovų dalyvavimo „netinkamuose susitikimuose“ 1992–1995 m., visų pirma Paryžiuje, kartu su *Stora-Feldmühle* atstovais, patvirtina Komisijos argumentą, kad *Stora-Feldmühle* dalyvavo 1992 m. pavasarį vykusiame susitikime, ir tai, kad MHTP teko atsakomybė už tą dalyvavimą.
- 328 Savo procesiniuose dokumentuose MHTP pažymi, kad *Sappi* darbuotojas, pateikęs pirmesniame punkte nurodytą informaciją, taip pat tvirtina, jog *Stora-Feldmühle* nedalyvavo 1993 m. pavasarį Paryžiuje vykusiame susitikime, o Komisija tvirtina turinti įrodymų, kad ta įmonė dalyvavo susitikime. Ji tvirtina, kad tomis aplinkybėmis negalima atmesti galimybės, jog *Sappi* darbuotojas suklydo identifikodamas susitikimą Prancūzijoje, kuriame dalyvavo *Stora-Feldmühle*. Tačiau dėl įtaigaus *Sappi* darbuotojo tvirtinimo, kad *Stora-Feldmühle* dalyvavo pirmajame iš dviejų jo parodymuose apibūdintų susitikimų Prancūzijoje, MHTP teiginys atrodo visiškai neįtikėtinas.
- 329 1993 m. pavasarį vykusio susitikimo atžvilgiu MHTP neginčija savo dalyvavimo pažeidime nuo 1993 m. sausio mėn. ir neneigia Komisijos išvadų dėl 1993 m. pavasarį vykusio susitikimo Paryžiuje bei dalyvavimo tame susitikime. Tokiomis aplinkybėmis nėra priežasties tikrinti Komisijos išvados, susijusios su *Stora-Feldmühle* dalyvavimu 1993 m. pavasarį Paryžiuje vykusiame susitikime, pagrįstumo.
- 330 *Sappi* darbuotojas nemini *Mougeot* ir *Copigraph* (*Bolloré* dukterinės bendrovės), dalyvavimo tuose dviejuose susitikimuose. Tačiau bendras dokumente Nr. 7828 esančio AWA pareiškimo teiginys dėl AWA, *Sarrió*, *Mougeot*, *Stora-Feldmühle*, *Copigraph*, *Koehler* ir *Zanders* „netinkamų“ susitikimų organizavimo 1992 m.–

1995 m. Paryžiuje, Ciuriche ir Ženevoje yra *Mougeot* ir *Copigraph* dalyvavimo 1992 m. pavasarį ir 1993 m. pavasarį Prancūzijoje vykusiuose susitikimuose įrodymas.

- 331 Aišku, vien tas įrodymas negali patvirtinti jų dalyvavimo tuose dviejuose susitikimuose. Tačiau dėl to, kad *Mougeot* ir *Copigraph* buvo dvi pagrindinės bendrovės Prancūzijos savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje, jų abiejų nurodymas bendrame AWA teiginyje, kad 1992–1995 m. visų pirma Paryžiuje tarp konkurentų buvo rengiami susitikimai, neabejotinai reiškia, jog bent jau Europos rinkos lyderė jas laikė neteisėto elgesio Prancūzijos rinkoje šalimis per visą laikotarpį, nepaisant jų dalyvavimo ar nedalyvavimo dviejuose minėtuose susitikimuose. Šį dalyvavimo kartelyje Prancūzijos rinkoje minėtu laikotarpiu įrodymą tik patvirtina *Mougeot* pareiškimai, kad ji „sulaukdavo vienos ar kitos bendrovės, dažniausiai AWA, skambučių, per kuriuos būdavo pranešama išsami informacija apie kainų didinimus rinkoje iš esmės „iki 1995 m. vidurio“ (dokumentas Nr. 11598, sprendimo 95 konstatuojamoji dalis ir PK 41 punktas).
- 332 Kalbant apie 1992 m. liepos 16 d. susitikimą, pažymėtina, jog B. G. patvirtino (žr. dokumentą Nr. 4484, nurodytą šio sprendimo 180 punkte), kad tame susitikime dalyvavo *Sarrió (Torraspapel)*, AWA (F. ir B.) ir *Koehler (F.)*. Tas pareiškimas, patvirtinantis dokumente Nr. 7828 esantį bendrą AWA teiginį, susijusį su jos dalyvavimu „netinkamuose“ susitikimuose 1992–1994 m. Barselonoje kartu su būtent *Sarrió (Torraspapel)* ir *Koehler* atstovais, įrodo tų dviejų įmonių dalyvavimą slaptame 1992 m. liepos 16 d. susitikime dėl Ispanijos ir Portugalijos rinkų.
- 333 Kalbant apie *Stora (MHTP)*, reikėtų pažymėti, jog Komisija, kad nustatytų tos įmonės dalyvavimą 1992 m. liepos 16 d. susitikime, remiasi AWA pareiškimais (dokumentas Nr. 7828), jog pastaroji 1992–1994 m. dalyvavo daugelyje susitikimų Lisabonoje ir Barselonoje kartu su *Sarrió, Unipapel, Koehler, Ekman* ir *Stora-Feldmühle* ar kelių šių įmonių atstovais.

334 Reikėtų pažymėti, kad B. G. savo išsamiuose pareiškimuose dėl 1992 m. liepos 16 d. susitikimo nemini *Stora* tarp to susitikimo dalyvių. Tomis aplinkybėmis bendras AWA teiginys gali atrodyti nepakankamas įrodyti *Stora* (MHTP) dalyvavimą 1992 m. liepos 16 d. susitikime.

335 Tačiau reikėtų priminti, kad iš B. G. pareiškimų, kaip Komisija pažymi savo procesiniuose dokumentuose byloje T-122/02, aišku, jog 1992 m. liepos 16 d. susitikimą akivaizdžiai paaiškino ta aplinkybė, kad *Sarrió* ir *Stora-Feldmühle* Portugalijoje taikė labai mažas kainas (mažesnes už popieriaus savikainą). Kaip teisingai pažymi Komisija, ta nuoroda į labai mažų kainų taikymo politiką, kurią visų pirma vykdė *Stora-Feldmühle*, gali būti suprantama kaip reiškianti, kad įmonė nesilaikė kainų disciplinos, kurios ji privalėjo laikytis pagal susitarimą rinkoje. Kitaip tariant, toks tvirtinimas kartu su dokumente Nr. 7828 esančiu AWA teiginiu gali būti laikomas įrodymu, kad, nepaisant to, jog *Stora-Feldmühle* nedalyvavo 1992 m. liepos 16 d. susitikime, ji tuo metu buvo susitarimo dėl kainų Pirėnų pusiasalio rinkose šalis.

336 Komisija konstatuoja, kad *Stora* (MHTP) ir *Koehler* dalyvavo 1993 m. sausio 14 d. susitikime. MHTP neginčija savo dalyvavo pažeidime nuo 1993 m. sausio mėn. pradžios. Tomis aplinkybėmis nebūtina nagrinėti Komisijos išvados dėl tos įmonės dalyvavimo 1993 m. sausio 14 d. susitikime pagrįstumo.

337 Kalbant apie *Koehler* dalyvavimą tame susitikime, iš dokumente Nr. 15026 esančio *Sappi* pareiškimo ištraukos aišku, kad, pirmojo darbuotojo, kurio parodymai yra tame pareiškimе, teigimu, „(D.) (*Koehler*)“ dalyvavo visuose ar dalyje Jungtinėje Karalystėje, Heathrow oro uoste arba Londono viešbutyje surengtų susitikimų. Antrasis darbuotojas, kurio parodymai taip pat buvo minėtame pareiškimе, savo ruožtu nurodė manęs, kad „(D.) (*Koehler*)“ dalyvavo 1993 m. sausio 14 d. susitikime.

Dokumentuose Nr. 15176 ir 15178, kurie atitinka kitą *Sappi* pareiškimą, taip pat yra minėti duomenys ir kitas pareiškimas, kad „tarp 1996 m. gruodžio mėn. Komisijai pateiktų konkurentų pavadinimų (atitinkamas darbuotojas) tarp dalyvių galėjo atpažinti <...> (K.) iš *Koehler*. Galiausiai AWA nurodė (dokumentas Nr. 7828), kad 1992–1994 m. jos atstovai Jungtinėje Karalystėje dalyvavo „netinkamuose“ susitikimuose, kuriuose, be kitų, dalyvavo *Koehler* atstovai.

338 Atsižvelgiant į visus šiuos įrodymus, Komisija buvo teisi nustatydamą, kad *Koehler* buvo atstovaujama 1993 m. sausio 14 d. susitikime.

339 Kalbant apie *Copigraph*, *Koehler*, *Stora-Feldmühle* ir *Torraspapel* dalyvavimą 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime, iš sprendimo II priedo 40, 42, 44 ir 45 išnašų aišku, kad Komisija grindžia savo išvada dokumentais Nr. 5 ir 7828. *Sappi* per tą susitikimą padarytuose „protokoliniuose užrašuose“ (*notes for file*) esanti užuomina apie „deklaruotą“ pardavimą ir tais užrašais pagrįsta informacija, susijusi su tikslų 1993 m. ketvirtojo ketvirčio pardavimo kvotų paskirstymu (žr. šio sprendimo 172 punktą), yra įtikinamas įvairių tų užrašų 1 punkte nurodytų įmonių, būtent *Copigraph*, *Stora-Feldmühle*, *Koehler* ir *Sarrió*, dalyvavimo įrodymas.

340 Be to, kalbant apie *Sarrió*, *Koehler* ir *Stora-Feldmühle*, tuos įtikinamus įrodymus patvirtina bendras teiginys, esantis dokumente Nr. 7828 pateiktame AWA pareiškime, kad AWA atsakingi asmenys 1992–1994 m. dalyvavo keliuose „netinkamuose“ susitikimuose Ispanijoje, visų pirma susitikime Barselonoje, kuriame, AWA manymu, dalyvavo ir *Sarrió*, *Koehler*, jos atstovė *Ekman*, taip pat *Stora-Feldmühle*.

- 341 Kalbant apie *Koehler*, vėl reikia pažymėti, kad Komisija, kaip nurodyta sprendimo 186 išnašoje, turi dokumentą, patvirtinantį F. (*Koehler*) išlaidas, lėktuvo bilietą ir viešbučio sąskaitą, ir kuris įrodo, kad 1993 m. rugsėjo 30 d. šis asmuo buvo Barselonoje. Pirmosios instancijos teismo prašymu Komisija pateikė tuos dokumentus byloje T-125/02.
- 342 Be to, net darant prielaidą, kad kai kurios iš nagrinėjamų ieškovių iš tiesų nedalyvavo 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime, įrodymai, kad joms buvo paskirstytos bent 1993 m. paskutiniojo ketvirčio pardavimo kvotos, atsižvelgiant į jų deklaruotą 1992 m. ir 1993 m. pardavimą, patvirtina, kad tą dieną jos priklausė su Ispanijos rinka susijusiam karteliui, kuriam būdingas antikonkurencinis elgesys, kurį įrodo *Sappi* „protokoliniai užrašai“.
- 343 Galiausiai, kaip *Koehler* teisingai pažymi savo procesiniuose dokumentuose, iš sprendimo II priedo aišku, kad siekdama nustatyti tos įmonės dalyvavimą minėtame susitikime Komisija remiasi išvada, jog ten buvo ir *Ekman*. Tokia Komisijos išvada, atrodo, pagrįsta dokumente Nr. 7828 esančia AWA pareiškimo ištrauka, pagal kurią „*Ekman* (*Koehler* atstovė)“ buvo viena iš susitikimų dalyvių Ispanijoje, kur 1992–1993 m. dalyvavo AWA.
- 344 *Koehler* savo procesiniuose dokumentuose tvirtina, kad *Ekman* buvo nepriklausoma platintoja, taigi *Ekman* ir *Koehler* negali būti laikomos sudarančiomis vieną ir tą patį ūkio subjektą, todėl *Koehler* negali būti laikoma atsakinga už *Ekman* elgesį. Tačiau iš ankstesniame punkte esančio AWA pareiškimo aišku, kad kiti dalyviai laikė *Ekman* dalyvaujančia susitikime kaip *Koehler* atstovę, o ne kaip nepriklausomą platintoją. Toliau *Sappi* „protokoliniuose užrašuose“ dėl 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikimo (šio sprendimo 172 punkte nurodytas dokumentas Nr. 5) minimas „*Koehler* deklaruotas pardavimas“. Tai reiškia, kad *Ekman* tame susitikime dalyvavo kartu su *Koehler* darbuotoju, kaip rodo minėtas AWA pareiškimas nbei patvirtina rašytiniai įrodymai,

liudijantys apie F. (*Koehler*) buvimą Barselonoje 1993 m. rugsėjo 30 d., arba kad *Ekman* dalyvavo susitikime kaip *Koehler* atstovė, veikianti pagal *Koehler* nurodymus, kaip tai rodo AWA suvokimas, kieno įgaliota *Ekman* dalyvavo tame susitikime. Bet kuriuo atveju Komisija pagrįstai nustatė *Koehler* dalyvavimą 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime.

³⁴⁵ Apibendrinant galima pažymėti, jog Komisija pakankamai įrodė, kad *Bolloré* (per tarpininkę *Copigraph*), *Koehler*, *Mougeot* ir *Torraspapel* dalyvavo pažeidime prieš 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. ir kad MHTP jame dalyvavo prieš 1993 m. sausio mėnesį.

b) Dėl *Mougeot* dalyvavimo pažeidime po 1995 m. liepos 1 dienos

³⁴⁶ Grįsdama ieškinio pagrindą dėl akivaizdžios vertinimo klaidos *Mougeot* tvirtina, jog nebuvo įrodyta, kad ji dalyvavo pažeidime po 1995 m. liepos 1 dienos. Ji neigia dalyvavusi sprendimo 273 konstatuojamojoje dalyje nurodytame neoficialiame 1995 m. vasario 2 d. ESKPGA susitikime. Ji toliau teigia, jog įrodymai, kuriais rėmėsi Komisija, nepatvirtina, kad ji laikėsi susitarimo didinti kainas, kuris tariamai buvo sudarytas per tą susitikimą. Ji priduria, kad sprendimo 273 konstatuojamojoje dalyje esantis Komisijos teiginys, susijęs su tuo, kad ji laikėsi kainų didinimų Italijos rinkoje 1995 m. rugsėjo mėn., neparemtas jokiais sprendime paminėtais įrodymais.

³⁴⁷ Komisija konstatuoja, kad *Mougeot* dalyvavo pažeidime iki 1995 m. rugsėjo mėnesio. Iš sprendimo 126, 237, 250, 251 ir 273 konstatuojamųjų dalių aišku, kad ta išvada paremta, pirma, 1995 m. vasario 2 d. bendrame kartelio susitikime vykusiu *Mougeot* pardavimo kiekio poreikių svarstymu ir, antra, tame susitikime sudarytų susitarimų laikymusi.

- 348 Kalbant apie tą susitikimą ir jo sąmokslišką tikslą pirmiausia reikia pažymėti, kad Komisija pateikė jo protokolą (dokumentas Nr. 7, pridėtas prie PK ir jo 144–146 punktai). Remiantis tuo protokolu, 1995 m. vasario 2 d. Frankfurte įvyko bendras kartelio susitikimas, kuriame susitarta dėl tam tikrų kainų didinimų įvairiose EEE rinkose (Prancūzijoje, Vokietijoje, Austrijoje, Ispanijoje, Portugalijoje, Jungtinėje Karalystėje, Italijoje, Suomijoje, Danijoje, Norvegijoje, Švedijoje, Graikijoje, Belgijoje, Nyderlanduose ir Islandijoje) popieriaus rulonų ir lapų atžvilgiu ir dėl jų taikymo datų. Tos datos apėmė laikotarpį nuo 1995 m. vasario 1 d. (popieriaus rulonų kainos padidinimas 10 % ir popieriaus lapų kainos padidinimas 5 % Ispanijos rinkoje) iki 1995 m. rugsėjo mėn. (popieriaus rulonų kainos padidinimas 8 % ir popieriaus lapų kainos padidinimas 5 % Jungtinės Karalystės rinkoje; popieriaus rulonų ir lapų kainos padidinimas 10 % Italijos rinkoje).
- 349 Antra, kalbant apie *Mougeot* dalyvavimą tame susitikime, akivaizdu, kad į protokolą įtrauktame ir sprendimo 124 konstatuojamojoje dalyje pateiktame ne visame to susitikimo dalyvių sąrašė yra ir P. B. (*Mougeot*). *Sappi* savo 1999 m. gegužės 18 d. pareiškimuose tą asmenį taip pat nurodo kaip to susitikimo dalyvį (dokumento Nr. 15200 nekonfidenciali versija, nurodyta šio sprendimo 162 punkte).
- 350 Tačiau *Mougeot* pateikė P. B. įlaipinimo taloną, ant kurio nurodytas laikas 15.30, o tai, jos manymu, įrodo, kad jos atstovas išvyko iš Frankfurto iš karto po tą dieną surengto oficialaus ESKPGA susirinkimo.
- 351 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, jog iš sprendimo 123 konstatuojamosios dalies aišku, kad tai, kaip pažymi Komisija, neleidžia atmesti galimybės, jog *Mougeot* atstovas dalyvavo 14 val. oro uoste surengto susitikimo pradžioje.
- 352 Tačiau nors *Mougeot* ir nedalyvavo tame 1995 m. vasario 2 d. bendrame kartelio susitikime, daugelis įrodymų, vertinami kartu, patvirtina, kad *Mougeot* buvo siejama su priimtais sprendimais ir jų laikėsi.

- 353 Visų pirma, net jei *Mougeot* atstovo nurodymas to susitikimo dalyvių sąraše yra klaida, tai vis tie rodo, kad *Mougeot* buvo laikoma dalyvaujančia susitikime arba priklausančia ribotai kartelio dalyvių grupei.
- 354 Antra, akivaizdu, kad tame susitikime buvo aptariamai *Mougeot* pardavimo kiekio poreikiai, kaip tai rodo susitikimo protokolas. Remiantis tuo protokolu, „*Mougeot* būtina rinkos dalis“, o AWA „pasiūlys skirti jai tam tikrą tonažą“. *Mougeot* poreikių svarstymas bendrame susitikime ir pasiūlytas sprendimas leidžia spręsti apie tęstinį *Mougeot* dalyvavimą kartelyje. Šie veiksniai nepatvirtina teiginio, kad tarp *Mougeot* ir AWA vyko tik dvišalė diskusija.
- 355 Trečia, kaip Pirmosios instancijos teismas jau pripažino šio sprendimo 331 punkte, *Mougeot* pati nurodė (dokumentas Nr. 11598) „sulaukdavusi skambučių iš vienos ar kitos bendrovės, dažniausiai iš AWA, per kuriuos buvo pranešama informacija apie kainų didinimą rinkose <...> iki 1995 m. vidurio“. Taigi tai vyko 1995 m. vasario mėnesį.
- 356 Ketvirta, 1995 m. vasario 2 d. fakse (dokumentas Nr. 1378, sprendimo 237 konstatuojamoji dalis), kuris kitą dieną buvo išsiųstas platintojui Jungtinėje Karalystėje *J & H Paper*, *Mougeot* nurodo, kad „JK rinkoje kovo 6 d. (kainos) padidės 8 %, taigi pateikiame jums geriausią pasiūlymą“. Tas teiginys, skaitomas kartu su 1995 m. vasario 2 d. susitikimo protokole esančiu teiginiu, susijusiu su popieriaus rulonų kainos didinimu 8 % JK rinkoje nuo 1995 m. kovo mėn. pradžios, leidžia daryti išvadą, kad ši įmonė susitikimo dieną turėjo būti informuota apie tai, jog minėtame susitikime priimtas sprendimas nuo 1995 m. kovo mėn. pradžios 8 % padidinti popieriaus rulonų kainas JK rinkoje, ir tas padidėjimas iš karto atsispindėjo jos pasiūlytose kainose platintojui, kuriam buvo skirtas minėtas faksas.

- 357 Kaip Komisija teisingai nurodo savo procesiniuose dokumentuose, reikėtų atmesti *Mougeot* argumentavimą, kad tas faksas atspindi ne susitarimo padidinti kainas taikymą, o tik vienašalį *Mougeot* dar iki 1995 m. vasario 2 d. susitikimo priimtą sprendimą.
- 358 Iš tiesų nagrinėjamas faksas prasideda tokiais žodžiais: „kaip jau sakiau aną savaitę, turime padidinti savo kainas, nes sausio mėn. padidėjo celiuliozės (kaina)“. Tačiau, kaip teisingai pažymi Komisija, iš tos fakso ištraukos aišku, kad pranešime, kurį *Mougeot* pateikė *J & H Paper* likus savaitei iki to fakso, buvo aptariamas tik poreikis didinti kainas. Tai, kad *Mougeot* nurodė, kiek tiksliai ta kaina bus padidinta (8 %) tik 1993 m. vasario 3 d., leidžia daryti išvadą, jog *Mougeot* visų pirma ketino įspėti *J & H Paper* apie neišvengiamą popieriaus kainos padidėjimą, ir, antra, nurodė jai, kiek tiksliai ta kaina didės, remdamasi gauta informacija apie kainų didinimą JK rinkoje nuo 1995 m. kovo 1 d., dėl kurio susitarta bendrame 1995 m. vasario 2 d. kartelio susitikime. Be to, nagrinėjamame fakse nurodomas kainų didinimas 8 % „Britanijos rinkoje“ pradėtas taikyti nuo 1995 m. kovo 6 d., ir jį taikė ne tik *Mougeot*, todėl tai patvirtina slaptą minėto sprendimo padidinti kainas pobūdį.
- 359 Galiausiai *Mougeot* neatsiribojo nuo kartelio, vadinasi ir nuo tame bendrame 1995 m. vasario 2 d. kartelio susitikime priimtų sprendimų. Atvirkščiai, *Mougeot* neneigia dalyvavusi kartelyje iki 1995 m. liepos mėnesio. Ji pripažįsta dalyvavusi 1995 m. pavasarį vykusiame susitikime, kurio tikslas – nustatyti liepos mėn. kainas.
- 360 Iš visų šių aplinkybių aišku, kad Komisija pagrįstai nusprendė, jog *Mougeot* laikėsi bendrame 1995 m. vasario 2 d. susitikime sudarytų susitarimų, įskaitant sprendimą padidinti kainas Jungtinėje Karalystėje ir Italijoje. Reikėtų pridurti, kad klausimas, ar *Mougeot* taikė tuos kainų didinimus, negali turėti įtakos jos atsakomybei už pažeidimą. Be to, aplinkybė, kad įmonė neįgyvendina susitikimo, turėjusio antikoncepcinį tikslą, sprendimų, negali pašalinti jos atsakomybės už dalyvavimą

kartelyje, jei ji viešai neatsiribojo nuo jo turinio (žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Sarrió prieš Komisiją*, C-291/98 P, Rink. p. I-9991, 50 punktą ir šio sprendimo 188 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 85 punktą).

- 361 Taigi remiantis šio sprendimo 186 punkte nurodyta nusistovėjusia teismų praktika, pagal kurią EB 81 straipsnis taip pat taikomas susitarimams, sukeliančioms pasekmes ir po to, kai jie formaliai nutraukiami, Komisija teisingai nustatė, kad *Mougeot* dalyvavo kartelyje iki 1995 m. rugsėjo mėn., t. y. iki paskutinio 1995 m. vasario 2 d. susitikime numatyto kainų didinimo dienos.
- 362 Todėl reikia atmesti *Mougeot* ieškinio pagrindą, kuriuo ji tvirtina nedalyvavusi kartelyje po 1995 m. liepos 1 dienos.

2. Dėl *Divipa* nurodyto ieškinio pagrindo

- 363 Grįsdama ieškinio pagrindus dėl klaidingo EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo ir padarytos vertinimo klaidos, *Divipa* teigia, kad Komisija klydo nustatydamą jai baudą už laikotarpį nuo 1992 m. kovo mėn. iki 1995 m. sausio mėnesio. Ji teigia nedalyvavusi nė viename Komisijos nurodytame susitikime nuo 1992 m. kovo mėn. iki 1994 m. spalio mėnesio. Ji priduria, kad kainos, kurias ji taikė 1995 m. sausio mėn., nėra tokios pačios kaip tos, dėl kurių buvo susitarta 1994 m. spalio 19 d. susitikime. Todėl negalima pripažinti, kad *Divipa* prisijungė prie kartelio po šio susitikimo.

- 364 Šiuo atžvilgiu iš šio sprendimo 185 punkto aišku, kad Komisijos išvados, jog 1994 m. rugsėjo 23 d. įvyko slaptas susitikimas dėl Ispanijos rinkos ir jog *Divipa* dalyvavo tame susitikime, nėra įrodytos. Kita vertus, remiantis šio sprendimo 170–195 punktuose pateiktu vertinimu, reikia pripažinti, kad Komisijos išvados dėl *Divipa* dalyvavimo 1993 m. rugsėjo 30 d. ir spalio 19 d., taip pat 1994 m. gegužės 3 d., birželio 29 d. ir spalio 19 d. vykusiuose slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos yra įrodytos.
- 365 Nors *Divipa* dalyvavimas slaptame 1992 m. kovo 5 d. susitikime nebuvo tiesiogiai įrodytas, iš nuoseklių įrodymų visumos (žr. šio sprendimo 170–195 bei 205–215 punktus) aišku, kad *Divipa* buvo kartelio dalyvė nuo 1992 m. kovo mėnesio. Todėl Komisija pagrįstai pripažino, kad *Divipa* dalyvavo pažeidime nuo šios datos.
- 366 Kalbant apie *Divipa* dalyvavimo pažeidime laikotarpio pabaigą, pažymėtina, kad iš šio sprendimo 162 ir 177 punktų aišku, jog Komisija teisingai nustatė *Divipa* dalyvavimą 1994 m. spalio 19 d. susitikime dėl Ispanijos rinkos, kuriame nustatytos kainos, turėjusios būti pradėtos taikyti 1995 m. sausio 3 dieną. Tokiomis aplinkybėmis, net jei tikėti *Divipa* teiginiu, kad kainos, kurias ji taikė 1995 m. sausio mėn., nebuvo tokios pačios kaip tos, dėl kurių susitarta minėtame susitikime, šis teiginys nebent įrodo, kad 1995 m. sausio mėn. *Divipa* nesilaikė 1994 m. spalio 19 d. sudaryto susitarimo, o ši aplinkybė ir tai, kad nėra įrodymų, jog *Divipa* dalyvavo slaptame susitarime po 1995 m. sausio mėn., leidžia daryti išvadą, kad *Divipa* dalyvavimas pažeidime, kaip Komisija pripažįsta sprendime, buvo nutrauktas 1995 m. sausio mėnesį. Kita vertus, tas teiginys nepaneigia išvados, kad *Divipa* dalyvavo 1994 m. spalio 19 d. susitikime nustatant kainas ir susitarė su kitais dalyviais įgyvendinti tą susitarimą 1995 m. sausio 3 d., o ši aplinkybė atspindi tai, kad iki tos dienos ji laikėsi susitarimo. Todėl Komisija buvo teisi nustatydamą, kad *Divipa* dalyvavo pažeidime iki 1995 m. sausio mėnesio.

367 Reikia pripažinti, jog *Divipa* dalyvavimas slaptuose susitikimuose, susijusiuose su Ispanijos rinka, atspindi tai, kad ji dalyvavo ir bendrame Europos kartelyje (žr. šio sprendimo 205–215 punktus), ir sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje konstatuotame pažeidime.

3. Dėl *Zicuñaga* nurodyto ieškinio pagrindo

368 Grįsdama ieškinio pagrindą dėl vertinimo klaidų, *Zicuñaga* teigia, kad Komisijos tvirtinimai susiję tik su jos tariamu dalyvavimu 1993 m. spalio mėn.–1994 m. spalio mėn. surengtuose susitikimuose. Ji priduria, kad nėra jos dalyvavimo 1993 m. spalio mėn. susitikime įrodymų, todėl apskritai jos dalyvavimas truko ilgiausiai penkis mėnesius.

369 Šiuo klausimu iš šio sprendimo 161–201 punktuose pateiktų Pirmosios instancijos teismo išvadų aišku, kad Komisija pagrįstai nustatė, jog *Zicuñaga* dalyvavo 1993 m. spalio 19 d., 1994 m. gegužės 3 d., birželio 29 d. ir spalio 19 d. vykusiuose slaptuose susitikimuose, susijusiuose su Ispanijos rinka. Reikia pripažinti, kad *Zicuñaga* dalyvavimas tuose susitikimuose įrodo jos dalyvavimą sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje konstatuotame pažeidime.

370 Kalbant apie 1994 m. spalio 19 d. susitikimą, šio sprendimo 193 punkte buvo pažymėta, kad tame susitikime *Zicuñaga* dalyvavo sudarant susitarimą dėl kainų nustatymo ir susitarė su kitais dalyviais taikyti tą susitarimą nuo 1995 m. sausio 3 d., o tai, remiantis šio sprendimo 188 punkte nurodyta teismų praktika, įrodo, kad ji dalyvavo kartelyje iki tos datos.

- 371 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia pripažinti, jog Komisija sprendimo 1 straipsnio pirmojoje pastraipoje pagrįstai nustatė, kad *Zicuñaga* dalyvavo pažeidime nuo 1993 m. spalio mėn. iki 1995 m. sausio mėnesio. Todėl nagrinėjamą ieškinio pagrindą reikia atmesti.

II — Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su sprendimo 3 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatytų baudų panaikinimu arba sumažinimu

- 372 Visos ieškovės pateikia reikalavimus, kuriais siekia joms paskirtos baudos sumažinimo. Savo ruožtu AWA iš esmės tvirtina, kad bauda, kurią jai buvo nurodyta sumokėti, turėtų būti panaikinta. Ieškovės savo argumentais grindžia aštuonis ieškinių pagrindus arba ieškinių pagrindų grupes.

A — Dėl ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, nes PK pobūdis baudų atžvilgiu buvo neišsamus ir netikslus

1. Šalių argumentai

- 373 Šį ieškinio pagrindą galima būtų padalyti į tris dalis. Pirma, AWA teigia, kad Komisija nustatė baudą remdamasi daugeliu veiksnių, kurie nebuvo nurodyti PK, todėl ji per administracinę procedūrą neturėjo galimybės pateikti pastabų. Antra, ji priekaištauja Komisijai, kad ši jai skyrė didesnę baudą nei ankstesniuose savo sprendimuose. Trečia, AWA tvirtina, kad Komisija nustatė baudą neatsižvelgdama į gaires ir PK nepaskelbė apie savo ketinimą nukrypti nuo jų.

374 Komisija teigia, kad AWA galėjo iš PK sužinoti apie veiksnius, kurie buvo laikomi reikšmingais nustatant baudą. Be to, Komisija tvirtina visiškai paisiusi gairių. Galiausiai tai, kad Komisija anksčiau už tam tikrus pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai, laikantis Reglamente Nr. 17 nustatytų ribų, padidinti baudų lygio, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

375 Šis ieškinio pagrindas bus nagrinėjamas pirmiausia nagrinėjant antrą ir trečią jo dalis, kuriose AWA tvirtina, kad Komisija, nukrypdama nuo savo ankstesnės praktikos ir gairių, pažeidė AWA teisę būti išklaustyti ir jos teisėtus lūkesčius.

a) Dėl teisės būti išklaustyti pažeidimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo nesilaikymo, nes Komisija nukrypo nuo savo ankstesnės praktikos

376 Kalbant apie ankstesnius sprendimus, reikėtų priminti, jog, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, tai, kad Komisija anksčiau už tam tikrus pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai, laikantis Reglamente Nr. 17 nustatytų ribų, padidinti baudų lygio, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt prieš Komisiją* 109 punktas; šio sprendimo 196 punkte minėto 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 309 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Europa Carton prieš Komisiją*, T-304/94, Rink. p. II-869, 89 punktas). Veiksmingas Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymas reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų lygį prie šios politikos poreikių (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion*

française ir kt. prieš Komisiją 109 punktą ir šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 237 punktą).

377 Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką ūkio subjektai negali pagrįstai tikėtis išlaikyti egzistuojančią padėtį, kuri gali pasikeisti Bendrijos institucijoms įgyvendinant savo diskreciją (1982 m. liepos 15 d. Sprendimo *Edeka*, 245/81, Rink. p. 2745, 27 punktą ir 1990 m. vasario 14 d. Sprendimo *Delacre ir kt. prieš Komisiją*, C-350/88, Rink. p. I-395, 33 punktą). Todėl įmonės, dėl kurių pradėta administracinė procedūra, per kurią gali būti skirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, kad Komisija neviršys anksčiau paskirtų baudų lygio (2001 m. liepos 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tate & Lyle ir kt. prieš Komisiją*, T-202/98, T-204/98 ir T-207/98, Rink. p. II-2035, 146 punktą ir šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 243 punktą).

378 Todėl AWA negali remtis aplinkybe, kad Komisija viršijo savo ankstesnėje praktikoje taikytų baudų lygį. Iš tiesų atrodo, kad AWA savo dublike pripažįsta, jog ankstesnė Komisijos praktika negalėtų būti AWA teisėtų lūkesčių pagrindas.

b) Dėl teisės būti išklaustam ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo, nes Komisija nukrypo nuo gairių

379 AWA teigia, kad Komisija nukrypo nuo gairių ir nepaskelbė apie tokį savo ketinimą, taip pažeisdama teisėtus lūkesčius, kurių AWA turėjo pagal tas nuostatas. Komisija nukrypo nuo gairių, visų pirma nepaisydama to, kad nagrinėjamas pažeidimas neturėjo jokio poveikio arba jis buvo ribotas. Vėliau, įvertinusi pažeidimo sunkumą, ji nustatė 70 mln. EUR pradinį baudos dydį, t. y. sumą, 3,5 karto viršijančią gairėse

nustatytą pradinį baudos dydį „už labai sunkius pažeidimus“, t. y. 20 mln. EUR. Galiausiai AWA tvirtina, kad Komisija turėjo paskelbti apie savo ketinimą skirti baudą, kurios dydis iki sumažinimo, pritaikyto pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo, 2,5 karto viršijo maksimalią sumą, kurią Komisija yra kada nors paskyrusi vienai įmonei.

380 Reikėtų priminti, kad gairės buvo paskelbtos 1998 m. sausio mėn., t. y. po pažeidimo, tačiau prieš išsiunčiant PK 2000 m. liepos 26 dieną.

381 AWA teigimu, Komisija būtų galėjusi nevaržomai nukrypti nuo gairių ir nustatyti didesnes baudas, jei būtų iš dalies pakeitusi gaires arba bent paskelbusi apie tokį ketinimą PK, tačiau ji to nepadarė.

382 Tačiau reikia pripažinti, kad AWA neįrodė, kaip Komisija, nustatydamą baudą, nukrypo nuo gairių. Nurodydamą savo ieškinio pagrindą, AWA klaidingai supranta ir gaires, ir sprendimą.

383 Pirma, kalbant apie pažeidimo poveikį, pažymėtina, jog Komisija sprendimo 382–409 konstatuojamosiose dalyse paaiškino, kaip ji, vertindama pažeidimo sunkumą, atsižvelgė į faktinį jo poveikį rinkai ir realų kiekvieno dalyvio neteisėto elgesio poveikį konkurencijai. Komisija apsvarstė kai kurių įmonių, įskaitant AWA, per administracinę procedūrą pateiktą argumentą, kad realus pažeidimo poveikis rinkai buvo labai ribotas. Tuomet Komisija paaiškino, kodėl būtina atmesti tokį argumentą. Komisija savo sprendime nustatė, kad pažeidimas iš tiesų turėjo poveikį, ir

atitinkamai nustatė baudą. Todėl AWA negali tvirtinti, kad Komisija neatsižvelgė į pažeidimo poveikį. Ta aplinkybė, kad į tą poveikį buvo atsižvelgta, taip pat reiškia, kad negalima Komisijos kaltinti tuo, jog ji nepaskelbė apie savo ketinimą neatsižvelgti į nesamą ar ribotą pažeidimo poveikį.

384 Darant prielaidą, kad AWA iš tiesų ginčija Komisijos atliktą pažeidimo poveikio rinkai vertinimą, jos kaltinimai tuo atžvilgiu iš esmės sutampa su kaltinimais, pateiktais ieškinio pagrindu dėl pažeidimo sunkumo ir todėl bus išnagrinėti tame kontekste.

385 Be to, Komisija paskelbė apie savo ketinimą atsižvelgti į pažeidimo poveikį. PK ji nurodė, kad vertindama pažeidimo sunkumą atsižvelgs į jo „realų poveikį rinkai“ (262 punktas).

386 Antra, dėl to, kad AWA tvirtina, jog Komisija viršijo gairėse nurodytą pradinį baudos dydį, reikėtų priminti, kad gairėse dėl „labai sunkių pažeidimų“, kaip antai „horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, „kainų karteliai“, rinkos pasidalijimo kvotos“, nustatyta, jog „galimos baudos“ už tokius pažeidimus gali sudaryti „daugiau kaip 20 mln. eurų“. Atsižvelgiant į tai, kad Komisija paliko galimybę skirti didesnę kaip 20 mln. EUR pradinį baudos dydį, negalima tvirtinti, kad šiuo atžvilgiu Komisija nukrypo nuo gairių.

387 Reikia pridurti, kad Komisija, nustatydamą AWA pradinį baudos dydį 70 mln. eurų, kaip pagrindu rėmėsi konkrečia įmonės svarba ir realiu jos neteisėto elgesio poveikiu konkurencijai, o tai atspindi ieškovės atitinkamo produkto apyvarta EEE. Šiuo

atžvilgiu reikėtų priminti, kad Komisija PK 266 punkte paskelbė ketinanti atsižvelgti į kiekvienos dalyvaujančios įmonės svarbą atitinkamoje rinkoje ir jos neteisėto elgesio poveikį konkurencijai.

388 Trečia, kalbant apie baudos dydį, nustatytą prieš pritaikant sumažinimą pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo, AWA neįrodo, kaip gairės užkerta kelią skirti tokio dydžio baudą. Be to, būtina priminti šio sprendimo 377 punkte nurodytą teismų praktiką, pagal kurią AWA neturėjo teisės puoselėti jokių teisėtų lūkesčių, kad Komisija neviršys anksčiau paskirtų baudų lygio.

389 AWA taip pat pateikia bendresnį argumentą, kad Komisija turėjo paskelbti apie ketinimą taikyti savo „naują baudų nustatymo politiką“.

390 Sunku suprasti, kaip sprendime panaudotas apskaičiavimo metodas galėtų būti laikomas nauju, palyginti su ankstesne praktika, jei ne taikant gaires, kurios pačios atspindi kitokį apskaičiavimo metodą nei taikytas ankstesnėje baudų dydžių apskaičiavimo praktikoje. Skirtingai nei ieškovės bylose, kuriose priimti vadinamieji „Neizoliuotų vamzdžių“ sprendimai (visų pirma žr. šio sprendimo 209 punkte minėtą sprendimą *Sigma Technologie prieš Komisiją*), AWA neginčija pokyčių ankstesnės praktikos atžvilgiu, atsiradusių priėmus gaires. Atrodo, kad ji prieštarauja tik baudų apskaičiavimo metodo taikymui jos atveju, nes, AWA nuomone, jis prieštarauja tiek administracinei praktikai, tiek Komisijos gairėms.

391 Remiantis teismų praktika, jeigu Komisija nurodė faktines ir teises aplinkybes, kuriomis ketina pagrįsti baudos apskaičiavimą, ji neprivalo patikslinti būdo, kaip

pasinaudos kiekviena iš šių aplinkybių nustatydamas baudos dydį (šio sprendimo 86 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 21 punktas ir 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 19 punktas).

- 392 Net jei metodą, kuriuo Komisija vadovavosi šioje byloje, reikėtų laikyti naujovišku, palyginti su egzistuojančia administracine praktika, Komisija taip pat nėra įpareigota per administracinę procedūrą pranešti suinteresuotosioms įmonėms apie tai, kad baudas ji ketina apskaičiuoti pagal naują metodą (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 207 punktas).
- 393 Be to, reikėtų priminti, kad, atsižvelgiant į Komisijos diskreciją skiriant baudas, ieškovė negalėjo turėti teisėto lūkesčio, jog Komisija neviršys anksčiau paskirtų baudų lygio (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 243 punktas).
- 394 Galiausiai taip pat reikia pažymėti, kad nuoroda, kurią AWA šiomis aplinkybėmis daro į 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos sprendimą *Sarrió prieš Komisiją* (T-334/94, Rink. p. II-1439), remdamasi ta aplinkybe, kad PK nebuvo paskelbta, jog bus taikoma radikaliai nauja ir griežtesnė baudų skyrimo politika, neturi reikšmės, atsižvelgiant į tai, kad tame sprendime nagrinėjamas ne pranešimo apie kaltinimus turinys, o sprendimo motyvuojamoji dalis.
- 395 Todėl negalima pripažinti jokio teisės būti išklausytam arba teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo, kalbant apie būdą, kuriuo Komisija taikė gaires.

c) Dėl teisės būti išklausytam pažeidimo, nes Komisija nustatė baudą remdamasi PK nepaskelbtais veiksniais

396 Reikia apsvarstyti argumentus, kad Komisija nustatė AWA baudą remdamasi tam tikrais veiksniais, nepaskelbtais PK, ir dėl tos priežasties AWA neturėjo galimybės per administracinę procedūrą pateikti pastabų dėl tų veiksmų. AWA kaltina Komisiją nepaskelbus apie savo ketinimą padidinti pradinį baudos dydį siekiant atgrasyti ir nepaaiškinus, kaip ji atsižvelgs į atgrasymą, visų pirma remdamasi AWA įmonės dydžiu. Komisija taip pat nepaskelbė, kaip ji atsižvelgs į pažeidime dalyvavusių įmonių vadovaujama vaidmenį.

397 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisija laikosi savo pareigos paisyti įmonių teisės būti išklausytoms, jei ji savo pranešime apie kaltinimus aiškiai nurodo, kad spręs klausimą, ar tam tikroms įmonėms turi būti skirtos baudos, ir baudai galinčias daryti įtaką pagrindines faktines ir teisineis aplinkybes, pavyzdžiui, įtariamo pažeidimo sunkumą ir trukmę bei tai, ar pažeidimas buvo padarytas „tyčia, ar dėl neatsargumo“. Tai padariusi, ji suteikia joms būtinus pagrindus gynybai ne tik dėl paties pažeidimo konstatavimo, bet ir dėl baudos skyrimo (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 21 punktą ir šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 199 punktą).

398 Daroma išvada, kiek tai susiję su baudų dydžio nustatymu, jog atitinkamų įmonių teisę į gynybą Komisijoje garantuoja ta aplinkybė, kad jos turi galimybę pateikti savo pastabas dėl pažeidimų, kuriais kaltinamos, trukmės, sunkumo ir antikonkurencinio pobūdžio. Be to, dėl baudos dydžio nustatymo įmonės turi papildomą garantiją, nes Pirmosios instancijos teismas turi neribotą jurisdikciją ir pagal Reglamento

Nr. 17 17 straipsnį gali panaikinti ar sumažinti baudą (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Tetra Pak prieš Komisiją* 235 punktą ir šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 200 punktą).

399 Šioje byloje būtina išnagrinėti du aspektus, kuriais, AWA nuomone, Komisija pažeidė jos teisę būti išklaustyta.

400 Kalbant apie AWA pagrindinį vaidmenį kartelyje, reikia pažymėti, kad PK iš esmės buvo paskelbta, jog į tokį veiksnių bus atsižvelgta. Komisija PK 198 punkte išsamiai aprašė AWA „kaip kartelio organizatorę“, toje PK dalyje, kur kalbama apie baudą, nurodydama, kad atskira kiekvienai dalyvaujančiai įmonei skirtina bauda atspindės, be kita ko, kiekvienos iš jų vaidmenį slaptuose „pirmiau aprašytuose“ susitarimuose. Be to, iš sprendimo akivaizdu, kad per administracinę procedūrą AWA ginčijo atlikusi pagrindinį vaidmenį kartelyje, o tai įrodo, kad ji teisingai suprato šiuo atžvilgiu PK jai pareiktą kaltinimą ir išreiškė savo nuomonę tuo klausimu.

401 Kalbant apie atgrasymą, pažymėtina, kad Komisija PK 264 punkte aiškiai paskelbė apie savo ketinimą „nustatyti tokias baudas, kurių lygis pakankamai užtikrintų atgrasantį poveikį“. Be to, remiantis teismų praktika, Komisija PK 262–266 punktuose nurodė esmines faktines ir teisines aplinkybes, kuriomis ji ketino pagrįsti ieškovei skirtiną baudą, taigi šiuo atžvilgiu buvo tinkamai paisoma ieškovės teisės būti išklaustyta.

402 Tokiomis aplinkybėmis AWA negali pagrįstai teigti, kad Komisija turėjo išsamiau paskelbti veiksmus, į kuriuos ji atsižvelgs siekdama užtikrinti, kad bauda turėtų pakankamai atgrasantį poveikį. Kadangi Komisija galėjo nustatyti baudos dydį tik išklausiusi įmones ir užbaigusi administracinę procedūrą, ji negalėjo per pastarąją

procedūrą nuspėti atitinkamoms įmonėms skirtinų baudų dydžių arba įvertinti jų atgrasančio poveikio bei pakomentuoti galimą pritaikymo būtinybę, kad užtikrintų tokį baudų poveikį.

403 Šiuo atžvilgiu pagal nusistovėjusią teismų praktiką, jeigu Komisija nurodo faktines ir teisine aplinkybes, kuriomis ketina pagrįsti baudą, ji neprivalo patikslinti būdo, kaip pasinaudos kiekviena iš šių aplinkybių nustatydamą baudos dydį. Duomenų atskleidimas apie ketinamos skirti baudos dydį, kol įmonėms nebuvo suteikta galimybė pateikti savo nuomonę dėl joms inkriminuojamų kaltinimų, būtų netinkamas Komisijos sprendimo paankstinimas (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française prieš Komisiją* 21 punktas ir šio sprendimo 391 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 19 punktas).

404 Dėl visų šių priežasčių AWA ieškinio pagrindas, pagrįstas jos teisės į gynybą ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, turi būti atmestas visas.

B — *Dėl ieškinių pagrindo, pagrįsto teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimu*

1. Šalių argumentai

405 Teiginys, kad Komisija šioje byloje taikė naują baudų nustatymo politiką, taip pat yra AWA ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimu, esmė. AWA teigia, kad teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimas kyla iš to,

jog jai skirta bauda buvo daug didesnė nei baudos, kurios buvo skiriamos pažeidimo metu. AWA teigimu, Komisija neturėjo teisės taikyti naujos baudų nustatymo politikos, prieš tai neįspėjusi įmonių apie savo pasikeitusią politiką.

406 Komisija teigia visiškai paisiusi gairių, taigi šioje byloje jos negalima kaltinti atgaline data taikius naują baudų nustatymo politiką.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

407 Reikėtų priminti, kad įmonės, dėl kurių pradėta administracinė procedūra, per kurią gali būti skirtos baudos, negali turėti teisėtų lūkesčių, jog Komisija neviršys anksčiau skiriamų baudų lygio arba taikys tą patį baudų apskaičiavimo metodą. Dėl to šios įmonės privalo turėti omenyje, kad Komisija bet kuriuo atveju gali nuspręsti pakelti baudų lygį, palyginti su anksčiau taikytomis baudomis. Tai būtų taikoma ne tik tuomet, kai Komisija pakeltų baudų lygį taikydama baudas individualiais sprendimais, bet ir tuomet, kai baudos būtų didinamos, konkrečioms atvejams taikant tokias visuotinai taikomas elgesio taisykles, kokios yra gairės.

408 Darytina išvada, kad gairės, ypač jose nustatytą naują baudų apskaičiavimo metodą, darant prielaidą, kad jos gali neigiamai paveikti skiriamų baudų dydį, ieškovės galėjo protingai numatyti atitinkamų pažeidimų padarymo momentu.

409 Dėl to ginčijamame sprendime taikydama gaires pažeidimams, padarytiems iki jų priėmimo, Komisija nepažeidė „įstatymo negaliojimo atgal“ principo (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P– C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 228–232 punktai).

410 Dėl AWA teiginio, kad Komisija pažeidė teisės akto negaliojimo atgal principą ne taikydama gaires, o nukrypdama nuo jų, kai skyrė ieškovei baudą, reikėtų nurodyti šio sprendimo 379–395 punktus, iš kurių aišku, kad šį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

411 Galiausiai, jeigu ieškinio pagrindą, pagrįstą teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimu, reikia aiškinti kaip kaltinimą Komisijai, jog ši nukrypo nuo savo ankstesnių sprendimų, reikėtų remtis šio sprendimo 376–378 punktais, kuriuose Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad tą ieškinio pagrindą reikia atmesti.

412 Dėl visų šių priežasčių ieškinio pagrindą, pagrįstą teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimu, reikia atmesti.

C — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų įrodymų nepakankamumu, nekaltumo prezumpcijos, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu bei vertinimo klaidomis Komisijos išvadose, susijusiose su tam tikrų įmonių dalyvavimu Europos kartelyje

413 *Divipa* ir *Zicuñaga* tvirtina, kad baudų dydžiai turėtų būti sumažinti, ir teigia, kad Komisija rėmėsi jų dalyvavimu Europos kartelyje, o iš tiesų jos dalyvavo kartelyje tik

nacionaliniu lygmeniu. Šiuo atžvilgiu minėtos įmonės pakartoja argumentą, kurį jos taip pat pateikė kaip pagrindą dėl bylos esmės, susijusį su reikalavimu panaikinti sprendimą. Tuo pačiu ieškinio pagrindu *Divipa* taip pat teigia, jog Komisija, nustatydamai jai baudą, neatsižvelgė į tai, kad ji nedalyvavo neteisėtame kartelyje ir tiesiogiai nedalyvavo priimant sprendimus dėl kainų.

414 Kalbant apie dalyvavimą Europos kartelyje, reikėtų remtis šio sprendimo 205–215 punktais, iš kurių aišku, jog nei *Divipa*, nei *Zicuñaga* negalėjo nežinoti, kad jų dalyvavimas kartelyje nacionaliniu lygmeniu buvo didesnio Europos kartelio dalis. Todėl jos negali reikalauti, kad jų baudos būtų sumažintos tuo pagrindu.

415 Kalbant apie *Divipa* dalyvavimą kartelyje, iš šio sprendimo 155–204 punktų akivaizdu, kad Komisija pateikė pakankamai įrodymų Ispanijos rinkos atžvilgiu, jog *Divipa* dalyvavo kartelyje nuo 1992 m. kovo mėn. iki 1995 m. sausio mėn., ir visų pirma tai rodo jos dalyvavimas daugelyje susitikimų, kuriuose Ispanijos rinkoje veikiančios įmonės susitarė dėl kainų didinimų, bei 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime dėl pardavimo kvotų paskirstymo. Todėl *Divipa* negali reikalauti, kad jos bauda būtų sumažinta remiantis tuo, kad ji nedalyvavo neteisėtame kartelyje.

416 Dėl *Divipa* argumento, kad ji tiesiogiai nedalyvavo priimant sprendimus dėl kainų nustatymo, reikia pripažinti, jog ši įmonė neįrodė, kad viešai atsiribojo nuo to, kas buvo aptariama susitikimuose, kuriuose ji dalyvavo. Todėl ji leido kitiems dalyviams manyti, kad sutinka su tuo, kas tuose susitikimuose bus nuspręsta ir kad tų sprendimų laikysis (šio sprendimo 188 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 82 punktas). Kadangi šiuo argumentu tvirtinama, kad (minėtos įmonės) vaidmuo kartelyje buvo pasyvus, jis bus išnagrinėtas vertinant lengvinančias aplinkybes (žr. šio sprendimo 596–635 punktus).

- 417 Kalbant apie *Zicuñaga*, lieka nustatyti, ar ir jei taip, kiek jos neįrodytas dalyvavimas rinkų pasidalijimo veiksmuose (žr. šio sprendimo 238–240 punktus) pateisina baudos sumažinimą.
- 418 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad, apibendrinant pažeidimą, sprendimo įžanginėje dalyje minimas „susitarimas ir (arba) suderinti veiksmai, <...> kuriais (atitinkami gamintojai ir platintojai) susitarė dėl kainų didinimų, pasiskirstė pardavimo kvotas, nustatė rinkose dalis bei sukūrė ribojančių susitarimų įgyvendinimo kontrolės mechanizmą“ (sprendimo 2 konstatuojamoji dalis). Aprašydama pažeidimo pobūdį, Komisija sprendimo 376 konstatuojamojoje dalyje nurodo pažeidimą, kurį „sudarė“ kainų nustatymas ir rinkų pasidalijimas, kurie savo pobūdžiu yra sunkiausi (EB) 81 straipsnio 1 dalies ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalies pažeidimai“.
- 419 Tačiau sprendimo rezoliucinėje dalyje pažeidimas, kuriuo kaltinama ieškovė, aprašomas tik bendrai, kaip „susitarimų ir suderintų veiksmų savaiminio kopijavimo sektoriaus popieriuje visuma“ (sprendimo 1 straipsnio pirmoji pastraipa).
- 420 Be to, iš sprendimo aišku, kad susitarimas dėl kainų didinimų yra kartelio „pagrindinis tikslas“ (77 konstatuojamoji dalis) ir „kertinis akmuo“ (383 konstatuojamoji dalis). Sprendimo 77–81 konstatuojamosiose dalyse aprašydama kartelio tikslus Komisija nurodo „visuotinį antikonkurencinį planą, kuriuo iš esmės siekiama padidinti dalyvių pelningumą, kolektyviai didinant kainas“ ir teigia, kad „pagal šį visuotinį planą, pagrindinis kartelio tikslas buvo susitarti dėl didesnių kainų bei sudaryti tokių kainų įgyvendinimo tvarkaraštį“. Remiantis sprendimo 81 konstatuojamąja dalimi, pardavimo kvotų ir rinkos dalių paskirstymu kai kuriuose nacionaliniuose kartelio susitikimuose buvo siekta „užtikrinti sutartų kainų didinimų taikymą“, „vengti nukrypimų nuo bendros sistemos“ ir „susilaikyti nuo konkurencijos kitais komerciniais aspektais“.

- 421 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad EB 81 straipsnio 1 dalyje nurodyti susitarimai ir suderinti veiksmai būtinais atsiranda bendradarbiaujant kelioms įmonėms. Jos visos yra pažeidimo bendravikdytojos, tačiau jų dalyvavimas gali būti įvairių formų, atsižvelgiant, be kita ko, į atitinkamos rinkos ypatybes ir kiekvienos įmonės padėtį toje rinkoje, siekiamus tikslus bei pasirinktas ar numatytas įgyvendinimo priemones.
- 422 Tačiau vien to, kad kiekviena įmonė dalyvauja pažeidime pasirinkdama būdus, nepakanka, kad būtų pašalinta jos atsakomybė už visą pažeidimą, įskaitant kitų dalyvaujančių įmonių praktiškai įgyvendintus veiksmus, kuriais siekiama to paties antikonkurencinio tikslo ar poveikio.
- 423 Be to, reikia priminti, kad EB81 straipsnis draudžia įmonių susitarimus ir asociacijų sprendimus, įskaitant elgesį, kuris prilygsta tų susitarimų ar sprendimų ir suderintų veiksmų įgyvendinimui, jei jie gali paveikti Bendrijos vidaus prekybą arba jų tikslas ar poveikis yra antikonkurencinis. Daroma išvada, kad šis straipsnis gali būti pažeistas ne tik atskiru veiksmu, bet veiksmų grupe arba tęstiniu elgesiu. Tas aiškinimas negali būti ginčijamas remiantis tuo, kad vienas ar keli tų veiksmų grupės arba tęstinio elgesio elementai taip pat galėjo sudaryti EB 81 straipsnio pažeidimą (šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 79–81 punktai).
- 424 Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, pripažįsta, kad nustatyti susitarimai ir suderinti veiksmai dėl savo identiško tikslo ir glaudžios sinergijos buvo dalis bendro plano, o šis savo ruožtu buvo dalis daugelio pastangų, kurių ėmėsi nagrinėjamos įmonės, siekdamos bendro ekonominio tikslo – iškreipti įprastą kainų raidą. Kaip Komisija teisingai nurodo sprendimo 253 konstatuojamojoje dalyje, būtų dirbtina padalyti tokį tęstinį elgesį, kuriam būdingas bendras tikslas, ir vertinti jį kaip tokį, kurį sudaro keli atskiri pažeidimai, kai kalba

ėjo apie vieną pažeidimą, kuris laipsniškai pasireiškė tiek susitarimais, tiek suderintais veiksmais. Pažeidimas sudaro vieną pažeidimą dėl kiekvieno susitarimo dalyvio siekiamo tikslo identiškumo, o ne dėl to susitarimo įgyvendinimo metodų (sprendimo *Ciment* 4127 punktą).

425 Tokiomis aplinkybėmis įmonė, dalyvavusi tokiaame pažeidime, savo pačios elgesiu, atitinkančiu susitarimo ar suderintų veiksmų, kurių tikslas yra antikonkurencinis EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, apibrėžtį, kai tokiu elgesiu buvo siekiama prisidėti prie pažeidimo, kaip visumos, įgyvendinimo, taip pat yra atsakinga savo dalyvavimo tame pažeidime laikotarpiu už kitų įmonių elgesį tame pažeidime. Taip yra tada, kai įrodoma, kad nagrinėjama įmonė žinojo apie kitų dalyvių neteisėtą elgesį arba galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką.

426 Reikia pripažinti, kad Komisija įrodė, jog *Zicuñaga* visą savo dalyvavimo pažeidime laiką dalyvavo kartelio susitikimų sistemoje nustatant kainų didinimus ir tam tikras priemones tam palengvinti (žr. šio sprendimo 155–243 punktus).

427 Tai, kad *Zicuñaga* šitaip prisidėjo prie pažeidimo, kaip visumos, padarymo, lemia jos atsakomybę už elgesį, kurį suplanavo ar kuriuo vadovavosi kitos įmonės ir kuris susideda iš įvairių pažeidimo elementų. Ji žinojo apie visus tuos elementus arba galėjo juos protingai numatyti, nes ilgiau kaip metus dalyvavo reguliariuose savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų ir platintojų susitikimuose.

428 Kalbant apie priemones, skirtas lengviau įgyvendinti kainų didinimus, pakanka nurodyti įvairias sprendimo 2 konstatuojamojoje dalyje minimas elgesio formas, nes jomis buvo stengiamasi sukurti sąlygas, kurios būtų palankios siekiant savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų ir platintojų nustatytų kainų tikslų. Reikia pripažinti, kad *Zicuñaga*, dalyvavusi tose kainų iniciatyvose ilgiau kaip metus, galėjo protingai numatyti, kad dalyvaujančios įmonės įvairiais mechanizmais sieks užtikrinti tų iniciatyvų sėkmę, ir *Zicuñaga* buvo pasirengusi sutikti su tokia galimybe. Todėl net jei nebuvo įrodyta, kad ši įmonė iš tiesų dalyvavo tuomet, kai buvo imamasi visų priemonių ar kai jos buvo įgyvendinamos, vis dėlto ji yra atsakinga už veiksmus, kuriuos tomis aplinkybėmis realiai vykdė kitos įmonės kaip vieną pažeidimą, kuriame ji dalyvavo ir prie kurio prisidėjo (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 205–207 punktus).

429 Tačiau reikėtų priminti, kad Komisija neįrodė *Zicuñaga* dalyvavimo rinkų pasidalijimo veiksmuose (žr. šio sprendimo 238–240 punktus). Nors tai, kad įmonė nedalyvavo visuose kartelio veiksmuose, neturi reikšmės nustatant pažeidimo buvimo faktą, į tokią aplinkybę būtina atsižvelgti vertinant pažeidimo sunkumą ir prireikus nustatant baudą (šiuo atžvilgiu žr. šio sprendimo 188 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Aarlborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 292 punktą). Kadangi Komisija neįrodė, kad ji neatsižvelgė į *Zicuñaga* nedalyvavimą rinkų pasidalijimo veiksmuose, vertindama visus veiksmus, pagal kuriuos buvo nustatytas galutinis *Zicuñaga* skirtos baudos dydis, Pirmosios instancijos teismas, vykdydamas savo neribotą kompetenciją, pripažįsta, kad galutinis *Zicuñaga* paskirtos baudos dydis turi būti sumažintas 15 %.

D — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų įrodymų nepakankamumu, EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principų pažeidimu, baudu nenustatymu individualiai, klaidingu faktinių aplinkybių nustatymu, vertinimo ir teisės klaidomis vertinant pažeidimo sunkumą

430 Kai kurios įmonės ginčija pažeidimo sunkumo vertinimą, Komisijos pagrįstą veiksniais, kuriais ji rėmėsi sprendime, būtent pažeidimo pobūdžiu ir jo realiu poveikiu bei kartelio dalyviu klasifikavimu pagal pažeidimo sunkumą ir baudos padidinimu siekiant atgrasyti.

1. Pažeidimo pobūdis

431 Komisija nusprendė, kad pažeidimą sudarė kainų nustatymo ir rinkų pasidalijimo veiksmai, kurie savo pobūdžiu yra sunkiausi EB 81 straipsnio 1 dalies ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalies pažeidimai.

432 AWA ginčija nagrinėjamų susitarimų sunkumą ir tvirtina, kad juose tik buvo diskutuojama apie kainų didinimų tvarkaraštį, jų kiekį ir jie nebuvo susiję su rinkų pasidalijimu ar pardavimo kvotų paskirstymu arba buvo tik labai menkai ir nereikšmingai su tuo susiję. AWA teigimu, kai kurie *Sappi* pareiškimai patvirtina, kad susitikimai nebuvo susitarimų dėl rinkų pasidalijimo pagrindas. Ji priduria, kad kartelis popieriaus rinkoje nebuvo visiškai institucinis ir neturėjo veiksmingos susitarimų įgyvendinimo sistemos. Dėl visų tų veiksnių pažeidimas nėra toks sunkus kaip nustatytieji kitose bylose.

- 433 *Torraspapel* tvirtina, kad Komisija klydo nustatydamą, jog kartelis buvo susijęs su kainų nustatymo bei rinkų pasidalijimo veiksmis, ir kad todėl ji klaidingai priskyrė tą kartelį labai sunkių pažeidimų kategorijai.
- 434 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką nustatant baudos dydį pažeidimo sunkumas vertinamas pirmiausia atsižvelgiant į konkurencijos apribojimų pobūdį (žr. 1997 m. spalio 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCK ir FNK prieš Komisiją*, T-213/95 ir T-18/96, Rink. p. II-1739, 246 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 435 Be to, „pažeidimai, kuriuos sudaro kainų nustatymas ir rinkų pasidalijimas, <...> turi būti vertinami kaip ypač sunkūs, nes jie susiję su tiesioginiu įsikišimu į esminius konkurencijos veiksmius nagrinėjamoje rinkoje“ (šio sprendimo 107 punkte minėto sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 675 punktas).
- 436 Pirmosios instancijos teismas labai sunkaus pažeidimo sąvoką išaiškino savo 2003 m. liepos 9 d. Sprendime *Archer Daniels Midland Company ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* (T-224/00, Rink. p. II-2597, toliau – sprendimas *ADM prieš Komisiją*, 117–131 punktai). Iš šio sprendimo akivaizdu, kad pažeidimo kvalifikavimas kaip labai sunkaus nepriklauso nuo to, ar yra rinkų atskyrimas. Atvirkščiai, preziumuojama, kad horizontalūs susitarimai, susiję su kainų karteliais ar rinkų pasidalijimo kvotomis, daro žalą tinkamam vidaus rinkos veikimui. To pakanka pateisinti pažeidimo kvalifikavimą kaip labai sunkaus šioje byloje, o kiti veiksmai, kurie, tikėtina, gali turėti tokį patį poveikį, taip pat gali būti kvalifikuojami kaip labai sunkūs pažeidimai.
- 437 Iš šios teismų praktikos ar iš gairių negalima daryti išvados, kad pažeidimo kvalifikavimas kaip labai sunkaus reiškia, jog būtinai turi būti keli iš nurodytų veikslių. Horizontalus susitarimas dėl kainų savaiame gali būti toks pažeidimas, jei jis kenkia tinkamam rinkos veikimui. Nustatyta, kad šioje byloje nagrinėjamos įmonės

susitarė dėl kainų, todėl toks susitarimas pakenkė tinkamam rinkos veikimui. To pakanka pateisinti pažeidimo kvalifikavimą kaip labai sunkaus šioje byloje, net jei nagrinėjami susitarimai buvo susiję tik su kainų nustatymo veiksmais.

438 Siekiant išsamumo, reikia pažymėti, kad AWA iš tikrųjų neginčija susitarimų dėl rinkų pasidalijimo ar dėl pardavimo kvotų paskirstymo, o teigia, kad ši veikla buvo palyginti nereikšminga ir iš esmės neveiksminga.

439 Galiausiai, kalbant apie tariamai neinstitucinį kartelio pobūdį ir kontrolės sistemos nebuvimą, reikia pripažinti, kad įgyvendinta struktūra pasirodė pakankama, jog kartelis veiktų kelerius metus. Iš kelių sprendimo ištraukų akivaizdu, kad kartelio susitikimų dalyviai keitėsi išsamia, individualia informacija apie savo kainas ir pardavimo apimtis ir kad susitarimų taikymas buvo kontroliuojamas, o šią kontrolę vykdė AWA. *Mougeot* surašytas 1993 m. spalio 1 d. susitikimo protokolas (dokumentas Nr. 7648, nurodytas sprendimo 104 konstatuojamojoje dalyje ir pridėtas prie PK) rodo, kad nesilaikant susitarimų buvo taikomos sankcijos: (B. gan aiškiai nurodė netoleruosiąs jokia šio kainos didinimo nesilaikymo ir „asmeniškai prižiūrėsiąs“ kiekvieną, kuris „nežais to paties žaidimo“). *Mougeot*, paprašyta apibūdinti kontrolės sistemą ir B. bei AWA vykdomą valdžią, atsakė (dokumentas Nr. 11494, minėtas sprendimo 104 konstatuojamojoje dalyje ir pridėtas prie PK):

„Kiek mums žinoma, nebuvo sutarčių, dokumentų, ar teisinių aplinkybių, kurios būtų suteikusios AWA kokią nors valdžią. Tačiau AWA užėmė moralinio ir ekonominio lyderio poziciją rinkoje <...> AWA finansinė ir pramoninė galia leido jai teigti, kad jei tie didinimai nebus taikomi, ji visiškai sužlugdys rinką taikydama tokią kainų politiką, dėl kurios daugelis „taps visai bejėgiai“. Ji pakankamai aiškiai parodė, ką galėjo padaryti, sužlugdydama (*Binda*) Italijoje“.

- 440 AWA taip pat priekaištavo *Mougeot* dėl nurodymų nesilaikymo (sprendimo 143 konstatuojamoji dalis). Be to, tai, kad *Sappi* taip pat pakankamai atidžiai kontroliavo kartelio dalyvių kainų pokyčius ir kvotas nustatytų tikslinių rodiklių atžvilgiu, akivaizdu iš 1992 m. kovo 9 d. rašto ir su 1992 m. rugsėjo 30 d. susitikimu susijusio rašto, atitinkamai nurodytų šio sprendimo 171 ir 172 punktuose.
- 441 Bet kuriuo atveju nei iš gairių, nei iš teismų praktikos negalima daryti išvados, kad kartelis tam, jog būtų priskiriamas prie labai sunkių pažeidimų, turi turėti konkrečią institucinę struktūrą.
- 442 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, Komisija buvo teisi, kvalifikuodama nagrinėjamą kartelį kaip labai sunkaus pobūdžio pažeidimą.

2. Konkretus pažeidimo poveikis

- 443 Kai kurios ieškovės (AWA, MHTP, *Zanders* ir *Torraspapel*) tvirtina, kad realus kartelio poveikis savaiminio kopijavimo popieriaus rinkai buvo labai ribotas. Komisija neišnagrinėjo to produkto kainos pokyčių ir atsižvelgė tik į didėjimus, nepaisydama mažėjimų. Ieškovių teigimu, rinkoje realiai taikytos kainos buvo mažesnės nei sutarti ar paskelbti didinimai. Tai rodo, kad tie didinimai nebuvo įgyvendinti praktiškai. Be to, kai kurios ieškovės nurodo nepalankius savaiminio kopijavimo popieriaus kainų pokyčius ir jų mažėjančias pelno maržas ar nedidelį pelną. Savaiminio kopijavimo popieriaus kainos iš esmės atspindi celiuliozės savikainos ir paklausos pokyčius.

- 444 AWA pateikė dvi *National Economic Research Associates* eksperto išvadas (toliau – *Nera* išvados). Pirmoji, 2000 m. gruodžio mėn. išvada buvo pateikta per administracinę procedūrą. Antroji, 2002 m. balandžio mėn., parengta teismo procesui. Jomis siekiama įrodyti, kad kainos, susidariusios dėl neteisėtų susitarimų, negalėjo viršyti tų, kurios būtų susiformavusios įprastomis konkurencijos sąlygomis. *Koehler* ir *Zanders* per administracinę procedūrą ir Pirmosios instancijos teismui pateikė *PricewaterhouseCoopers* ataskaitą, kurioje aprašoma Europos savaiminio kopijavimo popieriaus rinkos situacija nuo 1995 m. vasaros ar rudens iki 1997 m. vasario ar kovo mėn. (žr. šio sprendimo 101–103 punktus).
- 445 Sprendimo 382–402 konstatuojamosiose dalyse Komisija atmeta nagrinėjamų įmonių argumentus, iš esmės tvirtindama, kad pačios aplinkybės, jog kainų didinimai ir jų tvarkaraštis buvo paskelbti po suderinimo, pakanka įrodyti poveikį rinkai. Pripažindama, kad savaiminio kopijavimo popieriaus rinka tuo metu patyrė nuosmukį, Komisija mano, kad dėl to negalima atmesti aplinkybės, jog kartelis sugebėjo kontroliuoti arba riboti kainų mažėjimą. Komisijos teigimu, skirtingų nuomonių pavyzdžiai neįrodo, kad susitarimai visiškai nebuvo įgyvendinti. Kai kurie sutarti kainų didinimai buvo atidėti, o kai kuriais atvejais taikyti mažesni didinimai nei planuota.
- 446 Visų pirma reikia priminti, kad vertinant pažeidimo sunkumą būtina, be kita ko, atsižvelgti į inkriminuojamų veiksmų teisinį ir ekonominių kontekstą (1975 m. gruodžio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją*, 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 612 punktas ir 1997 m. liepos 17 d. Sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją* 38 punktas). Remiantis teismų praktika, norėdama įvertinti konkrečią pažeidimo įtaką rinkai, Komisija turi atsižvelgti į konkurenciją, kuri būtų įprastai egzistavusi, jei nebūtų buvę pažeidimo (šiuo klausimu žr. jau minėto sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* 619 ir 620 punktus; 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mayr-Melnhof prieš Komisiją*, T-347/94, Rink. p. II-1751, 235 punktą ir šio sprendimo 107 punkte minėto sprendimo *Thyssen Stahl prieš Komisiją* 645 punktą).

447 Gairėse šiuo atžvilgiu nurodyta, kad vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos geografinės rinkos dydį. Po antrašte „labai sunkūs pažeidimai“ gairėse pateikiami pažeidimų pavyzdžiai, jų objektas, nenurodant realaus poveikio, išskyrus labai bendrą nuorodą į pavojų, kylantį vidaus rinkai. Jose pažeidimo sunkumas tiesiogiai nesiejamas su įtaka. Reali įtaka yra vienas iš daugelio kitų veiksnių ir į ją netgi nereikėtų atsižvelgti, jeigu neįmanoma įvertinti.

448 Vertindama pažeidimo sunkumą, Komisija vis dėlto rėmėsi tuo, kad pažeidimas, jos nuomone, turėjo realios įtakos savaiminio kopijavimo popieriaus rinkai EEE (sprendimo 382–402 konstatuojamosios dalys), kaip ji tai privalo daryti pagal gairių 1 punkto A skirsnį, jei aišku, kad ta įtaka gali būti įvertinta.

449 Reikia pripažinti, kad konkretūs Komisijos pateikti įrodymai pagrindžia tikimybę, jog kartelis turėjo nemažą įtaką nagrinėjamoje rinkoje.

450 Visų pirma iš sprendimo 203, 204, 213, 214, 215, 225, 227, 235, 236, 237 konstatuojamųjų dalių ir V priedo aišku, kad susitarimai dėl kainų dažnai buvo įgyvendinami paskelbiant klientams apie susitikimuose sutartus kainų didinimus. Remiantis *Mougeot* 1999 m. balandžio 14 d. pareiškimais (dokumentas Nr. 7649, pridėtas prie PK), B. 1993 m. spalio 1 d. susitikime nurodė, kad „apie kainų didinimus bus pranešta klientams siunčiamais aplinkraščiais ir kad tie didinimai iš tiesų būtų įgyvendinti“. Kaip nurodoma sprendimo 384 konstatuojamojoje dalyje, sutartos didesnės kainos neabejotinai buvo pagrindas nustatyti individualias pardavimo kainas.

451 Aplinkybės, kad įmonės iš tiesų paskelbė apie sutartus kainų didinimus ir kad tai tapo pagrindu nustatyti individualias pardavimo kainas, savaime pakanka padaryti išvadą, kad slapto susitarimo dėl kainų tikslas ir poveikis buvo didelis konkurencijos suvaržymas (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cascades prieš Komisiją*, T-308/94, Rink. p. II-925, 194 punktas). Todėl Komisija neprivalėjo išsamiai išnagrinėti šalių argumentų, kuriais siekiama įrodyti, kad dėl nagrinėjamų susitarimų kainos nepadidėjo taip, jog viršytų įprastomis konkurencijos sąlygomis susiformavusias kainas, ir neturėjo papunkčiui atsakyti į tuos argumentus. Visų pirma, kad tai pagrįstų, ji neprivalėjo paneigti AWA pateiktoje pirmojoje *Nera* išvadoje atliktos analizės, kaip Komisija aiškina sprendimo 390–401 konstatuojamosiose dalyse. Priešingai tam, ką tvirtina AWA, Komisijos negalima kaltinti šiuo klausimu nenurodžius motyvų.

452 Be to, tai, kad kai kurių ieškovių kainų instrukcijos ne visada griežtai atitiko susitikimuose nustatytas kainas, nepaneigia išvados, kad įtaka rinkai buvo, nes nustatant individualias kainas buvo atsižvelgiama į sutartus kainų paskelbimus. Pasekmės, į kurias atsižvelgė Komisija, nustatydamą bendrą baudų lygį, nėra tos, kurios atsirado dėl realaus elgesio, kurį teigia taikiusi konkreti įmonė, o tos, kurios atsirado dėl viso pažeidimo, kuriame įmonė dalyvavo kartu su kitomis įmonėmis (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 196 punkte minėto sprendimo *Hercules Chemicals prieš Komisiją* 342 punktą).

453 Ši išvada dėl įtakos rinkai paskelbus sutartas kainas ir tai, kad tos kainos turėjo įtakos klientams, negali būti ginčijama remiantis aplinkybe, kad Komisijos surinkti atitinkami rašytiniai įrodymai neapima viso minėto laikotarpio. Pirma, iš sprendimo 383 ir 384 konstatuojamųjų dalių aišku, kad Komisija aiškiai atsižvelgė į tą veiksnį, vertindama įtaką rinkai. Antra, analizuodama įtaką rinkai, be pažeidimo sunkumo, ji atsižvelgė ir į kitus veiksnius.

454 Antra, Komisija remiasi nereguliais susitarimais dėl kvotų ir rinkų pasidalijimo, kurių buvo laikomasi bent tam tikru mastu.

455 Iš bylos medžiagos akivaizdu, kad pardavimo kvotos buvo paskirstytos 1993 m. rugsėjo 30 d. susitikime Barselonoje (šio sprendimo 172 punkte nurodytas dokumentas Nr. 5) ir 1993 m. spalio 1 d. susitikime Paryžiuje (dokumentas Nr. 6). Kai kurių įmonių pateikta informacija apie jų 1992–1993 m. realius pardavimo duomenis rodo glaudų sutartų kvotų ir informacijos apie pardavimą, kuria buvo keičiamasi tuose susitikimuose, ryšį (žr. sprendimo III priedą). 1994 m. birželio 29 d. susitikimo protokole (žr. šio sprendimo 175 punktą) taip pat minimos kvotos. Be to, iš 1999 m. balandžio 14 d. *Mougeot* pareiškimų (šio sprendimo 165 punkte nurodyti dokumentai Nr. 7651–7653) ir jų priedų (dokumentai Nr. 7657 ir 7658, pridėti prie PK) aišku, kad susitarimai dėl rinkos dalių buvo sudaryti 1994 m. gegužės 31 d. susitikime Nožane prie Marnos ir 1994 m. gruodžio 6 d. susitikime Ženevoje. Todėl Komisija teisi teigdama, kad tie pardavimo kvotų paskirstymai ir rinkos pasidalijimas yra papildomi pažeidimo įtakos rinkai įrodymai.

456 Trečia, Komisija teigia, jog išvadas, susijusias su realia kartelio įtaka, patvirtina ta aplinkybė, kad kainų didinimų įgyvendinimas buvo stebimas ir kontroliuojamas.

457 Reikia pripažinti, kad sprendimo 97–106 konstatuojamosiose dalyse Komisijos minėti aspektai iš tiesų rodo tokios kontrolės, kurią konkrečiai vykdė AWA, buvimą. Tai ypač akivaizdu iš 1999 m. balandžio 14 d. *Mougeot* pareiškimų, pateiktų sprendimo 104 konstatuojamojoje dalyje ir jau minėtų šio sprendimo 439 punkte, pagal kuriuos „(B.) gan aiškiai nurodė netoleruosiąs jokie šio kainos didinimo nesilaikymo ir „asmeniškai prižiūrėsiąs“ kiekvieną, kuris „nežais to paties žaidimo“. Keli *Sappi* raštai (žr. šio sprendimo 169, 171, 175 ir 176 punktus) taip pat rodo, kad kartelio dalyvių elgesys buvo stebimas, visų pirma tai pasakytina apie sutartas didesnes kainas.

- 458 Reikia pabrėžti, kad, siekiant įvertinti pažeidimo sunkumą, svarbu tik tai, ar susitarimai buvo kontroliuojami arba stebimi, ir neturi reikšmės tai, ar kuri nors konkreti įmonė atliko dominuojantį vaidmenį vykdant tokią kontrolę ar stebėseną. Sutartų kainų įgyvendinimo kontrolė buvo plano, kuriame dalyvavo kartelio dalyviai, dalis. Todėl *Torraspapel* negali kaltinti Komisijos, kad ši atsižvelgė į tuos kontrolės mechanizmus tuomet, kai vertino pažeidimo sunkumą, turint omenyje tai, kad individuali kiekvieno dalyvio atsakomybė nagrinėjama vėliau.
- 459 Kalbant apie paskutinį Komisijos pateiktą kartelio įtakos įrodymą, susijusį su ilga pažeidimo trukme, nepaisant su tuo susijusios rizikos, reikia pažymėti, kad dėl to, jog nagrinėjami veiksmai daugeliu atvejų truko trejus metus, mažai tikėtina, kad tuo metu gamintojai laikė juos visiškai neveiksmingais (1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 748 punktas).
- 460 Remdamasis visais šiais veiksniais, Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad Komisija buvo teisi nustatydamą, jog nagrinėjamas pažeidimas turėjo konkrečią įtaką rinkai.
- 461 Reikėtų pridurti, kad Komisijos negalima kaltinti tame etape neatsižvelgus į tai, jog savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje buvo nuosmukis. Komisija nurodo tą aplinkybę sprendimo 392 konstatuojamojoje dalyje, konkrečiai nagrinėdama realią pažeidimo įtaką, ir aiškiai paaiškina priežastis, dėl kurių tas nuosmukis nepaneigia kartelio įtakos rinkai. Pripažindama, kad tokioje situacijoje tikėtina, jog kainos mažės, Komisija mano, jog „dėl to negalima atmesti galimybės, kad kartelis gebėjo kontroliuoti arba riboti kainas“. Todėl, jos nuomone, „kartelis galėjo kliudyti gamybos pajėgumams natūraliai prisitaikyti prie paklausos, išlaikant neveiksmingus konkurentus rinkoje ilgiau nei jie būtų išsilaikę įprastomis konkurencijos sąlygomis“.

462 Šiuo atžvilgiu reikėtų pabrėžti, kad vien tai, jog nagrinėjamoje rinkoje buvo nuosmukis ir kad kai kurios įmonės patyrė nuostolių, negali būti kliūtis įgyvendinti kartelį ar taikyti EB 81 straipsnį. Atvirkščiai, kai kurios įmonės, pačios tai pripažindamos, tvirtino, kad tokios aplinkybės jas skatino dalyvauti kartelyje. Reikėtų pridurti, kad net jei būtų įrodyta prasta padėtis rinkoje, tai nereikštų, kad kartelis neturėjo įtakos. Kaip teigia Komisija, sutarti kainų didinimai leido jas kontroliuoti, ir taip buvo iškreipiama konkurencija. Ta aplinkybė, kad kainos galėjo kristi dėl rinkos sąlygų, visiškai neturi įtakos kaltinimui dėl suderintų kainų didinimų. Tai, kad celiuliozės kainos padidėjimas galėjo paskatinti įmones padidinti savaiminio kopijavimo popieriaus kainą, neturi įtakos kaltinimui, kad jos tai darė ne savarankiškai, o slapta susitardamos viena su kita ir sudarydamos susitarimus. Be to, būtent tai, kad nuosmukį patiriančioje rinkoje, kuriai būdingas didelis struktūrinis gamybos pajėgumų perteklius, kai paprastai tikimasi kainų kritimo, savaiminio kopijavimo popieriaus kaina galėjo priklausyti nuo padidėjusios celiuliozės kainos, ir gali būti laikoma kartelio įrodymu.

463 Darydamas išvadą dėl pažeidimo sunkumo, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija buvo teisi kvalifikuodama nagrinėjamus susitarimus kaip labai sunkų pažeidimą. Pažeidimas savo pobūdžiu yra labai sunkus, jis turėjo įtaką rinkai ir apėmė visą bendrąją rinką, o sukūrus EEE – ir ją.

3. Kartelio dalyvių klasifikavimas siekiant nustatyti baudų dydžius

464 Remiantis gairėmis, „kiekvienos šios kategorijos, visų pirma sunkių ir labai sunkių pažeidimų, atveju siūlomų baudų skalė leidžia skirti įmonėms skirtingas baudas pagal jų padaryto pažeidimo pobūdį“.

- 465 Remdamasi 1995 m. produkto apyvarta visoje EEE kaip pagrindu, Komisija suskirstė nagrinėjamas įmones į penkias kategorijas pagal jų santykinę svarbą atitinkamoje rinkoje EEE. AWA, didžiausia savaiminio kopijavimo popieriaus gamintoja, vienintelė priskirta pirmajai kategorijai. Antrajai kategorijai priskirtos MHTP, Zanders ir Koehler, trečiajai – *Torraspapel* ir *Bolloré*, ketvirtajai – *Sappi* ir *Mougeot* ir galiausiai penktajai – *Divipa*, *Zicuñaga* ir *Carrs*.
- 466 Šiuo atžvilgiu ieškovių pateikti argumentai susiję su keliais aspektais, t. y. su atskaitos metų pasirinkimu, atsižvelgimu į neteisingus apyvartos duomenis ir neproporcingu rezultatu, gautu pritaikius Komisijos metodą.
- 467 Prieš analizuojant šiuos aspektus, būtina priminti šio sprendimo 376 punkte nurodytą teismų praktiką, iš kurios aišku, jog pagal Reglamentą Nr. 17 Komisija, nustatydamą baudų dydžius, turi diskreciją, kad skatintų įmones laikytis konkurencijos taisyklių. Veiksmingas tų taisyklių taikymas reikalauja, kad Komisija galėtų bet kuriuo metu pritaikyti baudų lygį prie šios politikos poreikių ir prireikus jį pakelti.
- 468 Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką, atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją, tarp pažeidimo sunkumo vertinimo kriterijų gali būti pažeidimo objektu esančių prekių kiekis ir vertė, įmonės dydis bei ekonominis pajėgumas ir atitinkamai įtaka, kurią ji gali padaryti rinkai. Viena vertus, darytina išvada, kad nustatant baudos dydį yra teisėta atsižvelgti tiek į bendrą įmonės apyvartą, kuri yra jos dydžio ir ekonominio pajėgumo rodiklis, nors netikslus ir netobulus, tiek į šios apyvartos dalį, kuri susijusi su pažeidimo objektu esančių prekių pardavimu ir gali būti pažeidimo dydžio rodiklis. Kita vertus, darytina išvada, kad nei vienam, nei kitam iš šių skaičių nereikia suteikti neproporcingos svarbos kitų vertinimo kriterijų atžvilgiu, nes tinkamas baudos dydis negali būti nustatytas remiantis vien apskaičiavimu pagal

bendrąją apyvartą (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 120 ir 121 punktai; 1994 m. liepos 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Parker Pen prieš Komisiją* 94 punktas; 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją*, T-327/94, 176 punktas ir sprendimo *ADM prieš Komisiją* 188 punktas).

a) Atskaitos metų pasirinkimas

⁴⁶⁹ Atskaitos metų pasirinkimą ginčija *Torraspapel* ir *Divipa*. Pastaroji teigia, kad Komisija turėjo vadovautis 1994 m. apyvarta. Kelios įmonės, įskaitant *Divipa*, 1995 m. nedalyvavo kartelyje. Savo ruožtu *Torraspapel* teigia, kad jos 1995 m. apyvarta buvo ypač didelė, palyginti su ankstesnių metų apyvarta, todėl tiksliai neatspindėjo jos realios svarbos rinkoje pažeidimo laikotarpiu.

⁴⁷⁰ Reikėtų priminti, kad pagal nusistovėjusią Pirmosios instancijos teismo praktiką Komisija, kaip pripažįsta pati *Divipa*, neprivalo apskaičiuoti baudos dydžio pagal pažeidimo sunkumą, remdamasi atitinkamų įmonių apyvarta pagrįstomis sumomis, nes pažeidimų sunkumo laipsnis turi būti nustatytas remiantis daugeliu veiksnių, pavyzdžiui, konkrečiomis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir atgrasančiu baudų poveikiu, tačiau privalomo ar baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti bet kuriuo atveju, sąrašo nėra (1996 m. kovo 25 d. Teisingumo Teismo nutarties *SPO ir kt. prieš Komisiją*, C-137/95 P, Rink. p. I-1611, 54 punktas; šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją* 33 punktas; 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Buchmann prieš Komisiją*, T-295/94, Rink. p. II-813, 163 punktas).

- 471 Remiantis sprendimo 407 konstatuojamąja dalimi, Komisija panaudojo 1995 m. (paskutinių nustatyto pažeidimo metų) produkto apyvartą visoje EEE kaip pagrindą, kad palygintų santykinę įmonių svarbą atitinkamoje rinkoje ir suskirstytų jas į skirtingas kategorijas, atsižvelgiant į kiekvienos iš jų pajėgumą iškreipti konkurenciją.
- 472 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad, nepaisant reikalavimų pagrįstumo, *Torraspapel* ir *Divipa* atžvilgiu rezultatas nesikeistų, jei Komisija būtų rėmusis jų 1994 m. apyvarta. Iš sprendimo 18 konstatuojamojoje dalyje pateiktos 1 b lentelės aišku, kad su tokia apyvarta ir rinkos dalimi kaip *Bolloré (Copigraph)*, *Torraspapel* vis tiek priklausytų trečiajai kategorijai, o *Divipa* – paskutinijai kategorijai. Taigi šiuo aspektu sprendimu negalima abejoti. Todėl Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, kad tas kaltinimas neturi reikšmės.

b) Atsižvelgimas į neteisingus bendros apyvartos duomenis

- 473 AWA ir *Koehler* teigia, kad Komisija atsižvelgė į kiekvienos iš jų atitinkamų grupių apyvartą, o MHTP ir *Zanders* atveju – tik į pačių nagrinėjamų įmonių apyvartą.
- 474 AWA tvirtina, kad jei Komisija būtų atsižvelgusi tik į pačios AWA apyvartą, ji nebūtų padariusi išvados, jog šios dydis labai skyrėsi nuo kitų susijusių įmonių, todėl pradinis baudos dydis būtų buvęs mažesnis, o galutinė bauda irgi mažesnė nei 141,75 mln. eurų. *Koehler* teigia, kad neatsižvelgusi į grupių, kurioms priklausė MHTP, *Zanders* ir ji pati, ekonominės galios skirtumus, Komisija klaidingai priskyrė ją tai pačiai kategorijai kaip ir minėtas dvi įmones.

- 475 Ta ieškinio pagrindo dalis, kuria AWA ir *Koehler* ginčija kartelio dalyvių klasifikavimą remiantis neteisingais bendros apyvartos duomenimis, negali būti pripažinta pagrįsta.
- 476 Iš sprendimo 406–409 konstatuojamųjų dalių aišku, kad Komisija suskirstė nagrinėjamas įmones „pagal jų santykinę svarbą atitinkamoje rinkoje“, kaip pagrindu remdamasi „produkto apyvarta visoje EEE“. Taigi tame etape nebuvo atsižvelgiama į bendrą bendrovių ar jų grupių apyvartą.
- 477 Siekiant išsamumo, reikia pažymėti, kad AWA ir *Koehler* kaltinimas susijęs ne tiek su jų pačių apyvarta, kiek su aplinkybe, kad nebuvo atsižvelgta į grupių, kurioms priklauso MHTP ir *Zanders*, apyvartą. Tačiau net jei Komisija padarė klaidą MHTP ir *Zanders* atveju, asmuo, norėdamas pagrįsti savo reikalavimą, negali remtis neteisėtumu, suteikusių naudą kitam asmeniui (šio sprendimo 468 punkte minėto 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją* 160 punktas). Argumentas, kad MHTP ir *Zanders* skirta bauda buvo per maža, negali nulemti AWA ir *Koehler* skirtos baudos sumažinimo. Tuo atžvilgiu jų ieškinio pagrindą reikia atmesti.
- 478 Be to, neturėdama įrodymų, kad grupės, kurioms priklauso *Zanders* ir MHTP, dalyvavo pažeidime, Komisija pagrįstai nepanaudojo visos tų grupių apyvartos. Kadangi Komisija nerado pakankamai įrodymų, kad inkriminuotų pažeidimą toms grupėms, ieškovės, jeigu manė, kad tų grupių dalyvavimas buvo akivaizdus iš bylos medžiagos, turėjo pateikti įrodymų (šiuo klausimu žr. 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją*, T-31/99, Rink. p. II-1881, toliau – sprendimas *ABB prieš Komisiją*, 181 punktą). Šioje byloje nei AWA, nei *Koehler* nepateikia tokių įrodymų. Todėl jų ieškinių pagrindą reikia atmesti.

c) Neproporcingas Komisijos taikyto metodo rezultatas

479 Kai kurios įmonės teigia, kad Komisijos nustatytas baudos dydis pagal pažeidimo sunkumą, atsižvelgiant į konkretų atvejį, yra neproporcingas jų pačių apyvartai, kitų kartelio dalyvių apyvartai ar kituose sprendimuose skirtų baudų dydžiams arba keliems iš tų veiksnių, vertinant juos kartu. Taip pagrindinės baudos apskaičiavimo metodas pažeidžia proporcingumo ir vienodo požiūrio principus.

Proporcingumo principo pažeidimas

480 MHTP tvirtina, kad nėra akivaizdu, jog Komisija atsižvelgė į jos apyvartą atitinkamoje rinkoje. Komisija suskirstė atitinkamas įmones į skirtingas kategorijas pagal jų dalis atitinkamoje rinkoje. Tačiau rėmimasis rinkos dalimis, siekiant atskirti pažeidime dalyvavusias įmones, savaime nereiškia, kad laikomasi proporcingumo principo. Remdamasi vien rinkos dalimis, Komisija atsižvelgia tik į sąlyginius apyvartos skirtumus, bet ne į absoliutų apyvartos dydį atitinkamo produkto rinkoje.

481 Visų pirma reikėtų priminti, kad pažeidimo sunkumas turi būti nustatomas remiantis daugeliu veiksnių, t. y. konkrečiomis bylos aplinkybėmis, jos kontekstu ir atgrasančiu baudų poveikiu; be to, privalomo ar baigtinio kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašo nėra (žr. šio sprendimo 87 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 443 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

482 Be to, vien tai, kad tokiomis aplinkybėmis Komisija rėmėsi ne tik kiekvienos įmonės apyvarta atitinkamoje rinkoje, bet atsižvelgė ir į kitus veiksnius, susijusius su įmonių svarba toje rinkoje, negali reikšti, jog Komisija paskyrė neproporcingą baudą. Iš teismų praktikos matyti, kad svarbu įmonės bendrai apyvartai ar prekių, dėl kurių buvo padarytas pažeidimas, apyvartai nesuteikti reikšmės, kuri būtų neproporcinga kitų veiksmų atžvilgiu (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 303 punktas).

483 Veiksniai, į kuriuos Komisija atsižvelgė šioje byloje, aiškiai nurodyti sprendimo 372–408 konstatuojamosiose dalyse. Tarp jų yra apyvarta atitinkamoje rinkoje. Be to, aplinkybė, kad pradiniai Komisijos nustatyti baudų dydžiai nėra pagrįsti konkrečia apyvartos procentine dalimi kaip byloje, kurioje buvo priimtas 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (T-354/94, Rink. p. II-2111), negali savaime nulemti jų neproporcingumo.

484 Galiausiai Komisija, nustatydamą baudas pagal nagrinėjamo pažeidimo sunkumą ir trukmę, neprivalo apskaičiuoti baudų pagal atitinkamų įmonių apyvartą, ar kai baudos skiriamos daugeliui tame pačiame pažeidime dalyvaujančių įmonių, užtikrinti, jog galutiniai jų dydžiai, nustatyti atitinkamoms įmonėms pagal Komisijos apskaičiavimus, atspindėtų kokį nors skirtumą tarp tų įmonių bendros apyvartos arba apyvartos atitinkamo produkto rinkoje atžvilgiu (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 278 punktas).

485 Todėl MHTP kaltinimą reikia atmesti.

- 486 *Koehler* teigia, kad Komisija pažeidė proporcingumo principą, skirdama jai baudą, kuri buvo visiškai neproporcinga, atsižvelgiant į jos ekonominę galią ir iš kartelio gautą naudą. Ji teigia, kad Teisingumo Teismas ir Pirmosios instancijos teismas yra ne kartą patvirtinę esminį atitinkamos įmonės ekonominės galios kriterijaus vaidmenį vertinant pažeidimo sunkumą. Gairėse taip pat didelė reikšmė teikiama atitinkamos įmonės dydžiui.
- 487 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad, siekdama atsižvelgti į konkrečią kiekvienos įmonės neteisėto elgesio reikšmę, taigi ir realų poveikį konkurencijai, Komisija atitinkamas įmones suskirstė į penkias kategorijas pagal jų santykinę svarbą atitinkamoje rinkoje (sprendimo 406 konstatuojamoji dalis). Todėl Komisija teisingai suskirstė įmones pagal jų dydį.
- 488 Be to, *Koehler* pripažįsta, kad Komisija teisingai nurodo, jog būtinas diferencijuotas baudos apskaičiavimas, tačiau teigia, kad ji nesugebėjo konkrečiam atvejui tinkamai pritaikyti gairių, kurias pati sau nustatė. Savo dublike ji priduria, kad Komisija neatliko būtinos diferenciacijos, kurios reikia taikant jos pačios patvirtintą baudos nustatymo metodą.
- 489 Pagrindinis *Koehler* argumentas, atrodo, tas, kad ši įmonė iš esmės yra šeimos verslo įmonė, neturinti prieigos prie kapitalo rinkos, ir kad dydžio bei išteklių požiūriu tai yra maža įmonė, palyginti su kitomis nubaustomis dalyvėmis.
- 490 Siekdama įrodyti proporcingumo principo pažeidimą, *Koehler* lygina jai skirtą baudą su MHTP, *Zanders* ir AWA skirtomis baudomis.

491 Tačiau reikia pripažinti, kad norėdama įrodyti savo teiginius *Koehler* į bendrą MHTP ir *Zanders* apyvartą įtraukia grupių, kurioms, jos nuomone, minėtos įmonės priklauso, apyvartą. Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 478 punkte pripažino, kad Komisija buvo teisi, neatsižvelgdama į bendrą grupių, kurioms tos dvi įmonės priklauso, apyvartą.

492 Kalbant apie *Koehler* baudos palyginimą su AWA bauda, reikėtų priminti, kad sprendimo 409 konstatuojamojoje dalyje nustatyta pradiniu baudos dydžiu aiškiai atsižvelgiama į santykinę įmonių svarbą atitinkamoje rinkoje, kaip pagrindu remiantis nagrinėjamo produkto apyvarta visoje EEE. Taigi tame etape pradinis kiekvienai iš tų dviejų įmonių paskirtos baudos dydis bendrai atspindi jų apyvartos skirtumus savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje.

493 Tuomet Komisija atgrasymo tikslais padvigubina pradinį AWA, *Sappi* ir *Bolloré* baudos dydį, kad atsižvelgtų į tų įmonių dydį ir bendrus išteklius. Tuo pagrindu padvigubinusi baudą AWA, o ne *Koehler*, Komisija taip atsižvelgia į tas dvi įmones skiriančius dydžio ir bendrų išteklių skirtumus.

494 Reikėtų pridurti, kad vien procentinių dalių, kurias atspindi baudos, palyginimo su bendra atitinkamų įmonių apyvarta nepakanka tam, kad būtų nustatytas neproporcingas *Koehler* paskirtos baudos pobūdis. Tinkamos baudos skyrimas negali būti paprasto apskaičiavimo, pagrįsto bendra apyvarta, rezultatas (žr. šio sprendimo 468 punkte nurodytą teismų praktiką).

495 Be to, tie palyginimai neįrodo, kad pagrindinė *Koehler* bauda yra neproporcinga, atsižvelgiant į įmonės dydį ir bendrus išteklius. Ieškovė nepateikia jokių įrodymų,

galinčių patvirtinti, kad pagrindinė baudos suma yra pernelyg didelė jos konkrečios reikšmės požiūriu. Nors tiesa, kad *Koehler* – šeimos verslo įmonė, jos visų pirma savaiminio kopijavimo popieriaus apyvarta neleidžia šios įmonės priskirti prie mažųjų to sektoriaus įmonių.

496 Galiausiai kai baudos skiriamos kelioms tą patį pažeidimą padariusioms įmonėms, Komisija, nustatydamą baudas, neprivalo užtikrinti, kad galutiniai baudų dydžiai atspindėtų visus atitinkamų įmonių skirtumus jų bendros apyvartos požiūriu (2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 217 punktas).

497 Todėl reikia atmesti *Koehler* kaltinimą, kuriuo tvirtinama, kad buvo pažeistas proporcingumo principas.

Vienodo požiūrio principo pažeidimas

498 AWA tvirtina, kad jos atveju nustatyta bauda pagal pažeidimo sunkumą yra per didelė, palyginti su ta, kuri nustatyta kitoms kartelio dalyvėms. Komisija laikėsi gairių MHTP, *Zanders* ir *Koehler* atžvilgiu, tačiau ji taikė AWA ankstesnę sistemą, pagrįstą atitinkama nagrinėjamų įmonių svarba rinkoje.

499 *Zanders* tvirtina, kad Komisijos klasifikacija diskriminavo ją jos konkurentų atžvilgiu, nes jie, pavyzdžiui, *Koehler*, MHTP ir *Torraspapel*, daug aktyviau veikė kartelyje.

- 500 *Koehler* teigia, kad pažeistas bendrasis vienodo požiūrio principas, nes, atsižvelgiant į nagrinėjamos įmonės ekonominę galią, bauda tai įmonei turi daug didesnę poveikį nei kitoms nagrinėjamosioms įmonėms. Būdama šeimos verslo įmonė, *Koehler* ginčija jos priskyrimą tai pačiai kategorijai kaip MHTP ir *Zanders*. Jos argumentai iš esmės atspindi argumentus, jau išnagrinėtus vertinant proporcingumo principo pažeidimą. Šiuo atžvilgiu reikėtų nurodyti šio sprendimo 486–497 punktus.
- 501 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką vienodo požiūrio principas pažeidžiamas tik tuo atveju, kai panašios situacijos vertinamos skirtingai arba skirtingos situacijos vertinamos vienodai, išskyrus atvejus, kai toks vertinimas gali būti objektyviai pateisinamas (žr. 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BPB de Eendracht prieš Komisiją*, T-311/94, Rink. p. II-1129, 309 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 502 Gairėse nustatyta, kad jei pažeidimą padaro kelios įmonės (pvz., kartelio atveju), tam tikrais atvejais gali prireikti koreguoti baudas, numatytas kiekvienai kategorijai, siekiant atsižvelgti į specifinį kiekvienos įmonės dydį ir jos pažeidimo realų poveikį konkurencijai, visų pirma tuomet, kai to paties tipo pažeidimus padaro labai skirtingo dydžio įmonės.
- 503 Be to, remiantis gairėmis, vienodos bausmės už tokių patį elgesį principas tam tikrais atvejais gali lemti, kad atitinkamoms įmonėms bus skirtos skirtingos bausdos, ir ši diferenciacija nepriklausys nuo konkrečių aritmetinių skaičiavimų“.
- 504 Pagal teismų praktiką, jei Komisija, siekdama nustatyti baudas, suskirsto atitinkamas įmones į kategorijas, ribos, nustatytos kiekvienai taip sudarytai kategorijai, turi būti

logiškai ir objektyviai pateisinamos (šio sprendimo 496 punkte minėto sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 220 punktas).

505 Remiantis tuo pagrindu, būtina išsiaiškinti, ar toks Komisijos klasifikavimas atitiko vienodo požiūrio principą.

506 Reikėtų priminti, kad, „siekdama atsižvelgti į specifinę kiekvienos įmonės padaryto pažeidimo reikšmę ir realų poveikį konkurencijai“, Komisija sprendime (406 ir 407 konstatuojamosiose dalyse) suskirstė jas į kategorijas „pagal santykinę svarbą atitinkamoje rinkoje“. Tam ji, „kad palygintų santykinę įmonių svarbą atitinkamoje rinkoje, kaip pagrindu rėmėsi produkto apyvarta visoje EEE“. 408 konstatuojamojoje dalyje taip pat nurodomos jų rinkos dalys. Taigi klasifikacijos motyvavimas yra aiškus.

507 Kadangi tie veiksniai rodo įmonės svarbą, pagal šio sprendimo 468 punkte minėtą teismų praktiką Komisija gali atsižvelgti į tuos veiksnius, būtent į produkto apyvartą visoje EEE ir įmonių rinkos dalis.

508 Kaip rodo sprendimo 407 konstatuojamoji dalis, Komisija, norėdama nustatyti įvairias kategorijas, panaudojo sprendimo 18 konstatuojamojoje dalyje esančioje 1 b lentelėje pateiktus duomenis.

- 509 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad minėtoje lentelėje nurodyta apyvarta grindžiama įmonių atsakymuose į prašymus pateikti informacijos pateiktais duomenimis. Todėl AWA šioje byloje negali ginčyti, kad ji pati pateikė netikslią informaciją. Bet kuriuo atveju akivaizdu, kad jos ieškinyje pateikti nauji skaičiai yra tokie patys ir nelemtų kitokio rezultato.
- 510 Be to, priešingai tam, ką teigia AWA, palyginus nagrinėjamoje lentelėje pateiktus skaičius ir Komisijos apibrėžtas kategorijas, nėra akivaizdu, kad Komisija taikė AWA kitokią sistemą nei kitoms įmonėms.
- 511 Tiesa, kad, be kitų veiksnių, rėmimasis rinkos dalimis, siekiant diferencijuoti įmones, prieštarautų vienodo požiūrio principui, jei jis nebūtų taikomas visoms nagrinėjamosioms įmonėms. Tačiau AWA pati savo ieškinyje pateikia lentelę, iš kurios, jos pačios teigimu, akivaizdu, kad „už pažeidimo sunkumą nustatytos sumos, bendrai tariant, yra susijusios su dalyvių turimomis nagrinėjamos rinkos dalimis“. Taigi, priešingai AWA tvirtinimams, vienodo požiūrio principo buvo paisoma.
- 512 *Zanders* savo ruožtu teigia, kad ji buvo diskriminuojama dėl to, kad buvo priskirta tai pačiai kategorijai, kaip MHTP ir *Koehler*, nors jos daug aktyviau dalyvavo kartelyje nei ji, arba dėl to, kad ji nebuvo priskirta tai pačiai kategorijai, kaip *Torraspapel*, nors nebuvo jokios objektyvios priežasties ją vertinti skirtingai.
- 513 Reikėtų pažymėti, kad, remiantis duomenimis, į kuriuos atsižvelgė Komisija, *Zanders* rinkos dalis 1994 ir 1995 m. apytikriai sudarė 12 %, MHTP – maždaug

14 %, *Koehler* – apytikriai 10 %, o *Torraspapel* – 5,4 % 1994 m. ir 6,9 % 1995 metais. Todėl šio kriterijaus požiūriu Komisijos nustatytos kategorijos nėra diskriminuojančios nei *Zanders*, nei *Koehler* atžvilgiu, nepaisant to, kad *Koehler* tvirtino esanti šeimos verslo įmonė (taip pat žr. šio sprendimo 487 ir kitus punktus).

514 Tačiau *Zanders* siekia įrodyti, kad jos rinkos dalis buvo ne tokia didelė kaip *Torraspapel* dalis tam tikrose rinkose, būtent Prancūzijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

515 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad Komisija visų kartelio dalyvių atžvilgiu rėmėsi jų atitinkamo produkto apyvarta ir rinkos dalimis visoje EEE. Ji nustatė, kad kartelis apėmė visą bendrąją rinką, o po EEE įkūrimo – ir visą EEE (sprendimo 403 konstatuojamoji dalis). Todėl *Zanders* pateikti įrodymai neturi reikšmės, nes jie taikomi tik tam tikroms rinkoms.

516 Į tariamą *Zanders* ne tokį svarbų dalyvavimą kartelyje, kurį ginčijo Komisija, galbūt galima būtų atsižvelgti kaip į lengvinančią aplinkybę gairių prasme. Tačiau ši aplinkybė nenagrinėtina nustatant pradinį baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą, kai vertinimas atliekamas remiantis objektyviais elementais, „siekiant atsižvelgti į specifinį kiekvienos įmonės <...> poveikį konkurencijai“.

517 Galiausiai reikia išnagrinėti AWA argumentą, kad bendras baudų, nustatytų pagal pažeidimo sunkumą, lygis yra pernelyg aukštas, palyginti su baudų lygiais kitose neseniai išnagrinėtose bylose.

- 518 AWA teigia, kad, išskyrus jai šioje byloje skirtą baudą, pradiniai baudų dydžiai šioje byloje ir už kiekvieną pažeidimą kitose bylose už labai sunkius pažeidimus yra gana panašūs. AWA teigimu, tie dydžiai turėjo būti daug mažesni, nes susitarimų pasekmė nebuvo padidėjusios kainos, dėl ko kainos buvo didesnės nei įprastomis konkurencijos sąlygomis, ir dalyviams nebuvo kliudoma gauti minimalaus pelno, jie apsiribojo diskusijomis dėl kainų ir nenustatė jokio kontrolės mechanizmo.
- 519 Reikia pripažinti, kad AWA argumentais ginčijamas pažeidimo kvalifikavimas kaip labai sunkaus šioje byloje, o ne baudų dydžiai, kurie nustatyti kvalifikavus pažeidimą kaip labai sunkų ir kuriuos AWA apibūdina kaip labai panašius į nustatytus kitose bylose už tokį patį pažeidimą.
- 520 Kadangi Komisija teisingai kvalifikavo pažeidimą kaip labai sunkų (žr. šio sprendimo 431–442 punktus), kaltinimas dėl nevienodo požiūrio kitų neseniai išnagrinėtų bylų atžvilgiu negali būti pripažintas pagrįstu, nes AWA pripažįsta, kad jai skirtos baudos dydis yra toks, koks taikytas kitose bylose už tokį patį pažeidimą.
- 521 Be to, kalbant apie AWA skirtą baudą, reikėtų priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, tai, jog Komisija anksčiau už tam tikrus pažeidimus skirdavo tam tikro dydžio baudas, nekliudo jai, laikantis Reglamente Nr. 17 nustatytų ribų, padidinti baudų lygio, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti.
- 522 Todėl reikia atmesti ieškinių pagrindus, kuriais ginčijamas kartelio dalyvių klasifikavimas ir tuo pagrindu paskirti pradiniai baudų dydžiai.

4. Baudos padidinimas atgrasymo tikslais

- 523 AWA ir *Bolloré* ginčija pradinio baudų dydžio padvigubinimą atgrasymo tikslais. Dėl to padidinimo skirta bauda yra labai neproporcinga su karteliu susijusio pardavimo apimčiai ir ja neatsižvelgiama į įvairioms įmonėms inkriminuoto pažeidimo sunkumą bei jų konkrečius vaidmenis. AWA taip pat tvirtina, kad tas padidinimas atgrasymo tikslais nemotyvuotas nei PK, nei sprendime ir kad jis neatitinka Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo.
- 524 Komisija sprendimo 410–412 konstatuojamosiose dalyse nurodė, jog, siekdama užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos poveikį, ji AWA, *Sappi* ir *Bolloré* atveju laikėsi nuomonės, „kad būtina padidinti pradinį baudos dydį, apskaičiuotą pagal santykinės svarbos atitinkamoje rinkoje kriterijų, siekiant atsižvelgti į įmonių dydį ir bendrus išteklius“. Komisija PK jau paskelbė apie savo ketinimą nustatyti tokio dydžio baudas, kad jos būtų pakankamai atgrasanti.
- 525 Gairėse nurodyta, kad būtina „nustatyti tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasantį poveikį. Be to, galima atsižvelgti į tai, kad „didelės įmonės paprastai turi teisinių ir ekonominių žinių bei išteklių, leidžiančių lengviau pastebėti, kad jų veiksmai sudaro pažeidimą, ir suvokti iš to kylančias pasekmes pagal konkurencijos teisę“.
- 526 Reikėtų priminti, jog Komisija gali padidinti baudų lygį, kad sustiprintų jų atgrasantį poveikį (šio sprendimo 196 punkte minėto 1992 m. kovo 10 d. Sprendimo *Solvay prieš Komisiją* 309 punktą). Be to, Komisija gali skirti didesnę baudą įmonei, užimančiai lemiamą padėtį rinkoje, ir jeigu jos veiksmų įtaka rinkoje reikšmingesnė nei kitų tą patį pažeidimą darančių įmonių, ir taip elgdamasi ji nepažeidžia vienodo

požiūrio principo. Toks baudos dydžio apskaičiavimas taip pat atitinka reikalavimą, kad bauda būtų pakankamai atgrasanti (2003 m. gruodžio 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Minoan Lines prieš Komisiją*, T-66/99, Rink. p. II-5515, 284 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 1996 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją*, T-24/93–T-26/93 ir T-28/93, Rink. p. II-1201, 235 punktą).

527 Kaip akivaizdu iš šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* (106 punktas), atgrasymas turi būti ir konkretus, ir bendras. Kaip sankcija už individualų pažeidimą, bauda taip pat sudaro bendros politikos, kuria siekiama užtikrinti, kad įmonės laikytųsi konkurencijos taisyklių, dalį. Net nagrinėjamos įmonės atžvilgiu atgrasymas negali apsiriboti vien atitinkama rinka, o turi būti taikomas visai jos veiklai. Todėl *Bolloré* negali reikalauti sumažinti jai baudą dėl to, kad pardavė savo „savaiminio kopijavimo popieriaus“ padalinį, ir dėl to, kad tame sektoriuje ji nebegali daryti pakartotinių pažeidimų.

528 Atsakant į AWA prieštaravimą, susijusį su atgrasančiu baudos poveikiu *erga omnes*, reikia pažymėti, kad nors bauda siekiama atgrasančio poveikio tiek nubaustai įmonei, tiek kitoms įmonėms, kurioms gali kilti pagunda pažeisti konkurencijos taisykles, šioje byloje ji buvo apskaičiuota atsižvelgiant į specifinę nagrinėjamos įmonės padėtį ir visas bylos aplinkybes. Todėl jei bauda nėra neproporcinga nagrinėjamos įmonės atžvilgiu, ji negali tapti neproporcinga vien todėl, kad vienu metu taip pat turi atgrasanti poveikį *erga omnes*.

529 Tačiau šioje byloje ieškovės ginčija lygį, kuriuo jų atveju baudos padidintos atgrasymo tikslais, ir mano, kad tas lygis yra neproporcingas ir nepaaiškintas.

- 530 Kalbant apie tariamai neproporcingą šioje byloje atgrasymo tikslais taikyto koeficiento pobūdį, pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 478 punkte minėtame sprendime *ABB prieš Komisiją* (162 punkte) patvirtino baudos padvigubinimą atgrasymo tikslais, kuri Komisija taikė, norėdama atspindėti ieškovės svarbą neizoliuotų vamzdžių sektoriuje ir atsižvelgti į jos, kaip vienos iš pagrindinių grupių Europoje, padėtį.
- 531 Jei remtumėmės sprendimo 18 konstatuojamojoje dalyje esančia lentele 1 b, AWA, *Bolloré* ir *Sappi* yra pagrindinės grupės Europoje. Jų bendra apyvarta, kuri yra toje pačioje skalėje, gan aiškiai viršija kitų nagrinėjamų įmonių apyvartą. Iš to aišku, kad AWA ir *Bolloré* baudos padvigubinimas negali būti laikomas neproporcingu jų grupių padėties atžvilgiu.
- 532 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad, priešingai akivaizdžiai AWA ir *Bolloré* prielaidai, jog Komisija, didindama baudas atgrasymo tikslais, rėmėsi pasauline jų grupių apyvarta, koeficientas nebuvo apskaičiuotas pagal matematinę formulę ir nėra proporcingas ieškovės bendrai apyvartai (šiuo klausimu žr. sprendimo *ABB prieš Komisiją* 180 punktą). Jei bendra AWA, *Sappi*, *Bolloré* ir *Torraspapel* apyvarta 1 b lentelėje būtų palyginta pagal dydį, akivaizdu, kad *Bolloré* ir AWA apyvarta penkis–septynis kartus viršytų *Torraspapel* apyvartą, nors Komisijos taikytas koeficientas buvo tik 2, nedarant skirtumo tarp AWA ir *Bolloré*.
- 533 Kalbant apie argumentą, kad padidinimas yra labai neproporcingas su pažeidimu susijusiai apyvartai, reikia pažymėti, kad pradinė bauda pagal pažeidimo sunkumą buvo apskaičiuota remiantis produkto pardavimo apyvarta atitinkamoje rinkoje.

Todėl Komisija iš pat pradžių atsižvelgė į tą veiksnį. Didinant baudą atgrasymo tikslais vėlesniame etape siekiama atsižvelgti į įmonės dydį ir bendrus išteklius.

534 Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad Komisija gali atsižvelgti tiek į bendrą įmonės apyvartą, kuri yra jos dydžio ir ekonominio pajėgumo rodiklis, nors netikslus ir netobulas, tiek į tos apyvartos dalį, gautą iš prekių, dėl kurių buvo padarytas pažeidimas (šio sprendimo 86 punkte minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 121 punktą).

535 Tačiau AWA teigia, kad Komisija, nustatydamą pradinį dydį ir atsižvelgdama į ieškovės svarbą savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje, jau taikė koeficientą 3,5 ir koeficientą 2 atgrasymo tikslais.

536 Kaip nurodyta pirmiau, abiem didinimais atsižvelgiama į skirtingus veiksnius. Pirmasis padidinimas susijęs su įmonės svarba atitinkamo produkto rinkoje, o antrasis – su visa įmonės ar grupės, kuriai įmonė priklauso, veikla, siekiant atsižvelgti į jos bendrus išteklius.

537 Kalbant apie atgrasymo tikslais taikyto padidinimo nepaaiškintą pobūdį, reikia pažymėti, kad Komisija AWA, *Sappi* ir *Bolloré* atveju sprendime nurodė, jog „būtina padidinti atitinkamą pradinį baudos dydį, apskaičiuotą pagal santykinės svarbos atitinkamoje rinkoje kriterijų, siekiant atsižvelgti į įmonių dydį ir bendrus išteklius“. Taigi, priešingai tam, ką teigia AWA, nagrinėjamas didinimas yra tinkamai motyvuotas.

- 538 Tačiau AWA ginčija, kad į įmonės dydį ir bendrus išteklius turėtų būti atsižvelgta atgrasymo tikslais. Ji tvirtina, kad remiantis ekonominiu požiūriu racionalia atgrasymo teorija baudos turėtų būti nustatomos atsižvelgiant į naudą, kurią numatoma gauti iš pažeidimo atitinkamoje produkto rinkoje ir į jo atskleidimo tikimybę. Jos nuomone, atgrasymo klausimas neturi pagrįsto ryšio su grupės pasauline apyvarta.
- 539 Kalbėdamas apie atsižvelgimą į nagrinėjamų įmonių dydį ir bendrus išteklius, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija nepadarė vertinimo klaidos, laikydama siūlomą nuomonę, jog didelės įmonės paprastai turi išteklių, dėl kurių jos gali geriau nei mažos įmonės žinoti konkurencijos teisės reikalavimus ir pasekmes (sprendimo *ABB prieš Komisiją* 169 punktą).
- 540 Be to, kadangi atgrasantis baudos poveikis yra vienas iš veiksnių, į kurį pagal teismų praktiką būtina atsižvelgti nustatant pažeidimo sunkumą, AWA negali kaltinti Komisijos dėl to, kad ši atsižvelgė į atgrasantį baudų poveikį, nustatydamą pradinį baudos dydį pagal pažeidimo sunkumą. Atsižvelgimas į atgrasantį baudų poveikį yra sudedamoji baudų vertinimo pagal pažeidimo sunkumą dalis (sprendimo *ABB prieš Komisiją* 167 punktą). Todėl AWA nepagrįstai tvirtina, kad Komisija privalėjo taikyti papildinimą atgrasymo tikslais tik paskutiniame baudos apskaičiavimo etape.
- 541 Kalbant apie tariamą padidrinimo atgrasymo tikslais nesuderinamumą su Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu, reikėtų pažymėti, kad šie du etapai iš esmės skiriasi ir šių abiejų elementų taikymas vienu metu negali būti laikomas prieštaringu. Baudos padidinimas atgrasymo tikslais atliekamas tame etape, kuriame apskaičiuojama bauda už padarytą pažeidimą. Nustačius tą sumą, vėliau taikant Pranešimą dėl

bendradarbiavimo siekiama atsilyginti įmonėms, nusprendusioms bendradarbiauti su Komisija. Priešingai tam, ką teigia AWA, tai, kad įmonė nusprendžia bendradarbiauti atliekant tyrimą, siekdama, kad jai būtų sumažinta bauda, šiomis aplinkybėmis nesuteikia jokios garantijos, kad ji nebedarys panašių pažeidimų ateityje.

542 Į veiksnius (jei tik jų yra), dėl kurių įmonei skirta bauda galėtų būti sumažinta atsižvelgiant į su ta įmone siejamas lengvinančias aplinkybes, būtina atsižvelgti nagrinėjant lengvinančias aplinkybes ir jie neturi reikšmės tame etape, kai bauda didinama atgrasymo tikslais. Taip yra, pavyzdžiui, tariamai prisitaikėliško *Copigraph* (*Bolloré*) vaidmens pažeidime atveju ir tuo atveju, kai ta pati įmonė nutraukia pažeidimą prieš prasidedant tyrimui.

543 Galiausiai prieš baigiant nagrinėti ieškovių argumentus, susijusius su baudos padidinimu atgrasymo tikslais, šiuo atžvilgiu būtina dar kartą išnagrinėti nevienodą požiūrį, kuris, kai kurių įmonių teigimu, atsiranda dėl to, kad jų atveju buvo atsižvelgta į grupių, kurioms jos priklauso, apyvartą, o kitų kartelio dalyvių atveju Komisija į tokią apyvartą neatsižvelgė. Kadangi Komisija, didindama baudas atgrasymo tikslais, teigia pageidaujanti atsižvelgti į nagrinėjamų įmonių dydį ir bendrus išteklius (sprendimo 411 konstatuojamoji dalis), klausimas, ar įmonė priklauso grupei, gali būti lemiamas.

544 AWA atveju reikėtų priminti, kad grupės patronuojanti bendrovė tiesiogiai ir savarankiškai dalyvavo kartelyje, beje, ji to neginčija, todėl į grupės apyvartą buvo atsižvelgta pagrįstai.

545 Kalbant apie *Bolloré*, pažymėtina, kad Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 66–81 punktuose pripažino, jog būtina atmesti kaltinimą, pagrįstą jos tiesioginiu

dalyvavimu, nes PK nesuteikė *Bolloré* galimybės susipažinti su tuo kaltinimu ir tinkamai apsiginti. Tačiau baigdamas nagrinėti *Bolloré* poziciją (žr. šio sprendimo 129–150 punktus) Pirmosios instancijos teismas pripažino, jog Komisija buvo teisi nustatydamą, kad ši įmonė yra atsakinga už savo dukterinės bendrovės *Copigraph* dalyvavimą kartelyje.

546 Iš to matyti, kad abi bendrovės galėjo būti laikomos solidariai atsakingomis už joms inkriminuojamą elgesį, vienos bendrovės veiksmus priskyrus kitai bendrovei (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 87 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 54, 524 ir 525 punktus). Iš sprendimo 18 konstatuojamojoje dalyje pateiktos 1 b lentelės aišku, kad su savaiminio kopijavimo popieriumi susijusi apyvarta, į kurią buvo atsižvelgta *Bolloré* atveju, yra *Copigraph* apyvarta, nes tik ši bendrovė turėjo tokią apyvartą. Todėl Komisija teisingai nustatė pradinį baudos dydį *Bolloré*, atsižvelgdama į *Copigraph* apyvartą. Kadangi *Copigraph* ir *Bolloré* sudaro vieną ir tą pačią įmonę EB 81 straipsnio prasme, Komisija pagrįstai atsižvelgė į bendrus grupės išteklius, kad užtikrintų pakankamai atgrasantį baudos poveikį.

547 Pabaigoje reikia pažymėti, jog Komisija pagrįstai padidino pradinį baudos dydį AWA ir *Bolloré* atveju, kad užtikrintų pakankamai atgrasantį baudos poveikį.

548 Be to, Komisija buvo teisi, pritaikydama *Bolloré* pasaulinei apyvartai maksimalų 10 % dydį, nustatytą Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje. Ta maksimali suma turi būti apskaičiuojama remiantis bendra visų bendrovių, sudarančių ūkio subjektą, veikiantį kaip „įmonė“ EB 81 straipsnio prasme, apyvarta (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 87 punkte minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 528 punktą).

549 Todėl reikia atmesti visus ieškinio pagrindus, kuriais tvirtinama, kad nepakanka įrodymų, pažeistas EB 253 straipsnis, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principai, taip pat kad baudos nenustatytos individualiai, kad padarytos klaidingos faktinės išvados, kad vertinant pažeidimo sunkumą padaryta vertinimo ir teisės klaidų.

E — *Dėl ieškinio pagrindų, susijusių su pažeidimo trukme*

550 Reikėtų priminti, kad pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį pažeidimo trukmė yra vienas iš kriterijų, į kuriuos turi būti atsižvelgta nustatant, kokio dydžio baudą skirti konkurencijos normas pažeidusioms įmonėms.

551 Kalbant apie pažeidimo sunkumą, remiantis gairėmis, reikia skirti trumpalaikius pažeidimus (paprastai trunkančius trumpiau nei vienerius metus), už kurių sunkumą skirta pradinė bauda nedidinama, vidutinės trukmės pažeidimus (paprastai nuo trunkančius nuo vienerių iki penkerių metų), už kuriuos ši bauda gali būti padidinta iki 50 %, ir ilgos trukmės pažeidimus (paprastai trunkančius ilgiau nei penkerius metus), už kuriuos ta bauda gali būti padidinta iki 10 proc. už kiekvienus metus (1 punkto B dalies pirmosios pastraipos pirma–trečia įtraukos).

552 Sprendimo 414–416 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodo, kad:

„414) <...> pažeidimas buvo vidutinės trukmės (truko nuo vienerių iki penkerių metų) kiekvienos jame dalyvavusios įmonės atveju.

415) AWA, *Copigraph (Bolloré)*, *Koehler*, *Sappi*, MHTP (*Stora*), *Torraspapel* ir *Zanders* pažeidimas truko trejus metus ir devynis mėnesius. Todėl už pažeidimo sunkumą nustatyti pradiniai baudų dydžiai kiekvienai iš minėtų įmonių iš viso didinami 35 %.

416) *Mougeot*, *Carrs*, *Divipa* ir *Zicuñaga* atveju pažeidimas truko nuo vienerių metų ir keturių mėnesių iki trejų metų ir penkių mėnesių. Todėl už pažeidimo sunkumą nustatyti pradiniai baudų dydžiai didinami 30 % *Mougeot*, 25 % *Carrs*, 25 % *Divipa* ir 10 % *Zicuñaga*.“

553 Kai kurios ieškovės ginčijo Komisijos išvadas, susijusias su jų padarytų pažeidimų trukme. Šiuo atžvilgiu reikia remtis šio sprendimo 256–371 punktais, iš kurių aišku, kad dėl pažeidimo trukmės Komisijos taikyti padidininimai yra pagrįsti.

554 Be to, dėl padidininimo, susijusio su pažeidimo trukme, AWA tvirtina, kad Komisija taikė didesnę baudą už pažeidimo trukmę ne pradiniam baudos dydžiui, kaip nurodyta sprendimo 415 konstatuojamojoje dalyje, o du kartus didesniai už tą sumą dydžiui.

555 Tiesa yra tai, kad Sprendimo 415 konstatuojamojoje dalyje kalbama apie „pradinius baudų dydžius, nustatytus pagal pažeidimo sunkumą“, o skliausteliuose pateikiama nuoroda į Sprendimo 409 konstatuojamąją dalį, kurioje nurodyti pradiniai baudų dydžiai, nustatyti pagal pažeidimo sunkumą dar prieš padidininimą atgrasymo tikslais.

556 Komisija pripažįsta, kad tai yra spausdinimo klaida ir kad ten turėjo būti pateikta nuoroda į sprendimo 412 konstatuojamąją dalį, kur kalbama apie baudos sumą, į kurią įtrauktas padidininimas atgrasymo tikslais.

557 Bet kuriuo atveju galutinis rezultatas nesikeičia. Tiesa tai, kad pagal sprendimo logiką būtų pageidautina nurodyti pradinį baudos dydį, jau padidintą atgrasymo tikslais. Tačiau rezultatas nepasikeistų, jei būtų apskaičiuota atvirkštine tvarka, t. y. padidinant pradinį 70 mln. eurų baudos dydį 35 % pagal pažeidimo sunkumą ir tuomet padvigubinant tą sumą atgrasymo tikslais. Pagrindinė AWA bauda vis tiek būtų tokia pati, kokia nurodyta sprendimo 417 konstatuojamojoje dalyje.

558 Todėl reikia atmesti su pažeidimo trukme susijusius ieškinių pagrindus.

F — Dėl ieškinio pagrindo, pagrįsto proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu bei faktinių aplinkybių vertinimo klaida

559 Komisija 50 % padidino pagrindinę AWA baudą dėl sunkinančios aplinkybės – jos „vadovaujančio“ vaidmens pažeidime (sprendimo 424 konstatuojamoji dalis).

560 Visų pirma reikėtų pažymėti, kad atsižvelgimas į „vadovaujantį“ vaidmenį atitinka teismų praktiką ir gaires.

561 Kaip yra aišku iš teismų praktikos, kadangi pažeidimą padarė keletas įmonių, nustatant baudų dydžius reikia įvertinti kiekvienos iš jų dalyvavimo sunkumą (šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* 623 punktas) ir dėl to ypač reikia nustatyti atitinkamą jų vaidmenį dalyvavimo pažeidime laikotarpiu (žr. šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni, C-49/92 P*, Rink. p. I-4125, 150 punktą ir 1991 m. gruodžio 17 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Enichem Anic prieš Komisiją*, T-6/89,

Rink. p. II-1623, 264 punktą). Iš to matyti, kad apskaičiuojant baudą turi būti atsižvelgiama į vienos ar kelių įmonių „vadovaujanti“ vaidmenį kartelyje, jei tokį vaidmenį atlikusios įmonės dėl to turi prisiimti išskirtinę atsakomybę, palyginti su kitomis įmonėmis (šio sprendimo 121 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *IAZ ir kt. prieš Komisiją* 57 ir 58 punktai; 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Finnboard prieš Komisiją*, C-298/98 P, Rink. p. I-10157, 45 punktas; šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Mayr-Melnhof prieš Komisiją* 291 punktas). Gairių 2 punkte „Sunkinančios aplinkybės“ pateikiamas nebaigtinis aplinkybių, kurioms esant gali būti padidintas pagrindinis baudos dydis, sąrašas, kur minimas būtent „pažeidimo organizatoriaus arba kurstytojo vaidmuo“ (sprendimo *ADM prieš Komisiją* 238–240 punktai).

- 562 Tačiau AWA tvirtina, jog yra mažai įrodymų arba jų iš viso nėra, kad ji buvo pažeidimo organizatorė ir kad bet kuriuo atveju baudos padidinimas 50 % yra neproporcingas ir prieštarauja vienodo požiūrio principui kitų įmonių, pripažintų pažeidimo organizatoriėmis, atžvilgiu.

1. Faktinių aplinkybių vertinimo klaida

- 563 Remiantis sprendimo 418 ir 419 konstatuojamosiomis dalimis, įrodymų visuma patvirtina, kad AWA atliko pažeidimo organizatorės vaidmenį, įskaitant visų pirma tam tikrų susitikimų organizavimą ir vadovavimą jiems, taip pat jos, kaip kartelio restruktūrizavimo „kurstytojos“, kainų didinimų iniciatorės ir kartelio įgyvendinimo priežiūrą atliekančios įmonės vaidmenį.
- 564 AWA papunkčiui atsako į kiekvieną iš šių kaltinimų. Tai, kad buvo atsakinga už fizinį tam tikrų susitikimų organizavimą, nereiškia, kad ji vadovavo karteliui, visų pirma todėl, kad kitos įmonės rezervuodavo vietas bendriems ar vietos kartelio susitikimams. Darydama prielaidą ir nesant konkretesnių įrodymų, kad jos tariamas

„kursytojos“ vaidmuo turi būti vertinamas pagal B. pareigas, kurias šis asmuo tuo metu užėmė ESKPGA, AWA tvirtina, kad tos pareigos negali būti jos vadovavimo karteliui įrodymas. Kainų didinimų, kuriuos ji tariamai inicijavo, nepatvirtina jokie įrodymai ir jie pagrįsti *Mougeot* pareiškimais, kurie nepatikimi. AWA nebuvo vienintelė, kuri paskelbė apie kainų didinimus, o tą aplinkybę, kad ji tai padarė pirma, paaiškina jos, kaip rinkos lyderės, padėtis, kuri nėra kritikuotina ir dėl kurios ji netampa pažeidimui vadovaujančia įmone. AWA neigia dariusi spaudimą kuriam nors gamintojui ir teigia, kad nėra įrodymų, jog ji faktiškai pasinaudojo savo, kaip rinkos lyderės, padėtimi arba bent jau kad grasino tai padaryti, jog užtikrintų susitarimų laikymąsi. Net jei *Mougeot* pareiškimai būtų pripažinti teisingais, jie įrodytų nebent tai, kad AWA kartais naudojo griežtą toną kitų gamintojų atžvilgiu.

565 Reikia pripažinti, kad AWA ginčija ne tiek konkrečius įrodymus, kiek tai, kaip Komisija juos aiškina. Taigi AWA neginčija buvusi atsakinga už fizinį kai kurių susitikimų organizavimą, ar kad B. vadovavo ESKPGA jos restruktūrizavimo metu, ar net to, kad ji paskelbė apie kainų didinimus ir tai padarė pirmoji, ar galiausiai to, kad paprašė leidimo patikrinti informaciją apie *Sarrió* pardavimo apimtis tos įmonės patalpose ir gavo tokį leidimą.

566 Iš 423 konstatuojamosios dalies aišku, kad būtent remdamasi tų įrodymų visuma Komisija padarė išvadą, jog AWA atliko „vadovaujantį“ vaidmenį pažeidime:

„Nuoseklių įrodymų visuma rodo, kad AWA, kuri ekonominiu požiūriu pirmavo savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje, galėjo daryti spaudimą savo konkurentams dėl to, kad ji išigydavo arba platindavo didelį kiekį kai kurių nedidelių gamintojų produkcijos, taip pat atliko pagrindinį vaidmenį prižiūrint susitarimus ir užtikrinant jų vykdymą.“

567 Dėl to Komisija PK nurodė:

„Neabejotina, kad AWA, kuri yra pirmaujanti savaiminio kopijavimo popieriaus gamintoja Europoje, buvo pagrindinė kartelio organizatorė visoje EEE, išskyrus Ispaniją. Su susitikimais susiję faktiniai įrodymai <...> patvirtina, kad daugelį kartelio susitikimų sušaukdavo ir rengdavo AWA atstovai <...> Taip pat yra įrodymų, kad AWA buvo kainų didinimų, dėl kurių susitarta bent dviejuose bendruose kartelio susitikimuose ir keliuose nacionaliniuose susitikimuose, iniciatorė ir kad ji reikalavo iš kitų dalyvių taikyti tokius pačius didinimus. AWA, kaip kartelio organizatorės, poziciją tik dar labiau patvirtina dokumentai, iš kurių matyti, kad ji pirmoji paskelbė apie kainų didinimus rinkoje ir kad kiti konkurentai vadovavosi tais skelbimais. 1995 m. vasario 2 d. bendro kartelio susitikimo protokole aiškiai nurodyta, kad AWA pirma paskelbs apie kainų didinimus, dėl kurių susitarta susitikime.“

568 Reikia pripažinti, kad, pirma, net jei, kaip teigia AWA, kitos įmonės konkrečiais atvejais galėjo rezervuoti vietas susitikimams, sušaukti kai kuriuos jų ar paskelbti apie kainų didinimus, nėra jokios kitos įmonės, kurios atžvilgiu būtų tiek daug įrodymų, iš kurių galima spręsti apie jos, kaip organizatorės, vaidmenį. Šiuo atžvilgiu, pavyzdžiui, nors *Koehler* taip pat pirmininkavo ESKPGA nuo 1995 m. sausio mėn., *F. (Koehler)* vaidmens negalima lyginti su B. (AWA), pakeitusio kartelio veikimo būdą, vaidmeniu.

569 Antra, akivaizdu, kad kartelio dalyviai nepateikė jokių įrodymų, kurie priverstų suabejoti AWA, kaip pažeidimo organizatorės, vaidmeniu. Atvirkščiai, sprendimo 95, 97, 104, 108, 120, 141, 143, 193, 194, 210, 234 ir 246 konstatuojamosiose dalyse pateikti *Mougeot* pareiškimai ir visų pirma šio sprendimo 439 punkte nurodyti pareiškimai patvirtina AWA, kaip pažeidimo organizatorės, vaidmenį.

570 Tačiau AWA ginčija *Mougeot* pareiškimų įrodomąją galią ir tvirtina, kad *Mougeot* juos padarė todėl, kad buvo suinteresuota atrodyti kaip AWA spaudimo auka ir siekė, kad už tokią informaciją Komisija jai sušvelnintų sankciją.

571 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad net jei tarp AWA ir *Mougeot* yra tam tikrų prieštaravimų, *Mougeot* pareiškimai daugeliu aspektų iš esmės sutampa su AWA pareiškimais, visų pirma susijusiais su kartelio struktūra ir istorija, kuriuos AWA padarė taip pat siekdama, kad jai būtų pritaikytos Pranešimo dėl bendradarbiavimo nuostatos (žr. šio sprendimo 163–168 ir 261 punktus). Todėl negalima abejoti *Mougeot* pareiškimų patikimumu vien AWA, kaip pažeidimo organizatorės, vaidmens atžvilgiu visų pirma todėl, kad tą vaidmenį patvirtina nuoseklių ir neprieštaringų įrodymų visuma.

572 Be to, reikia pripažinti, kad, be *Mougeot* pareiškimų, tarp visų įrodymų yra dokumentai, kuriuos Komisija rado *Sappi* patalpose (sprendimo 103 konstatuojamoji dalis) ir *Sappi* pareiškimai bei pranešimai (žr. 181 konstatuojamąją dalį ir 228 bei 233 konstatuojamosiose dalyse esančias nuorodas į Komisijos bylos 7 puslapį, kuriame pateikti *Sappi* pareiškimai). Todėl negalima teigti, kad Komisijos tvirtinimas pagrįstas tik *Mougeot* pareiškimais.

573 Galiausiai, kalbant apie AWA spaudimą kitoms įmonėms, Komisija savo atsiliepime į ieškinį nurodo, kad nekaltino AWA dėl to, kad ji vertė kitas įmones dalyvauti kartelyje, nors kai kurios įmonės, pavyzdžiui, *Carrs* ir *Torraspapel*, savo atsakymuose į PK tvirtino veikusias dėl AWA spaudimo.

574 Tiesa, kad sprendimo 425 konstatuojamojoje dalyje nagrinédama lengvinančias aplinkybes dėl išimtinai pasyvaus vaidmens, Komisija nurodo, jog „*Carrs, Copigraph* ir *Torraspapel* tvirtina, kad jų vaidmuo pažeidime buvo išimtinai pasyvus ir kad jos buvo priverstos dalyvauti kartelyje dėl kartelio organizatorės AWA spaudimo“; be to, „*Koehler* taip pat teigia, jog AWA grasinimai buvo veiksnys, pastūmėjęs ją dalyvauti slaptame susitarime“. Tačiau tokius argumentus šalys pateikė atsakydamos į PK, kad joms būtų pritaikytos lengvinančios aplinkybės, ir Komisija atmetė tuos argumentus sprendimo 426 ir 427 konstatuojamosiose dalyse.

575 Taip pat reikia pripažinti, kad sprendimo 418–423 konstatuojamosiose dalyse Komisijos pateikti įrodymai, siekiant įrodyti AWA „vadovaujanti“ vaidmenį, nerodo, jog AWA kaip nors skatino įmones ar joms grasino, kad šios dalyvautų kartelyje. Todėl AWA negali tvirtinti, kad ji buvo neteisingai apkaltinta dėl tokių grasinimų ar kad neturėjo galimybės susipažinti su įmonių pareiškimais, kuriuose jos nurodo tokius grasinimus. Iš sprendimo 420–422 konstatuojamųjų dalių ir iš AWA procesinių dokumentų daroma išvada, kad AWA suprato kaltinimą, jog ji visais atžvilgiais buvo pažeidimo organizatorė, ir pasinaudojo teise į gynybą, ginčydama tą kaltinimą. Todėl šiuo atžvilgiu ji negali remtis savo teisės į gynybą pažeidimu.

576 Iš viso to, kas nurodyta pirmiau, Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad Komisija nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos, kai remdamasi nuoseklių ir neprieštaringų įrodymų visuma, nustatė, jog AWA atliko „vadovaujanti“ vaidmenį pažeidime.

577 Dabar reikia nustatyti, ar tas vaidmuo pateisino AWA baudos padidinimą 50 %.

2. Proporcingumo principo pažeidimas

- 578 AWA ginčija, kad net jeigu ji buvo pažeidimo organizatorė, tai nepateisino jai skirtos baudos padidinimo 50 %. Siekdama įrodyti neproporcingą to padidinimo pobūdį, ji remiasi ankstesniais Komisijos sprendimais ir lygina savo padėtį su kitų įmonių, kurių baudos taip pat buvo padidintos, padėtimi.
- 579 Tačiau argumentas, kad 50 % didesnė bauda viršija padidinimus, kuriuos Komisija paprastai taikė kituose savo sprendimuose, negali įrodyti proporcingumo principo pažeidimo (šiuo klausimu žr. sprendimo *ADM prieš Komisiją* 248 punktą).
- 580 Šiuo atžvilgiu pakanka priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką nustatydamas atskiros baudos dydį Komisija naudojasi tam tikra diskrecija ir tai darydama neprivalo taikyti tikslios matematinės formulės (1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Martinelli prieš Komisiją*, T-150/89, Rink. p. II-1165, 59 punktas ir šio sprendimo 67 punkte minėto sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją* 268 punktas, patvirtintas išnagrinėjus apeliacinį skundą 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, C-283/98 P, Rink. p. I-9855, 47 punktas).
- 581 Siekiant išsamumo ir atsakant į argumentą, kad 50 % norma, vertinant procentais, yra didžiausias dėl „vadovaujancio“ vaidmens kada nors taikytas padidinimas ir apskritai antras didžiausias dėl tokios priežasties taikytas padidinimas, reikia pažymėti, kad ji negali būti laikoma išimtaine.
- 582 2001 m. liepos 18 d. Sprendime 2002/271/EB, susijusiame su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.490 – Grafito

elektrodai) (OL L 100, 2002, p. 1) Komisija dėl sunkinančių aplinkybių *SGL Carbon AG* 85 % padidino baudą. Tačiau tiesa tai, kad „vadovaujantis“ vaidmuo nebuvo vienintelė sunkinanti aplinkybė, nes *SGL Carbon* taip pat buvo apkaltinta Komisijos tyrimo žlugdymu ir atsisakymu nutraukti pažeidimus. *UCAR International Inc.* atveju bauda buvo padidinta 60 % dėl to, kad ta įmonė vadovavo pažeidimui, buvo jo kurstytoja ir tęsė pažeidimą atlikus tyrimą. 1998 m. spalio 14 d. Komisijos sprendime 1999/210/EB, susijusiame su EB 85 straipsnio taikymo procedūra (byla IV/F-3/33.708 – *British Sugar plc*, byla IV/F-3/33.709 – *Tate & Lyle plc*, byla IV/F-3/33.710 – *Napier Brown & Company Ltd*, byla IV/F-3/33.711 – *James Budgett Sugars Ltd*) (OL L 76, p. 1), bauda buvo padidinta 75 %. *British Sugar plc* nubausta už kurstytojos vaidmenį ir už tai, kad ji buvo „varomoji pažeidimo jėga“, taip pat dėl to, kad pažeidė išipareigojimus laikytis Bendrijos konkurencijos teisės ir padarė du konkurencijos taisyklių pažeidimus toje pačioje rinkoje.

583 Be to, bauda buvo didinama 50 % ir kitoms įmonėms už jų „vadovaujantį“ vaidmenį, pavyzdžiui, toks padidėjimas pritaikytas *Hoffman-La Roche AG* 2000 m. lapkričio 21 d. Komisijos sprendimu 2003/2/EB, susijusiu su EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/37.512 – Vitaminai) (OL L 6, p. 1), bei *Archer Daniels Midland* ir *Ajinomoto* 2000 m. birželio 7 d. Komisijos sprendimu 2001/418/EB, susijusiu su EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/36.545/F3 – Amino rūgštys) (OL L 152, p. 24).

584 Tačiau AWA teigia, kad, remiantis ankstesniais Komisijos sprendimais, tai 50 % normai taikyti būtinas kurstymo arba prievartos elementas.

585 Kalbant apie kurstymo elementą, reikia pažymėti, kad sprendime 2001/418 ADM skirta bauda buvo padidinta 50 %, nors kurstytojos vaidmuo buvo aiškiai priskirtas

Ajinomoto. Todėl tas pavyzdys paneigia AWA teiginį, kad norint taikyti 50 % padidinimą būtinas kurstyimo elementas.

586 Tačiau net pripažinus AWA teiginį, kad 50 % padidinimo normai taikyti būtinas kurstyimo elementas, trikėtų pažymėti, jog toks elementas šioje byloje yra. AWA sušaukė ir surengė kelis kartelio susitikimus, „sukurstė dėl kartelio restruktūrizacijos“ (sprendimo 418 konstatuojamoji dalis), inicijavo kelis kainų didinimus ir dažnai pirmoji apie tai paskelbdavo rinkoje. Todėl baudos padidinimas 50 % negali būti laikomas neproporcingu (žr. šio sprendimo 568–576 punktus).

587 Siekiant išsamumo ir kalbant apie prievartos elementą, reikia pažymėti, kad gairėse kaip sunkinančios aplinkybės taip pat minimos atsakomosios priemonės, taikytos kitoms įmonėms, siekiant priversti laikytis sprendimų arba daryti neteisėtus veiksmus. Todėl tos priemonės savaime yra sunkinanti aplinkybė, kuri skiriasi nuo pažeidimo organizatoriaus arba kurstytojo.

588 Be to, šioje byloje, remiantis sprendimo 104 konstatuojamąja dalimi, *Mougeot* pareiškimuose minėti grasinimai, nes B. gan aiškiai nurodė netoleruosiąs jokie šio kainos didinimo nesilaikymo ir „asmeniškai prižiūrėsiąs“ kiekvieną, kuris „nežais to paties žaidimo“.

589 Be to, negalima atmesti aplinkybės, kad AWA neginčijama lyderystė ekonominiu požiūriu savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje suteikė jai tam tikrą prievartos įgaliojimų. Šio sprendimo 439 punkte nurodyti *Mougeot* pareiškimai tai patvirtina.

590 Todėl AWA baudos padidinimas 50 % dėl jos „vadovaujančio“ vaidmens nepažeidžia proporcingumo principo.

3. Vienodo požiūrio principo pažeidimas

591 AWA teigimu, baudos padidinimas 50 % dėl jos „vadovaujančio“ vaidmens taip pat pažeidžia vienodo požiūrio principą, nes kelių įmonių vaidmuo kartelyje buvo identiškasis. *Koehler* surengė kelis susitikimus. *Torraspapel*, *Mougeot* ir MHTP atliko pagrindinį vaidmenį nacionaliniuose susitarimuose, prisiimdamos atsakomybę už praktinį susitikimų organizavimą. Sprendime *Torraspapel* apibūdinama kaip kartelio organizatorė Ispanijos rinkoje. Todėl toms įmonėms skirtų baudų nepadidinimas yra nepateisinama diskriminacija.

592 Reikia pažymėti, kad nė dėl vienos iš tų įmonių nėra vienodai reikšmingų, nuoseklių ir neprieštaringų įrodymų, kokie yra įrodymai, patvirtinantys AWA „vadovaujantį“ vaidmenį nagrinėjamame pažeidime. Ta aplinkybė, kad kurios nors iš tų įmonių kartelyje atliekama tam tikra funkcija buvo ypatinga, nepadaro jos „vadovaujančios“. Tokią AWA funkciją liudija tam tikri veiksniai, kuriuos patvirtina daugelio įmonių pareiškimai (žr. šio sprendimo 568–576 punktus).

593 Todėl Komisija buvo teisi, 50 % padidindama AWA baudą dėl sunkinančių aplinkybių.

G — *Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principų pažeidimu, baudų nenustatytymu individualiai, baudų nustatymo gairių pernelyg siauru aiškinimu ir akivaizdžiomis vertinimo klaidomis, nes nebuvo neatsižvelgta į tam tikras lengvinančias aplinkybes*

1. Išimtinai pasyvus arba „prisitaikėliškas“ vaidmuo kartelyje

594 Kai kurios ieškovės (*Bolloré, Zanders, Mougeot, Divipa ir Zicuñaga*) teigia atlikusios tik pasyvų, „prisitaikėlišką“ arba nereikšmingą vaidmenį kartelyje. Todėl Komisija, atsižvelgusi į lengvinančias aplinkybes, turėjo sumažinti joms baudas.

595 Komisija atmeta jų argumentus, remdamasi tuo, kad visos kartelio dalyvės buvo aktyvios jo dalyvės.

596 Reikia priminti, kad kai pažeidimą padaro keletas įmonių, būtina išnagrinėti kiekvienos iš jų dalyvavimo pažeidime sunkumą (šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Suiker Unie ir kt. Prieš Komisiją* 623 punktas ir šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 150 punktas), siekiant nustatyti, ar jų atžvilgiu yra sunkinančių arba lengvinančių aplinkybių.

597 Gairių 2 ir 3 punktai numato pagrindinės baudos pakeitimą atsižvelgiant į sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes. Visų pirma pagal gairių 3 punkto pirmąją įtrauką „išimtinai pasyvus arba „prisitaikėliškas“ prielaidas“ elgesys darant pažeidimą“, jei toks elgesys yra įrodytas, bus vertinamas kaip lengvinanti aplinkybė.

Pasyvus vaidmuo reiškia, kad įmonė pasirenka „pasyvią poziciją“, t. y. aktyviai nedalyvauja rengiant vieną ar daugiau antikonkurencinių susitarimų (2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 165–167 punktai).

598 Be to, ieškovės negali teigti, kad dėl tos aplinkybės, jog nebuvo kartelio organizatorės, jų baudų dydžiai turėjo būti sumažinti. Tvirtindamos, kad neatliko jokio aktyvaus vaidmens, jos paprasčiausiai nurodo, kad jų atžvilgiu nėra jokių sunkinančių aplinkybių (šiuo atžvilgiu žr. šio sprendimo 93 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Lögstör Rör prieš Komisiją* 322 punktą ir 2002 m. kovo 20 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją*, T-21/99, Rink. p. II-1681, 230 punktą).

599 *Bolloré* teigimu, Komisija iš *Copigraph* reguliaraus dalyvavimo kartelio susitikimuose ir kainų didinimo iniciatyvų padarė išvadą, kad jos vaidmuo nebuvo išimtinai pasyvus. Tačiau, *Bolloré* nuomone, reguliarus dalyvavimas susitikimuose ir kainų didinimo priemonės nekliudo atitinkamai įmonei atlikti tik „prisitaikėlišką“ vaidmenį kartelyje. Komisija privalo konkrečiai patikrinti atitinkamos įmonės dalyvavimo laipsnį kartelyje kiekybiniu ir kokybiniu požiūriu. Susitikimuose *Bolloré* buvo mažiausiai uoli ESKPGA narė.

600 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad *Copigraph* dalyvavimo laipsnio, kaip *Bolloré* pripažino savo ieškinyje, , būtent 15 iš 21 ESKPGA susirinkimo, 8 iš 11 susitikimų, surengtų 1993 m. rugsėjo 14 d.–1995 m. rugsėjo mėn. ir 3 iš 4 bendrų susitikimų, neminint jos dalyvavimo nacionaliniuose susitikimuose dėl Prancūzijos rinkos, ir 4 iš 6 susitikimų, susijusių su Ispanijos rinka, negalima laikyti nereikšmingu. Bet kuriuo atveju ji neįrodo, kad ji dalyvavo kartelio susitikimuose daug rečiau nei kiti jo narių, kaip to reikalaujama šio sprendimo 501 punkte minėtame sprendime *BPB de Eendracht prieš Komisiją* (343 punktas). Todėl jos dalyvavimas tuose susitikimuose ir kainų didinimo iniciatyvose, kartu ir dalyvavimo kartelyje pripažinimas nerodo jos išimtinai pasyvaus ar „prisitaikėliško“ vaidmens.

601 Tačiau *Bolloré* tvirtina, kad jei įmonė teigia atlikusi pasyvų vaidmenį, Komisija turėtų jos atžvilgiu pripažinti lengvinančias aplinkybes ir sumažinti jai skirtos baudos dydį, išskyrus, jei Komisija įrodo, kad įmonės vaidmuo iš tiesų buvo aktyvus. Tas argumentas negali būti pripažintas pagrįstu.

602 Gairėse nenurodyta, kad Komisija visada privalo atskirai atsižvelgti į kiekvieną jų 3 punkte nurodytą lengvinančią aplinkybę. Nors aplinkybės, išvardytos gairių 3 punkte, neabejotinai yra tarp tų, į kurias Komisija turi atsižvelgti konkrečioje byloje, pagal šią nuostatą ji neprivalo būtinai sumažinti baudą dėl kiekvienos įmonės nurodytos lengvinančios aplinkybės. Tinkamą baudos sumažinimo dėl lengvinančių aplinkybių dydį reikia nustatyti bendrai įvertinus visas reikšmingas aplinkybes. Gairėse nesant imperatyvios nuostatos dėl lengvinančių aplinkybių, į kurias galima atsižvelgti, darytina išvada, kad vertindama aplinkybių visumą Komisija turi tam tikrą diskreciją nustatyti baudos sumažinimo dydį dėl lengvinančių aplinkybių.

603 Bet kuriuo atveju gairėse kaip lengvinančių aplinkybių pavyzdys nurodytas „išimtinai“ pasyvus arba „prisitaikėliškas prie lyderio“ elgesys darant pažeidimą. Dalyvavimas daugelyje slaptų susitikimų jau yra pakankamai aktyvus elgesys ir jo negalima vertinti kaip „išimtinai“ pasyvaus ar „prisitaikėliško“.

604 *Mougeot* tvirtina, kad jai skirta bauda yra neproporcinga, atsižvelgiant į jos atsakomybės laipsnį kartelyje. Tačiau tie argumentai neįrodo, kad jos vaidmuo kartelyje buvo išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“ ir ji netgi to neteigia. Taip pat ta aplinkybė, kad ji nebuvo organizatorė ir šio sprendimo 598 punkte nurodyta priežastis negali lemti baudos sumažinimo.

605 *Divipa* teigia, kad Komisija neatsižvelgė į jos išimtinai pasyvų ir pavaldų vaidmenį kartelyje. Ji tvirtina nedalyvavusi jokiuose savaiminio kopijavimo popieriaus gamintojų susitikimuose ar tų gamintojų priimtuose sprendimuose ir kaip paprasta platintoja su tais gamintojais palaikė išimtinai vertikalaus pobūdžio santykius. Tačiau Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad reikia atmesti *Divipa* ieškinio pagrindą, kuriuo ji ginčijo savo dalyvavimą pažeidime (žr. šio sprendimo 155–221 punktus). Kadangi jos dalyvavimas slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos yra įrodytas, jos vaidmuo negali būti vertinamas kaip išimtinai pasyvus. Klausimas, ar ji dalyvavo tuose susitikimuose kaip platintoja, negali pakeisti šios išvados.

606 *Zicuñaga* nurodo savo išimtinai pasyvų ar „prisitaikėlišką“ vaidmenį kartelyje kaip vieną iš lengvinančių aplinkybių, į kurią Komisija turėjo atsižvelgti apskaičiuodama baudą. Siekdama pagrįsti tą teiginį, ji remiasi vien Komisijos sprendimais, kuriuose organizatorės vertintos kitaip nei įprastos narės.

607 Tačiau kadangi Komisija įrodė *Zicuñaga* dalyvavimą slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos (žr. šio sprendimo 155–243 punktus), ši įmonė nepagrįstai siekia jai skirtos baudos sumažinimo, nurodydama vien tai, kad jos vaidmuo kartelyje buvo išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“ ir nepateikdama jokių įrodymų, kurie galėtų tai patvirtinti.

608 *Zanders* neginčija, kad ji buvo kartelio dalyvė 1992 m. sausio mėn.–1995 m. rugsėjo mėn. ir dėl to jai iš tiesų buvo sumažinta bauda pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo, tačiau neigia, kad atliko aktyvų ar net pagrindinį vaidmenį, kuriuo Komisija ją kaltina. Ji ginčija dalyvavimą tam tikruose susitikimuose ir priduria, kad Komisijos turimi tiesioginiai įrodymai patvirtina, jog ji nepaisė svarbių kartelio aspektų ar bent jau paisė mažiau nei kitos įmonės ir apsiribojo tik „prisitaikėlišku“ vaidmeniu. *Zanders* visų pirma neigia dalyvavusi neoficialiuose ESKPGA susirinkimuose po tos organizacijos restruktūrizacijos 1993 m. rudenį.

609 Ta aplinkybė, kad *Zanders* dalyvavimas kai kuriuose susitikimuose negali būti įrodytas ir kad ji aktyviau dalyvavo slaptuose susitikimuose nacionaliniu nei Europos lygmeniu, neįrodo, kad jos vaidmuo kartelyje buvo išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“. *Zanders* pati tvirtina iš esmės neneigianti, kad su ja vyko derinimas po tam tikrų susitikimų, kuriuose ji nedalyvavo. Be to, nepaisant jos sprendimo nebedalyvauti neoficialiuose ESKPGA susirinkimuose po ESKPGA restruktūrizacijos, per posėdį *Zanders* pripažino nepranešusi kitoms dalyvėms, kad atsiriboja nuo kartelio ar kad jame nebedalyvaus. Todėl kiti dalyviai ją ir toliau vertino kaip visateisę kartelio dalyvę, kurią reikia informuoti apie slaptų susitikimų rezultatus. Galiausiai iš posėdyje padarytų *Zanders* pareiškimų akivaizdu, kad ji taikė susitikimuose, kuriuose pati nedalyvavo, priimtus sprendimus, išskyrus kelis atvejus. Todėl tos aplinkybės verčia suabejoti argumentu, kad *Zanders* elgesys buvo išimtinai pasyvus.

610 Atrodo, *Zanders* visų pirma siekia įrodyti, kad ji neatliko „pagrindinio vaidmens“. Tačiau, remiantis šio sprendimo 598 punkte nurodyta teismų praktika, šiuo tvirtinimu ji nurodo vien tai, kad nėra sunkinančių aplinkybių.

611 Kalbant apie tariamą *Zanders* diskriminavimą kitų įmonių, kurios, jos nuomone, buvo daug aktyvesnės kartelyje, atžvilgiu, išimtinai pasyvaus ar „prisitaikėliško“ vaidmens kartelyje vertinimas turi būti atliktas dėl kiekvienos įmonės atskirai. Ta aplinkybė, kad kitos įmonės galėjo būti aktyvesnės, dar nereiškia, kad *Zanders* vaidmuo buvo išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“. Kaip į lengvinančią aplinkybę galėjo būti atsižvelgta tik į jos visišką pasyvumą, tačiau tai nebuvo įrodyta.

612 Galiausiai Komisija yra teisi tvirtindama, kad visos kartelyje dalyvaujančios įmonės buvo jo aktyvios narės, nes dalyvavo susitikimuose, kuriuose keitėsi informacija ir susitarė dėl didesnių kainų, kurios vėliau buvo paskelbtos jų klientams. Nors tiesa,

kad jos nebūtinai visos buvo vienodai aktyvios kiekvieno pažeidimo aspekto atžvilgiu ir visoje rinkoje, iš tiesų nė vienos iš jų vaidmuo nebuvo išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“. Todėl Komisija teisingai taikė gaires, kuriose organizatoriaus vaidmuo ir išimtinai pasyvus ar „prisitaikėliškas“ vaidmuo smulkiau neskirstomi.

2. Įmonės pažeidėjos dydis ir įtaka rinkoje

- 613 *Divipa* teigia neturėjusi būti priskirta tai pačiai kategorijai kaip *Carrs* ir *Zicuñaga*, nes ji yra nedidelė šeimos verslo įmonė, vykdanči perdirbimo ir platinimo veiklą tik vietos lygmeniu. Jos atžvilgiu konstatuotas pažeidimas neturėjo ribojančio poveikio konkurencijai.
- 614 Komisija teigia atsižvelgusi į ribotą *Divipa* įtaką ir priskyrusi ją penktajai kategorijai. Kadangi visos kartelyje dalyvavusios įmonės pažeidė konkurencijos taisykles, *Divipa* argumentas negali lemti jos priskyrimo žemesnei kategorijai nei *Carrs* ir *Zicuñaga*.
- 615 Šiuo atžvilgiu reikia pripažinti, kad, pirma, į *Divipa* mažą dydį tinkamai atsižvelgta, nes ji buvo priskirta paskutinei kategorijai ir jai skirta bauda, kurios pradinis dydis 1,4 mln. eurų, nors už pažeidimą, kuris buvo kvalifikuotas kaip labai sunkus, ta suma galėjo sudaryti daugiau kaip 20 mln. eurų. Antra, Pirmosios instancijos teismas jau pripažino, kad tai, jog ieškovė yra vidutinio dydžio šeimos verslo įmonė, nėra lengvinanti aplinkybė (šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 338 punktas).

616 Kalbant apie argumentą, kad pažeidimas, kurį *Divipa* padarė, neturėjo jokio ribojančio poveikio konkurencijai, pažymėtina, jog kartelio poveikio vertinimas negali apsiriboti vien rinka, kurioje *Divipa* teigia veikianti, nes kartelis apėmė visą bendrąją rinką ir vėliau visą EEE. Taigi poveikis prekybai tarp valstybių narių buvo padarytas, todėl taikytinas EB 81 straipsnis. Jei tą argumentą tektų aiškinti kaip tokį, kuriuo tvirtinama, kad pažeidimas, kurį padarė *Divipa*, neturėjo realaus poveikio konkurencijai, reiktų nurodyti šio sprendimo 445–459 punktus.

617 Todėl nebuvo priežasties taikyti *Divipa* lengvinančios aplinkybės dėl jos dydžio ir ribotos įtakos.

3. Elgesys rinkoje pažeidimo laikotarpiu

618 *Divipa* tvirtina niekada netaikiusi susitarimų, tariamai sudarytų susitikimuose, kuriuose ji nedalyvavo. Jos komercinis elgesys buvo priešingas tų susitarimų turiniui. Todėl jos elgesio rinkoje poveikis buvo minimalus arba jo iš viso nebuvo.

619 *Torraspapel* teigia, kad Komisija neatsižvelgė į tai, jog ji nevykdė susitarimų dėl kainų, nepaisant patirto spaudimo. Jos kainų politikos raida neatitinka tariamų susitarimų dėl kainų. Jos elgesys kainų srityje reguliariai kliudė antikonkurencinei kartelio įtakai, ir to pakanka, kad Komisija pripažintų tai lengvinančią aplinkybę.

620 *Zicuñaga* tvirtina, kad pagal gaires ir Komisijos praktiką kaip į lengvinančią aplinkybę būtina atsižvelgti į tai, kad draudžiamas susitarimas nebuvo taikomas arba taikytas tik iš dalies.

- 621 Komisija tvirtina neprivalanti kaip į lengvinančią aplinkybę atsižvelgti į tai, kad nebuvo laikomasi neteisėto susitarimo. Šiuo atžvilgiu ji visų pirma remiasi šio sprendimo 468 punkte nurodytu 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimu *SCA Holding prieš Komisiją* (142 punktas).
- 622 Kaip jau minėta, kai pažeidimą padaro keletas įmonių, reikia išnagrinėti kiekvienos iš jų dalyvavimo pažeidime sunkumą (šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* 623 punktas ir šio sprendimo 149 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 150 punktas), siekiant nustatyti, ar jų atžvilgiu yra sunkinančių arba lengvinančių aplinkybių.
- 623 Gairių 3 punkte „Lengvinančios aplinkybės“ pateikiamas nebaigtinis aplinkybių, kurioms esant gali būti sumažintas pagrindinis baudos dydis, sąrašas, įskaitant ir „susitarimų neįgyvendinimą praktikoje“ (3 punkto antroji įtrauka).
- 624 Reikia pripažinti, kad gairėse imperatyviai nenurodytos lengvinančios aplinkybės, į kurias Komisija privalo atsižvelgti. Todėl Komisija, bendrai vertindama bet kokią baudų sumažinimą, turi tam tikrą diskreciją atsižvelgti į lengvinančias aplinkybes.
- 625 Šiuo klausimu reikia patikrinti, ar ieškovių nurodytos aplinkybės leidžia nustatyti, kad tuo laikotarpiu, kai buvo neteisėtų susitarimų šalys, jos realiai jų netaikė ir rinkoje veikė konkurencingai (sprendimo *ADM prieš Komisiją* 268 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. šio sprendimo 49 punkte minėto sprendimo *Ciment* 4872–4874 punktus).

626 Šioje byloje ieškovių pateikti įrodymai nepatvirtina, kad jos realiai netaikė nagrinėjamų neteisėtų susitarimų ir rinkoje veikė konkurencingai.

627 Kalbant apie *Torraspapel*, nors tiesa, kad iš sprendimo 157, 166 ir 216 konstatuojamųjų dalių galima daryti išvadą, jog ta įmonė ne visada paisė sutartų kainų didinimų arba vėlavo juos taikyti, daugelis kitų veiksmų (visų pirma žr. sprendimo 204, 206, 215, 225–227, 236–238 konstatuojamąsias dalis) rodo, kad ji dideliu mastu įgyvendino tuos susitarimus. Pavyzdžiui, iš sprendimo 204 ir 206 konstatuojamųjų dalių akivaizdu, kad AWA, *Koehler*, *Sappi*, *Stora* ir *Torraspapel* laikotarpiu nuo 1994 m. sausio mėn. iki gegužės mėn. paskelbė apie kainų didinimus, kurie buvo tokie patys kaip tie, dėl kurių susitarta bendrame 1994 m. sausio 19 d. susitikime Taip pat 1994 m. rugsėjo ir spalio mėn. AWA, *Sappi*, *Stora*, *Torraspapel* ir *Zanders* paskelbė apie kainų didinimus, kurie buvo identiški sutartiems 1994 m. birželio 21 d. susitikime (215 konstatuojamoji dalis). Kalbant apie laikotarpį nuo 1994 m. gruodžio mėn. iki 1995 m. vasario mėn., Komisija sprendimo 225 konstatuojamojoje dalyje nurodo atskleidusi, kad visos 1994 m. rugsėjo 22 d. bendro kartelio susitikimo dalyvės – AWA, *Koehler*, *Sappi*, *Stora*, *Torraspapel* ir *Zanders* – paskelbė apie kainų didinimus, kurie buvo identiški tame susitikime sutartiems didinimams. Galiausiai *Sappi* pateiktame 1995 m. vasario 16 d. dokumente, kuris nurodytas 238 konstatuojamojoje dalyje, tvirtinama, kad „apie 6% padidinimą (popieriaus rulonams) nuo 1995 m. kovo 1 d. paskelbė rinkos lyderės *Sarrió/Stora/AWA*“. Iš Komisijos pateiktų dokumentų taip pat akivaizdu, kad *Torraspapel* kartais sudarydavo atskirus susitarimus dėl tam tikrų stambių klientų, atidedama sutartą kainų didinimą. Duomenimis, kuriuos pateikė, kad pagrįstų savo argumentą, jog sutarti kainų didinimai nebuvo taikomi, ieškovė lygina vidutines mėnesines kainas, nepaaiškindama, kodėl buvo vėluojama arba delsiama didinti kainas.

628 Kalbant apie *Divipa*, jos tvirtinimas, kad ji yra paprasta platintoja, nekonkuruojanti su kitomis pažeidime dalyvavusiomis įmonėmis, yra nepagrįstas. Net jeigu pirkto didelius popieriaus rulonus iš gamintojų, ji pati gamino popieriaus lapus ir mažesnius rulonus, kuriuos pati tiekė tretiesiems asmenims, kaip ir kitos pažeidime dalyvavusios įmonės. Ispanijos ir Portugalijos rinkose kai kurie gamintojai platino savo gaminius patys, o kiti veikė tarpininkaujant nepriklausomiems platintojams (sprendimo 153 konstatuojamoji dalis). Integruoti gamintojai kontro-

liavo visą procesą ir nustatydavo savo kainas spaustuvininkams, o vertikalčiai neintegruoti gamintojai turėjo derėtis dėl pardavimo kainų su platintojais. Tuo atveju buvo būtina nustatyti dviejų lygių kainas: tas, kurių gamintojai reikalavo iš platintojų, ir tas, kurių platintojai reikalavo mokėti iš trečiųjų asmenų. Su 1993 m. spalio 19 d. Barselonoje vykusiu susitikimu susijęs raštas (dokumentas Nr. 4474, nurodytas 192 konstatuojamojoje dalyje ir šio sprendimo 172 punkte) rodo, kad kartelis taip pat apėmė pastarąją kainą. Todėl *Divipa*, dalyvaudama kartelyje, galėjo daryti įtaką savo pelno normai.

629 Be to, Komisija nustatė, kad *Divipa* dalyvavo slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos, per kuriuos buvo susitarta dėl kainų didinimo. Tačiau *Divipa* tvirtina netaikiusi tų susitarimų. Vis dėlto šioje byloje ieškovės pateikti įrodymai nepatvirtina, kad ji netaikė nagrinėjamų susitarimų ir kad jos veiksmai rinkoje galėjo kliudyti konstatuoto pažeidimo antikonkurencinėms pasekmėms. *Divipa* pateiktos prie jos ieškinio pridėtos lentelės rodo, pavyzdžiui, kad 1994 m. jos pelnas ir pardavimo kainos labai padidėjo, nepaisant struktūrinių pajėgumų pertekliaus ir nuosmukio rinkoje. Be to, vien aplinkybės, kad ji galėjo ne visiškai laikytis sudarytų susitarimų, jei tai būtų įrodyta, nepakanka įpareigoti Komisiją pripažinti *Divipa* atžvilgiu lengvinančias aplinkybes. Ieškovė, vykdydama daugiau ar mažiau nepriklausomą politiką rinkoje, paprasčiausiai galėjo mėginti išnaudoti kartelį savo pačios naudai (šio sprendimo 468 punkte minėto 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją* 142 punktas ir šio sprendimo 451 punkte minėto sprendimo *Cascades prieš Komisiją* 230 punktas).

630 Tie patys motyvai, kurie nurodyti pirmesniame punkte *Divipa* atveju, taikomi ir *Zicuñaga*. Komisija nustatė, kad *Zicuñaga* dalyvavo slaptame susitikime dėl Ispanijos rinkos, per kurį susitarta dėl kainų didinimų. Nors tiesa, kad *Zicuñaga* kaip lengvinančią aplinkybę nurodo, jog tie susitarimai nebuvo taikomi, ji to neįrodo. Argumentuodama lengvinančias aplinkybes, ji remiasi tik keliais Komisijos sprendimais, iš kurių daugelis buvo priimti dar iki pradėdant taikyti gaires. Ji remiasi tuo, kad tuose sprendimuose Komisija, vertindama pažeidimo sunkumą,

atsižvelgė į tai, ar nagrinėjami susitarimai buvo taikomi. Tačiau siekiant įvertinti lengvinančias aplinkybes, remiantis sankcijų individualizavimo principu, reikia išnagrinėti įmonės dalyvavimo pažeidime sunkumą (sprendimo *ADM prieš Komisiją* 265 punktą).

631 Bet kuriuo atveju informacija, kurią *Zicuñaga* pateikė kitose savo ieškinio dalyse, nesusijusiose su lengvinančiomis aplinkybėmis, patvirtina, kad *Zicuñaga* ir *Divipa* kainos kito paraleliai. Be to, net iš ieškinio akivaizdu, kad *Zicuñaga* kainos nuo 174,99 ESP 1993 m. lapkričio mėn. padidėjo iki 210,99 ESP 1994 m. gruodžio mėnesį. Tai, kad *Zicuñaga* nustatytos kainos ne visiškai tiksliai sutampa su įvairiuose slaptuose susitikimuose sutartomis kainomis, negali savaime įrodyti, kad *Zicuñaga* neįgyvendino nagrinėjamų susitarimų.

632 Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Komisija sprendimo 397 konstatuojamojoje dalyje nurodo, jog „su susitikimais ir kainų didinimais susiję įrodymai <...> patvirtina, kad sutartų didinimų taikymas kartais buvo atidedamas vėlesniam laikui, o mažesni didinimai buvo taikomi <...> arba kad buvo rengiami kiti susitikimai susitarimui pakeisti“. Komisija iš to daro išvadą, kad kartelis „turėjo poveikį jo dalyvių kainų nustatymo politikai, net jei taikyti didinimai kartais nesiekdavo sutartų lygių arba būdavo įgyvendinami vėliau“.

633 Taigi Komisija neteigė, kad visi kainų didinimai buvo įgyvendinti laikantis nagrinėjamame susitikime sutarto dydžio. Tai, kad tikslus kuriame nors susitikime sutartas didinimas nebuvo taikomas, negali įrodyti, kad kartelis neturėjo poveikio jo dalyvių, taigi ir *Zicuñaga*, kainų nustatymo politikai. Be to, negalima atmesti, kad nustatydamas kainas, neatitikusias turėjusių būti taikomų įgyvendinant susitarimus, ir toliau dalyvaudama slaptuose susitikimuose dėl Ispanijos rinkos *Zicuñaga* siekė

gauti kitų kartelio dalyvių leidimą parduoti mažesnėmis kainomis nei numatytos bendrame sprendime (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 342 punktą, patvirtintą išnagrinėjus apeliacinį skundą ir priėmus šio sprendimo 409 punkte minėtą sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*). Šio sprendimo 177 punkte minėtas 1994 m. spalio 21 d. *Mougeot* ranka rašytas dokumentas bet kuriuo atveju patvirtina, kad *Zicuñaga* gavo tokį leidimą, o tai gali reikšti kitokią pasinaudojimo karteliu priemonę.

634 Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, jog iš sprendime pateiktų įrodymų ir *Zicuñaga* pateiktų duomenų pakanka informacijos, kad galima būtų patvirtinti, jog *Zicuñaga* neturi būti taikoma lengvinanti aplinkybė remiantis tuo, kad susitarimai ar neteisėti veiksmai iš tiesų nebuvo įgyvendinti, ir jog Komisijos nebūtina prašyti pateikti papildomos informacijos.

635 Todėl Komisija buvo teisi nusprendama nepripažinti ieškovėms lengvinančių aplinkybių remiantis tuo, kad susitarimai ar neteisėti veiksmai nebuvo įgyvendinti praktiškai.

4. Grasinimų ir spaudimo buvimas

636 Kai kurios ieškovės (*Koehler, Bolloré (Copigraph* vardu) ir *Torraspapel*) tvirtina, kad Komisija neatsižvelgė į jų patirtus grasinimus ir spaudimą, visų pirma iš AWA pusės.

637 Nors tiesa, kad sprendimo 104, 106 ir 425 konstatuojamosiose dalyse Komisija atsižvelgia į AWA grasinimus, 427 konstatuojamojoje dalyje ji nurodo:

„Grasinimai (šioje byloje – kartelio lyderės) negali pateisinti Bendrijos ir EEE konkurencijos taisyklių pažeidimo. Užuoat dalyvavusios kartelyje, bendrovės turėjo pranešti kompetentingoms institucijoms, įskaitant Komisiją, apie neteisėtą jų konkurentų elgesį, kad jį galima būtų nutraukti“.

638 Reikia pažymėti, kad grasinimai ir spaudimas nėra paminėti tarp gairėse nurodytų lengvinančių aplinkybių, nors jų sąrašas ir neišsamus.

639 Tas spaudimas, nepaisant jo laipsnio, negali būti vertinamas kaip lengvinanti aplinkybė. Iš tikrųjų tokio spaudimo egzistavimas niekaip nekeičia padaryto pažeidimo fakto ar jo sunkumo (šio sprendimo 409 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Røhrindustri ir kt. prieš Komisiją* 370 punktas). Užuoat dalyvavusios kartelyje, ieškovės galėjo pranešti apie joms daromą spaudimą kompetentingoms institucijoms ir pateikti Komisijai skundą pagal Reglamento Nr. 17 3 straipsnį (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 339 punktą). Tai taikytina visoms šioje byloje nagrinėjamosioms įmonėms, ir nebūtina tarp jų daryti skirtumo remiantis tariamo spaudimo laipsniu.

640 Todėl Komisija neprivalėjo atsižvelgti į kai kurių ieškovių nurodytus grasinimus kaip į lengvinančią aplinkybę.

5. Pažeidimo nutraukimas

- 641 *Bolloré*, MHTP ir *Zanders* tvirtina, kad Komisija kaip į lengvinančią aplinkybę jų atveju neatsižvelgė į pažeidimo nutraukimą iš karto po to, kai ji įsikišo. *Zicuñaga* savo ruožtu tvirtina, kad keliuose ankstesniuose savo sprendimuose Komisija sumažino baudos dydį remdamasi tuo, kad pažeidimas buvo nutrauktas prieš priimančią galutinį sprendimą.
- 642 Komisija sprendimo 429 konstatuojamojoje dalyje atsako MHTP ir teigia vertindama pažeidimą atsižvelgusi tik į ribotą laikotarpį, dėl kurio ji manė turinti pakankamai įrodymų. Ji priduria, kad būtent todėl, jog tai yra akivaizdus pažeidimas, MHTP prašymą atsižvelgti į ankstyvą pažeidimo nutraukimą kaip į lengvinančią aplinkybę reikia atmesti.
- 643 Reikia pripažinti, kad pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus yra viena iš gairių 3 punkte aiškiai išvardytų lengvinančių aplinkybių.
- 644 Vis dėlto reikia pažymėti, kad paprastai iš Komisijos negalima reikalauti atsižvelgti į besitęsiantį pažeidimą kaip į sunkinančią aplinkybę ar į pažeidimo nutraukimą kaip į lengvinančią aplinkybę (sprendimo *ABB prieš Komisiją* 213 punktą).
- 645 Šioje byloje akivaizdu, kad pažeidimas, kuriuo apkaltintos nagrinėjamos ieškovės, nutrauktas vėliausiai 1995 m. rugsėjo mėn., t. y. anksčiau, nei Komisija pirmą kartą įsikišo ar pradėjo tyrimą (tai įvyko 1997 m. sausio mėn.).

- 646 Šioje byloje baudos sumažinimas sutaptų su Baudų nustatymo metodo gairėse nustatytu reikalavimu apskaičiuojant baudą atsižvelgti į pažeidimo trukmę. Reikalavimo atsižvelgti į pažeidimo trukmę tikslas yra taikyti didesnę nuobaudą įmonei, kuri ilgą laiką pažeidžia konkurencijos normas, negu tai, kurios pažeidimai truko trumpai. Taigi baudos dydžio sumažinimas dėl to, kad įmonė nutraukė neteisėtus veiksmus iki pirmųjų Komisijos įsikišimų, būtų dviguba nauda įmonėms, darančioms neilgai trunkančius pažeidimus.
- 647 Tačiau iš sprendimo 348 konstatuojamosios dalies aišku, kad Komisija negalėjo nustatyti datos, kada kartelis pasibaigė. Ji nustatė, kad pažeidimas buvo nutrauktas 1995 m. rugsėjo mėn., nes turėjo rašytinių įrodymų tik iki tos datos. Tačiau Komisija neatmeta, kad sąmokslas tęsėsi. Vis dėlto apskaičiuojant nagrinėjamų baudų dydžius nebuvo atsižvelgta į įvykius po 1995 m. rugsėjo mėn., todėl bet koki tuo pagrindu pagrįstą prašymą sumažinti baudas reikia atmesti.
- 648 Siekiant išsamumo, jei reikėtų išnagrinėti šalių argumentus, kuriais jos siekia baudos sumažinimo dėl to, kad pažeidimas buvo nutrauktas dar prieš Komisijai įsikišant, rezultatas nesikeistų.
- 649 Siekdama pagrįsti savo prašymą sumažinti jai skirtą baudą, nes pažeidimas buvo nutrauktas prieš įsikišant Komisijai, *Zicuñaga* šiuo atžvilgiu nurodo tik Komisijos sprendimus.
- 650 Reikėtų pažymėti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, Komisija nėra saistoma savo ankstesnių sprendimų. Juo labiau taip yra šioje byloje, nes visi sprendimai, kuriais remtasi, priimti dar prieš pradėdant taikyti gaires. Be to,

Zicuñaga nepateikė jokių su jos situacija susijusių įrodymų, kurie pateisintų jai skirtos baudos sumažinimą dėl ankstyvo pažeidimo nutraukimo. Į tai, kad pažeidimas, kuriuo ji apkaltinta, truko trumpiau nei kitoms įmonėms inkriminuoti pažeidimai, jau buvo atsižvelgta, nes jai už pažeidimo trukmę taikytas padidinimas yra mažesnis nei kitoms įmonėms.

651 Nei *Bolloré*, nei MHTP nepateikia įrodymų, kurie patvirtintų, kad pažeidimo nutraukimo požiūriu jos yra ypatingoje padėtyje, dėl kurios būtų pateisinama sumažinti skirtas baudas.

652 Tačiau *Zanders* remiasi ne tik pažeidimo nutraukimu, bet ir savo aktyviu vaidmeniu šiuo atžvilgiu. Ji nurodo kelis dalykus. 1995 m. rudenį vykusiam susitikime su atitinkamais įmonės vadovais jos valdyba primygtinai reikalavo griežtai laikytis konkurencijos teisės normų. Tas susitikimas reiškė svarbios reikalavimų laikymosi programos, pagal kurią įmonės darbuotojai buvo apmokyti konkurencijos teisės klausimais, pradžią. 1996 m. pavasarį *International Paper* valdybos pirmininkas nusiuntė laišką (ieškinio 8 priedas) visiems bendrovės darbuotojams, kuriame ragino laikytis konkurencijos taisyklių; prie laiško buvo pridėtos gairės, kaip laikytis Europos konkurencijos teisės. Be to, kalbant apie įvykius ne bendrovės viduje, *Zanders* valdybos pirmininkas, 1996 m. sausio 1 d. tapęs ESKPGA pirmininku, šiuo klausimu konkurentams nedviprasmiškai nurodė, kad *Zanders* karteliui „atsuko nugarą“. 1996 m. ESKPGA susirinkimų skaičius sumažėjo ir *Zanders* nebebuvo atstovaujama slaptuose susitikimuose.

653 Tačiau nors labai svarbu, kad ieškovė ėmėsi priemonių, siekdama užkirsti kelią naujiems savo darbuotojų konkurencijos teisės pažeidimams, tai nekeičia šiuo atveju konstatuoto pažeidimo fakto. Savaiame ta aplinkybė neįpareigoja Komisijos, atsižvelgiant į lengvinančią aplinkybę, sumažinti ieškovei skirtą baudą (šio sprendimo 409 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 373 punktas, patvirtintas išnagrinėjus apeliacinį skundą byloje

LR AF 1998 prieš Komisiją (345 punktą)). Ta išvada juo labiau taikytina šioje byloje, nes Komisija, apskaičiuodama baudą, neatsižvelgė į laikotarpį, per kurį *Zanders* tvirtina ėmusis priemonių pažeidimui nutraukti.

654 Be to, vėl siekiant išsamumo, reikėtų pažymėti, kad *Zanders* aktyvus vaidmuo nutraukiant pažeidimą, visų pirma jai būnant ESKPGA pirmininke, atrodo sunkiai suderinamas su išimtinai pasyviu ar „prisitaikėlišku prie lyderio“ vaidmeniu, kurį, jos teigimu, ji atliko pažeidime.

655 Galiausiai bet kuriuo atveju, kalbant apie visas įmones, kurios remiasi tuo ieškinio pagrindu, Komisija neprivalo, naudodamasi savo diskrecija, sumažinti baudą dėl akivaizdaus pažeidimo nutraukimo, nepaisant to, ar pažeidimas buvo nutrauktas prieš jai įsikišant, ar vėliau.

656 Šioje byloje, kadangi kainų nustatymas savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje neabejotinai buvo akivaizdus pažeidimas, kurį Komisija teisingai apibūdino kaip „labai sunkų“ (žr. šio sprendimo 434–442 punktus), ieškovės klysta, priekaištaudamos Komisijai, kad ši nesumažino baudų, nes jos nutraukė savo dalyvavimą tame pažeidime prieš prasidedant tyrimui.

6. Savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriaus ekonominė situacija

657 Daugelis ieškovių (*Bolloré, Zanders, Mougeot*, Belgijos Karalystės palaikoma AWA, *Koehler*) kaltina Komisiją, priešingai savo ankstesnių sprendimų praktikai, neatsižvelgus į krizę, kuri bylos aplinkybių metu buvo ištikusi savaiminio kopijavimo popieriaus sektorių.

- 658 Gairių 5 punkte „Bendrosios pastabos“ nurodyta, kad, atsižvelgiant į aplinkybes, turėtų būti atkreiptas dėmesys į tokius objektyvius veiksmus, kaip antai specifinis ekonominis kontekstas.
- 659 Iš sprendimo 24, 25 ir 392 konstatuojamųjų dalių akivaizdu, kad savaiminio kopijavimo popieriaus rinkoje dėl elektroninių laikmenų naudojimo atsirado struktūrinių pajėgumų perteklius ir sumažėjo paklausa. Kelios įmonės teigė nagrinėjamu laikotarpiu patyrusios didelių nuostolių.
- 660 Komisija sprendimo 392 konstatuojamojoje dalyje pati pripažįsta, kad jame nagrinėjamu laikotarpiu „savaiminio kopijavimo popieriaus rinka patyrė nuosmukį“. Tačiau 431 konstatuojamojoje dalyje ji nurodo, kad atsakymuose į PK pateikta informacija ir ESKPGA užsakytoje *Mikulski Hall Associates* ataskaitoje (toliau – MHA ataskaita) esantys duomenys neleidžia daryti išvados, kad pažeidimo laikotarpiu (1992–1995 m.) savaiminio kopijavimo popieriaus sektorių buvo ištikusi krizė, kurią galima palyginti su krize kituose sektoriuose, nagrinėtuose ankstesnėse įmonių minėtose kartelių bylose.
- 661 Komisija tvirtina, kad karteliai dažniausiai susiformuoja ekonominės krizės situacijoje, todėl galimybė atsižvelgti į atitinkamo sektoriaus ekonominius sunkumus gali būti numatyta tik absoliučiai išimtinėmis aplinkybėmis. Tačiau pažeidimo laikotarpio negalima apibūdinti kaip tokio, kurio metu buvo labai didelė krizė. Nepaisant prasidėjusio nuosmukio, pardavimo lygis išliko aukštas.
- 662 Komisija tvirtina, kad norėdama nustatyti, ar nagrinėjamame sektoriuje egzistuoja krizė ir galimą tos krizės mastą, ji turi įvertinti sudėtingus ekonominius duomenis. Bendrijos teismas gali patikrinti tokį vertinimą tik tokiais aspektais: ar buvo

laikomasi atitinkamų procedūros ir motyvavimo taisyklių, ar tiksliai nurodytos faktinės aplinkybės ir ar nebuvo padaryta akivaizdi vertinimo klaida arba piktnaudžiauta įgaliojimais.

663 Kalbant apie situaciją savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje, pakanka priminti, kad šio sprendimo 93 punkte minėtame sprendime *Lögstör Rör prieš Komisiją* (319 ir 320 punktuose) Pirmosios instancijos teismas pripažino, jog Komisija neprivalo laikyti nagrinėjamo sektoriaus prastos finansinės būklės lengvinančia aplinkybe. Pirmosios instancijos teismas taip pat pripažino, kad vien todėl, jog ankstesnėse bylose Komisija atsižvelgė į sektoriaus ekonominę padėtį kaip į lengvinančią aplinkybę, ji nebūtinai turi ir toliau laikytis tokios praktikos (šio sprendimo 56 punkte minėto 1992 m. kovo 10 d. Sprendimo *ICI prieš Komisiją* 372 punktas). Kaip teisingai pažymėjo Komisija, paprastai karteliai atsiranda tuo metu, kai sektorius patiria sunkumų. Jei būtų vadovaujamosi ieškovių argumentais, bauda turėtų būti mažinama beveik visais atvejais. Todėl nebūtina toliau tikrinti, ar šios bylos faktinės aplinkybės ir kitų sprendimų, kuriuose struktūrinės krizės buvo vertinamos kaip lengvinančios aplinkybės, faktinės aplinkybės yra iš esmės panašios (šio sprendimo 496 punkte minėto 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 345 punktas).

664 Siekiant išsamumo, reikia pripažinti, kad Komisija atsižvelgė į padėtį savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje ir kad ieškovės neįrodė, jog Komisijos atlikta rinkos padėties analizė yra niekinė dėl akivaizdžios vertinimo klaidos ar piktnaudžiavimo įgaliojimais. Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti Teisingumo Teismo praktiką (1985 m. liepos 11 d. Sprendimo *Remia ir kt. prieš Komisiją*, 42/84, Rink. p. 2545, 34 punktas ir 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *BAT ir Reynolds prieš Komisiją*, 142/84 ir 156/84, Rink. p. 4487, 62 punktas), pagal kurią, nors paprastai Bendrijos teismas išsamiai tikrina klausimą, ar yra įvykdytos EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos, jis tikrina Komisijos atliktus sudėtingus ekonominius vertinimus tik tokiais aspektais: ar laikytasi atitinkamų procedūros ir motyvavimo taisyklių, ar tiksliai nurodytos faktinės aplinkybės ir ar nebuvo padaryta akivaizdžios vertinimo klaidos arba piktnaudžiauta įgaliojimais (1998 m. gegužės 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Deere prieš Komisiją*, C-7/95 P, Rink. p. I-3111, 34 punktas).

665 Be to, vėl siekiant išsamumo pažymėtina, jog iš MHA ataskaitos (sprendimo 25–28 konstatuojamosios dalys) akivaizdu, kad nors paklausos augimas 1990–1991 m. sulėtėjo, tikrasis nuosmukis prasidėjo 1995 m., t. y. sprendime konstatuotam pažeidimui artėjant prie pabaigos. Šalys nepateikė įrodymų, kurie priverstų suabejoti tais duomenimis. Tačiau tie duomenys leidžia manyti, kad, nors tiesa, jog rinka tuo metu patyrė nuosmukį, krizės pradžia sutapo su pažeidimo pabaiga.

666 Todėl Komisija buvo teisi nustatydama, kad situacijos savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje nereikėjo vertinti kaip lengvinančios aplinkybės.

7. Naudos iš pažeidimo negavimas ir pažeidėjų finansinė padėtis

667 Kai kurios ieškovės teigia, kad per visą pažeidimo laikotarpį jų pelnas buvo minimalus ar jos netgi patyrė nuostolių.

668 *Mougeot* ir *Bolloré* nurodo patyrusios nuostolių, pateikdamos ieškinio pagrindą, kuriuo tvirtina, kad nebuvo atsižvelgta į sudėtingas ekonomines aplinkybes. Todėl šiuo atžvilgiu reikėtų nurodyti šio sprendimo 657–666 punktus.

669 *Koehler* teigimu, atsižvelgimas į iš kartelio gautą naudą galiausiai suponuoja atsižvelgimą į patirtus nuostolius. Iš *Koehler* teiginio išplaukia, kad Komisija turėjo jai sumažinti baudą teisingumo sumetimais, nes beveik per visą pažeidimo laikotarpį ji patyrė didelių nuostolių, todėl turėjo labai nedaug naudos (jei apskritai jos turėjo) iš dalyvavimo kartelyje.

670 Šis ieškinių pagrindas negali būti pripažintas pagrįstu.

- 671 Pirmosios instancijos teismas šio sprendimo 49 punkte minėtame sprendime *Ciment* (4881 punkte) pripažino, kad aplinkybė, jog įmonė iš pažeidimo negavo jokios naudos, neprieštarauja skirti jai baudą, kad bauda neprarastų savo atgrasančio pobūdžio. Tai reiškia, kad Komisija, nustatydamą baudas, neprivalo nei įrodyti, kad pažeidimas suteikė atitinkamoms įmonėms neteisėtų privalumų, nei prireikus atsižvelgti į tai, kad nagrinėjamas pažeidimas nesuteikė jokios naudos.
- 672 Reikėtų pridurti, kaip teisingai tvirtina Komisija, kad tai, jog ieškovės pateikti duomenys rodo nuostolius savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje pažeidimo laikotarpiu, nesuteikia pagrindo atmesti tos aplinkybės, kad jos padėtis būtų prastesnė, jei kartelio nebūtų buvę, ir kad, nepaisant visko, ji gavo tam tikros naudos iš kartelio. Remiantis *Koehler* ieškinyje pateiktais duomenimis, jos nuostoliai 1992 m. buvo dideli, tačiau labai sumažėjo 1993 metais. Vėliau ieškovė (1994 m.) veikė pelningai, tuomet 1995 m. vėl patyrė nuostolių, tačiau mažiau nei 1993 metais. Todėl negalima atmesti galimybės, kad kartelis leido *Koehler* apriboti savo nuostolius.
- 673 Reikia konstatuoti, kad Komisija nesuklydo padarydama išvadą, jog šioje byloje nėra lengvinančių aplinkybių.

H — *Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu taikant Pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir šio pranešimo klaidingu taikymu*

- 674 Kai kurios ieškovės (*Zicuñaga*, MHTP, *Mougeot*, AWA ir *Koehler*) ginčija tai, kaip Komisija taikė Pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir teigia, kad buvo pažeistas vienodo požiūrio principas.

1. *Zicuñaga*

- 675 *Zicuñaga* nurodo, kad tokios baudos sumažinimo ar panaikinimo sistemos panaudojimas kaip pagrindu remiantis bendradarbiavimu su Komisija yra vienodo požiūrio principo, pagal kurį už tokį patį elgesį turi būti baudžiama vienodai, pažeidimas.
- 676 Visų pirma reikėtų pažymėti, kad nors *Zicuñaga* tuo pagrindu siekia ginčyti Pranešimo dėl bendradarbiavimo teisėtumą, ji nesirėmė tuo, kad tas pranešimas netaikytinas remiantis EB 241 straipsniu.
- 677 Toliau reikia pažymėti, kad baudos sumažinimas, atsižvelgiant į bendradarbiavimą administracinėje procedūroje, pateisinamas tik tuo atveju, jei tam tikros įmonės elgesys leido Komisijai nustatyti pažeidimą ir tam tikrais atvejais jį nutraukti patiriant mažiau sunkumų (šio sprendimo 149 punkte minėto 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją* 36 punktą). Iš to daroma išvada, kad šiuo atveju negali būti jokios diskriminacijos tarp įmonių, kurios laisvai pasirenka bendradarbiauti, ir įmonių, kurios atsisako tai daryti, nes bendradarbiauti sutikusios įmonės elgesys skiriasi nuo to nesutikusios daryti ir todėl kitokia sankcija pateisinama.
- 678 Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, kad ir *Zicuñaga* galėjo bendradarbiauti (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 409 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 419 punktą). Tačiau ji nepasinaudojo tokia galimybe. Todėl ji negali teigti, kad buvo diskriminuojama.
- 679 Tad šiuo atžvilgiu *Zicuñaga* pateiktą ieškinio pagrindą reikia atmesti.

2. MHTP

680 MHTP tvirtina, kad Komisija pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos ir vienodo požiūrio principus, sumažindama jai skirtą baudą tik 10 %, nors ji pripažino faktines aplinkybes ir pažeidimą. MHTP teigia, kad tuo metu, kai ji bendradarbiavo su Komisija, sprendimuose, kuriais taikytas Pranešimas dėl bendradarbiavimo, bauda buvo mažinama bent 20 %, o 10 % sumažinimas buvo taikomas tik pažeidimo nepripažinusioms įmonėms. Todėl ji galėjo teisėtai tikėtis, kad jos bauda bus sumažinta 20 %, nes atsisakė pasinaudoti teise į gynybą ir prisipažino dalyvavusi pažeidime dar prieš išsiunčiant PK.

681 Reikėtų pažymėti, kad MHTP atvejui taikomas Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrius, pagal kurį „jei įmonė bendradarbiauja su Komisija, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos, bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %.“ Tame pranešime nurodyta:

„Taip visų pirma yra tuomet, kai:

- iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitų įrodymų, padedančių atskleisti padarytą pažeidimą,

- gavusi pranešimą apie kaltinimus, įmonė informuoja Komisiją, kad neginčija faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija grindžia savo kaltinimus.“

682 Šioje byloje Komisija pagal Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 dalį sumažino MHTP baudą 10 % todėl, kad ji iš esmės neginčijo faktinių aplinkybių (sprendimo 458 konstatuojamoji dalis). Komisija netaikė jai sumažinimo pagal to paties pranešimo D skyriaus 2 dalies pirmąją įtrauką. Nors Komisija sprendimo 446 konstatuojamojoje dalyje pripažįsta, kad MHTP atsiuntė informacijos prieš išsiunčiant PK, 450 konstatuojamojoje dalyje ji nurodo:

„MHTP (*Stora*) atsakymas buvo migločiausias; ji pripažino tarp konkurentų vykusias diskusijas dėl kainų, tačiau tvirtino, kad nebuvo sudarytas joks susitarimas dėl didinimų. Toks neapibrėžtas ir nemotyvuotas teiginys negali būti laikomas informacija ar dokumentais, padedančiais atskleisti padarytą pažeidimą, todėl jis negali pateisinti baudos sumažinimo.“

683 Reikia pažymėti, kad MHTP nepateikė jokių įrodymų, kurie patvirtintų, kad informacija, kurią ji perdavė Komisijai prieš išsiunčiant PK, padėjo atskleisti padarytą pažeidimą.

684 Kalbant apie šios bylos ir Komisijos ankstesnės praktikos palyginimą, vien ta aplinkybė, kad Komisija savo ankstesniuose sprendimuose taikė tam tikrą sumažinimą už konkretų elgesį, nereiškia, kad ji privalo taikyti tokį patį sumažinimą vertindama panašų elgesį per kitą administracinę procedūrą (šio sprendimo 446 punkte minėto sprendimo *Mayr-Melnhof prieš Komisiją* 368 punktas ir 478 punkte minėto sprendimo *ABB prieš Komisiją* 239 punktas).

685 Sprendime *ABB prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas palaiko tokią išvadą, kad išvengtų vienodo požiūrio principo pažeidimo ankstesnių Komisijos sprendimų atžvilgiu, ir tų sprendimų nenagrinėja. Minėto sprendimo 240–245 punktuose

išsamiai išnagrinėtas vienodo požiūrio principo paisymas susijęs tik su įvairių kartelio dalyvių situacijų palyginimu.

686 MHTP remiasi šio sprendimo 459 punkte nurodytu Pirmosios instancijos teismo sprendimu *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (1232 punktu), siekdama įrodyti, kad Pirmosios instancijos teismas jau nagrinėjo ieškinius, pagrįstus nevienodu požiūriu kitų bylų atžvilgiu. Nors tiesa, kad tame sprendime tas klausimas nagrinėjamas, tai daroma siekiant atmesti argumentą, kad Komisija pažeidė vienodo požiūrio principą savo ankstesnės praktikos atžvilgiu. Pirmosios instancijos teismo teigimu, baudų dydžio nustatymas priklauso nuo daugelio kriterijų, kurie turi būti vertinami atskirai kiekvienoje byloje, pagal konkrečios bylos aplinkybes, ir tai, kad Komisija praeityje už tam tikros rūšies pažeidimus yra skyrusi tam tikro dydžio baudas, nereiškia, kad jai neleidžiama padidinti baudų lygio, jei to reikia Bendrijos konkurencijos politikos įgyvendinimui užtikrinti. Todėl tas sprendimas nepatvirtina MHTP teiginių.

687 Bet kuriuo atveju reikia pripažinti, kad Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriuje nurodyta skalė yra nuo 10 iki 50 % ir jame nenustatomi konkretūs sumažinimo pritaikymo kriterijai laikantis tos skalės ribų. Todėl pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo negalima teisėtai tikėtis, kad bus pritaikytas konkretaus procentinio dydžio sumažinimas.

688 Dėl visų pirmiau pateiktų svarstymų Pirmosios instancijos teismas turi atmesti nurodytą ieškinio pagrindą.

3. *Mougeot*

689 Iš pat pradžių reikėtų priminti, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką, vertindama kartelio dalyvių bendradarbiavimą, Komisija negali neatsižvelgti į vienodo požiūrio

principą (žr. šio sprendimo 496 punkte minėto 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 394 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Vis dėlto vertinama įvairių kartelio dalyvių bendradarbiavimo kokybę ir naudą Komisija turi didelę diskreciją, ir gali būti smerkiamas tik akivaizdus piktnaudžiavimas tokia diskrecija.

690 *Mougeot* tvirtina, kad buvo diskriminuojama *Sappi* atžvilgiu, nes šiai įmonei skirta bauda sumažinta 100 %, ir kad Komisija turėjo jai taikyti Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių bei sumažinti baudą 75 %.

691 Reikia pripažinti, kaip yra akivaizdu iš sprendimo 436–445 konstatuojamųjų dalių, kad *Sappi*, kuri pranešė apie kartelį, buvo vienintelė įmonė, įvykdžiusi kumuliacines Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus sąlygas. Kadangi *Mougeot* pateikė kartelio egzistavimo įrodymų tik po to, kai Komisija pradėjo patikrinimus pagal sprendimą, ji negalėjo remtis B skyriaus nuostatomis. Tam, kad *Mougeot* būtų taikomas C skyrius, ji turėjo įvykdyti B skyriaus b–e punktuose nustatytas sąlygas. *Mougeot* pati savo ieškinyje pripažįsta, kad ji nebuvo pirmoji Komisijai su karteliu susijusių įrodymų atsiuntusi įmonė. Be to, kitaip nei *Sappi*, kuri savo iniciatyva pranešė Komisijai apie kartelį 1996 m. rudenį, *Mougeot* pradėjo bendradarbiauti tik atsakiusi į prašymą pateikti informacijos, kurį Komisija jai nusiuntė 1999 m. kovo mėnesį.

692 Šiuo atžvilgiu iš paties Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punkto teksto aišku, kad „pirmoji“ įmonė neprivalo pateikti visų įrodymų, patvirtinančių kiekvieną kartelio veikimo aspektą, jai užtenka tiesiog pateikti lemiamos reikšmės turinčios informacijos. Visų pirma tame skyriuje nereikalaujama, kad pateiktų įrodymų savaime pakaktų pranešimui apie kaltinimus parengti arba galutiniam sprendimui, kuriuo nustatomas pažeidimas, priimti. Todėl vien tai, kad *Mougeot* vėliau sugebėjo

pateikti įrodymų, kurie pasirodė lemiami, kad Komisija galėtų įrodyti pažeidimą, negali paneigti to, kad *Sappi* buvo pirmoji apie kartelį pranešusi įmonė ir dėl to *Mougeot* negali būti taikoma nuostata, taikytina įmonei, kuri pirmoji pranešė apie kartelį dar prieš Komisijai atliekant patikrinimus.

693 Todėl Komisija teisingai taikė *Mougeot* Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių. Tuo pagrindu sumažindama jai skirtą baudą 50 %, t. y. taikydama maksimalų tame skyriuje numatytą sumažinimą, Komisija tinkamai atsižvelgė į įrodymų, kuriuos *Mougeot* jai atsiuntė, reikšmę ir į jos bendradarbiavimą atliekant patikrinimus vietoje ir vykstant tyrimui.

4. AWA

694 AWA savo ruožtu teigia, kad jai skirta bauda turėjo būti sumažinta tiek pat, kiek *Mougeot*, nes ji susisiekė su Komisija dar prieš tai padarius *Mougeot* ir jos pateikti įrodymai turėjo daugiau naudos nei tie, kuriuos pateikė *Mougeot*.

695 Todėl, atsižvelgiant į šio sprendimo 689 punkte nurodytą teismų praktiką, reikia patikrinti, ar sumažindama AWA skirtą baudą 35 %, o ne 50 %, kaip *Mougeot*, Komisija akivaizdžiai viršijo jai šioje srityje pripažįstamą didelę diskreciją.

696 Kalbant apie informacijos pateikimo Komisijai chronologiją, tiesa tai, kad AWA paskelbė apie savo ketinimą bendradarbiauti su Komisija anksčiau nei *Mougeot*. Tačiau *Mougeot* buvo pirmoji iš jų, kuri iš tiesų 1999m. balandžio 14 d. nusiuntė informaciją Komisijai. AWA tai padarė 1999 m. balandžio 30 dieną.

697 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad Komisija neprivalėjo laikyti lemiamą tos aplinkybės, jog viena iš įmonių veikė kiek greičiau nei kitos. Iš Pranešimo dėl bendradarbiavimo aišku, kad taikant B ir C skyrius reikšmės turi tai, jog įmonė yra pirmoji, kuri pateikia lemiamos reikšmės turinčios informacijos. Šioje byloje tą sąlygą visiškai įvykdė *Sappi* (žr. šio sprendimo 691 ir 692 punktus). Todėl AWA ir *Mougeot* buvo taikomas D skyrius, kuriame nenurodyta, kad tai, jog viena įmonė pradėjo bendradarbiauti anksčiau už kitą, turi kokios nors reikšmės, ir apie tai apskritai neužsimenama.

698 Be to, tai, kad AWA, prieš susisiekdama su Komisija, galėjo pranešti kitoms kartelio dalyvėms apie ketinimą bendradarbiauti, neturi jokios reikšmės jos bendradarbiavimui su Komisija.

699 Kita vertus, kadangi AWA ir *Mougeot* nusiuntė Komisijai informaciją vėliau, nei tai padarė *Sappi*, ir tik Komisijai atlikus patikrinimus, būtina išsiaiškinti, ar tos informacijos „kokybė yra lygiavertė“.

700 Šiuo atžvilgiu reikia nurodyti sprendimo 447 ir 448 konstatuojamąsias dalis:

„*Mougeot* savanoriškai padarė pareiškimus ir pateikė dokumentus, kuriuose buvo išsamios informacijos apie kartelio susitikimus (daugiausia susijusius su jos rinka Prancūzijoje), įskaitant informaciją apie susitikimų datas, dalyvius, susitikimų turinį ir sudarytus susitarimus.

AWA savanoriškai pateikė Komisijai informacijos apie kartelio susitikimus, nurodydama laikotarpius, kai tokie susitikimai buvo rengiami įvairiose Bendrijos valstybėse narėse, ir išvardydama juose dalyvavusias bendroves. Dėl susitikimų turinio AWA nurodė, kad „kai kuriuose iš tų susitikimų <...> buvo aptariamoms savaiminio kopijavimo popieriaus kainos <...> ir keičiamasi informacija apie ketinimus, susijusius su kainų didinimų paskelbimu.“

701 Be to, sprendimo 252 konstatuojamojoje dalyje Komisija vardija su visu karteliu susijusius įrodymus. Tarp tų įrodymų yra *Mougeot* ir *Sappi* pareiškimai, AWA atsakyme į Komisijos prašymą pateikti informacijos esantys įrodymai dėl „netinkamų“ susitikimų bei išsamūs *Mougeot* ir *Sappi* pareiškimai ir protokolai, susiję su nacionaliniais ir (arba) regioniniais kartelio susitikimais.

702 Palyginus tas konstatuojamąsias dalis, akivaizdu, kad *Mougeot* pateikta informacija buvo išsamesnė nei AWA informacija. *Mougeot* nurodė, *inter alia*, susitikimų datas, o AWA – tik laikotarpius. Tačiau net jei AWA pradinis pareiškimas nebuvo toks pat išsamus kaip *Mougeot*, remiantis sprendimo 61 konstatuojamąja dalimi, AWA savo atsakyme į prašymą pateikti informacijos pateikė Komisijai 1992–1998 m. vykusių „netinkamų“ konkurentų susitikimų ar susitikimų grupių sąrašą. Jame nurodomi tiksliais dienomis vykę susitikimai, kurių buvimo faktą AWA padėjo įrodyti. Be to, AWA pareiškimuose nurodytas laikotarpis yra ilgesnis nei nurodytas *Mougeot*

pareiškimuose. Susitikimai, kuriuos *Mougeot* nurodo savo 1999 m. balandžio 14 d. pareiškimuose (šio sprendimo 165 punkte minėti dokumentai Nr. 7647–7655), apima laikotarpį nuo 1993 m. spalio 1 d. iki 1995 m. vasaros. Todėl dėl slaptų susitikimų tarp *Mougeot* ir AWA pateiktos informacijos nėra akivaizdus skirtumo.

703 Kalbant apie slaptų susitikimų dalyvius, *Mougeot* „dalyvių tapatybės“ nurodymas beveik nesiskiria nuo AWA nurodytų „dalyvaujančių bendrovių pavadinimų“. Bet kuriuo atveju iš sprendimo II priedo akivaizdu, kad AWA pareiškimai (dokumentas Nr. 7828) labai padėjo Komisijai nustatyti kiekvienos įmonės dalyvavimą susitikimuose. Tai patvirtina aplinkybė, kad tas dokumentas yra bene dažniausiai išnašose cituojamas dokumentas, siekiant pagrįsti susitikimų sąrašus ir jų dalyvius.

704 Galiausiai iš 447 ir 448 konstatuojamųjų dalių aišku, kad *Mougeot* pareiškimai apsiriboja tik „jos rinka Prancūzijoje“, o AWA informacija susijusi su susitikimais „įvairiose Bendrijos valstybėse narėse“. Tai, kad kelios įmonės ginčijo kartelį Europos lygmeniu, pabrėžia AWA šiuo atžvilgiu pateiktos informacijos svarbą.

705 Todėl Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, sumažindama *Mougeot* paskirtą baudą 50 %, o AWA baudą – 35 %. Net jei, skirtingai nei AWA, *Mougeot* pateikė dokumentus, apimančius bylos aplinkybių laikotarpį ir jei tam tikrais požiūriais jos pareiškimai yra išsamesni, AWA pateikta informacija susijusi su ilgesniu laikotarpiu ir apima platesnę geografinę teritoriją. Todėl reikia pripažinti, kad AWA ir *Mougeot* bendradarbiavimo kokybė panaši. Taip pat negalima tvirtinti, kad jų bendradarbia-

vimas skiriasi pagal jo naudą Komisijai. Be to, iš Pirmosios instancijos teismo pirmiau atlikto nagrinėjimo, susijusio su Ispanijos rinka (žr. šio sprendimo 161–168 punktus), ar iš sąmoksliško oficialių ESKPGA susitikimų iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn. pobūdžio (žr. šio sprendimo 256–310 punktus) aišku, kad AWA ir *Mougeot* pateikta informacija daugeliu aspektu viena kitą patvirtina ir kartu su *Sappi* pateikta informacija sudaro įrodymus, svarbius siekiant suprasti kartelio veikimą ir nustatyti jo egzistavimą.

706 Reikia konstatuoti, kad AWA ieškinio pagrindą, kuriuo tvirtina, kad jai dėl bendradarbiavimo taikytas baudos sumažinimas yra nepakankamas ir diskriminuojantis, reikia pripažinti pagrįstu.

707 Įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, kad dėl to, jog *Mougeot* ir AWA pateiktų įrodymų kokybė panaši, AWA skirtą baudą dėl bendradarbiavimo reikia sumažinti tiek pat, kiek ir *Mougeot*, t. y. 50 %. Todėl AWA skirta bauda turi būti sumažinta.

5. *Koehler*

708 *Koehler* teigia, kad Komisija neatsižvelgė į jos visapusišką bendradarbiavimą tiek prieš išsiunčiant PK, tiek jį išsiuntus. Tai, kad *Carrs*, *MHTP* ir *Zanders* bauda sumažinta, o jai – ne, prieštarauja vienodo požiūrio principui.

709 Remiantis sprendimo 457 ir 458 konstatuojamosiomis dalimis:

„457) *Koehler* tvirtina neginčijanti kai kurių pranešime apie kaltinimus nurodytų aplinkybių. Tačiau ji ginčija esmines faktinio dalyvavimo kartelyje per visą laikotarpį apibūdinimo dalis. Visų pirma *Koehler* ginčija Komisijos pateiktą susitarimų dėl pardavimo kvotų ir rinkos dalių bei kontrolės sistemos egzistavimo apibūdinimą. Todėl Komisija daro išvadą, kad *Koehler* negali būti laikoma veiksmingai bendradarbiavusia.

458) Komisija 10 % sumažina *Carrs*, *MHTP* ir *Zanders* baudą dėl to, kad jos iš esmės neginčijo faktinių aplinkybių“.

710 Kalbėdama apie laikotarpį iki PK išsiuntimo *Koehler* tvirtina visapusiškai bendradarbiavusi su Komisija. Ji priduria, kad „1997 m. gruodžio 9 ir 10 d. patikrinimai *Koehler* patalpose buvo atlikti nepanaudojus prievartos priemonių, nes valdybos narys Klaus Furler davė tam išankstinį sutikimą“.

711 Šiuo atžvilgiu vien sutikimas atlikti patikrinimą negali būti laikomas visapusiško bendradarbiavimo įrodymu. Pranešime dėl bendradarbiavimo reikšmingas baudos sumažinimas numatytas tais atvejais, kai iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą. *Koehler* nepateikė tokių duomenų ir net nevirtina tai padariusi. Todėl *Koehler* argumento negalima pripažinti pagrįstu.

- 712 Kalbant apie laikotarpį po PK gavimo, Pranešime dėl bendradarbiavimo reikšmingas baudos sumažinimas numatytas tuo atveju, jei įmonė informuoja Komisiją, kad neginčija faktinių aplinkybių, kuriomis ši grindžia savo kaltinimus. Reikia įvertinti, ar šiuo atveju, kaip teigia *Koehler*, ji taip ir padarė, ir palyginti su kitomis įmonėmis, kurioms ta nuostata buvo pritaikyta.
- 713 Savo pastabose dėl PK *Koehler* nurodė pripažįstanti „Komisijos tinkamai ištirtas ir įrodytas faktines aplinkybes ir kaltinimus“. Savo ieškinyje ji priduria, kad „pripažįsta su išlyga, bet tik todėl, kad manė, jog nepriimtina pripažinti tiesa tai, kas yra netiesa vien siekiant baudos sumažinimo“.
- 714 Tačiau reikia pripažinti, kad nors *Koehler* vėliau mėgina pateisinti kai kurias savo išlygas tuo, jog Komisija vėliau pakeitė savo poziciją, ji pripažįsta nurodžiusi išlygas bei „sąlygiškai įvertinusi Komisijos išvadas, susijusias su susitarimais dėl pardavimo kvotų ir rinkos dalių“. Be to, pripažindama, kad buvo keičiamasi informacija apie regioniniu lygmeniu parduotus kiekius, ir kartu neigdama, kad tokia informacija buvo keičiamasi europiniu lygmeniu, *Koehler* priduria, kad šios išimtytys susijusios su praėjusiais laikotarpiais.
- 715 Be to, nors per posėdį *Koehler* tvirtino, kad jos ginčas susijęs tik su laikotarpiu iki 1993 m. spalio mėn. ir kad po to laikotarpio, nepaisant galbūt neaiškių ar neapibrėžtų formuluočių, ji bendradarbiavo su Komisija, iš šios įmonės dėl PK pateiktų pastabų negalima spręsti, kad ji savo ginčą aiškiai siejo tik su ankstesniu laikotarpiu. Atvirkščiai, savo įžanginėse pastabose ji teigia neginčysianti tam tikrų faktinių aplinkybių, t. y. tų, kurias Komisija teisingai nustatė ir įvertino PK. Toliau

III dalyje, susijusiose su įtariamų faktinių aplinkybių ginčijimu, yra 3 punktas „Jokių susitarimų dėl pardavimo kvotų ar rinkos dalių Europos lygmeniu“ ir 4 punktas „Jokios kontrolės sistemos“. Tie laiko atžvilgiu neapriboti ginčijimai negali būti laikomi neapibrėžtais ar netiksliais.

716 Reikėtų priminti, kad baudos sumažinimas pateisinamas tik tuo atveju, jei tam tikros įmonės elgesys leido Komisijai nustatyti pažeidimą ir tam tikrais atvejais jį nutraukti patiriant mažiau sunkumų (žr. 2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją*, T-45/98 ir T-47/98, Rink. p. II-3757, 270 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Šiuo klausimu Komisija disponuoja diskrecija, kaip išplaukia iš Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto teksto, būtent iš jo įžanginės frazės: „taip visų pirma yra tuomet, kai <...>“. Be to, baudos sumažinimas, remiantis Pranešimu dėl bendradarbiavimo, gali būti pateisinamas tik tuomet, jei pateikta informacija ir apskritai suinteresuotosios įmonės elgesys gali būti šiuo atžvilgiu laikomi tikro jos bendradarbiavimo įrodymu (šio sprendimo 409 punkte minėto 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 394 ir 395 punktai).

717 Tačiau pripažinimai su išlygomis arba dviprasmiški pareiškimai nėra tikras bendradarbiavimas ir nepalengvina Komisijos užduoties, nes juos reikia tikrinti. Juo labiau taip yra tuomet, kai tos išlygos, kaip šioje byloje, susijusios su tokiais aspektais kaip pažeidimo trukmė, pardavimo kvotos, rinkos dalys ar keitimasis informacija.

718 Kadangi tomis išlygomis *Koehler* ginčijo daugelį kartelio aspektų arba bent jau nepadėjo Komisijai atlikti jos užduoties – ištirti kartelį ir už jį nubausti, ji negali reikalauti reikšmingo jai skirtos baudos sumažinimo remdamasi tuo, kad iš esmės neginčijo faktinių aplinkybių.

719 Galiausiai reikia išsiaiškinti, ar atsisakymas tuo pagrindu sumažinti baudą, kaip tvirtina *Koehler*, pažeidžia vienodo požiūrio principą, nes *Carrs*, *MHTP* ir *Zanders* skirtos baudos buvo sumažintos 10 %.

720 Dėl to, kad *Koehler* kritikuoja toms įmonėms taikytą sumažinimo normą remiantis tuo, kad jos neginčijo faktinių aplinkybių, net darant prielaidą, kad Komisija per daug sumažino baudą, reikia priminti, kad vienodo požiūrio principo paisymas turi būti suderinamas su teisėtumo principu, pagal kurį niekas negali savo naudai remtis neteisėtumu, suteikusių naudos kitam asmeniui (šio sprendimo 468 punkte minėto 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją* 160 punktas; 446 punkte minėto sprendimo *Mayr-Melnhof prieš Komisiją* 334 punktas ir 45 punkte minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 367 punktas).

721 Be to, tiek, kiek *Koehler* ginčija aplinkybę, kad jos bauda nebuvo sumažinta pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo, reikia nurodyti šio sprendimo 708–718 punktus, iš kurių akivaizdu, kad šios bylos aplinkybėmis ji negali reikalauti tokio sumažinimo.

722 Siekiant išsamumo, kalbant apie kitų įmonių, kurioms bauda buvo sumažinta 10 %, esminį faktinių aplinkybių ginčijimą, reikėtų pažymėti, kad *Carrs* pripažįsta kartelio buvimo faktą ir savo dalyvavimą jame per visą sprendime nurodytą pažeidimo laikotarpį. Tačiau ji teigia nedalyvavusi su Jungtinės Karalystės ir Airijos rinkomis susijusiuose susitikimuose ir nežinojusi apie kartelį Europos lygmeniu. Taip darydama ji iš esmės neginčija faktinių aplinkybių. Be to, *Carrs* teiginys, kad kartelio poveikis buvo ribotas, nėra nesuderinamas su faktinių aplinkybių pripažinimu.

- 723 Kalbėdama apie *Zanders* ir MHTP, *Koehler* tvirtina, kad 455 ir 456 konstatuojamosios dalys, pagal kurias jos neginčijo faktinių aplinkybių, neatitinka 395 konstatuojamojoje dalyje esančios išvados, kad MHTP ir *Zanders* neigė, jog buvo taikomi susitarimai dėl kainų nustatymo ir kvotų paskirstymo.
- 724 Reikia pažymėti, jog 395 konstatuojamojoje dalyje nurodytais MHTP ir *Zanders* argumentais siekiama užginčyti susitarimų veiksmingumą, kad jie būtų kvalifikuojami kaip lengvesni pažeidimai. Jais neginčijamas kartelio egzistavimas ir todėl jie nėra nesuderinami su faktinių aplinkybių neginčijimu.
- 725 Kalbant apie tai, kad MHTP pripažino dalyvavusi kartelyje tik nuo 1992 m. pabaigos (270 ir 271 konstatuojamosios dalys), reikėtų pažymėti, jog Komisija į tai atsižvelgė. Remiantis sprendimo 456 konstatuojamąja dalimi, „MHTP teigia neginčijanti faktinių aplinkybių, kuriomis grindžiamas pažeidimo konstatavimas nuo 1992 m. iki 1995 m. vidurio“.
- 726 Be to, MHTP požiūris, pagal kurį ji ginčijo tik pažeidimo pradžios datą, negali būti laikomas panašiu į *Koehler* požiūrį, nes jos išlygos buvo susijusios su keliais kartelio aspektais.
- 727 Tokiomis aplinkybėmis *Koehler* neįrodė buvusi nevienodo požiūrio objektu. Iš tų svarstymų daroma išvada, kad Komisija teisingai nesumažino jai skirtos baudos pagal Pranešimą dėl bendradarbiavimo.

III — *Dėl AWA prašymo pateikti dokumentus*

- 728 AWA Pirmosios instancijos teismo prašo nurodyti Komisijai pateikti vidaus dokumentus, susijusius su jai paskirtos baudos apskaičiavimu, ir visus ginčijamame sprendime nurodytus dokumentus, išskyrus 2000 m. rugpjūčio 1 d. ieškovei išsiųstuosius.
- 729 Pirmiausia reikėtų priminti, kad pagal Procedūros reglamento 49 straipsnį bet kada vykstant procesui Pirmosios instancijos teismas gali nuspręsti imtis bet kokios proceso organizavimo priemonės arba bet kokios Procedūros reglamento 64 ir 65 straipsniuose nurodytos tyrimo priemonės. Prašymas pateikti dokumentus yra tokia priemonė.
- 730 Kad Pirmosios instancijos teismas galėtų nustatyti, ar tinkamos proceso eigos sumetimais tikslinga nurodyti pateikti tam tikrus dokumentus, juos prašanti pateikti šalis turi nurodyti, kokių dokumentų ji prašo, ir pateikti Pirmosios instancijos teismui bent minimalią informaciją, rodančią tokių dokumentų naudą bylai (šio sprendimo 256 punkte minėto sprendimo *Baustahlgewerbe prieš Komisiją* 93 punktas).
- 731 Reikia pripažinti, kad nei ieškinyje suformuluotame prašyme pateikti vidaus dokumentus, susijusius su baudos apskaičiavimu, nei prašyme pateikti visus dokumentus, kuriais remtasi sprendime, išskyrus 2000 m. rugpjūčio 1 d. AWA išsiųstus dokumentus, tokie dokumentai nenurodomi pakankamai tiksliai, kad Pirmosios instancijos teismas galėtų įvertinti jų naudą šiai bylai.
- 732 Todėl abu prašymus reikia atmesti.
- 733 Siekiant išsamumo pažymėtina, kad, AWA neįrodė tų dokumentų naudos šiai bylai.

734 Kalbant apie AWA prašymą pateikti Komisijos vidaus dokumentus, susijusius su jos baudos apskaičiavimu, vien ta aplinkybė, kuria rėmėsi AWA, kad visų pirma keliuose bylose, kuriose priimti sprendimai „Kartonas“ (būtent šio sprendimo 483 punkte minėtas 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimas *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją*), Pirmosios instancijos teismas paprašė Komisijos pateikti tokius dokumentus, negali įrodyti jų naudos šios bylos aplinkybėmis bei įpareigoti Pirmosios instancijos teismą nuspręsti imtis tokių pačių priemonių.

735 Be to, kaip nurodo Komisija, sprendimai „Kartonas“ priimti anksčiau, nei pradėtos taikyti gairės. Tomis gairėmis būtent siekiama užtikrinti Komisijos sprendimų skaidrumą ir nešališkumą, apibrėžiant naujo baudų nustatymo metodo schemą. Šioje byloje sprendime, kuriame tos gairės aiškiai taikomos, išsamiai paašškintas baudos apskaičiavimo būdas.

736 Galiausiai pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisijos vidaus dokumentai šalims neatskleidžiami, nebent to reikalauja išimtinės bylos aplinkybės, remiantis įtikinamais įrodymais, kurių turi pateikti bylos šalys (1986 m. birželio 18 d. Teisingumo Teismo nutarties *BAT ir Reynolds prieš Komisiją*, 142/84 ir 156/84, Rink. p. 1899, 11 punktas; šio sprendimo 716 punkte minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* 34 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 1994 m. spalio 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Deere prieš Komisiją*, T-35/92, Rink. p. II-957, 31 punktą). AWA nepateikė įtikinamų įrodymų tuo klausimu.

737 Kalbėdama apie prašymą pateikti visus dokumentus, kuriais remtasi sprendime, išskyrus 2000 m. rugpjūčio 1 d. AWA nusiųstus dokumentus, AWA teigia, kad toks prašymas leis jai pamatyti ir išnagrinėti įrodymus, kuriais Komisija rėmėsi sprendime.

- 738 Šiuo atžvilgiu, nors AWA priekaištuoja, kad neįmanoma panaudoti rodyklės (žr. šio sprendimo 109–117 punktus), ji neginčijo turėjusi galimybę per administracinę procedūrą susipažinti su Komisijos bylos medžiaga. Dėl to, kad Komisija, siekdama sprendime apkaltinti įmonę, panaudoja tik tuos dokumentus, su kuriais įmonė galėjo susipažinti per administracinę procedūrą, iš jos negali būti reikalaujama leisti AWA susipažinti su visais sprendime minėtais dokumentais (šiuo klausimu žr. šio sprendimo 45 punkte minėtą sprendimą *LR AF 1998 prieš Komisiją* ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 739 Pirmosios instancijos teismui pateiktas prašymas susijęs su visais dokumentais, kuriais remtasi sprendime, išskyrus 2000 m. rugpjūčio 1 d. AWA nusiųstus dokumentus. Skirtingai nei rašte, kurį AWA 2002 m. vasario 22 d. nusiuntė Komisijai, tame prašyme nepaaiškinama, kad jis konkrečiai susijęs su kitų PK adresatų atsakymais ir *PricewaterhouseCoopers* išvada.
- 740 Tačiau net darant prielaidą, kad į tą paaiškinimą reikėtų atsižvelgti taip pat nagrinėjant bendrą Pirmosios instancijos teismui skirtą prašymą ir kad tas prašymas, iš esmės susijęs su kitų PK adresatų atsakymais, galėtų būti laikomas pakankamai tiksliai nurodančiu dokumentus, kurių prašoma, AWA bet kuriuo atveju neįrodė, kad tie dokumentai yra naudingi šiai bylai.
- 741 Todėl reikia atmesti Pirmosios instancijos teismui pateiktą AWA prašymą taikyti proceso organizavimo priemonę.
- 742 Remiantis visais pirmiau pateiktais svarstymais, reikia atmesti bylose T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 ir T-132/02 pateiktus ieškinius. Byloje T-118/02 AWA paskirta bauda sumažinama iki 141,75 mln. eurų. Byloje T-136/02 *Zicuñaga* paskirta bauda sumažinama iki 1,309 mln. eurų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 743 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalies pirmąją pastraipą Pirmosios instancijos teismas gali paskirstyti išlaidas šalims, jeigu dalis kiekvienos šalies reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama.
- 744 Bylose T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02 ieškovės pralaimėjo bylą. Todėl jos turi padengti visas bylinėjimosi išlaidas pagal atsakovės pateiktus reikalavimus.
- 745 Byloje T-118/02, kadangi buvo patenkinta tik dalis ieškovės reikalavimų, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šios bylos aplinkybės būtų teisingai įvertintos nusprendžiant, jog ieškovė padengia du trečdalius savo bylinėjimosi išlaidų ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų. Kadangi Belgijos Karalystė įstojo į bylą ieškovės pusėje ir palaikė jos reikalavimus, susijusius su baudos sumažinimu dėl lengvinančių aplinkybių kalbant apie sunkumus savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriuje, reikia nuspręsti, kad ji padengia savo išlaidas ir Komisijos išlaidas, susijusias su šios įstojimu į bylą, pagal Komisijos reikalavimus.
- 746 Byloje T-136/02, kadangi ieškovės ieškinys pripažintas tik iš dalies pagrįstu, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šios bylos aplinkybės būtų teisingai įvertintos nusprendžiant, jog ieškovė padengia du trečdalius savo bylinėjimosi išlaidų ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų, o Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

1. Byloje T-109/02 *Bolloré prieš Komisiją*:

— atmesti ieškinį,

— ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

2. Byloje T-118/02 *Arjo Wiggins Appleton prieš Komisiją*:

— nustatyti, kad 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimo 2004/337/EB, susijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio

taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.212 – Savaiminio kopijavimo popierius), 3 straipsnyje ieškovei paskirta bauda yra 141,75 mln. eurų,

- atmesti likusią ieškinio dalį,

- ieškovė padengia du trečdalius savo ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų; Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų,

- į bylą įstojusi šalis padengia savo ir Komisijos bylinėjimosi išlaidas, susijusias su įstojimu į bylą.

3. Byloje T-122/02 *Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld prieš Komisiją*:

- atmesti ieškinį,

- priteisti iš ieškovės bylinėjimosi išlaidas.

4. Byloje T-125/02 *Papierfabrik August Koehler prieš Komisiją*:

- atmesti ieškinį,

— ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

5. Byloje T-126/02 *M-real Zanders prieš Komisiją*:

— atmesti ieškinį,

— ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

6. Byloje T-128/02 *Papeteries Mougeot prieš Komisiją*:

— atmesti ieškinį,

— ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

7. Byloje T-129/02 *Torraspapel prieš Komisiją*:

— atmesti ieškinį,

— ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

8. Byloje T-132/02 *Distribuidora Vizcaína de Papeles prieš Komisiją*:

- atmesti ieškinį,
- ieškovė padengia bylinėjimosi išlaidas.

9. Byloje T-136/02 *Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga prieš Komisiją*:

- nustatyti, kad 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos sprendimo 2004/337/EB, susijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/E-1/36.212 – Savaiminio kopijavimo popierius), 3 straipsnyje ieškovei paskirta bauda yra 1 309 mln. eurų,
- atmesti likusią ieškinio dalį,
- ieškovė padengia du trečdalius savo ir du trečdalius Komisijos bylinėjimosi išlaidų; Komisija padengia trečdalį savo ir trečdalį ieškovės bylinėjimosi išlaidų.

Paskelbta 2007 m. balandžio 26 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

E. Coulon

M. Vilaras

Turinys

Ginčo aplinkybės	II - 969
Procedūra ir šalių reikalavimai	II - 975
Dėl teisės	II - 980
I — Dėl ieškinių pagrindų, kuriais grindžiamas sprendimo panaikinimas	II - 980
A — Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su administracinės procedūros vykdymu	II - 980
1. Dėl pirmojo pagrindo, kuriuo grindžiamas ieškovės teisės būti išklaustyti pažeidimas, nes per administracinę procedūrą nebuvo atskleisti dokumentai, kuriuos Komisija laikė konfidencialiais	II - 980
a) Šalių argumentai	II - 980
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 981
2. Dėl antrojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimu, nes nebuvo pateikti dokumentai, neįtraukti į pastoviosios atminties kompaktiniame diske perduotą tyrimo bylą	II - 984
a) Šalių argumentai	II - 984
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 985
3. Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą ir rungimosi principo pažeidimu, nes PK ir sprendimas nesuderinami tarpusavyje	II - 988
a) Šalių argumentai	II - 988
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 989
4. Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą, teisės į teisingą bylos nagrinėjimą ir nekaltumo prezumpcijos principo pažeidimu	II - 995
a) Šalių argumentai	II - 995
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 996
	II - 1189

5. Dėl penktojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo pažeidimu tiriant bylą ir sprendimo nemotyvavimu	II - 998
a) Šalių argumentai	II - 998
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 999
6. Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo, teisės susipažinti su bylos medžiaga ir teisės į gynybą pažeidimu, nes tam tikrus tyrimo bylos dokumentus buvo sunku surasti, o tą bylą sudarančių dokumentų sąrašo neįmanoma panaudoti	II - 1004
a) Šalių argumentai	II - 1004
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1005
7. Dėl septintojo ieškinio pagrindo, pagrįsto gero administravimo principo ir teisės į gynybą pažeidimu, nes apie sprendimą buvo pranešta per vėlai	II - 1007
a) Šalių argumentai	II - 1007
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1007
B — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimu bei Komisijos klaidomis vertinant tam tikrų įmonių dalyvavimą pažeidime	II - 1008
1. <i>Bolloré</i> situacija	II - 1008
a) Šalių argumentai	II - 1009
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1010
2. <i>Diviņa</i> ir <i>Zicuņaga</i> situacija	II - 1017
a) Šalių argumentai	II - 1017
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1018
Dėl slaptų susitarimų, susijusių su Ispanijos rinka	II - 1020

	Dėl <i>Divipa</i> ir <i>Zicuñaga</i> dalyvavimo kartelyje Ispanijos rinkoje .	II - 1028
	Dėl <i>Divipa</i> ir <i>Zicuñaga</i> dalyvavimo kartelyje Europos rinkoje .	II - 1033
	Dėl <i>Zicuñaga</i> dalyvavimo pardavimo kvotų ir rinkos dalių nustatymo susitarimuose	II - 1039
C —	Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su pažeidimo trukme	II - 1045
	1. Dėl <i>Bolloré</i> , <i>MHTP</i> , <i>Koehler</i> , <i>Mougeot</i> ir <i>Torraspapel</i> pateiktų ieškinių pagrindų	II - 1046
	a) Dėl ieškovių dalyvavimo pažeidime iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio	II - 1046
	Šalių argumentai	II - 1046
	Sprendimas	II - 1049
	Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1051
	— Dėl tariamos slaptų susitikimų sistemos	II - 1052
	Oficialūs ESKPGA susirinkimai iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėnesio	II - 1052
	— Ieškovių dalyvavimas susitikimuose iki 1993 m. rugsėjo ar spalio mėn.	II - 1068
	b) Dėl <i>Mougeot</i> dalyvavimo pažeidime po 1995 m. liepos 1 dienos	II - 1078
	2. Dėl <i>Divipa</i> nurodyto ieškinio pagrindo	II - 1082
	3. Dėl <i>Zicuñaga</i> nurodyto ieškinio pagrindo	II - 1084
II —	Dėl ieškinių pagrindų, susijusių su sprendimo 3 straipsnio pirmojoje pastraipoje nustatytų baudų panaikinimu arba sumažinimu	II - 1085
	A — Dėl ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės į gynybą ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, nes PK pobūdis baudų atžvilgiu buvo neišsamus ir netikslus	II - 1085
	1. Šalių argumentai	II - 1085
		II - 1191

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1086
a) Dėl teisės būti išklaustyti pažeidimo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo nesilaikymo, nes Komisija nukrypo nuo savo ankstesnės praktikos	II - 1086
b) Dėl teisės būti išklausytam ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo, nes Komisija nukrypo nuo gairių	II - 1087
c) Dėl teisės būti išklausytam pažeidimo, nes Komisija nustatė baudą remdamasi PK nepaskelbtais veiksniais	II - 1092
B — Dėl ieškinių pagrindo, pagrįsto teisės akto negaliojimo atgal principo pažeidimu	II - 1094
1. Šalių argumentai	II - 1094
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 1095
C — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų įrodymų nepakankamumu, nekaltumo prezumpcijos, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu bei vertinimo klaidomis Komisijos išvadose, susijusiose su tam tikrų įmonių dalyvavimu Europos kartelyje	II - 1096
D — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų įrodymų nepakankamumu, EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principų pažeidimu, baudu nenustatymu individualiai, klaidingu faktinių aplinkybių nustatymu, vertinimo ir teisės klaidomis vertinant pažeidimo sunkumą	II - 1102
1. Pažeidimo pobūdis	II - 1102
2. Konkretus pažeidimo poveikis	II - 1105
3. Kartelio dalyvių klasifikavimas siekiant nustatyti baudų dydžius ...	II - 1111
a) Atskaitos metų pasirinkimas	II - 1113
b) Atsižvelgimas į neteisingus bendros apyvartos duomenis	II - 1114

c)	Neproporcingas Komisijos taikyto metodo rezultatas	II - 1116
	Proporcingumo principo pažeidimas	II - 1116
	Vienodo požiūrio principo pažeidimas	II - 1120
4.	Baudos padidinimas atgrasymo tikslais	II - 1126
E —	Dėl ieškinio pagrindų, susijusių su pažeidimo trukme	II - 1133
F —	Dėl ieškinio pagrindo, pagrįsto proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu bei faktinių aplinkybių vertinimo klaida	II - 1135
	1. Faktinių aplinkybių vertinimo klaida	II - 1136
	2. Proporcingumo principo pažeidimas	II - 1141
	3. Vienodo požiūrio principo pažeidimas	II - 1144
G —	Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų EB 253 straipsnio, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies ir proporcingumo bei vienodo požiūrio principų pažeidimu, baudų nenustatytymu individualiai, baudų nustatymo gairių pernelyg siauru aiškinimu ir akivaizdžiomis vertinimo klaidomis, nes nebuvo neatsižvelgta į tam tikras lengvinančias aplinkybes	II - 1145
	1. Išimtinai pasyvus arba „prisitaikėliškas“ vaidmuo kartelyje	II - 1145
	2. Įmonės pažeidėjos dydis ir įtaka rinkoje	II - 1150
	3. Elgesys rinkoje pažeidimo laikotarpiu	II - 1151
	4. Grasinimų ir spaudimo buvimas	II - 1156
	5. Pažeidimo nutraukimas	II - 1158
		II - 1193

6. Savaiminio kopijavimo popieriaus sektoriaus ekonominė situacija .	II - 1161
7. Naudos iš pažeidimo negavimas ir pažeidėjų finansinė padėtis	II - 1164
H — Dėl ieškinių pagrindų, pagrįstų teisėtų lūkesčių apsaugos, proporcingumo ir vienodo požiūrio principų pažeidimu taikant Pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir šio pranešimo klaidingu taikymu	II - 1165
1. <i>Zicuñaga</i>	II - 1166
2. MHTP	II - 1167
3. <i>Mougeot</i>	II - 1169
4. AWA	II - 1171
5. <i>Koehler</i>	II - 1175
III — Dėl AWA prašymo pateikti dokumentus	II - 1181
Dėl bylinėjimosi išlaidų	II - 1184